

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	6
1.1. A MUNKA HÁTTERE.....	7
1.2. IRODALOMJEGYZÉK.....	9
2. HELYZETFELTÁRÁS.....	11
2.1. TERVI KÖRNYEZET.....	12
2.1.1. Nemzeti Környezetvédelmi Program II. (2003-2008.).....	12
2.1.1.1. <i>Ajánlások a levegővédelem területén.....</i>	<i>12</i>
2.1.1.2. <i>Ajánlások a vizek védelme területén.....</i>	<i>13</i>
2.1.1.3. <i>Ajánlások a föld védelme területén.....</i>	<i>14</i>
2.1.1.4. <i>Ajánlások az élővilág és természeti környezet védelme területén.....</i>	<i>15</i>
2.1.1.5. <i>Ajánlások az épített környezet védelme területén.....</i>	<i>17</i>
2.1.1.6. <i>Ajánlások a hulladékgazdálkodás területén.....</i>	<i>18</i>
2.1.1.7. <i>Ajánlások a zaj és rezgésterhelés csökkentése területén.....</i>	<i>19</i>
2.1.2. Vas Megye Környezetvédelmi Programja.....	19
2.1.2.1. <i>Levegő védelme.....</i>	<i>19</i>
2.1.2.2. <i>Vizek védelme.....</i>	<i>20</i>
2.1.2.3. <i>Földek védelme.....</i>	<i>21</i>
2.1.2.4. <i>Természet védelme.....</i>	<i>22</i>
2.1.2.5. <i>Hulladékgazdálkodás.....</i>	<i>22</i>
2.1.2.6. <i>Zaj- és rezgésvédelem.....</i>	<i>23</i>
2.1.2.7. <i>Társadalmi részvétel és tudatosság erősítése.....</i>	<i>24</i>
2.1.3. Vas Megye Területfejlesztési Programja.....	24
2.1.3.1. <i>Természet és környezetvédelem.....</i>	<i>24</i>
2.1.3.2. <i>Kulturális értékek őrzése és erősítése.....</i>	<i>28</i>
2.1.4. Vas Megye Területrendezési Terve (egyeztetési anyag).....	31
2.1.4.1. <i>Környezetvédelem.....</i>	<i>31</i>
2.1.4.2. <i>Tájrendezési program, a természet- és tájvédelem szerkezeti programja.....</i>	<i>37</i>
2.1.4.3. <i>A települési értékek megőrzésének és kulturális örökség védelmének programja..</i>	<i>40</i>
2.2. A TERÜLET BEMUTATÁSA.....	41
2.2.1. A település elhelyezkedése, közlekedési kapcsolatok.....	41
2.2.2. A település múltja, története.....	43
2.2.3. Lakosság, demográfia.....	45
2.2.4. Gazdaság, foglalkoztatás.....	48
2.2.5. Természetföldrajzi adottságok.....	51
2.2.5.1. <i>Fekvés, domborzati viszonyok.....</i>	<i>51</i>
2.2.5.2. <i>Földtani viszonyok.....</i>	<i>52</i>
2.2.5.3. <i>Éghajlat.....</i>	<i>52</i>

2.2.5.4. Talajtani áttekintés	53
2.3. TERÜLETFELHASZNÁLÁS	54
2.3.1. Területhasználati megoszlás	54
2.3.2. Úthálózat	60
2.4. VÍZGAZDÁLKODÁS	64
2.4.1. Vízrajz, felszíni vízhasználat	64
2.4.1.1. Felszíni vizek, árvízvédelem	64
2.4.1.2. Felszíni vízhasználat	72
2.4.1.3. Csapadékcatorna-hálózat	75
2.4.2. Felszín alatti vizek, felszín alatti vízhasználat	76
2.4.2.1. Talaj- és rétegvizek	76
2.4.2.2. Ivóvízellátás	76
2.4.2.3. Egyéb vízhasználatok	77
2.4.2.4. Védett vízbázisok vizsgálata	78
2.4.3. Potenciális szennyezőforrások	78
2.4.3.1. Állattartás	78
2.4.3.2. Növénytermesztés	79
2.4.3.3. Maradandó talajszennyezések	83
2.4.3.4. Ipari tevékenység	83
2.5. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	85
2.5.1. Kommunális szennyvíz kezelése	85
2.5.2. Kommunális szilárd hulladék	88
2.5.3. Veszélyes hulladékok, döngkút	91
2.5.4. Hulladékkezeléssel kapcsolatos problémák	91
2.6. LEVEGŐMINŐSÉG	93
2.6.1. Levegővédelmi besorolás	93
2.6.2. Szálló por okozta szennyezés	94
2.6.3. Közlekedési forgalom légszennyezése	94
2.6.4. Szagproblémák	94
2.6.5. Fűtési eredetű légszennyezés	95
2.6.6. Ipari légszennyezés	95
2.6.7. Allergén növények elterjedtsége	95
2.7. ENERGIAGAZDÁLKODÁS	95
2.7.1. Villamos energia	95
2.7.2. Vezetékes földgáz	96
2.7.3. Alternatív energia	96
2.8. ZAJ- ÉS REZGÉSVÉDELEM	98
2.9. TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÉS ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK	101
2.9.1. Növény- és állatvilág	101
2.9.2. Természetvédelmi szempontból értékes területek	103
2.9.2.1. Országos védelem alatt álló területek	107
2.9.2.2. ÉTT (Érzékeny Természeti Területek)	108

2.9.2.3.	Természeti területek	108
2.9.2.4.	Ökológiai hálózat.....	109
2.9.2.5.	NATURA 2000 területek kezelése	109
2.9.2.6.	Települési zöldfelületek.....	112
2.9.3.	Tájsebek, kutatófúrások	113
2.9.4.	Településszerkezet, kultúrtörténeti és építészeti értékek.....	114
2.9.4.1.	Településszerkezet.....	114
2.9.4.2.	Kultúrtörténeti és építészeti értékek.....	114
2.10.	KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS, KÉPZÉS	118
2.10.1.	Iskolai környezeti nevelés	118
2.10.2.	Iskolán kívüli környezeti nevelés, civil szervezetek.....	118
2.10.3.	Jeles napok jegyzéke	120
3.	ÉRTÉKELÉS	122
3.1.	ERŐSSÉGEK	123
3.2.	GYENGESÉGEK.....	124
3.3.	LEHETŐSÉGEK	126
3.4.	VESZÉLYEK	128
4.	PROGRAMOK.....	130
4.1.	KÖRNYEZETVÉDELMI PRIORITÁSOK.....	131
4.2.	LEVEGŐMINŐSÉG VÉDELME	135
4.2.1.	Kerékpárút-hálózat kiépítése/bővítése.....	135
4.2.2.	Mező- és erdőgazdasági utak korszerűsítése, javítása, karbantartása	138
4.2.3.	A lakossági gázbekötések arányának növelése.....	140
4.2.4.	Mezővédő erdősávok/fasorok telepítése.....	142
4.3.	A TALAJ-, A FELSZÍN ALATTI ÉS A FELSZÍNI VIZEK VÉDELME	145
4.3.1.	Részvétel „Rábavölgy, komplex vízgazdálkodási program” kidolgozásában	145
4.3.2.	Települési vízrendezési-, vízkárelhárítási koncepció kidolgozása	148
4.3.3.	Belterületi csapadékvíz-elvezetési koncepció kidolgozása, a rendszer fejlesztése .	151
4.4.	HULLADÉKGAZDÁLKODÁS.....	154
4.4.1.	Régi, felhagyott hulladéklerakó környezeti vizsgálata és rekultiválása	154
4.4.2.	Illegális hulladéklerakók felszámolása, további lerakások megakadályozása	156
4.4.3.	A szennyvízcsatorna-hálózatra csatlakozó háztartások számának növelése.....	158
4.4.4.	A használaton kívüli közműpótlók rekultivációja	161
4.4.5.	Települési hulladékgazdálkodási terv elkészítése	163
4.5.	ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS	165
4.5.1.	Új típusú településrendezési terv készítése, a területhasználat racionalizálása	165
4.5.2.	Belterületi rendezés	167
4.5.3.	Építészeti értékek megőrzése, állagmegóvása, felújítása	169
4.5.4.	Alacsony kihasználtsággal működő gazdasági telephely rehabilitációja.....	172

4.6. ENERGIAGAZDÁLKODÁS	175
4.6.1. Közintézmények energiafelhasználásának csökkentése	175
4.6.2. A lakosság tudatos energiatakarékosságának erősítése	178
4.6.3. Biomassza hasznosítási lehetőségeinek felmérése, hasznosítása	180
4.6.4. Kutatófúrás geotermikus energiájának hasznosítása.....	183
4.6.5. Napenergia hasznosításának elősegítése	185
4.7. A BIOLÓGIAI ÉS TÁJI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSE.....	188
4.7.1. A természetközeli gazdálkodási módszerek támogatása és elterjesztése	188
4.7.2. A természet védelmét szolgáló települési intézkedések	190
4.7.3. Tájsebek, felhagyott bányák, anyagnyerő helyek rekultivációja	192
4.8. KÖRNYEZETEGÉSZSÉGÜGY	194
4.8.1. Pollenvédelmi terv készítése és végrehajtása	194
4.8.2. Kutak vízminőségének és használatának ellenőrzése	196
4.9. A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG NÖVELÉSE	198
4.9.1. Környezettudatosság növelése	198
4.10. HELYI JOGI SZABÁLYOZÁS	202
4.10.1. Hiányzó helyi rendeletek, szabályzatok megalkotása (jogalkotás)	202
4.11. A KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA.....	203
4.11.1. A környezetvédelmi program végrehajtásával kapcsolatos tennivalók	203
5. MELLÉKLETEK	205
5.1. HATÁLYOS JOGSZABÁLYOK.....	206
5.1.1. Vízgazdálkodási Kormányrendelet (72/1996. Korm. rend.).....	207
5.1.2. Természetvédelemi törvény (1996 évi. LIII. Tv.).....	208
5.1.3. Környezetvédelemi törvény (1995 évi LIII. Tv.).....	208
5.1.4. Hulladékgazdálkodási törvény (2000. XLIII. Tv.).....	208
5.1.5. Általános környezetvédelmi tárgyú jogszabályok	209
5.1.6. Hulladékgazdálkodás	210
5.1.7. Levegőtisztaság védelem	212
5.1.8. Természetvédelem, állatvédelem	214
5.1.9. Felszíni és felszín alatti vizek védelme, szennyvízelvezetés, szennyvízkezelés.....	217
5.1.10. Zaj- és rezgésvédelem.....	220
5.1.11. Kémiai biztonság, atomenergia	220
5.1.12. Géntechnológia	221
5.1.13. Közlekedés	221
5.1.14. Megújuló energiaforrások	222
5.1.15. Épített környezet védelme	222
5.1.16. Országos jelentőségű programok, tervek.....	223
5.1.17. Önkormányzatok, agrár- és vidékfejlesztés, területfejlesztés	224
5.2. A TELEPÜLÉS ÁTTEKINTŐ TÉRKÉPEL.....	225

5.3.	TÉRKÉP AZ ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZATRÓL	226
5.4.	RÁBAVÖLGY, KOMPLEX VÍZGAZDÁLKODÁSI PROGRAM 48. ÉS 49. SZ. TÉRKÉPEI. 227	
5.5.	NATURA 2000-ES TERÜLETEK HELYRAJZI SZÁMAI.....	228
5.6.	A KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜGYELŐSÉG ADATSZOLGÁLTATÁSA.....	231
5.7.	CSÖRÖTNEK ÁRVÍZ ELLENI VÉDEKEZÉSI TERVE	232
5.8.	SZÉNHYDROGÉN KUTATÓ FÚRÁS HÉVÍZKÚTTÁ TÖRTÉNŐ ÁTALAKÍTÁSA.....	233
5.9.	SZÓSZEDET	234
5.10.	FOTÓK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE	239
5.10.1.	Fotók jegyzéke	240
5.10.2.	Ábrák jegyzéke	241
6.	JÓVÁHAGYÁS	242
6.1.	AZ ILLETÉKES KÖRNYEZETVÉDELMI HATÓSÁG JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA	243
6.2.	A KÖZSÉG KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA.....	244

1. BEVEZETÉS

1.1. A MUNKA HÁTTERE

A környezetvédelmi programok készítését az 1995. évi LIII. sz. Környezetvédelmi Törvény 46.§-a kötelezően előírja. A tartalmi követelményeket ugyanezen törvény 47.§-a rögzíti. Az alábbi dokumentum a Központi Alap Célelőirányzat Zöld Forrás programjának támogatásával készült el, amelynek odaítéléséről **2005. január 10-én** döntött a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium. A környezetvédelmi program célja, hogy felmérje a térség környezeti állapotát, meghatározza a környezeti veszélyeztetettség csökkentésének, a környezet minőség javításának programjait.

Az állapotfeltárás elkészítése során a legfontosabb információkat a Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, a Vas megyei ÁNTSZ, a Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, a Körzeti Földhivatal, a kistérségi iroda, valamint a település önkormányzata szolgáltatta. A munka során hangsúlyt kapott az önkormányzat, illetve a térség munkatársaival folytatott megbeszélés.

A település környezetvédelmi programjának helyzetfeltáró részét **2005. augusztusában** készítettük el. Ebben feltártuk a település:

- regionális kapcsolatait,
- általános természetföldrajzi adottságait,
- területhasználati jellemzőit,
- vízgazdálkodási adottságait,
- hulladékgazdálkodási jellemzőit,
- levegőminőségi jellemzőit,
- zaj- és rezgésvédelmi jellemzőit
- védett területeinek és zöldfelületeinek jellemzőit.

A helyzetfeltárásból kapott eredményeket egy értékelésben összegeztük és megállapítottuk a település környezeti prioritásait, összhangban a 2003-2008-as időszakra szóló, 2003. decemberében elfogadott második országos Nemzeti Környezetvédelmi Programmal. A helyzetfeltáró munkarésről a település vezetőivel **2005. szeptemberében** egyeztetést tartottunk, melynek során kiegészítésre kerültek a helyzetfeltáró rész egyes fejezetei. A módosított helyzetfeltáró és értékelő munkarészek eredményeképpen állítottuk össze a település környezetvédelmi akcióprogramjait, melyeknek célja alapvetően kettős:

- előkészítik a települési szintű környezetvédelmi célú projekteket,
- megalapozzák a megvalósulást biztosító további pályázatokon való eredményes részvételt.

Az akcióprogram, és az egyes programelemek kidolgozásakor az elsődleges cél az volt, hogy a helyzetfeltárás során feltárt problémákra valóban megoldást jelentő lehetőségeket mutassunk be, jól áttekinthető, és mindenekelőtt használható formában. A programelemek csoportosítása a következő:

- talaj- és talajvízvédelem,
- hulladékgazdálkodás,
- szennyvíztisztítás és -elhelyezés,

- levegőminőség javítása,
- energiagazdálkodás,
- zaj- és rezgésvédelem,
- a természeti környezet megőrzése,
- szemléletformálás.

Az egyes programelemek bemutatása egységes szerkezet szerint történik, az alábbi pontok szerint:

- cél,
- leírás,
- operatív lépések,
- monitoring,
- szervezet,
- ütemezés.

Az ütemezést minden programelem esetében egy táblázat mutatja be, amely negyedéves felosztásban ábrázolja az egyes operatív lépések időigényét, illetve az azokhoz rendelhető forrásigényt, és a forráslehetőségeket. Az ütemezéshez megadott időszak gyakran lényegesen több mint program ütemterve által kitöltött idő. Ez a ráhagyás azért szerepel a programban, hogy a munka felhasználói a kalkulálttól eltérő lehetőségeik szerint (pl.: anyagi és szellemi kapacitás) átütemezhessék az adott programot.

Felhívjuk a környezetvédelmi programot használók figyelmét, hogy az abban szereplő adatok és információk a **2005. augusztusi helyzetet**, illetve az akkor fellelhető, rendelkezésre álló adatokat tükrözik. A dokumentum hosszú távon csak az adatok rendszeres frissítésével, a megvalósult fejlesztések figyelembe vételével, illetve új beavatkozási igények feltárásával tartható karban. Ugyancsak felhívjuk a települési döntéshozók figyelmét arra, hogy az egyes javasolt fejlesztéseknél jelzett támogatási források meghatározásánál elsősorban a 2005-ös támogatásokra támaszkodtunk.

A program készítésében a DHV Magyarország Kft. munkatársai vettek részt.

Az elkészült munka témavezetője:

Deme Lóránt igazgató,
MBA közgazdász

A helyszíni bejárásokat végezte és a dokumentációt összeállította:

Ary Bence tanácsadó,
Okl. agrárközgazdász és okl. környezetgazdálkodási szakmérnök

1.2. IRODALOMJEGYZÉK

A környezetvédelmi program elkészítéséhez felhasznált adatok:

Az ÁNTSZ Vas Megyei kirendeltségének adatai (ÁNTSZ, 2005.):

1. Ivóvízminőségi adatok
2. Közegészségügyi adatok
3. Szennyvízkezelési és -elhelyezési adatok
4. Veszélyes hulladékokra vonatkozó adatok

A Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság adatai (VIZIG - 2005.):

1. Talajvízszint adatok
2. Vízhatalmali adatok (vízkivételek, vízbevezetések)
3. Ivó- és szennyvízmennyiségi adatok
4. Általános talaj és felszíni víz adatok

A Nyugat-Dunántúli, Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adatai (KÖTEVIFE - 2005.):

1. Levegőszennyezési adatok
2. Adatok a felszín alatti víz és földtani közeg veszélyeztetéséről Csörötnek község területére vonatkozóan
3. Adatok a keletkező veszélyes hulladékokról

Az Órségi Nemzeti Park adatai (2005.):

1. Adatok a település közigazgatási területén található védett természeti értékekről
2. Információk az Órségi Nemzeti Park területére vonatkozó jogszabályi környezetről és a természetvédelemmel kapcsolatos jogszabályokról

A program elkészítéséhez felhasznált tervek:

1. Vas Megye Környezetvédelmi Programja, Ökohydro Kft. - 1998. június
2. Vas Megye Területfejlesztési Programja, MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet Vas Megyei Kutatóközpontja - 2001. június
3. Vas Megye Területrendezési Terve, Pestterv Kft. & Urbanitás Kft. - 2004. november (előzetes terv)
4. Nyugat-Dunántúli Régió Területfejlesztési Stratégiája és Phare 2002 Programja, 1999.
5. Szentgotthárd Város és térsége vidékfejlesztési programja, készítette a kistérség vidékfejlesztési munkacsoportja - 2003.
6. Szentgotthárdi kistérség turisztikai fejlesztési stratégiája és cselekvési terve, Xellum Kft. - 2005. április 15.
7. Szentgotthárdi kistérség informatikai stratégiája; 4Sales Systems Üzleti Rendszerfejlesztő és Tanácsadó Kft. - 2004. július

8. Elvi vízjogi engedély a Szentgotthárd-1 jelű szénhidrogénkutató fúrás hévízkúttá történő átalakításáról; Nyugat-Dunántúli KÖTEVIFE - 1995. augusztus 27.
9. Csörötnek árvíz elleni védekezési terve; VASIVÍZ Rt. - 1998. november 30.
10. A Rába folyó 195+058-195+400 fkm közötti szakaszának fenntartási terve a Csörötneki híd térségében; Karácsony és Tsa Mérnöki Iroda - 2003. július
11. Gyümölcs és gombaszárító kisüzem ismertetése; Csörötnek Község Önkormányzata / Kocsis Zsolt polgármester - 2005. február 15.
12. Csörötnek Község gazdaságfejlesztési céljai; Csörötnek Község Önkormányzata / Kocsis Zsolt polgármester - 2005. június 01.
13. Rába völgye gyümölcsút határon átnyúló Phare-CBC pályázata (HU.2002/000-317-0 - Kisprojekt Alap); Csörötnek Község Önkormányzata - 2004. május 25.
14. Csörötneki vízitúra kikötő fejlesztésének koncepciója; Csörötnek Község Önkormányzata / Kocsis Zsolt polgármester - 2005.
15. Csörötnek turisztikai fejlesztési elképzelései; Csörötnek Község Önkormányzata / Kocsis Zsolt polgármester - 2005.
16. „RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási programja”, (<http://www.rabavolgy.hu>).
17. Csörötnek honlapja: <http://www.csorotnek.hu>

Egyéb felhasznált szakirodalom:

1. Magyarország Kistájainak Katasztere, dr. Somogyi Sándor (szerk.) - MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, 1990.
2. Vas Megye Statisztikai Évkönyve 2003 - KSH, 2004.
3. 2004. évi országos közúti forgalomszámlálás adatai - Állami Közúti Műszaki és Információs Közhasznú Társaság, 2005. május
4. Földhivatali Információs Rendszer adatbázisa (<http://www.takarnet.hu>) - 2005. június
5. Magyarország megyéinek, településeinek címer- és jelképtára I. - Bar-So Kft., 2000.

2. HELYZETFELTÁRÁS

2.1. TERVI KÖRNYEZET

2.1.1. Nemzeti Környezetvédelmi Program II. (2003-2008.)

Csörötnek község környezeti állapotának, a környezetvédelem szempontjából fontosabb jellemzőinek bemutatása és értékelése előtt a települési környezetvédelmi program készítését meghatározó felsőbb szintű környezetvédelmi, területfejlesztési, területrendezési tervek főbb célkitűzéseinek, prioritásainak és a bennük szereplő települési szintre így, **Csörötnekre** is vonatkozó megállapításainak bemutatására kerül sor.

A vizsgálat alá vont tervek a következők:

Nemzeti tervek:

- Nemzeti Fejlesztési Terv
- Nemzeti Környezetvédelmi Program II. (2003-2008)

Megyei tervek:

- Vas Megye Környezetvédelmi Programja (1998)
- Vas Megye Területrendezési Terve (előzetes)
- Vas Megye Területfejlesztési Programja (2001)

Települési tervek:

- Csörötneki vízitúra kikötő fejlesztésének koncepciója (2005)
- Csörötnek Község gazdaságfejlesztési céljai (2005)

Az alábbiakban a 2003. decemberében elfogadott II. Nemzeti Környezetvédelmi Program (továbbiakban NKP II.) 2003-2008. ajánlásait mutatjuk be.

2.1.1.1. Ajánlások a levegővédelem területén

3.2. Éghajlatváltozási akcióprogram (NKP II. 2003-2008. - 56. old.)

Ennek az akcióprogramnak az elsődleges célkitűzése a hazai gazdasági tevékenységekből eredő kibocsátások szabályozása, illetve csökkentése. Az akcióprogram az üvegházhatású gázok kibocsátásának, a globális légszennyezéshez való hozzájárulásnak a csökkentését, s egyúttal a lokális, regionális levegőminőség javítását célozza, emellett hozzájárul a környezetbarát fogyasztási szokások elterjesztéséhez, valamint a települési környezetminőség javításához is.

Ajánlások a levegő minőségének védelme érdekében:

3.2.1. Az energiagazdálkodási tevékenységekből eredő légköri kibocsátások csökkentésének előmozdítása

- a) Az energia előállításának, átalakításának és szállításának korszerűsítése,
- b) Fogyasztó-oldali energiatakarékosság és energiahatékonyság javítása,

3.2.2. Megújuló energiahordozók hasznosításával kapcsolatos technológiák fejlesztése és elterjesztése (beruházási támogatással)

- a) Alternatív üzemanyag alkalmazása,
- c) Egyéb biomassza-hasznosítás, a helyi célokra jelenleg használt gáz tüzelőanyag kiváltása helyi biomassza felhasználással, valamint párhuzamos fűtési rendszerek kialakítása,
- d) Nap- és szélenergia, valamint geotermikus energia alkalmazása,

3.2.4. Az üvegházhatású gázok mezőgazdasági és hulladék eredetű kibocsátásának mérséklése, valamint a szén-dioxid nyelő-kapacitások erősítésével

- a) *Állattartásból és növénytermesztésből származó metánkibocsátás mérséklése*
- b) *Az energetikai célú és a megkötési potenciál növelésére irányuló növénytermesztés támogatása*

3.2.6. Kutatásfejlesztés, horizontális intézkedések

- b) *Szemléletformálás, tájékoztatás (technológiaváltási, fogyasztási szokásokkal kapcsolatos feladatok) tájékoztatási és információs rendszerek fejlesztésére irányuló oktatási, nevelési és szemléletformálási feladatok*

3.3. Környezetegészségügyi és élelmiszerbiztonsági akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 57. old.)

Az egészségre káros anyagok 20%-a levegővel, 10%-a vízzel, 70%-a élelmiszerrel jut a szervezetünkbe. Az elmúlt években az ipari termelés visszaszorulása, a háztartások fűtőkorszerűsítése eredményeként a fűtési eredetű ipari és lakossági kibocsátások jelentősen csökkentek, a közlekedési eredetű szennyezés mértékében viszont növekedés tapasztalható. A légzőszervi megbetegedések kialakulásában fontos szerepet játszanak a biológiai allergének is. Az allergiás megbetegedések gyakorisága évről évre emelkedik, a **legsúlyosabb problémát a parlafű pollenje okozza.**

További ajánlások a levegő minőségének védelme érdekében:

3.3.1. A kültéri és beltéri levegőminőség okozta egészségügyi kockázatok mérséklése

- a) *A levegőszennyező anyagok emberre gyakorolt hatásainak elemzése és értékelése; a klímaváltozás egészségi hatásainak vizsgálata; a szmogriadó feltételeinek megteremtése; a biológiai allergének csökkentésének környezetbarát megoldása,*

3.4. Városi környezetminőség akcióprogram (NKP II. 2003-2008. - 61. old.)

Az akcióprogram átfogó céljai:

- a közlekedési eredetű településkörnyezeti problémák mérséklése;
- településszerkezet, -fejlesztés, -rendezés környezeti szempontból is megfelelő alakulásának elősegítése és a korábbi hibákból eredő környezeti problémák csökkentése;
- a belterületi vízrendezés helyzetének javítása;
- a zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása;
- az épített környezeti elemek, az épített és régészeti kulturális örökség megfelelő állapotának biztosítása.

2.1.1.2. Ajánlások a vizek védelme területén**3.7. Vizeink védelme és fenntartható használata akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 70. old.)**

Az akcióprogram átfogó céljai:

- a Víz Keretirányelv ütemezett hazai feladatainak időarányos végrehajtása;
- az üzemelő és távlati vízbázisok, valamint a kiemelt vízvédelmi területek védelme;
- az ésszerű vízhasználat és a szennyezés-csökkentő technológiák széles körű elterjesztése;
- a települési szennyvíz kezelésének fejlesztése, figyelembe véve a település sajátosságait (pl. méret, gazdaságos csatornázhatóság);
- a kommunális szennyvíziszapok hasznosítási arányának növelése;
- a felszín alatti vízkészletet veszélyeztető környezetkárosodások felszámolása;
- diffúz (nem pontszerű) szennyezések csökkentése (átfogó tárcaközi és a környezeti elemeket átfogó programokkal).

Ajánlások a település vizeinek védelme érdekében:

3.7.2. Felszíni vizek vízgyűjtő szemléletű vízminőség-védelmének fejlesztése

a) Települések szennyvízelvezetésének és -tisztításának fejlesztése, amely kiterjed a meglévő csatornahálózatra kapcsolt lakások számának növelésére, a Nemzeti Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program ütemezett feladatainak végrehajtására, az iszapkezelési technikák és ártalommentes elhelyezés szabályozására és fejlesztésére, a szennyvizek természetközeli tisztításának és helyben tartásának fejlesztésére, valamint a környezetkímélő egyedi szennyvíztisztítási/elhelyezési kísérleti intézkedések támogatására,

3.7.4. Felszín alatti vizek vízgyűjtő szemléletű minőségi védelmének fejlesztése

b) Felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyezőforrások (pl. üzemek kívüli, ellenőrizetlen kutak, kockázatos anyagok kibocsátásával járó ipari, mezőgazdasági, szolgáltatói tevékenységek, mezőgazdasági eredetű nitrát-terhelések) szennyező hatásának csökkentése,

3.7.5. Az ésszerű vízhasználat és szennyezés-csökkentő technológiák hazai gyakorlatának bővítése

a) Racionalizált vízhasználat széles körű elterjesztése,

3.7.6. Horizontális intézkedések

e) Tájékoztatás és szemléletformálás,

2.1.1.3. Ajánlások a föld védelme területén

3.6. Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat akcióprogramja (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 67. old.)

Kiemelt cél Magyarország egyik legfőbb természeti értékének, feltételesen megújuló természeti erőforrásának, a termőföldnek a védelme és termőképességének megőrzése. Fejleszteni szükséges az integrált (ökonómiai és ökológiai) területhasználati tervezést. Elő kell mozdítani a fenntartható fejlődés követelményeivel összhangban lévő földhasználati szerkezet és gyakorlat kialakítását. Össze kell hangolni az általános és a különböző ágazati programok, tervek földhasználatra vonatkozó koncepcióit és tervdokumentumait.

Magyarország természeti adottságai, valamint az éghajlatváltozás előre jelzett következményei miatt kiemelt figyelmet kell szentelni az aszály elleni küzdelemnek, összhangban a hazánk által is ratifikált, „az elsivatagosodás és aszály elleni küzdelemről” szóló ENSZ egyezményben foglaltakkal.

A fenti célokhoz kapcsolódnak:

- a földtani közeg védelmét szolgáló kutatások (átfogó földvédelmi stratégia kidolgozása, érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálatok a környezeti károk megelőzése érdekében, a talajok szennyezettségi állapotának értékelése, egy új, az EU követelményeknek megfelelő földértékelési rendszer bevezetése és alkalmazása),
- a talaj és az ásványi nyersanyagok racionális használata,
- a természetkímélő termelési módszerek újraélesztése, illetve kifejlesztése (pl. ökológiai gazdálkodás; védett területek és azok védőzónájának ésszerű, természetkímélő, mezőgazdasági hasznosítást elősegítő gazdálkodási formáinak kidolgozása és bevezetése).

Az akcióprogram átfogó célja a területfejlesztés, az agrárpolitika és a környezetpolitika megfelelő összehangolásával elősegíteni a vidék természeti és kulturális értékeinek védelmét, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatát úgy, hogy az a vidéken élők számára egyúttal megfelelő megélhetési színvonalat és infrastrukturális ellátottságot biztosítson. A vidék megtartóerejének növelését szolgálja a falusi turizmus kibontakoztatása is. Ennek érdekében az intézményrendszer fejlesztése és a lehetőségek népszerűsítése a leg sürgetőbb feladat.

Ajánlások a föld minőségének védelme érdekében:

3.6.1. Talajvédelem

- a) *Racionális területhasználat,*
- c) *A termőtalajok védelme és termőképességének fenntartása,*

3.6.2. A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program horizontális és zonális programjai, valamint a kapcsolódó intézkedések

- b) *Természetközeli erdőgazdálkodás területi arányának növelése,*
 - d) *Óshonos haszonállatok tartásának támogatása,*
- e) A vidék megtartó erejét és a fenntartható fejlődést szolgáló vidékfejlesztési tervezés elterjesztése és támogatása,

2.1.1.4. Ajánlások az élővilág és természeti környezet védelme területén

3.5. Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 64. old.)

Az akcióprogram egyik legfontosabb célkitűzése, hogy az Európai Unió elfogadott szakmapolitikájával összhangban a táj- és természetvédelmi szempontrendszer beépüljön az egyes természeti erőforrásokat hasznosító ágazatok működésébe, illetve, hogy az erőforrások hasznosítását a fenntarthatóság követelményeinek megfelelően szabályozza. A természetvédelem korai, „rezervátum” szemléletét egy modern, dinamikus természetvédelmi megközelítésű természethasználatnak kell felváltania, miközben a különleges értékek körül kialakított védett területeket - rezervátumokat - meg kell őrizni. Ezt a célt - a védett természeti területek hálózatát, a védőövezeteket, a természeti területeket, a Natura 2000 területeket, az ökológiai (zöld) folyosókat és a természetközeli területeket is magába foglaló - nemzeti ökológiai hálózat, mint teljes körű rendszer átfogó védelmével szükséges biztosítani.

Az említett területi védelmen túl nagy nemzeti programjaink, így pl. a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program, a Nemzeti Erdőstratégia, az EU Víz Keretirányelvének hazai megvalósítása együttesen biztosíthatja majd hazánk természeti értékeinek, tájainak hosszú távú megőrzését. Mind a területi védelem, mind az ágazati programok segítségével el kell érni, hogy a tervezési időszak alatt számottevően mérséklődjön, illetve megálljon a fajok, élőlényközösségek, élőhelyek és tájak sokféleségének csökkenése.

Az Akcióprogram átfogó célja a természeti rendszerek és értékek megóvása, a biológiai sokféleség megőrzése, a természeti erőforrások fenntartható használata, valamint a társadalom és a környezet harmonikus kapcsolatának kialakítása.

Ajánlások az élővilág és a természeti környezet védelme érdekében:

3.5.1. A biológiai sokféleség és az élettelen természeti értékek megőrzése

- b) *Védett természeti területek állapotának megőrzése, javítása, kezelési tervek kidolgozása, természetvédelmi kezelés és fejlesztés, élőhely- és tájrehabilitáció, szolgalmi, vagyon- és vagyonkezelői jogi feladatok,*
- c) *A biodiverzitás megőrzése, átfogó programok működtetése,*
- e) *Veszélyeztetett fajok állományának megőrzése,*
- h) *Állatvédelem,*

3.5.4. Horizontális intézkedés

- b) *A természetvédelem társadalmi elismerésének növelése,*
- d) *Szemléletformálás,*

3.1. Környezettudatosság növelése akcióprogram (NKP II. 2003-2008. - 51. old.)

Az akcióprogram átfogó célja:

- a társadalom környezettel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismereteinek bővítése,
- az információhoz jutás javítása,
- a környezettudatos döntések és a fenntarthatóbb életmód ösztönzése,
- a környezetpolitikai döntésekben a felelős társadalmi részvétel erősítése.

A környezettudatosság fejlesztésének igen fontos területei a nevelés, az oktatás-képzés, a művelődés, a tömegtájékoztatás, valamint a kutatás.

A társadalom környezettel kapcsolatos értékrendjét és szükségleteit nyomon kell követni, a környezettudatosság mérésének módszereit és eszközeit fejleszteni szükséges. Kiemelt feladat az együttműködésen alapuló közösségi részvételi formák, a demokrácia technika, a partnerség erősítése, mert a környezeti előnyök és hátrányok leggyakrabban eltérő társadalmi szinteken jelennek meg, és mert a környezeti erőforrások jó része oszthatatlan.

A környezettudatos intézményműködtetést (munkahely, iskola, közművelődés, közhivatal stb.) bátorítani, és a gyakorlati megvalósítást támogatni kell, mert a példamutató vezetés és működtetés erős szemléletformáló tényező. Ösztönözni kell a környezetbarát termékek és szolgáltatások megismertetését, elterjesztését.

További ajánlások az élővilág és a természeti környezet védelme érdekében:

3.1.1. A környezet- és természetvédelmi ismeretek, környezettudatosság közvetítése az oktatásban, a fenntarthatóság pedagógiájának általános elterjesztése

- a) A környezeti nevelési feladatok ellátásának elősegítése a közoktatás minden szintjén és valamennyi műveltségterületen,*
- c) A felsőoktatásban a környezet- és természetvédelmi, valamint fenntarthatósági ismeretek közvetítése és a környezettudatos készségek fejlesztése,*
- d) A felnőttoktatásban résztvevők környezeti műveltségének fejlesztése,*

3.1.2. A társadalom környezeti értékrendjének javítása

- a) A fenntartható egyéni, valamint családi életmód- és háztartásvezetési szokások elterjedésének támogatása,*
- b) A szabadidős tevékenységekben a környezettudatosság erősítése, a környezet- és természetbarát szabadidős tevékenységek elterjesztése,*
- c) A fenntarthatósági ismeretek és készségek elterjesztése a különleges figyelmet igénylő társadalmi csoportokban (többek között hátrányos helyzetű rétegek támogatására irányuló állami és civil programok, valamint a családgondozói és falugondnoki hálózat révén),*

3.1.3. Környezetvédelmi vezetési rendszerek és környezetbarát termékek elterjesztése

- a) A munkahelyek, az oktatási és a közművelődési intézmények működésének környezettudatos fejlesztése, a látogatók tájékoztatása,*
- c) A megelőzést elősegítő tisztább termelési módszerek és a környezetvédelmi vezetési rendszerek elterjesztése,*

3.1.4. A társadalmi részvétel erősítése a környezettel és a természettel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban (partnerség a környezetért)

- a) A társadalmi részvétel erősítése és támogatása a közös környezeti értékek felismerése és megőrzése, valamint a környezeti problémák megoldása terén,*

b) A közös környezeti célok megvalósításában való együttműködés erősítése az állami szereplők, a gazdálkodók és a civil szervezetek között (környezeti nevelési és oktatóközponti hálózat fejlesztése és fenntartása, szektorközi együttműködés, fogyasztóvédelem),

2.1.1.5. Ajánlások az épített környezet védelme területén

3.4. Városi környezetminőség akcióprogram (NKP II. 2003-2008. - 61. old.)

A települési környezet az emberi civilizáció során létrehozott, a környezeti elemekkel, rendszerekkel, valamint a társadalmi-gazdasági folyamatokkal és a kultúrával szoros kölcsönhatásban alakuló rendszer. A települések megfelelő környezeti minőségének biztosítása kiemelt célkitűzés. Ennek megvalósítását nehezíti, hogy számos helyi és regionális környezeti problémának maguk a települések az előidézői.

A szerves fejlődésű, történeti településmaggal rendelkező, illetve az elmúlt 40-50 év fejlesztéspolitikájának következtében kialakuló települések, településrészek környezeti problémái számos esetben településszerkezeti problémákból fakadnak (pl. átszellőző csatornák beépítése, zöld gyűrű hiánya, zöldterületi ellátottság alacsony foka). Ehhez kapcsolódnak a kommunális ellátás és településfenntartás, -üzemeltetés hiányosságai, illetve az egyéb hatótényezők, pl. a közlekedés szennyezőanyag-kibocsátása, a zaj- és rezgésterhelés.

Az akcióprogram átfogó céljai:

- településszerkezet, -fejlesztés, -rendezés környezeti szempontból is megfelelő alakulásának elősegítése és a korábbi hibákból eredő környezeti problémák csökkentése;
- a belterületi vízrendezés helyzetének javítása;
- a zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása;
- a közlekedési eredetű településkörnyezeti problémák mérséklése;
- az épített környezeti elemek, az épített és régészeti kulturális örökség megfelelő állapotának biztosítása.

Az akcióprogram minden esetben a települési környezet állapotjellemezőinek javítását helyezi a középpontba annak érdekében, hogy elérje az emberi életkörülmények javulását, az elfogadható életminőséget. Az akcióprogram intézkedései emellett hangsúlyt kívánnak adni a településekhez kapcsolódó környezeti értékek megőrzésének.

Ajánlások az épített környezet védelme érdekében:

3.4.2. Zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása

b) A belterületi zöldfelületek védelme, beépítésük megtiltása, a káros hatásokat csökkentő képességük fenntartása (belső kertek, tetőkertek, intézményi kertek fejlesztése és rekonstrukciója),

3.4.4. Épített környezeti elemek megfelelő állapotának biztosítása, az épített értékek védelme

a) Meglévő épületek, építmények állapotának javítása, elsősorban a lakófunkciójú területeken (városrészek rehabilitációs programjainak, közterületek rehabilitációjának támogatása),

b) Építészeti és műemléki értékek védelme, állagmegőrzése (történelmi településrészek rekonstrukciójának, helyi védelem alá helyezett épületek, utcaképek értékőrző felújításának támogatása),

3.4.5. Tiszta, jó közérzetet segítő városi környezet biztosítása

a) Köztisztaság javítása, az eszközrendszer fejlesztése (pl. szelektív gyűjtés feltételeinek javítása)

b) Az utcakép javítása

3.4.6. Horizontális feladatok

b) Szemléletformálás (a köztisztaság javítása, a közlekedési szokások alakítása)

3.6. Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat akcióprogramja (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 67. old.)

Az akcióprogram átfogó célja a területfejlesztés, az agrárpolitika és a környezetpolitika megfelelő összehangolásával elősegíteni a vidék természeti és kulturális értékeinek védelmét, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatát úgy, hogy az a vidéken élők számára egyúttal megfelelő megélhetési színvonalat és infrastrukturális ellátottságot biztosítson. Tekintettel a mezőgazdasági tevékenységek gazdasági, környezeti és társadalmi-szociális hatásaira és teljesítményeire, az agrárpolitika, a területfejlesztés, a környezet- és a természetvédelem, valamint a vízügy közötti együttműködés fejlesztésével Magyarországon is erősíteni kell a vidék népességmegtartó erejét és meg kell teremteni fenntartható fejlődésének feltételeit.

Ez összhangban áll az Európai Unió vidékfejlesztési politikájával is, amely a mező- és erdőgazdaság mellett az Unió közös agrárpolitikájának egyik alappillére. A vidékfejlesztés magába foglalja mindazon tevékenységeket, amelyek a vidéki térségeken élő lakosság életkörülményeinek javítását a helyi adottságokkal, a környezet-, a természet- és a tájvédelem érdekeivel összhangban szolgálják. A vidék megtartóerejének növelését szolgálja a falusi turizmus kibontakoztatása is. Ennek érdekében az intézményrendszer fejlesztése és a lehetőségek népszerűsítése a legsürgetőbb feladat.

További ajánlások az épített környezet védelme érdekében:

3.6.3. A falusi turizmus feltételeinek javítása

- a) *A falusi turizmus intézményrendszerének és programjainak fejlesztése,*
- b) *A hagyományos kézműves és háziipari technológiákon alapuló mesterségek megőrzésének és gyakorlásának támogatása,*

2.1.1.6. Ajánlások a hulladékgazdálkodás területén

3.8. Hulladékgazdálkodási akcióprogram (NKP II. 2003-2008. - 74. old.)

Az 1990-es években az összes hulladék mennyisége és átlagos veszélyessége csökkent, mindenképp a gazdasági szerkezetátalakulás és a termelés modernizációja következtében. A jövőben azonban a hulladék mennyiségi növekedésének elkerülése, a megelőzés is jelentős erőfeszítéseket és speciális intézkedéseket igényel. A képződő hulladékok jellemző kezelése a lerakás, a hasznosítási arány nem éri el a 30%-ot. A települési szilárd hulladéknak csak mintegy 2,5-3 százalékát hasznosítják anyagában, a szelektív gyűjtés alacsony aránya miatt. A több száz működő lerakó közül csak az utóbbi négy-öt évben létesült - mintegy 15%-nyi - lerakó felel meg a korszerű követelményeknek, összességében azonban - különösen az Európai Unió követelményekhez képest - továbbra is elmaradások tapasztalhatók. Az elvárások teljesítéséhez a technológiai fejlesztések mellett szemléletbeli változásra, illetve új ösztönzők bevezetésére is szükség van.

Az akcióprogram alapját az Országos Hulladékgazdálkodási Terv jelenti, különös tekintettel az EU-konformitásra, valamint a megelőzés, - hasznosítás, - ártalmatlanítás célhierarchiájára. Kiemelt hangsúlyt kap a tervezettség és a hatékonyság javítása. A specifikus célok egy része az NKP I. és az NKP II. közötti folytonosságot teremti meg, mások 2003-ban jelentek meg először. Az akcióprogram átfogó céljai:

- a megelőzés és a hasznosítás fejlesztése a települési, illetve termelési hulladékok körében;
- az ártalmatlanítandó települési, illetve termelési hulladékok alacsony környezeti kockázatú kezelése;
- a tervezettség és a hatékonyság javítása a hulladékgazdálkodásban.

Ajánlások a hulladékok környezetbarát kezelésére és újrahasznosítására:

3.8.1. A megelőzés és a hasznosítás fejlesztése a települési hulladékok körében

- a) A települési hulladékok keletkezésének megelőzése, csökkentése,
- b) A települési hulladékok elkülönített begyűjtésének jelentős növelése,
- c) Elkülönítetten gyűjtött települési hulladékok előkezelése és hasznosítása,
- d) Biológiai úton lebomló szerves hulladék elkülönített kezelése, komposztálása, helyi hasznosításának elősegítése,

3.8.2. A megelőzés és a hasznosítás fejlesztése a termelő ágazatokban

- a) A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a veszélyes hulladékok körében,
- b) Mezőgazdasági és élelmiszeripari biomassza program,
- c) A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a nem-veszélyes hulladékok körében,
- e) Építőipar hulladékainak hasznosítása,

3.8.3. Az ártalmatlanítandó települési hulladékok alacsony környezeti kockázatú kezelése

- a) Komplex regionális begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása,
- b) Régi, felhagyott lerakók környezeti vizsgálata és rekultiválása,
- d) Települési folyékonyhulladék-kezelés korszerűsítése,

3.8.5. A tervezettség és a hatékonyság javítása a hulladékgazdálkodásban

- a) A jogérvényesítés erősítése,
- b) A jogi és a gazdasági-ösztönző szabályozási rendszer teljessé tétele,
- c) Hulladékgazdálkodási tervek összehangolása és támogatása,
- d) Technikai és szakmai fejlesztés, oktatási-képzési programok,

3.8.6. Horizontális intézkedések

- b) Szemléletformálás,

2.1.1.7. Ajánlások a zaj és rezgésterhelés csökkentése területén

3.3. Környezetegészségügyi és élelmiszerbiztonsági akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 57. old.)

Ajánlások zaj és rezgésterhelés csökkentésére:

3.3.5. A zaj elleni védelem javítása

- b) A zajjal kapcsolatos problémák feltérképezése, kezelése (zajtérkép, konfliktus térkép kidolgozása; akcióterv kimunkálása; zajcsökkentő beruházások támogatása), a zaj egészségkárosító kockázatának csökkentése.

2.1.2. Vas Megye Környezetvédelmi Programja

A környezetvédelmi program alapvető célkitűzése a fenntartható fejlődéshez szükséges legfontosabb környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági feltételek kialakítása és a környezetvédelem stratégiai feladatainak meghatározása. Ehhez konkrét beavatkozásokra, bizonyos tevékenységeket ösztönző, másokat korlátozó szabályozásra van szükség. A program célja nemcsak a legfontosabb környezeti problémák feltárása, hanem azok megoldása is. Vas megye településeit az alábbi, környezeti elemenként (levegő-, víz-, föld-, természet- és tájvédelem), valamint önállóan kezelt hatótényezők (hulladékgazdálkodás, zaj és rezgésvédelem, stb.) szerint csoportosított programok érintik.

2.1.2.1. Levegő védelme

A szálló por és a toxikus szilárd anyagok tekintetében a szennyezettnek minősített településeken el kell érni, hogy hat év alatt 20 százalékkal **csökkenjen a levegő-szennyezettség mértéke**, a többi településen pedig legalább ne emelkedjék.

A közlekedés eredetű emissziók csökkentése érdekében:

- mérsékelni kell a közlekedési-szállítási igényeket a településfejlesztés, az informatika, logisztika, ipar- és kereskedelempolitika, valamint a gazdasági szabályozás eszközeivel;
- elő kell segíteni – ahol csak lehetséges – a nem motorizált közlekedés prioritásának biztosítását;
- biztosítani kell a tömegközlekedés, a vasúti, közlekedés fejlődését, javítani kell a szolgáltatási színvonalat és a versenyképességet műszaki és gazdasági, tarifapolitikai intézkedésekkel, a közlekedési és szállítási teljesítményekből való részesedésük legalább megőrzése, – ahol csak lehetséges – növelése érdekében, összhangban az elfogadott hazai közlekedéspolitika célkitűzéseivel;

Az ipari és erőművi kibocsátások csökkentése érdekében - a megelőzés elvének figyelembevételével - **a korszerű és a kisebb energiaigényű technológiákat kell előnybe részesíteni és támogatni** a megfelelő jogi-műszaki-gazdasági ösztönzők kidolgozásával és bevezetésével.

A **kommunális fűtésből eredő káros kibocsátások csökkentése**, a fűtési energiaigény csökkentésével kis szennyezőanyag-kibocsátású tüzelőberendezések és megfelelő minőségű tüzelőanyagok alkalmazásával, kutatásának, fejlesztésének támogatásával. A káros kibocsátás csökkenését eredményező építőipari, építészeti megoldásokat előnyben kell részesíteni.

A **megújuló energiaforrások használatának akadályait meg kell szüntetni**, fokozatosan ki kell építeni elősegítésének rendszerét.

2.1.2.2. Vizek védelme

Felszíni vizek védelme:

- A vízhiány okozta kritikus vízgazdálkodási helyzetek előfordulásának csökkentése.
- A takarékos vízhasználatot ösztönző szabályozás kialakítása mind a kommunális szolgáltatások, mind a gazdasági élet területén.
- A vízigények kielégítésének biztonságához szervesen kapcsolódik az ésszerű víztakarékosság és a szennyvíztisztítás továbbfejlesztése. Víztakarékos megoldások alkalmazásával lehetővé kell tenni kritikus vízgazdálkodási helyzetek előfordulási gyakoriságának csökkentését, és takarékos vízhasználatot ösztönző szabályozás kialakítása szükséges.

Szennyvízelvezetés és tisztítás:

- Annak a távlati célnak a megvalósulása érdekében, hogy a települési csatornázás a kb. 65%-os ellátottságot elérje, minden közcatornán élővízbe vezetett szennyvizet legalább biológiailag meg kell tisztítani. A kiemelten védendő, tápanyagokra érzékeny vizek (tavak, tározók, holtágak, időszaki vízfolyások, kisvízhozamú befogadók) nitrát- és foszforterhelését csökkenteni kell; ezeken a területeken harmadik fokozatú szennyvíztisztítás is szükséges.
- Ahol lehetséges az egyedi, kiskapacitású, természetkímélő szennyvíz-ártalmatlanítás megvalósítását ösztönözni kell.
- Hosszú távú cél, hogy az élővizekbe jutó szervesanyag-terhelés a jelenlegi szint 20%-a alá csökkenjen, a kibocsátott szennyvizek mennyiségének növekedése mellett is.
- Az ipari és mezőgazdasági üzemek szennyvíztisztítását megfelelő szabályozási (elvonási, támogatási) rendszer segítségével fokozatosan meg kell oldani. Az új üzemek esetében csak a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő megoldások engedélyezhetők. Hasonlóképpen el kell érni a közcatornába kerülő szennyvizek előtisztítását. El kell érni, hogy a mérgező anyagokat tartalmazó ipari szennyvizek ne jussanak kommunális szennyvízbe.
- A szennyvíztisztítás megfelelő megoldása érdekében minden tisztítóműnél biztosítani kell a szennyvíziszapok ártalmatlanítását, elsősorban komposztálását. Ezt a megoldást kell alkalmazni a csapadékvíz-elvezető közcatornákból származó iszapra is.

Víztározási lehetőségek:

- A víztározásra alkalmas területek gazdasági jelentőségétől függően gondoskodni kell rendezésükről és a karbantartásukról, hogy a szükséges mértékű nagyvizek levezetésére mindenkor alkalmasak legyenek.
- A beavatkozásokat úgy kell végezni, hogy a meder és a táj jellege megmaradjon. A környezetbarát módon kialakított mederhez a lakott területek közelében kikapcsolódásra alkalmas tározók (tavak) kapcsolhatók. A patakok és környezetük önmagában is a település hangsúlyos alkotóelemei.

Felszíni alatti vizek védelme:

- A felszín alatti vizek nagyobb arányban és mértékben a kitermelés térségében hasznosuljanak az arra alkalmas tisztított szennyvizek helyben tartásos elhelyezésével, újrahasznosításával.
- Az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelések megszüntetése, majd – ütemezetten, a prioritási területek meghatározásával – az engedélyezett módosítása (a környezetvédelmi igénybevételi határértékben meghatározott szintig az utánpótlás figyelembevételével).
- A felszín alatti vizek minőségi célállapotának ütemezett megközelítése, fokozott figyelemmel a sérülékeny környezetű vízbázisok (üzemelő és távlati) környezetére (védőterület/védőidom) az ivóvízbázis-védelemre szerveződött társulások létrejöttének elősegítésével.
- A felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyezőforrások felderítésével, a korábbi évtizedekben felhalmozott tartós környezetkárosodások számbavételével és feltárásával egyidejűleg – az azonosított környezetszennyező jogi és anyagi felelősségének érvényesítése mellett – a veszélyeztetések megszüntetése, a környezetkárosodások felszámolása ütemterv szerint.
- A nitráterhelés és a nem természetes eredetű diffúz mikroszennyezések csökkentése.
- A folyamszabályozás, vízrendezés, művelési ág változtatás, bányászati tevékenység, valamint a bányászati tevékenység által megváltozott területhasználat (pl. bányatavak) ne csökkentsék a felszín alatti vizek utánpótlásának mennyiségét és minőségét.
- A működő termál és gyógyvízhasználatok vízbázisaira el kell készíteni a hidrogeológiai védőidomok meghatározását, illetve a feltárt hévízkinccs és a vízhasználók védelme érdekében kidolgozni a vonatkozó korlátozásokat.
- Célszerű lenne a megye hasznosítható termálvízkészleteinek számbavétele és erre alapozott területre, hévíztípusra, felhasználási célokra vonatkozó - költségbecsléseket tartalmazó - megvalósíthatósági vizsgálatot végezni a potenciális befektetői kör informálása és megnyerése érdekében.

2.1.2.3. Földek védelme

A földtulajdonnal gazdálkodók – sajátosan a privatizáció során földtulajdonhoz jutott új gazdálkodók – tevékenységének szakszerűbbé tétele érdekében fontos feladat a gazdálkodók és az intézmények közötti gyors információcsere feltételrendszerének kialakítása, a szakmailag megalapozott szaktanácsadás biztosítása a talajvédelem területén is (szakanyagok, pályázati lehetőségek, kedvezmények). A mezőgazdasági kemikáliák alkalmazásának korszerűbb, a megváltozott termelési viszonyoknak megfelelő szabályozása.

A jelentős környezeti kockázatot hordozó, állami felelősségi körbe tartozó környezeti károk felszámolása, illetve kockázatsökkentő beavatkozások ütemterv szerinti végrehajtása.

A külszíni bányagödörök elmaradt rekultivációjának elvégzése.

A külszíni bányászat számára a környezetvédelmi, természetvédelmi érdekek miatt zárt területnek tekinthető térségek lehatárolása.

A felületi elfolyás mérséklése érdekében a lejtő csökkentése tereprendezéssel, rétegvonalas műveléssel, állandó és sűrű növénytakaró biztosítása, a beszivárgás elősegítése mélylazítással, illetve a felszíni vízlevezetés. A megyében kb. 4.000 ha-on szükséges a szántó művelési ág megváltoztatása erdővé, illetve talajvédő gyepé.

2.1.2.4. **Természet védelme**

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján elkészített Nemzeti Természetvédelmi Alaptervvel összhangban a természet megőrzése és védelme szervezett, törvényileg szabályozott, központilag irányított és finanszírozott szakmai és hatósági tevékenység, de egyszersmind társadalmi: önkormányzati, állampolgári érdek és feladat is.

Az Alapterv részletesen meghatározza az elérendő természetvédelmi célokat, célállapotokat és feladatokat a talajjal, a földtani-felszínalaktani értékekkel, a barlangokkal, a vizes élőhelyekkel, a növényvilággal, az állatvilággal és a tájakkal összefüggésben:

- A Nemzeti Természetvédelmi Alaptervben megfogalmazott feladatok végrehajtása.
- Valamennyi védett területre vonatkozóan alapállapot felvételt kell végezni, amelyek alapján el kell készíteni a területek kezelési, fenntartási terveit.
- Az ország erdősültsége érje el a 20%-ot (illetve hosszabb távon a 25%-ot), a természetközeli erdők kiterjedése pedig a 12%-ot. A védett területek aránya érje el az ország területének 11-12%-át. A tervezett erdőtelepítések a természet védelméről szóló törvényben foglaltakkal összhangban, elsősorban őshonos fafajokkal és a hazai természetes erdőtípusoknak megfelelő összetételben történjenek, javítva ezzel a természetközeli erdők arányát. Növelni kell az erdők biológiai sokféleségét, mind a korosztály-megoszlás, mind a fafaj-összetétel, mind pedig az erdőművelési és fahasználati módok és technológiák megválasztásával.
- Biztosítani kell a természetes élőhelyek, különösen a veszélyeztetett növény- és állatfajok természetes élőhelyeinek védelmét.
- A nemzetközi viszonylatban ritka víztípusok természetközeli állapotban megmaradt képviselőinek megmentése a jövőben kiemelt természetvédelmi feladat.

2.1.2.5. **Hulladékgazdálkodás**

Szilárd hulladékok kezelése

Az átfogó hulladékgazdálkodási célok eléréséhez szükséges:

- *a megelőzés terén:* technológia- és termékfejlesztés; anyag- és energiatakarékos, hulladékszegény technológiák, környezetkímélő, tartós vagy többször felhasználható, hulladékként „jól” kezelhető termékek elterjesztése, piac-konform gazdasági ösztönző eszközök alkalmazása;
- *a hasznosítás terén:* biztosítani kell, hogy a már kisajátított természeti erőforrás - mint alap- vagy nyersanyag, végső esetben mint energiaforrás - minél tovább a termelés-fogyasztás körforgásában maradjon, minél teljesebben hasznosuljon. Szorgalmazni kell a korszerű hasznosító technológiák kifejlesztését és alkalmazását, meg kell teremteni ezek gazdasági hátterét;
- *az ártalmatlanítás terén:* törekedni kell a fizikai-kémiai-biológiai módszerek minél szélesebb körű, kombinált alkalmazására. Az így nem ártalmatlanítható hulladékok hőhasznosítással egybekötött termikus ártalmatlanítását kell előtérbe helyezni. Az ezek után fennmaradó, a szükség által meghatározott minimumra kell korlátozni a hulladékok - megfelelő természetes és műszaki védelem mellett végzett - lerakásos ártalmatlanítását.

A hatósági igazgatási szférában tevékenykedők egyeztetett, egységesen érvényesítendő szándékot, gyakorlatot kell hogy tanúsítsanak a megfogalmazott koncepciók érvényesítése irányába hatóan. A széleskörű tájékoztatás, nevelés-oktatás, a közvélemény alakítása - mint tudatformálási elemek - döntő jelentőségűek. Célszerűen ezekre is programozott koncepció kialakítása indokolt a helyi sajátosságokhoz és célokhoz igazítva az általános elvárásokat.

Kistelepüléseket érintő legfontosabb megállapítások:

- A lakossági és kisvállalkozói körben keletkező veszélyes hulladékokról való gondoskodást hulladékgyűjtő udvarok hálózatával kell megoldani. Ezek megfelelő, elkülönített gyűjtést biztosítva átvesszik a kis tételekben beszállított, vagy gyűjtőjáratokkal begyűjtött hulladékot és gondoskodnak az ártalmatlanítókhoz juttatásról.
- Kívánatos, hogy a szemétdíj rendszere olyan irányba alakuljon, hogy figyelembe veszi az átvett tényleges mennyiséget, a szelektált, vagy kevert gyűjtés tényét, esetleg falusi és kertvárosi környezetben közvetlenül ösztönöz a szerves hulladékok helyi komposztálására.
- A környezetet veszélyeztető szeméttelpeket fel kell tární és szükség szerint kárelhárítást, rekultivációt kell végrehajtani. Különösen a nagy számban jellemző bányagödörökbe történt lerakások veszélyeztetnek a szennyeződésre érzékeny térségekben.

Folyékony hulladékok kezelése

A települési folyékony hulladék mennyiségének csökkentéséhez növelni kell a csatornázott területek arányát (vagy megfelelő közműpótló megoldást kell találni).

A folyékony hulladék fogadó és/vagy kezelő kapacitást, a szennyvíztisztítóba kerülő hulladék arányát növelni kell.

Be kell zárni a nem megfelelő műszaki védelemmel működő leürítő helyeket, ehhez felmérés és rangsorolás szükséges.

Elsődleges érdek, hogy a szippantási tevékenységgel összegyűjtésre kerülő települési folyékony hulladékok és a keletkező szennyvíziszapok egyaránt mezőgazdasági felhasználásra alkalmasak legyenek. Ennek érdekében mindenképpen biztosítani kell a szippantási tevékenység hatékony ellenőrzését, a szabálytalanságok következetes (elrettető) szankcionálását, hogy ne merészkedjenek jelentős, anyagi előny reményében jogosultságukat meghaladóan - kötelezettségüket nem teljesítve - vállalkozni sem a szippantások, sem a hulladéktermelők. A szennyvíziszapok vonatkozásában e tekintetben a csatornarendszert és tisztítótelepet üzemeltetőket terheli felelősség, hogy megalapozott fogadási feltételek alkalmazásával következetes ellenőrzéssel elejét vegyék annak, hogy a csatornarendszerbe olyan szennyvizek kerüljenek bevezetésre, amely szennyezőanyagai az iszapban a felhasználhatósági kritériumokat meghaladóan koncentrálódhatnak.

2.1.2.6. Zaj- és rezgésvédelem

Környezetvédelmi szempontból elérendő célként az adott zajhelyzet romlásának megakadályozása jelölhető meg. Ez azt jelenti, hogy a fejlesztéseket úgy kell végrehajtani, hogy azok ne járjanak határértéket meghaladó zajkibocsátással, ezzel egyidejűleg törekedni kell arra is, hogy a meglévő, határértéket meghaladó zajkibocsátású zajforrások zaja, a műszaki és anyagi lehetőségeknek megfelelően, csökkenjen.

A **közlekedésből származó** zaj mértéke csökkenthető sebességkorlátozással, „csendes” aszfalttal, zajvédő fallal, az érintett épületek egyedi zajvédelmével. Az **ipari eredetű zajok** esetében célszerű arra törekedni, hogy a zajvédelmi szempontok már az új létesítmény tervezési szakaszában érvényesüljenek. Műszaki, környezetvédelmi és gazdasági szempontból ez adja a legelőnyösebb megoldást. Nagyobb beruházások esetén az előzetesen elvégzett környezeti hatásvizsgálatok feltárják a várható helyzetet, így a környezetvédelmi szempontok időben érvényesíthetők. Kisiparosok esetében a telephely engedélyezési eljárásban célszerű a tervezett telephely környezetének megfelelően zajkibocsátási határértéket megállapítani, és annak teljesülését megfelelő mérési jegyzőkönyvvel igazoltatni. A **szolgáltatási tevékenységből** eredő zajok szabályozásában nagyon fontos, hogy az adott **település önkormányzata megfelelő önkormányzati rendelettel szabályozza** a területén lévő szórakoztató intézmények működését, meghatározza az engedélyezett zajkibocsátás mértékét is. Ezen létesítményekkel kapcsolatban az elsőfokú környezetvédelmi hatóság a települési önkormányzat és a szabályozás is az önkormányzat jogköre.

2.1.2.7. Társadalmi részvétel és tudatosság erősítése

A program megvalósításában nagy szerep hárul a társadalom különböző szereplőire, szervezeteire. Ebben a vonatkozásban sajátos feladatai vannak az **önkormányzatoknak** a környezetvédelmi, természetvédelmi és a területfejlesztési törvénnyel is összhangban. A környezetvédelmi ismeretek és az ökológiai szemlélet kialakítása minden állampolgár és minden szakma számára elengedhetetlen a fenntartható fejlődés irányába való előrelépés igénye miatt. Az oktatás, képzés, tájékoztatás feladata, hogy az emberek számára világossá tegye az egyes döntéseik környezeti következményeit és a helyes megoldások módozatait.

Értelmes célokért az emberek öntevékenyen is fel tudnak lépni, ugyanakkor megfelelő háttér vagy támogatás hiányában ezek a kezdeményezések általában elhálnak. A lakosság vagy a közösségek öntevékeny környezetvédelmi kezdeményezései számára meg kell teremteni azt a háttérrel, amely a lehetőségek kihasználásához támogatást jelent; orvosolni kellene az ilyen kezdeményezéseknél jellemző magárahagyottság érzését. A társadalom számára be kell mutatni, hogy a környezeti feltételek, értékek a megfelelő életminőség lényeges összetevői. A program feladata olyan lehetőségek megteremtése, amelyek kihasználásával mód nyílik környezetbarát és egészséges életmódot folytatni. Elengedhetetlenül szükséges a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatás továbbfejlesztése. Szélesíteni kell a programhoz kapcsolódó társadalmi szervezetek támogatását.

2.1.3. Vas Megye Területfejlesztési Programja

Vas megye területfejlesztési programjának a kidolgozása 2000. januárban kezdődött és 2001. júniusában került elfogadásra. A program alapvetően az 1998. elején elfogadott hosszú távú megyei területfejlesztési koncepcióra épül. A területfejlesztési program, megegyezően az Európai Unió tervezési elveivel, 2001-től 2006-ig terjedő időszakra, azaz középtávú tervezési időszakra készült és erre a hat évre határozza meg a megye területfejlesztési céljait és a célok megvalósítását szolgáló különböző programokat.

A megyei programban a környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedéseket a **4. számú, „Az életminőség javítása” című prioritás** tartalmazza. A prioritáson belül az alábbi két intézkedés érinti a környezet- és természetvédelmet, valamint az épített örökség védelmét:

- 4.1. Természet és környezetvédelem
- 4.3. Kulturális értékek őrzése és erősítése

2.1.3.1. Természet és környezetvédelem

Indokolás

A hatvanas évek végén az emberiség fejlődése eljutott abba az állapotba, amikor a természet és a gazdaság kölcsönhatása már nem kezelhető tovább helyi lokális szinten. Szükségessé vált nagyobb összefüggésekben, a nemzetközi kereteket is átlépve a kérdéskört áttekinteni, és megoldásokat keresni. Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferenciája, amelyre 172 tagállam küldött hivatalos delegációt, irányt mutatott a nemzetközi környezeti, gazdasági, technológiai együttműködések jövőbeni alakítására. A világkonferencia „Föld Csúcs” összejövételén - amelyen állam- és kormányfők vettek részt - elfogadták a „Riói Nyilatkozat a Környezet és Fejlődésről” című alapküldetést és az ehhez kapcsolódó „Feladatok a XXI. Századra” (AGENDA 21) akcióprogramot. Aláírásra megnyitották a globális klímaváltozás megakadályozását és a biológiai sokféleség védelmét célzó nemzetközi konvenciókat, amelyekhez több mint 150 ország mellett a Magyar Köztársaság is csatlakozott és ezek értelmében elkészítette a magyar kormány a hatályos programokat és dokumentumokat. Az Unió csatlakozás követelményei, az országos, regionális, megyei és

mikrotérségi érdekeink azt kívánják, hogy a jövőt alakító programjainkban az elfogadott konvenciókat vegyük figyelembe, a természet és környezetvédelem területén ez kiemelten fontos feladatunk. Szükséges kiemelni az elfogadott dokumentumokból azokat a fejezetcímeket, amelyek Vas megye fejlődése szempontjából fontosnak tekinthetők:

- az emberi egészség védelme és javítása
- a fenntartható településfejlesztés segítése
- környezetvédelem integrálása a döntéshozatalba
- a légkör védelme
- zajvédelem
- a természeti erőforrások ésszerű használata
- érzékeny ökoszisztémák kezelése
- a fenntartható mezőgazdaság és vidéki területfejlesztés segítése
- a biológiai sokféleség megőrzése
- édesvízi erőforrások minőségének védelme
- mérgező és veszélyes anyagok környezetkímélő kezelése
- szilárd hulladékok környezetkímélő kezelése
- fogyasztási modellek megváltoztatása

Az intézkedés komplex, átszövi a megye teljes területfejlesztési programját. Az eredmény indikátorok eltérő súllyal, de jelentkezhettek a többi intézkedésben és programban is. Ebből következően, a többi intézkedés monitoring rendszerében is célszerű figyelembe venni hatásait. A SWOT analízis elemeiből látható, hogy **Vas megye fejlesztési programjában a természet és környezetvédelem területén kiemelten kell foglalkozni**

- kiemelt prioritásként a csatornázás és a szennyvíztisztítás, valamint a hulladék elhelyezés kérdéseivel,
- a vízbázisok védelmével,
- a bel- és árvízvédelemmel,
- az energiagazdálkodással,
- és a természeti értéket jelentő fajok és életközösségek védelmével.

Általános célok

Legfontosabb cél, hogy a megyében élők életminősége javuljon, mivel az a térségi kötődés meghatározó eleme:

- Eleget kell tenni a „Riói nyilatkozat” azon céljának, hogy 2025-re megfelelő környezetvédelmi infrastrukturális létesítmények legyenek minden településen.
- Cél, olyan önálló vidéki programok megvalósítása, amelyek az energia felhasználás hatékonyságának javítását, és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelését tűzik ki célul.
- A vízminőség megóvása, a vízi erőforrás gazdálkodás integrálása; az ökoszisztéma integritásának fenntartása, hatékony védelme a leromlás minden fajtájától a vízgyűjtő területeken belül; a közegészség védelme a biztonságos és egészséges ivóvízellátással; a vízi környezet ellenőrzése a kórokozók elterjedésének megakadályozására.
- Középtávon megnyugtatóan kell rendezni az egész megye bel- és árvízvédelmét.
- Cél, hogy a korszerű, követelményeknek megfelelő (környezetkímélő lerakás és kezelés) hulladékgazdálkodás; a környezetkímélő újrafelhasználás és újrahasznosítás növelése.
- A természeti értékek és területek védelme, valamint ezen területekre és értékekre kedvezőtlenül ható folyamatok megállítása, a helyi lakosság bevonásával, aktív részvételével.

Az intézkedés leírása

A legfontosabb akció területek, programok:

A). Műszaki, kommunális infrastruktúra fejlesztése:

- kiemelt prioritás a térségi csatornahálózat lehetőleg teljes kiépítése, a korszerű szennyvíztisztítás megoldása, ahol a helyi adottságok mindezt nem engedik, ott alternatív technológiák alkalmazása (regionális együttműködések kiemelt támogatása, mint pl. a Zalaszentgrót-Vasvár-Mesteri térség regionális szennyvíztisztítási projektje),
- térségi, korszerű hulladék lerakók kialakítása (Csepreg, Celldömölk), a szelektív hulladék gyűjtés bevezetése,
- az illegális lerakóhelyek feltérképezése, felszámolása,
- antropogén (embertől származó) szennyezőanyag emisszió csökkentése,
- vezetékes energiaellátó rendszerek fejlesztése (vezetékes gázhálózat, a villamos energetikai rendszer biztonságosabb működése és helyenként kapacitásának növelése),
- zaj- és rezgésvédelmi rendszerek fejlesztése,
- helyi energia- és alternatív energiaforrások nagyobb arányú hasznosítása (pl. a körmendi faapríték erőmű, geotermikus energiahasznosítási lehetőségek).

B). Természetvédelem:

- meglévő arborétumok, kastélyparkok védelme, fejlesztése,
- védelemre érdemes, értékes területek védetté nyilvánítása, középtávon az Őrségben Nemzeti Park kialakítása (figyelemmel a kötöttségek növekedését ellentételező többlettámogatások nyújtására),
- ökológiai gazdálkodási módszerek fejlesztése,
- környezet- és természetvédő civil szervezetek segítése,
- a határokon átnyúló natúrpark együttműködések erősítése,
- nemzetközi együttműködés fejlesztése (folyóvíz szennyezés és légszennyezés csökkentése érdekében), természetvédelmi egyezmények (védett növény és állatfajok, vizes élőhelyek),
- tájvédelem, parlagon hagyott területek kezelése,
- elérhető, nyilvános, konkrét méréseken alapuló környezeti adatbázisok létesítése a helyi önkormányzatok közreműködésével,
- ökológiai gazdálkodási módszerek fejlesztése,
- fajvédelmi és monitoring programok kialakítása,
- egyedi tájértékek felmérése és megőrzése.

C). Vízbázisok védelme, vízkárelhárítás:

- felszíni vizek védelme,
- felszín alatti vizek védelme, összefüggésben a szennyvizek kezelésével,
- árvízvédelmi program, különösen a jelentősebb vízfolyások (pl. Répce és a Rába folyók) mentén,
- belvízvédelem, vízfolyásrendezés,
- tó- és záportározó építési program (Lukácsháza, Gór), kisvíztározók létesítése,
- helyi vízkár-elhárítási, vízrendezési feladatok.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- EU és Magyarország környezet- és természetvédelmi normáinak való együttes megfelelés
- Megvalósíthatóság, korrekt üzleti terv

Az intézkedés földrajzi lehatárolása

Általánosan az intézkedés az egész megye területére kiterjed. De kiemelten kell kezelni a védett területeket (elsősorban a Kőszegi hegységet és az Őrséget), az elmaradott térségeket (Hegyhát, Kemeneshát) és a kiemelkedő gyógy-idegenforgalommal bíró területeket (Répcesík-Bük és Sárvár) és a Rába folyó teljes megyei szakaszát. A területek rangsorolásánál előtérbe kell helyezni a környezetvédelmi beavatkozások projektjeit, mert azok megoldása, végrehajtása még helyi jellegűknél fogva is általános hatásúak lehetnek, és más területen megváltoztathatják a feladatok sorrendjét. (Folyékony hulladékkezelés - vízbázisok védelme.)

Célcsoportok:

- Közvetlen és közvetett módon a megye teljes lakossága.

Kedvezményezettek és partnerek:

- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Igazgatóság
- Természetvédelmi hatóságok
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
- BDF tanszékei (Állattani, Természetföldrajzi és Növénytani)
- Természetvédelem civil szervezetei
- Megyei önkormányzat és kistérségi társulások
- A kiemelt térségek települési önkormányzatai

Az intézkedés hosszú távú hatásai

Megvalósul a fenntartható fejlődés és fejlesztés alapelve, nem veszélyeztetjük a következő nemzedékek jogos szükségletét biztosító erőforrások minőségét (a természeti erőforrások felhasználásának mértéke megegyezik a természetes, illetve irányított regenerálódó képességükkel). Csökken a megyében élők egészségét veszélyeztető hatások mértéke, növekszik az átlag életkor. Fokozatosan eleget teszünk az AGENDA 21 akcióprogramban előírt és vállalt kötelezettségeinknek. Növekszik a megye térségeinek vonzereje, ami elősegíti a gazdasági potenciál növekedését (turizmus, ökológiai gazdálkodási formák elterjedése). A települések árvízi biztonságának a növekedése.

Az intézkedés rövid- és hosszú távú hatásai, eredménymutatók:

- jelentősen megnövekszik a közüzemi szennyvízcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások, a szennyvízcsatorna hálózattal rendelkező és a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont települések és lakások száma, számottevően nő a szennyvízcsatorna hálózat hossza (km)
- egyre több lesz az elszállított és ártalmatlanított hulladék mennyisége
- legalább két korszerű térségi hulladéklerakó létesül
- mintegy 1/3-ával növekszik a vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma
- jelentősen emelkednek a környezetvédelmi beruházások
- megközelíti az országos jelentőségű védett természeti területek aránya az Unió átlagot (15%) – az országos átlag ma 12%
- a védett fajok állományának és a védett életközösségeknek a növekedése
- csökken jelentősen a levegőbe kerülő üledék és szálló por, a SO₂ és a NO mennyisége
- a civil szervezetek szakmai és érdekérvényesítő képességének a növelése
- jelentősen zárul a közműolló

Lehetséges források:

- EU források, PHARE CBC, SAPARD, ISPA
- címzett- és céltámogatások

- ágazati források
- megyei és regionális decentralizált területfejlesztési keretek
- helyi források (lakossági hozzájárulás)

Lehetséges menedzsment szervezet:

- Megyei Területfejlesztési Tanács munkaszervezete
- Vas megyei Önkormányzat Területfejlesztési Csoport

Kapcsolódó programok:

- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Nemzeti Agrár Környezetvédelmi Program
- Országos Területfejlesztési Konceptió
- Regionális Területfejlesztési Konceptió és Program
- Vas megye szennyvíz elhelyezési koncepciója
- Vas megye árvízvédelmi terve
- Országos ivóvízbázis és távlati vízbázis védelmi program
- Észak-déli gazdaság és közlekedésfejlesztési program
- Nemzeti Természetvédelmi Alapterv
- A megyei területfejlesztési programból a 2/c. turizmusfejlesztési és a 3/a. elérhetőség javítása intézkedések, valamint az épített környezet védelmének programja (4/c/1.)

2.1.3.2. Kulturális értékek őrzése és erősítése**Indokolás**

Vas megyére a természeti értékekben való gazdaság mellett jellemző az építészeti emlékek, kulturális értékek, népi hagyományok sokszínűsége. A kistérségek közül több is rendelkezik egyedi, kialakult kulturális arculattal (pl. Őrség, Kőszeg-hegyalja), illetve szinte mindenhol megtalálhatók ennek alapvető elemei. A vidéki települések kulturális és építészeti örökségének megőrzése erősíti a térségi kötődést, s az új funkciókkal kibővített falusi épületek akár gazdasági szempontból is megalapozhatják az életkörülmények javulását. A területfejlesztési/vidékfejlesztési programok megvalósulásához, az életminőség emelkedését célzó fejlesztésekhez nélkülözhetetlen a települések rendezési terveinek elkészítése. Vas megye e területen különösen a falvak esetében rendelkezik jelentős lemaradással.

A térségek arculatának fejlesztése, az egyediség megtartása, az arculathoz illeszkedő rendezvények, programok megszervezése ugyanakkor szolgálja a megyei szintű prioritásnak tekintett turizmus fejlődését is. Hatására növekszik a térségek idegenforgalmi vonzereje, látogatottsága, a beáramló jövedelmek nagysága. A megyében található közgyűjtemények működési körülményei jelenleg nem megfelelőek, a gyűjtések sok helyen megszűntek, s a történeti tárgyi emlékek bemutatásának, szemléltetésének módja is gyakran elavulttá vált. Az Európai Unió csatlakozás küszöbén kulcsfontosságúnak tekinthető az értékek tudatos megőrzése, feltárása, megismertetése. Mindez nem képzelhető el az öntevékeny csoportok, civil szervezetek munkája nélkül.

Általános célok

A természeti és épített környezeti elemek védelme, új funkciókkal való megtöltése, s ez által a kistelepülések jövedelemtermelő képességének erősítése elsősorban a turizmus területén. A vidéki térségekben lakók életkörülményeinek javítása, a falvak népességmegtartó képességének erősítése. **Kastélyok, kúriák, műemlékek rekonstrukciója és hasznosítása a településfejlesztési törekvések megvalósulását segítő rendezési tervek elkészítése.** A kistérségek, valamint a megye program és

rendezvénykínálatának bővítése, bekapcsolása a turisztikai kínálatba. A térségek kulturális arculatának tudatos formálása a népi hagyományok, kulturális sajátosságok megőrzésével, bemutatásával. A művészeti csoportok, faluvédő, hagyományörző, kulturális egyesületek, vidékfejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek tevékenységének koordinálása, segítése, a közösségi és kulturális tevékenységet végző szervezetek intenzív, koordinált együttműködése. További cél az értékek bemutatását szolgáló, valamint a kulturális programok megrendezésének háttérét jelentő intézményi infrastruktúra fejlesztése, működési feltételeinek biztosítása színvonalának emelése, közösségi, kulturális szinterek megteremtése a megye valamennyi településén.

Az intézkedés leírása

A jelen leírásban szereplő programok szorosan kapcsolódnak a Területfejlesztési Program más intézkedéseiben kifejtett programokhoz, különösen az agrár- és vidékfejlesztés, valamint a turizmusfejlesztéshez. A három program középpontjában az értékvédelem, a kulturális arculat erősítése, valamint a szervezeti-, intézményi háttér biztosítása helyezkedik el.

A). Épített környezet védelme, kastélyprogram, falumegújítás

A program négy alprogramot tartalmaz, amelyek közül három az épített környezeti elemek megőrzését, azok új funkcióval való bővítését célozza, a negyedikbe pedig a falvak rendezési terveihez kapcsolódó feladatok tartoznak:

- **Kastélyprogram:** szükségességét alátámasztja, hogy a megye épített emlékei között kimagasló számban vannak a jelentős értéket képviselő kastélyok és kúriák, viszont állapotuk sok esetben nem kielégítő és hasznosításuk sem megoldott. Az alprogram legfontosabb akció területei: az épületek felmérése, a hiányzó dokumentációk elkészítése, az épületek jellegéhez és a helyi- térségi szükségletekhez igazodó funkciók keresése, hasznosítási tanulmányok elkészítése, ehhez illeszkedő beruházók felkutatása, megnyerése, a rekonstrukciós munkálatok összehangolása.
- **Falumegújítás:** Ennek kereteit lényegében a Magyarország SAPARD tervében megjelölt akció területek képezik. Ezen belül kiemelt jelentőségű a települési karaktert őrző és erősítő településszerkezet megőrzése, az egységes falukép kialakítása és védelme, valamint a falvak történelmi és építészeti értékeinek rekonstrukciója, új funkciókkal való megtöltése. Az ezzel kapcsolatos megyei feladatok: a tevékenységek koordinálása, ösztönzése, pályázati források elkülönítése, szakmai támogatás biztosítása képzések, tájékoztató fórumok és konkrét technikai segítségnyújtás formájában. Megyei adatbázis kialakítása a modellértékű falumegújítási akciókról, az ezzel foglalkozó szervezetekről.
- **A megyei szinten kimagasló jelentőségű műemlékek védelme:** Az állagmegóvásuk, felújításuk elvégzése, az ehhez szükséges források biztosítása,
- **Falvak rendezési terveinek elkészítése:** A megye falvainak többsége nem rendelkezik településrendezési tervvel, ami a legtöbb esetben gátja a fizikai környezet nagyobb arányú megváltoztatásával járó beruházások elvégzésének, az életkörülmények javulását megalapozó fejlesztési elképzelések megvalósításának. A legfontosabb akció területeket elsősorban a célirányos források elkülönítése, a tervkészítések összehangolása, szakmai segítségnyújtás megszervezése jelenti. Az alprogramhoz csatlakozó feladat a még rövid, illetve középtávú, átgondolt településfejlesztési programok megalkotása az érintett falvakban.

B). Önszerveződések, civil szféra, támogatása

A természeti és épített környezet védelmében, a falumegújítási törekvések végrehajtásában és a térségek arculatának megőrzését szolgáló hagyományörző, kulturális tevékenység folytatásában kimagasló szerepe van az öntevékeny csoportoknak, non-profit szervezeteknek. Jelen program főként a civil szervezetek munkáját megkönnyítő, az önként vállalt feladatok ellátásához nélkülözhetetlen működési feltételek javítását célzó alprogramokat tartalmaz:

- Az innovatív kezdeményezések szakmai támogatása: Főként a vidékfejlesztés, a falumegújítás, területén működő civil szervezetek modell értékű, az adott település, térség társadalmi, gazdasági megújulása szempontjából is jelentős projektjeinek, és a szervezetek „intézményesülésének” segítése (kapcsolódás a teleház-fejlesztési alprogramhoz).
- Képzések és tréningek szervezése a civil szervezeti vezetők számára elsősorban projektmenedzsment, vezetési és szervezési ismeretek, forrásteremtés, pályázati technikák, non-profit jog, információ és kommunikáció, stb. témakörökben.
- A hagyományőrző, illetve amatőr művészeti csoportok támogatása.
- A civil szervezetek bevonásának koordinálása a települési, kistérségi döntéshozatalba, az együttműködés pozitív modelljeinek kialakítása, megismertetése. Különböző programokhoz, projektekhez kapcsolódó szakmai fórumokon a civil részvétel erősítése.
- A non-profit szervezeteket segítő intézmények tevékenységi körének bővítése, működési feltételeik javítása, a megyében működő civil szervezetekkel való kapcsolatuk élőbbé, szorosabbá tétele. A megfelelő információs adatbázis létrehozása a civil szervezetekről, programjaikról, a szervezetek marketingjének segítése, összehangolása.
- Non-profit és forprofit szervezetek közötti együttműködés segítése, az együttműködés koordinálása.

C). A megye kulturális arculatának erősítése

A programot alkotó alprogramok és projektek az értékvédelem mellett elsősorban a lakosság életminőségének javítását szolgálják a kulturális és szabadidős program-, illetve rendezvénykínálat bővítésén keresztül, ugyanakkor növelik a megye és a kistérségek turisztikai vonzerejét is:

- Közgyűjtemények támogatása, fejlesztése (részletesen lásd a megyei programban);
- Színházprojekt Szombathelyen (részletesen lásd a megyei programban);
- Programkínálat bővítése (részletesen lásd a megyei programban);
- Vas megye kulturális WEB-lapjának elkészítése, fejlesztése (részletesen lásd a megyei programban);

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Illeszkedés a régió turizmus-fejlesztési programjához
- A megye turisztikai és kulturális arculatának az erősítése
- A természetes és az épített környezet harmóniájára való törekvés
- A projektek üzleti tervei és megvalósíthatóságuk

Az intézkedés földrajzi lehatárolása

Az intézkedés és a programok többsége a megye egész területére kiterjed. A színházprojekt elsősorban szombathelyhez köthető, bár hatása nyilvánvalóan túlnyúlik a megyeszékhely határain, a falumegújítás pedig elsősorban az elmaradottabb (a Rábától délre fekvő) kistérségek fejlődését szolgálja.

Célcsoportok:

- a megye teljes lakossága
- a vidéki térségek falvainak lakói
- a megyében működő öntevékeny csoportok, civil szervezetek

Kedvezményezettek és partnerek:

- települési önkormányzatok
- vállalkozások, gazdasági szervezetek
- múzeumok, közgyűjtemények „gazdái”
- non-profit szervezetek,

- kulturális, művészeti csoportok, intézmények

Az intézkedés hosszú távú hatásai:

- A természeti és épített környezet állapotának javulása, a települések turisztikai vonzerejének általános növekedése
- A falvakban lakók életkörülményeinek, életminőségének javulása, a kistelepülések népességmegtartó képességének erősödése
- A civil szervezetek szerepének erősödése
- A kistérségek és a városok jól elkülöníthető kulturális és turisztikai arculatának kialakulása, a turizmusból származó jövedelem nagyság növekedése.

Az intézkedés rövid- és középtávú hatásai, eredménymutatók:

- A felújított, kastélyok száma, az épületek állapotának jellemzői
- Az új funkcióval működő, felújított falusi épületek száma
- A rekonstruált műemlékek száma
- stabil működési feltételekkel rendelkező civil szervezetek
- a non-profit szervezetek számára megtartott képzések, tréningek száma
- színház létrejötte (igen vagy nem)
- a közgyűjtemények látogatóinak éves száma emelkedik
- az új rendezvények mennyisége, látogatottsága nő.

Lehetséges források:

- EU források: SAPARD, Phare CBC, Leader II. (falufejlesztési)
- Kormányzati, ágazati források, Széchenyi Terv
- Megyei területfejlesztési források
- Helyi forrás (lakossági hozzájárulás)

Lehetséges menedzsment szervezet:

- Vas megyei Önkormányzat
- Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata

Kapcsolódó programok

- Magyarország SAPARD terve
- A Nyugat-Dunántúli Régió Területfejlesztési Konceptiója és Programja
- Vas megye agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programja
- A megye kistérségeinek agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjai
- Kistérségek területfejlesztési koncepciói, programjai
- A megyei területfejlesztési programból a 2/c turizmusfejlesztési intézkedés és a 3/b/1 agrár és vidékfejlesztési program.

2.1.4. Vas Megye Területrendezési Terve (egyeztetési anyag)

Vas megye területrendezési terve várhatóan 2005. második félévében kerül elfogadásra. A települési környezetvédelmi program elkészítéséhez ezért csak az egyeztetési anyagot lehetett figyelembe venni.

2.1.4.1. Környezetvédelem

A megye területrendezési tervének környezetvédelmi programja a megye 1997-ben elfogadott környezetvédelmi koncepciójának, az ágazati fejlesztési koncepciók és tervek környezetvédelmi

célkitűzéseinek, valamint az országos és a nemzetközi EU-elveknek megfelelően kívánja meghatározni a területrendezési terv tartalmát.

Levegőtisztaság-védelem

A környezeti levegő, szűkebben a védendő beépített települési területek, valamint a védendő természeti területek levegőminőségét is közel azonos forrásokból származó légszennyező anyagok légtérbe bocsátása határozza meg. A környezeti levegő minőségét alapvetően a közúti közlekedésből, az energiaellátásból, fűtésből, valamint a termelő gazdasági tevékenységekkel eredő légszennyező anyagok határozzák meg. A levegőminőség javítása érdekében ezen kibocsátásokat kell csökkenteni, illetve korlátozni. A védendő területhasználatok levegőminősége a terület- és településrendezés eszközeivel is javítható.

Közlekedés

A gépjárműpark korszerűsödésével a közúti közlekedésből eredő légszennyező anyagok mennyisége folyamatosan csökken, az összetétele a légszennyező hatás szempontjából javul. A környezeti levegő minőségét meghatározó légszennyező hatások között a közúti közlekedés napjainkban még meghatározó jelentőségű légszennyező hatásának aránya a távlatban várhatóan csökken. A nagy forgalmú országos közutak tervezett új nyomvonalai a települések belterületeit és az értékes természeti területeket is elkerülik, így a védendő területek mentesülnek a közúti közlekedés zavaró mértékű légszennyező hatásától, valamint zajterhelésétől.

A tervezett **M8 autópálya és M86 főút** települések belterületét elkerülő új nyomvonala alapvetően kétféle közúthálózati fejlesztési elv alapján tervezhető. Az egyik, költségtakarékosabb elv szerint az új út kiépítése a jelenlegi belterületi szakaszok kiváltásával és a külterületi szakaszok felhasználásával valósítaná meg az útfejlesztést. A területrendezési terv és szakma által támogatott másik elv szerint a jelenlegi országos főutak teljes hosszukban megmaradnának településközi útnak, szükség szerint alternatív útvonalnak, míg az új utak a régivel párhuzamosan, közös szakaszok nélkül, független, önálló nyomvonalként biztosítanának gyorsforgalmi közlekedési lehetőséget a térségek között. Az utóbbi megoldás természetesen költségesebb, de hosszú távú megoldásként csak a meglévő útnyomvonalától függetlenül kialakítható, közös útszakaszokat nem tartalmazó változatot szabad támogatni, ezért a programjavaslat ezt tartalmazza.

A tervezett **M9 autópálya** nyomvonalszakaszaira több változat is készült. A települések belterületeit az út nyomvonalváltozatok mindegyike elkerüli, de az értékvédelem szempontjából a Bük-Csepreg között elhaladó, Szombathelyhez közeli, a meglévő környezeti értékek (vízbázis, ökológiai folyosók, erdőterületek, védett természeti területek, stb.) védelmét biztosító változat ad választható megoldást.

Energiaellátás, fűtés

Vas megye jelenleg a közepes energiaigényű megyék közé sorolható, de a megye dinamikusan fejlődő kistérségei mellett a fejlődő déli és keleti kistérségek is törekednek a gazdasági termelőágazatok erősítésére, az ipar különböző ágazataiban a fejlődésük feltételeinek a megteremtésére.

Az energiaigény évről évre, kismértékben növekszik. Az ipar korszerűsödésével a gazdasági termelőtevékenységhez szükséges fajlagos energiaigény várhatóan a távlatban csökken. Az ipargazdaság, a vállalkozások szorgalmazott területi fejlődése újabb hálózati fejlesztéseket igényel. A növekvő energiaigény kielégítésére a hagyományos energiahordozókon túl egyre nagyobb arányban kívánatos használni a megújuló energiahordozóként figyelembe vehető elemeket. A megye energiahordozói szerkezetének javítása érdekében a túlsúlyban lévő földgázfelhasználás csökkentése mellett a helyi megújuló energiaforrások - biomassza, geotermikus-, nap-, szél- és vízenergiák - használati arányát növelni kell. A megújuló energiaforrások használata jellemzően kevesebb környezeti konfliktussal, környezeti terheléssel, ezen belül légszennyező hatással jár.

A területi energiamérlegben a lakossági energiafelhasználás a meghatározó, ami azt jelzi, hogy a korszerűbb technológiák bevezetése, valamint az energiatakarékos szemlélet és fogyasztói magatartás elterjedése esetén az energiaigények a távlatban csökkenthetők, illetve a helyi megújuló energiahordozói bázisú korszerű szolgáltató rendszerek használatára átállíthatók.

A megye területének főleg déli és keleti részén, a felzárkózásra szoruló térségek területén ismert, illetve a reménybéli termál-kutak, CH-meddőkutak és reménybéli mezők találhatóak. Az érintett kistérségek, helyi önkormányzatok és magánvállalkozások ezen alternatív, megújuló energiaforrások komplex, ezen belül energetikai (hő és villamos) célú hasznosítását tervezik a turisztikai hasznosítás mellett, amit célszerű megfelelő területi szabályozással támogatni.

Szabadon fejleszthetők és támogathatók a felhagyott CH termelőkutak és CH meddő kutak, valamint a termálkutak többlépcsős és többcélú energetikai hasznosításai, különösen a felzárkózó kistérségekben. A megye kedvező geotermikus adottságai és megkutatott területei csaknem egybeesnek a kevésbé fejlett térségek területével. Ebbe az energetikai főcélú hasznosításba javasolhatók mindazon települések kútjai, melyeknél a visszasajtolás miatt nincs területszerkezeti és környezetvédelmi korlátozás. Ezek: Vasvár, Répcelak-Nick, Celldömölk, Ikervár, Hegyhátszentmárton, Felsőmaróc, Bögöte, Szeleste, Győrvár, Polány. A használt termálvíz környezetkímélő ártalmatlanítására kiemelt figyelmet kell fordítani az érintetteknek.

A termálvíz-felhasználás környezetvédelmi korlátai:

- A magas ásványianyag tartalmú vizek élővízbe vezetésének tilalma, illetve a vonatkozó határértékek betartása.
- A magas hőmérsékletű vizek csak a környezeti hőmérsékletre hűtve vezethetők az élő vízfolyásokba.
- Geotermikus energetikai célú hasznosításnál készletgazdálkodási és készletvédelmi okokból a felszín alatti tárolóba történő visszasajtolás, visszanyeletés követelménye.

A helyben elérhető, illetve hasznosítható megújuló energiaforrás adottságokra, így a napenergia-, a vízenergia-, a szél- és a biomassza, mint villamos és hőenergia nyerési lehetőségek előnyben részesítésével a megye energiahordozói szerkezeti arányai javíthatók, az importált földgáz csökkenthető. Mindezen megújuló energiaforrások hasznosítása jelentős területfejlesztő erő lehet, ezért az ilyen irányú innovációt célszerű a megye felzárkóztatást igénylő térségeiben támogatni.

A Szombathely-Torony térségi potenciális ipari **lignitvagyron kitermelését a megye nem támogatja**. Ebből következően a megye - lignitvagyronra alapozott - országos alaperőmű létesítését sem támogatja. A biomassza potenciális adottságaira, ill. a helyi szinten felmerült, egyeztetett szándékokra alapozva készült el az a megyei biomassza energiaforrás-hasznosítási térszerkezeti javaslat, mely szerint összesen 11 új helyen, a következő kisvárosok és községközpontok közelhő-ellátását célszerű biomassza bázison megépíteni, amennyiben a helyi szándékok is kiérlelődtek erre az olcsóbb és környezetkímélő megoldásmódra:

- a megye délnyugati részén: Óriszentpéter, Kondorfa, Csákánydoroszló, Nádasd
- a nyugati részen: Szentpéterfa
- a DK-i, K-i térségekben: Bérbaltavár, Hosszúpereszteg, majd Jánosháza, Gérce,
- északon: Csepreg - Bük térsége.

Védőtávolságok, korlátozások

A légszennyező források, valamint a védendő területhasználatok, a beépített települési szövet és a természeti területek körüli szükséges védőtávolságokat, védőterületeket a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló hatályos rendelet (21/2001.(II.14.) Korm. rendelet) előírásai szerint kell meghatározni. A levegővédelmi követelmények, a kibocsátási határértékek hatósági szabályozása érdekében a légszennyezés helyi immisziós-értékeinek rendszeres mérésére van szükség, aminek monitoring mérőrendszere jelenleg csak részlegesen adott, a távlatban feltétlenül bővítésre szorul. Az Országos Immisszióvizsgáló Hálózatnak csak Szombathelyen és Kőszegen van mintavételi helye. A nagyobb lélekszámú, jelentős közúthálózati forgalommal terhelt, illetve légszennyező gazdasági tevékenységeknek, pl. ipari parkoknak helyet adó településekben kívánatos lenne immisziós méréseket végezni, az Országos Immisszióvizsgáló Hálózatban belül újabb mintavételi helyeket kialakítani. A levegő minőségének javítását szolgáló intézkedések célirányos meghatározása csak a levegőminőségi adatok ismeretében történhet.

Az országos védelem alatt álló természeti területek levegőtisztaság-védelmi szempontból kiemelten védett területekként kell kezelni. A kiemelten védetten kezelendő területek körét bővíteni kell a távlatban megvalósuló újabb gyógyfürdő-helyek területével, az országos védelem alá vont újabb védett természeti területekkel.

Felszíni és felszín alatti vizek védelme, talajvédelem

Vízbázis-védelem

A vízellátással összefüggő feladatoknál ma már nem a hálózatépítés, a bekötöttség növelése, a „mennyiségi ellátás” megoldása a főfeladat. A fejlesztési feladatok között a szolgáltatott víz minőségének biztosítása a legfontosabb célkitűzés. A vízminőség biztosítása az általánosan terjedő felszíni és felszín alatti szennyezések miatt egyre nehezebb. A jó vízminőségű ivóvízkészlet védelme, a folyamatos kitermelhetőség biztosítása, szükség szerint a tartalékolása kiemelt fontosságú feladatok.

A kijelölt sérülékeny vízbázisok védelmét a területükön fekvő települések területhasználatának vízvédelmi érdekű korlátozásával is biztosítani kell. Az I/14. Fokozottan érzékeny, üzemelő vízbázisok területén lévő települések: Bozsok, Gencsapáti, Gyöngyösfalu, Kőszeg, Lukácsháza, Perenye, Szombathely, Szombathely-Petőfi telep, Tanakajd, Táplánkereszt, Velem, Vép.

A távlati vízellátás mennyiségi és minőségi biztosítása érdekében fontos környezetfejlesztési-, védelmi feladat a meglévő és a távlati vízbázisok védelme. A kinyerhető víz ivóvíz-minőségének biztosítása is egyre nagyobb mértékű vízkezelési beavatkozásokkal (pl. vastalanítás) oldható meg.

A megye távlati, stratégiai tartalékot jelentő, lokális vízbázisai:

- Ostffyasszonyfa térségi,
- Csákánydoroszló térségi,
- Vát térségi,
- Ikervár térségi.

A kijelölt távlati vízbázisok területén lévő települések körét a 8001/2000 KöViM-KöM együttes tájékoztató tartalmazza. A távlati vízbázisok biztonságba helyezésének, folyamatos gondozásának célja, hogy a kiépítésig se mennyiségi, se minőségi romlás (pl. havária események vagy vízigény bővülése miatt) ne következzen be ezeken a reménybeli vízbeszerző helyeken. A biztonságba helyezésük érdekében 1994 óta részletes vizsgálatok készültek a teljes körű megismerésükre, állapotfelméréseikre, földtani, hidrogeológiai helyzetük feltárására, a térségükben lévő potenciális szennyező-források által okozott vízszennyezések vagy vízminőség-változások folyamatainak megismerésére, a hidrogeológiai védőterületek meghatározására, valamint a későbbi folyamatos ellenőrzés biztosítására szolgáló monitorrendszer kialakítására.

A vízbázisok védőövezeteit az alapkőzet rétegződése, a talajvízáramlás tulajdonságaiból és a talajvízáramlás tulajdonságaiból számított elérési idők alapján határozzák meg.

Az ivóvízkészlet a megye határain belül réteg- és parti szűrésű kutakból nyerhető, a jó vízminőség még hosszú ideig biztosítható. A kavicsteraszok és a pannon kori rétegek felett azonban nincs összefüggő vízzáró réteg, ezért közvetlenül kommunikálnak a felszíni és a talajvizekkel. A szennyeződés fokozott veszélye miatt a vízbeszerzésre alkalmas rétegek kiemelt felszíni- és talajvízvédelmet igényelnek. A vízművel ellátott települések nagyobb hányadában az ivóvíz jellemzően mélyebb rétegekből származik, így a felszíni szennyeződések hatása hosszú ideig nem érezhető, ennek megfelelően módszeresen kell felkészülni a veszélyeztetettség minimalizálására.

Szennyvízkezelés

A környezetvédelmi feladatok egyik legfontosabb területe a szennyvízelvezetés és tisztítás környezetkímélő megoldása. A vízügyi ágazat az elmúlt 10 évben az ivóvízellátás fejlesztéséhez hasonlóan, az állami költségvetési támogatással elindította a szennyvízhálózat és a szennyvíztisztítás létesítésének intenzív fejlesztését. Ennek eredményeként több új szennyvíztisztító létesült és több kilométernyi szennyvízcsatorna-hálózat épült ki. A közműolló Vas megyében a 90-es évek óta folyamatosan szűkül.

A szennyvíztisztítás fejlesztésének lehetséges irányairól alkotott elképzelések megosztottak a megyében. Az országos pályázatok elsősorban a regionális tisztító-rendszerek létesítését preferálják, amelyek létjogosultságának megítélése erősen megosztja a szakembereket és a döntéshozókat. Az érintettek egy része a közös költségviseléssel megvalósítható regionális rendszerű tisztítórendszereket támogatja az alacsony megvalósítási költségek, a racionális létszámban, megfelelő szakmai színvonal garanciájával alkalmazható szakemberek biztosíthatósága, az egyszerűbb ellenőrizhetőség miatt. Ezzel

szemben a másik oldal ellenérzését a magas fenntartási költségek, az utaztatott szennyvíz esetleges berothadása, így a biológiai tisztítás esélyeinek csökkenése, valamint a stratégiai kiszolgáltatottság érzése táplálja. A megye aprófalvas régióiban a regionális tisztítás helyett jellemzően a helyi kisberendezések üzemeltetését és/vagy alternatív gyökérvíz tisztítást támogatnak az osztrák és a bajor referenciákra hivatkozva. A szennyvíztisztítási rendszerek karakteresen eltérő két változata között a konkrét területi adottságok (pl. települési lélekszám, a szennyvíz utaztatási távolsága, a távlati szennyvíz várható mennyisége és minősége, környezeti adottságok-felszíni szennyeződés-érzékenység, védett értékek közelsége, stb.) alapján megvalósíthatósági tanulmányokkal kívánatos kiválasztani az előnyöket és hátrányokat egyaránt jelentő legjobb megoldást.

A szennyvíziszapok és a megyében keletkező hígtrágya elhelyezése - általában másodlagos céllal talajerő-javításként - mezőgazdasági rendeltetésű területen történik. Szakszerű elhelyezés esetén a környezet a zavaró mértékű szennyezésektől mentesíthető. Fejlesztési célként fogalmazható meg, hogy a szennyvíziszap-kezelésben a minél nagyobb arányú víztelenítést biztosító technológiákat kell támogatni és alkalmazni. A hígtrágyás állattartásról kívánatos fokozatosan áttérni az almos, illetve mélyalmos tartási módra. Az előzőek megvalósulása esetén nagyságrendekkel csökken az ártalmatlanításra váró szennyvíziszap és hígtrágya mennyisége, az ártalmatlanításra igénybe vett termőföld nagysága és a használhatóság szezonális korlátai, ill. a szállítási-, tárolási kapacitásigények.

Felszíni vízfolyások és tavak vízminősége és hasznosítása

Vas megye természetes állóvizekkel nem rendelkezik. Vas megyében a felszíni vízfolyásokon mintegy 33 tavat, tározót alakítottak ki. A tavak többféle hasznosítási lehetőséget kínálnak (tározós vízhasználat, rekreációs vízhasználat, stb.). A felszíni vízfolyásokban gazdag megye területén újabb tározók létesítési lehetősége merült fel számos kisvízfolyásokon, de a vizes élőhelyek és egyéb természeti értékek védelme miatt ezen fejlesztési szándékokat a természetvédelmi hatóság nem támogatja. A meglévő tározók többféle környezeti értéket jelenthetnek - értékes vizes élőhelyek területi bővülése, potenciális idegenforgalmi vonzerő, helyi lakosság rekreációs lehetőségeinek bővülése, nagy relief-energia esetén az ökológiai szempontokra is tekintettel lévő "törpe vízierőművek" létesítésének lehetősége.

Bányászat

A Szombathely-Torony térségi potenciális ipari lignitvagyon hasznosítását a megye nem támogatja. Ennek ismeretében nagytávon sem várható a külszíni kitermeléssel járó termőföld kivonás, a talajt, a felszíni és a felszín alatti vizek vízháztartását befolyásoló terepalakítás.

Védőtávolságok, korlátozások

A vízbázisok védelmét a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló hatályos rendelet (33/2000. (III.17.) Korm rendelet) előírásai, valamint a kijelölt hidrogeológiai védőidomokhoz rendelt előírások (123/1997.(VII.18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátás vízi-létesítményeinek védelméről) alapján lehet biztosítani.

Zaj- és rezgésvédelem

Közúthálózat fejlesztés

A megye területén a jelentős átmenő forgalmat is bonyolító országos főutak - 8. sz., 84. sz., 86. sz., 87. sz. - belterületi szakaszai mentén lévő védendő területhasználatú területeket sok esetben zavaró mértékű zajterhelés éri. A nagy forgalmú közutak települések belterületi szakaszait elkerülő új nyomvonalainak kiépítése jelentős javulást eredményez majd a környezeti zajállapot minőségében. Szükség esetén, amennyiben az új útnyomvonalak egy-egy útszakaszon közelebb kerülnek a védendő területhasználatú területekhez, zajgátló műszaki építmények - pl. falak - létesítése indokolttá válhat.

Vasúthálózat-fejlesztés és tervezhető passzív védelem

A települések védendő területhasználatú lakó- és üdülőterületeit terhelő vasúti zaj elleni védelemben a pályaszerkezet korszerűsítése részleges javulást eredményezhet. Ritkán nyílik lehetőség a vasútvonal áthelyezésére, inkább a zajgátló műszaki zajvédelem kiépítése adhat további, reálisan kivitelezhető környezetvédelmi megoldást a vasúti zajterhelés ellen. **A tervezett M9 autópálya nyomvonal-változatai jellemzően elkerülik a települések belterületeit.**

Védőtávolságok, korlátozások

A zaj- és rezgésvédelemre vonatkozó környezeti határértékeket és egyéb előírásokat a 8/2002. (III.22.) Köm-EüM rendelet tartalmazza. Az új építésekre vonatkozó környezeti zajhatárértékek betarthatóságát ezen rendelet szerint kell biztosítani.

Hulladékgazdálkodás

Települési szilárd hulladék

A megye jelenleg hat műszaki védelemmel ellátott kommunális hulladéklerakóval rendelkezik - Harasztifalu, Szombathely, Kőszeg, Csepreg, Répcelak, Sárvár. Ezen hulladéklerakók térségi szerepkörűek, a harasztifalui lerakóra 83 vasi település, valamint több Zala megyei település hulladéka is kerül. **A hulladékgazdálkodás nagytávlatú fejlesztési elképzeléseként el kell érni, hogy a képződő hulladék valamennyi településről valamelyik korszerű, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően kialakított lerakóra jusson.** A harasztifalui és a szombathelyi regionális lerakók nagy befogadóképességűek, ezért sok település hulladékának befogadására alkalmasak, míg a kisebb lerakókra is több település gyűjtése rászervezhető. A megye területének felszíni szennyeződéserzékenysége, a sérülékeny vízbázisok, az aprófalvas településszerkezet következtében a szétaprózódó, védendő épített környezet és nem utolsósorban a természeti értékek védelme miatt néhány nagyobb, környezeti szempontból megfelelő helyen kialakított térségi hulladéklerakó használata indokolt. A szállítási távolságok ugyan ezzel megnövekednek, de a védendő értékek korrekt módon mentesíthetők a zavaró környezeti hatásoktól. A korszerű hulladéklerakók befogadóképességének takarékos igénybe vétele érdekében a távlatban tervezni és szervezni kell a háztartási hulladékok szelektív gyűjtését, a lehetséges újrahasznosítást, a tömörítés maximalizálását, valamint megfelelő környezeti referenciák esetén a hulladékok egy részének elégetését. A nagyobb lélekszámú települések területén lakossági hulladékudvarok létesítése kívánatos.

A megyében a keletkező hulladékok mennyisége a nemzetközi adatokhoz viszonyítva nagy, a hasznosítás aránya pedig alacsony. Meglévő, védelem nélküli hulladéklerakókat a térségi lerakók használatba vételével biztosított kiváltásuk után használaton kívül kell helyezni, illetve a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő rekultivációval meg kell teremteni a helyben kívánatos célú újrahasznosítás lehetőségét.

Folyékony települési hulladék

A folyékony települési hulladékok kezelésének és ártalmatlanításának távlati lehetőségeit a vízvédelemről szóló környezetvédelmi fejezetrész, valamint a vízi-közmű fejlesztési programját tartalmazó fejezet tartalmazza részletesen.

Különleges kezelést igénylő (veszélyes) hulladékok

A különleges kezelést igénylő hulladékok gyűjtését és ártalmatlanítását segítő területrendezési döntés lehet a lakossági hulladékudvarok létesítésének, illetve referenciával rendelkező, korszerű, környezetkímélő technológiával termelő újrahasznosító vállalkozások, megvalósításának megyei támogatása a megye területén vagy szükség szerint azon kívül.

Védőtávolságok, korlátozások

A hulladékgazdálkodással összefüggő előírásokat, védőtávolságokat és korlátozásokat a 2000. évi XLIII. Törvény szabályozza.

2.1.4.2. **Tájrendezési program, a természet- és tájvédelem szerkezeti programja**

Tájrendezési irányelvek

A tájrendezési irányelvei a tervekészítés általános irányelveivel és célkitűzéseivel összhangban a megye területének - településeinek, kistérségeinek - fenntartható fejlődését célozzák. A fenntartható fejlődés elvének megvalósítása magában foglalja a megye értékeinek, sajátosságainak megőrzését, a koordináció követelményeinek való megfelelést a szerkezeti, területfelhasználási beavatkozások tervezése és megvalósítása során. A koordináció követelménye egyrészt a megyén belüli települések és kistérségek együttműködését, összehangolt fejlesztését és rendezését, másrészt a megye nagyobb térségbe, a Nyugat-magyarországi régióba való illeszkedését jelenti. A megye értékeinek védelme és sajátosságainak megőrzése a táji - természeti és művi értékvédelem mellett a kulturális, gazdasági és néprajzi hagyományok megőrzését is jelenti.

Tájrendezési szempontból elsődlegesen a táji adottságok, ezen belül is a táji, természeti értékek megőrzése a feladat, összehangoltan a megye fejlődését szolgáló területfelhasználási és szerkezeti változtatások meghatározásával.

A megye tájszerkezetének és tájhasználati módjainak alakítása a táj- és természetvédelmi szakterület mellett a környezetvédelmi, mező- és erdőgazdasági, közlekedési, közmű és településrendezési ágazatok függvénye és bizonyos szempontból ezek szintézisének tekinthető. Az ágazatok közül tájrendezési szempontból kiemelt figyelmet érdemel a tájhasználati módok egy csoportját meghatározó és tájszerkezeti tényezőként is fontos táj- és természetvédelmi szakterület, valamint más szempontból közlekedési ágazat.

A táj- és természetvédelem témakörében meghatározásra kerül a különböző szinten védett és védendő területeken, értékeken túl ezek és a köztes nem védett, de táji, természeti szempontból értékordozó területek összefüggő rendszere, az ökológiai hálózat, amely térségi jelentőségű szerkezeti elem. Az ökohálózat egy része szervesen kapcsolódik a táj vízrajzi adottságaihoz, a folyó és patak völgyekhez. Ezekben a térségekben fontos az ár- és belvízvédelmet szolgáló vízrendezési, valamint a természeti értékvédelmet szolgáló tájrendezési érdekegyeztetés, illetve ennek során az ökológiai szemlélet erősítése (l.: vízrendezési fej.). A tájhagyományok megőrzéséhez kapcsolódó speciális feladat a megye őrségi zugában fennmaradt sajátos (szeres) településszerkezeti formák, és más (művi és települési értékvédelmi fejezetekben rögzített) települési értékeinek megtartása.

A térségi és települési infrastruktúra szempontjából szerkezetképző közlekedési hálózat fejlesztése vonja maga után a legegységesebb tájszerkezeti változásokat, új települési és térségi kapcsolatok létrejöttével. Az új nyomvonalak vezetése, települési és ökológiai hálózati elemekkel való egyeztetése fontos feladata a tájrendezési tervnek. Fontos a felsőbbrendű - országos és térségi - tervekben előírt közúti és vasúti fővonalak megfelelő tájba illesztése, tájrendezési szempontból is megfelelő nyomvonalvezetése és kialakítása.

A fentiekén túl speciális tájrendezési feladatként jelentkezik a megyében a külszíni bányászat által okozott tájkárosító hatások minimalizálása. Tájvédelmi és területrendezési szempontból is kizárt a megkutatott lignitvagyon hagyományos nagyüzemi-külszíni kitermelése, területfejlesztési és környezetvédelmi szempontból pedig kizárható energetikai célú felhasználása. Ezen szempontok érvényesítése esetén, amennyiben egyáltalán megindulhat a nem energetikai célú kitermelés - pl vegyipari alkalmazásra -, ez csak kisebb területek megbontásával járhat, környezetkímélő technológiával és folyamatos rekultivációval. A kitermelhető területeket környezeti hatásvizsgálatban, a rekultiváció folyamatát tájrendezési tervben kell meghatározni.

Tájszerkezet

A tájszerkezet alakítása szempontjából elsődleges a megye ökológiai hálózati rendszerének kiteljesítése, a meglévő elemek összekapcsolásával, illetve kiegészítésével. Az ökológiai hálózat legértékesebb és legmagasabb szinten védett elemei az országos védettségű természeti területek, a megye területén levő nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek és természetvédelmi területek. Ezek kisebb

- nagyobb zöld szigeteket képeznek a megye viszonylag jelentős hányadán és közöttük húzódnak az OTRT keretében megkutatózott fő ökológiai folyosók (a megyében elsődlegesen a Rába-völgyhöz kapcsolódó vizes-nedves, gyepes-erdős természeti és extenzív mezőgazdasági területsáv). Ezek együtt az elsődleges (országos) szintű ökohálózatot képezik.

Az elsődleges hálózat kiegészül másodlagos, megyei szintű ökológiai elemekkel, amelyeket a helyi védettséggű területek és valamennyi az elsődleges hálózathoz nem tartozó természeti terület, meglévő és tervezett ökológiai- és zöldfolyosó együttese képez. Az ökológiai folyosók a megye természetföldrajzi sajátosságainak megfelelően elsősorban a kisvízfolyásokhoz, patak völgyekhez, illetve a hegy- és dombvidéki területek meredek oldalainak erdőihez, illetve mindkét felszíntípusnál extenzív gyepekhez kapcsolódnak. A zöldfolyosók a meglévő és tervezett művi tájelemek (közlekedési és más műszaki infrastruktúra nyomvonalak, új beépítések, településszegélyek) zöldfelületi kiegészítését, környezetvédelmét és tájba illesztését szolgáló meglévő és tervezett zöldsávok, véderdősávok és erdősítések.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő megyei szintű alkotórészek egymáshoz és az országos hálózathoz is kapcsolódva képeznek rendszert. E rendszer sajátja, hogy a megye minden regionális szinten értelmezhető és jelentős meglévő és tervezett természeti, természetszerű, természetközeli és renaturált területét magában foglalja, függetlenül ezek jelenlegi és tervezett védettségi szintjétől és tulajdonviszonyaitól. Ezért is szükséges e területek védelme, fenntarthatósága érdekében a területrendezési terv keretében -a településrendezési tervek szintjére is átvihető és átvehető - speciális tájhasználati-tájvédelmi szabályozást adni, a tiltások és korlátozások mellett meghatározva a támogatások és ösztönzések lehetőségeit is.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő legfontosabb megyei szintű hálózati elemek:

- helyi védettséggű természeti területek,
- kisvízfolyások (patakok, erek, stb.) medre és parti sávjai, valamint egyéb vízfelületek (tavak, tározók),
- erdőterületek (meglévő erdők és tervezett erdősítések): Gencsi-erdő, Rába-völgy és Sorok-patak völgye közti erdőtömbök, a Csörnóc-Herpenyő déli, foltokban erdős mellékvölgyei, Szajki erdő, Bögötei erdő, Balozsa erdő, Tacsikándi és Odorfai erdő, Felső erdő, valamint a Sitkei erdő feletti Cserhalomvidék számos foltból összeálló erdőterülete, továbbá mindezek kiegészítő összekötő erdősítési javaslatok (elsődlegesen a megyei Sapard terv alapján tervezett erdőterületek),
- gyepterületek,
- extenzív műveléssel fenntartandó mezőgazdasági területek,
- zöldfolyosók (védőzöldsávok, véderdő telepítések).

Tájhasználati módok

A tájhasználati módok jövőbeli alakulása szempontjából a tájrendezési fejezet elsősorban a mezőgazdasági és az erdőgazdasági tájhasználatot illetően meghatározó, az egyéb tájhasználati típusok (települési, műszaki infrastrukturális, stb) más szakági munkarészek keretében meghatározott struktúráját illetően ezek térbeli megjelenését, tájba illesztését segíti elő. A tájrendezésnek, szándékaink szerint egyre jelentősebb szerepe lesz a felszíni vízrendezés (folyó- és kisvízfolyás szabályozás, ár- és belvízvédelem), a vízfelületek alakítása terén is, az ökológiai szemlélet erősödésével (lásd: az "Árvízvédelmi és vízgazdálkodási program" fejezetet).

A mezőgazdasági - és erdőterületek strukturálását és fejlesztését egyre nagyobb mértékben áthatja a racionális tájgazdálkodás - a termőhelynek megfelelő művelési ágak és módok megválasztása -, valamint a települési és természeti környezet védelmének térségi szintű figyelembe vételének szempontjai. Ezeknek megfelelően javaslatot teszünk - az agrárkörnyezet-gazdálkodási előzmények és a táj- és természetvédelmi munkarész keretében kidolgozott ökológiai hálózati rendszer figyelembe vételével - az intenzív (elsődlegesen gazdasági - gazdálkodási célú) és extenzív (elsődlegesen táj- természet- és környezetvédelmi célú mező- és erdőgazdasági területi struktúra kialakítására. Ezzel összhangban a nem természeti alapú tájhasználatok (beépítések, műszaki infrastruktúra létesítmények, műszaki és kommunális telephelyek, stb. által igénybevett területek) zöldbeágyazására, tájba illesztésére, a természeti és mesterséges zöldfelületi rendszerek szerves összekapcsolására tesz javaslatot a tájrendezési program.

Természetvédelem

A megye természeti értékekben gazdag, de a védett természeti területek eloszlása a megye területén egyenlőtlen. A nagyobb kiterjedésű, meglévő védett területek a nyugati határszél mellett húzódnak, míg a megye középső és keleti fele a védett területek tekintetében szegényesnek mondható.

A természeti értékekben gazdag és egyben védett területek jelenlegi területi eloszlását több tényező befolyásolta. Egyrészt a megye domborzati adottságai, melyek részben meghatározzák a megye mezőgazdasági területi szerkezetét is. Az Alpokalja hegyvidéki területei az intenzív mezőgazdasági művelésre alkalmatlanok, s ez kisebb mértékben, de igaz a dombvidéki területekre is. Ezen területeket, főként erdőgazdálkodásra, illetve gyepgazdálkodásra hasznosítják. Az itt található mezőgazdasági területek is többnyire kisebb kiterjedésűek, változatosabb képet mutatnak, - a megye más területeihez képest - nagyobb hangsúlyt kapnak a szőlő és gyümölcsös területek. Összegezve a területi adottságokat, a megye nyugati, az országhatár menti sávja, úgy a domborzati, mint az erdő és mezőgazdasági szerkezete alapján kedvezőbb feltételeket nyújt a természetvédelem számára, mint a megye középső és keleti fele, ahol megyei viszonylatban jelentős kiterjedésű intenzív mezőgazdasági területek találhatók.

A természeti értékek fennmaradásában másik fontos tényező volt, a rendszerváltás előtt, a határmentiségből adódó viszonylagos elszigeteltség. A határmenti területek elzártsága, nagymértékben korlátozta az ipari, mezőgazdasági, idegenforgalmi és településfejlesztési lehetőségeket, így számos táji és természeti érték fennmaradhatott.

Ezen folyamatok eredményeként a megye nyugati sávjában fennmaradhattak olyan nagyobb kiterjedésű táji, természeti és kultúrtörténeti szempontból értékes területek, melyek ma a megye védett területeinek gerincét alkotják.

A 1976 és 1980 között nyilvánították védetté a Szentgyörgyvölgyi, az Őrségi és a Kőszegi Tájvédelmi Körzeteket. Majd 2002-ben az Őrségi és a Szentgyörgyvölgyi Tájvédelmi Körzetek bevonásával, valamint további új területek védetté nyilvánításával megalakult az **Őrségi Nemzeti Park**. Ma ezek teszik ki a megye védett területeinek 98%-át, közel 47.000 hektáron.

A megye keleti felén szigetszerűen helyezkedik el a Sághegy, mely a balaton-felvidéki vulkán sor legnyugatibb tagja, s egyben Vas megye legkisebb tájvédelmi körzete. Ez a viszonylag kicsi, 235 hektáros terület, a megye keleti felének legjelentősebb védett területe. A számadatokból is látszik a meglévő védett területek, megyén belüli aránytalan eloszlása.

A megye egyik legjelentősebb ökológiai tengelyében, a Rába völgyében egy új, országos védettségű terület, a Csörnöc-menti Tájvédelmi Körzet kialakítását tervezik, melynek természetes határa északról a Strém-patak, a Pinka, majd a Rába folyó, délről a Vasi Hegyhát erdőtömbjének szegélye. Ennek a rendkívül változatos élőhely együttesnek a kiemelkedő értékei indokolják a Tájvédelmi Körzet létrehozását, melynek tervezett területe 3.250 hektár. Az új tájvédelmi körzet létrejöttével - térszerkezeti szempontból - valamelyest javulni fog a védett területek megyén belüli területi eloszlása. De ennél is fontosabb, hogy a védett területek között, a változatos vizes és ártéri élőhelyeivel egy új színfoltot fog képviselni.

A megye területén mintegy 100 kisebb-nagyobb kiterjedésű, a természet védelméről szóló törvény értelmében (ex lege) országosan védett lápterület található. Ezek összterülete több mint 900 hektár. Ezen védett lápterület döntő többsége a Rába völgyében, valamint a Kemeneshát patak völgyeiben található. Országos jelentőségű természetvédelmi terület 7 db található a megye területén. Ezek közül 5 terület arborétum, vagy gyűjteményes kert (Kámoni, Sárvári, Szelestei, Jeli arborétumok és a Körmendi park) egy emlékhely (Nemesmedves) és egy terület az, mely ténylegesen a tájra jellemző természeti értéket őriz (Kőszegi tőzegmohás láp).

A helyi védettségű természeti területeknek a megyei térszerkezet kialakítása szempontjából nincs jelentősebb szerepük. A megye területén jelenleg több mint 50 helyi jelentőségű természetvédelmi terület található, habár ezek nyilvántartása nem teljes körű. A helyi jelentőségű természetvédelmi területek összes kiterjedése kb. 330 ha. Ezen területek egy jelentős hányada az urbanizált területekhez közvetlenül kapcsolódik, vagy azokon belül szigetszerűen helyezkedik el, ilyenek például a kastélyparkok, gyűjteményes kertek, fasorok. A parkok, gyűjteményes kertek, ha megyei szinten nem is, de a települési szerkezetnek, a település belső zöldfelületi rendszerének meghatározó elemei. Ezek közül a jelentősebbek, a Vépi, Gencsapáti, Acsádi és Hegyfalui kastélyparkok.

A helyi védettségű értékes természeti élőhelyek, erdőterületek közül a legértékesebbek a Rába ártéren található Ikervári kockás liliomos élőhely; a Sitkei királyné gyertyája élőhelye; a Sárvári Ártéri kocsányos tölgyes; a Csörnóc menti égeres láprét, a Körmenyi Dobogó-erdő és a Kőszegdoroszlói csarabos-borókás.

A megyei területrendezési terv új, természeti védelem alá vonandó területeket - önhatalmúlag - nem jelöl ki. Természetesen a meglévő védett területek mellett feltünteti az országos védelemre tervezett területeket, melyek Vas megyében jelenleg a Csörnóc menti TK tervezett területeit érintik. Tervezett helyi védettségű területről jelenleg nincsenek ismereteink.

A megyei területrendezési terv azért nem jelölhet ki új védett területeket, mert ez helyi védettség esetén a települési önkormányzatok feladata, míg országos védettség esetén a miniszter feladata. Amit a meglévő (és tervezett) természetvédelmi területek megőrzése érdekében tehet a megyei területrendezési terv az, hogy olyan térszerkezetet, illetve övezeti rendszert jelöl ki, mely elősegíti a természeti területek védelmét. Ennek egyik eszköze az országos szintű (elsődleges) és megyei szintű (másodlagos) ökofolyosó rendszer kialakítása, mely többek között összeköti különböző értékes élőhelyeket.

2.1.4.3. A települési értékek megőrzésének és kulturális örökség védelmének programja

Elvek és célok

Védendő maga az aprófalvas jelleg. Amennyiben a hálózaton belüli koncentráció válik szükségessé, az ne a települések, mint épített mikrokörnyezetek erőszakos összevonásával, hanem szervezeti, ellátási stb. rendszerek közös fenntartásával valósuljon meg. Az agglomerációk, településfűzerek továbbfejlesztése racionális igény, ami a korábbi spontán fejlődésnek tervszerű kereteket adhat. Ebben az esetben is meg kell akadályozni a történetileg önálló települések nyomtalan összemosódását. A határozott elválasztások a települések identitástudatának továbbélését szolgálják.

A területrendezési tervben védendő településszerkezeti egységek

Településszerkezet - falvak

A falvak egy része (illetve történelmi falumagok) erős valószínűséggel megőrizték a 18. század végéig a 14-15. századi településformát, s ezek máig meghatározzák a szerkezet adottságait.

A megye kisebb, déli részén, lényegében az Őrségben (és a Vendvidéken) található a tipikustól eltérő un. szeres (szórvány) településforma. Ez elsősorban Szalafő, Őriszentpéter, Apátistvánfalva, Kétyölgy Felsőszőlők, Nagyrákos, Kisrákos, Orfalu esetében jellemző. Ezek olyan értékek, amelyek nem csak az egyes településrendezési terveknel veendő figyelembe, de a térségi elhatározásoknál is figyelembe kell lenni azok érintetlenül hagyására. Természetesen a 19-20. századi fejlődés az esetek többségében bővítette az eddig meglévő szerkezetet, de az életmódváltozás, a közművesítés stb. másfajta "városi" logikát is érvényesített, tehát további egyedi elemzésekre van szükség.

Településszerkezet - városok

A megye városai magjának védelmét országos rendelet biztosítja, vagy javasolt annak egységes védelme. Történetileg itt Kőszegről volna egyedül szó, de ehhez nem mai nagyságrendje, hanem sajátosságai (Karoling-kori, majd középkori vár, összetett településforma, római örökség) miatt Szombathely, mint egykori püspöki mezőváros is joggal hozzászámítható. A többi város esetében is léteznek ilyen kristályosodási pontok, mint pl. a sárvári vár, a kiscelli búcsújáró együttes, a gotthárdi templomok és a kolostor, stb. Az elmúlt századokban azonban, főképp földesúri szorgalmazásból létrejövő a mezővárosok is a falvaknál összetettebb, többtűcs (teres) szerkezettel rendelkeztek, s ezek

részletes elemzések utáni (helyi) védelme ajánlható. Ilyenek voltak (Alsó-)Ság, Csákány(-doroszló), Ikervár, Jánosháza, Rábahídvég, Vasvár, Vép.

A megye szempontjából meghatározó műemlékek, építészeti értékek

Műemléki jelentőségű területek: Kőszeg, a belváros egész területe, amelyet az egykori un. Várkör tér övez, Szombathely, a történelmi városmag, amit a Sörház u.- Hollán Ernő u.- Berzsenyi Dániel tér határol. (Kiterjesztését irányozták elő a Szily János utca két oldalára.)

Jelentősebb műemléki környezetek: Bozsok, volt Sibrik-kastély környezete, Ják, az apátsági templom környéke, Körmend, volt Batthyány-Strattman-kastély és környéke, Sárvár, volt Nádasdy várkastély környezete, Szalafő, Pityerszer, Alsószer (4 védett), Csörgőszer (3 védett), Felsőszer (3 védett), Szentgotthárd, középkori és barokk templom- és kolostoregyüttes, Szombathely, Szent Márton (volt Domonkos-rendi) templom, előtere és mögötte a lezárt temető, Iseum környéke, Vép, volt Erdődy-kastély.

A helyi (települési) értékvédelem

Az egyes védendő objektumok meghatározását települési értékvizsgálatnak kell megelőznie. A kiválasztás fő szempontjai:

- a település közössége számára egységesen fontosnak tartott, az önazonosságot kifejező, azt segítő objektumok,
- a jellemző településképet megőrző tovább hagyományozó objektumok, azok csoportja,
- a településszerkezetet megőrzött területek (utcavonal vezetés, telekosztások, beépítési mód).

A település csaknem egészére kiterjedő karaktervédelem javasolható Bő, Csöngye, Káld, Karakó, Meszlen, Meggyeskovácsi (Rábakovácsi), Ólmod, Ostffyasszonyfa, Pápoc községekre és a szeres településekre vonatkozóan. Általánosságban fontos, hogy szabadonálló beépítés csak új (kertvárosi karakterű) telekosztásoknál méltányolható, de az is leginkább a nagy települések közelében alakuló "alvó falvakban", ha erre tényleg van reális igény.

Térségi jelentőségű régészeti lelőhelyek

A térségi jelentőségű nyilvántartott régészeti lelőhelyek közül kiemelkednek a római kori emlékek, az Árpád kori, középkori földvárak. A területet római vízvezeték (Szombathely-Sé-Rohonc, az Arany- és a Bozsoki-patak mentén), római és középkori utak tagolják. A megye egész területe régészeti emlékekben különösen gazdag.

Térségi szempontból a Katonák útja, Római katonák útja emelkedik ki, ami a Herpenyő, illetve a Rába jobb partjával közel párhuzamosan, attól mintegy 5-10 km távolságra halad. Valószínű 9-10. századi. Hasonlóan szakaszokban bejárható a római kori Borostyánkő út, ami részben fedésben van a középkori úttal. Másik, szintén szakaszosan még létező a Savaria-Bassiana útvonal, aminek a Rábán való átvezetése is ismert és védendő.

2.2. A TERÜLET BEMUTATÁSA

2.2.1. A település elhelyezkedése, közlekedési kapcsolatok

Csörötnek (honlap <http://www.csorotnek.hu>) Vas megye déli-nyugati részén, a szentgotthárdi kistérségben helyezkedik el. A község Szentgotthárdtól 7 km-re keletre, Körmendtől 21 km-re nyugatra, és a megyeszékhely Szombathelytől 56 km-re délre fekszik.

A település legszorosabb gazdasági, társadalmi és politikai kapcsolatai a Nyugat-dunántúli tervezési-statisztikai régiót felölelő Vas, Zala és Győr-Moson-Sopron megyékkel állnak fenn. Csörötnek nagytérségi kapcsolataiban az alábbi nemzetközi forgalmi irányok a meghatározóak:

- A megyeszékhely Szombathelyen áthaladó **E 65-ös közlekedési folyosó**, mely Európa észak-déli összeköttetését biztosítja Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Horvátország és Görögország felé;
- A Székesfehérvárból kiinduló **E 66-os nemzetközi közlekedési folyosó**, mely Magyarországon 8-as számú országos főútként biztosítja a kelet-nyugati irányú kapcsolatot;
- Az **E 59** Bécstől délre haladó A2 autópálya nyomvonala a Szlovén főváros Ljubljana és az adriai kikötőváros Maribor és felé;

1. ábra: Csörötnek közlekedési kapcsolatai

Csörötnek tágabb térségét érintő főközlekedési utak:

- **Északon a 8. sz. főút** Székesfehérvártól Körmenten és Szentgotthárdon keresztül változó kiépítettség mellett halad az osztrák A2-es autópálya felé és Olaszország irányába;
- **Keleten a 86. sz. főút**, mely Mosonmagyaróvár-Szombathely-Körment-Zalalövő-Rédcics határátkelőhely között irányába halad. A főút jelentős turisztikai és nemzetközi árforgalmat bonyolít.

A 931 lakosú településről (*forrás önkormányzat, 2005*) nyugat felé a kistérség központját **Szentgotthárdot** és **Magyarlakot**, dél felé **Kondorfát** és kelet felé **Rábagyarmatot** lehet közvetlenül elérni. A legközelebbi nagy forgalmú, **8-as számú országos főút** 3 kilométer távolságra érhető el. A községet kelet-nyugati irányba a 7454. sz. Szentgotthárd-Csörötnek, észak-dél felé pedig a 7453. sz. Csörötnek-Kondorfa-Őriszentpéter utak keresztezik.

A település nem rendelkezik közvetlen vasúti kapcsolattal. A legközelebbi vasútvonal a megyeszékhely Szombathelyet és Körmentet köti össze Szentgottháddal. Vasútállomás Szentgotthárdon 10 kilométer, illetve Rönökön 1 kilométer távolságra érhető el. A vasút Szentgotthárd mellett, **Jennersdorf** (Gyanafalva) irányába lépi át az osztrák-magyar határt.

1. fotó: 7454. számú Szentgotthárd-Magyarlak-Csörötnek összekötőút

2.2.2. A település múltja, története

Csörötnek a Rába folyó által kettészelt vas megyei kistelepülés. A falu mind a történelmi Őrség központjától, mind az ország legnyugatibb városától – Szentgotthárdtól – körülbelül 10 kilométerre fekszik. Hagyományai, szokásai és nyelve alapján sokan az Őrséghez sorolják, de szorosabban az ún. Rába-vidék egyik meghatározó települése.

Csörötnek a Rába völgyének déli oldalán, Szentgotthárd várostól keletre, szép természeti környezetben fekszik az **Őrség Nemzeti Park** szélén. A falut északon a **Rába folyó**, délen az Alpok egyik utolsó dombvonulata fogja közre. A Rába igazi vadvízi világa régi kedvence a vizeitúrázóknak, akik a faluból vagy annak környékéről gyakran indítanak hosszabb-rövidebb vizeitúrákat. A vízen érkezők számára az önkormányzat egy korszerű kikötőt és kempinget tervez építeni a csörötneki Rába híd lábánál. A falut a másik, déli oldalról kísérő dombokat erdők és szőlőskertek borítják, ahol szép környezetben, kristálytisza levegőn lehet erdei sétákat vagy hosszabb túrákat tenni.

A falu történelmét tekintve középkorinak mondható. A Rába mentén elhelyezkedő település első okleveles említése – **Chyrenuk** formában – 1350-ből származik. Nevének szlovén jelentése nádas, mocsaras hely, ami megfelel a falu földrajzi fekvésének. Lakói ma már magyarok. Templomának titulusa: Örök Ige. Ipartörténeti emlék a Petőfi u. 8. számú Békés malom. Népi védett értéke az Arany János u. 43. szám előtt látható múlt század végi fakereszt.

A falu történelmét, sorsát több tényező befolyásolta. Egyrészt földrajzi fekvése, ami az idők folyamán a keresztező utak találkozási és a Rábán átívelő hídja miatt fontos szerepet játszott a település gazdasági szerepének kialakulásában. Másrészt a szentgotthárdi ciszter apátság közelsége. Feltételezések szerint a falu mai területén minden bizonnyal az apátság egykori majorjából fejlődött ki. E tényezők együttes hatása a környék központjává tette, aminek

bizonyítéka többek között a volt apátsági kocsmá, ahol a hídvámszedési és borkimérési jogait gyakorolták a ciszterek. Jelenleg az épület helyén a község „főtere” helyezkedik el az 1944. november 1.-jei II. világháborús bombázás ártatlan áldozatainak emlékére állított emlékművel. A téren a 1998-ban új, korszerű körforgalmú közlekedési csomópont épült.

2. fotó: Új körforgalmú csomópont

Csörötnek község korábbi központi szerepét igazolja a szentgotthárdi csatát követően a török hadak által lerombolt, de 1721-ben kőből újjáépült Bekes-malom jelenleg is álló épülete, amelynek egy részében ma vízi erőmű működik.

3. fotó: Bekes-malom műemlék épülete

A községtől délre helyezkedik el a napsütötte lejtőkkel megáldott Szőlőhegy, a környékbeli lakosok kikapcsolódásának és pihenésének kedvelt színhelye. A Szőlőhegyen átvezető turistautak mentén, az erdő mélyén hűs vizű forrás (**Kuti-rét**) és egy csodálatos kis kápolna található (**Sáfár-hegy**), ahol minden évben a hagyományos **Mária-napi búcsút** ünnepli a falu, emlékezve az egykor itt álló településrésze.

Építészeti szempontból kiemelkedő szépségű az 1985-ben modern stílusban épült **római katolikus templom** és a mellette elhelyezkedő – mediterrán vonásokat viselő – **keresztelő kápolna**.

4. fotó: Római katolikus templom

Jelenleg a település a környék egyik közigazgatási, oktatási és gazdasági központja, amit a három települést szolgáló körjegyzősége, körzeti általános iskolája, óvodája, kisebb üzemek (gyümölcs és gombaszárító üzem, faüzem, építőipari vállalkozás, stb.) jellemeznek. Az önkormányzat a helyi intézményi feladatok hatékony szervezése és ellátása érdekében 2001-ben közös körjegyzőséget alakított a szomszédos Magyarlakkal.

A két település közösen működteti a helyi általános iskolát. Az iskola igazgatója Tóthné Köncz Valéria (1963 Magyarlak, Kossuth L. u. 236.). Az iskolába átlagosan 120 tanuló jár, az intézményben napközi is működik. Csörötneken a Vasút utca 16. szám alatt napközi otthonos óvoda működik. A két intézményt az önkormányzatok közös igazgatású többcélú oktatási intézményként működtetik. A körjegyzőséghez és a közösen üzemeltetett intézményekhez 2004. január 1.-jén Kondorfa Község Önkormányzata is csatlakozott.

2.2.3. Lakosság, demográfia

Csörötnek a Vasi-hegyhát nyugati szélén, a Rába és a Zala folyó közötti területre települt község. Múltja elválaszthatatlanul összefonódott a közeli Szentgotthárddal és a szomszédos Magyarlakkal. A Rába völgyében fekvő Csörötnek a történelmi Őrség területének északi részén fekszik. Sokan, mint az Őrség egyik északi kapuját ismerik.

5. fotó: Rába folyó

A község népessége az elmúlt évtizedben összességében enyhén csökkent. Lakóinak száma 1990-ben 950 fő, 2001-ben 953 fő, 2002-ben 935 fő, 2003-ban 919 fő, amely 2005-re 931 főre nőtt. A népsűrűség $45,35$ fő/ km^2 . (forrás: *KSH évkönyv - 2003.*). A háztartások száma jelenleg 330 (forrás: *önkormányzati kérdőív - 2005.*).

6. fotó: Közös önkormányzati általános iskola (Csörötnek, Magyarlak)

A település lakossága előregedő, a lakosság növekedése a pozitív vándorlási különbözetből adódik. A megyében az elmúlt években a várható élettartam a férfiak esetében 68,77 évre,

míg a nők esetében 77,53 évre nőtt. A térség szociális mutatói jónak tekinthetők, a várható élettartam mindkét nemnél az országos átlag fölötti értéket mutat.

A község legsúlyosabb demográfiai problémái az elöregedés és az elveszületések alacsony száma. Reményteli viszont, hogy a megüresedő lakóházak rövid időn belül új tulajdonosokra lelnek, kisebb részük azonban már nem magyar, hanem külföldi, legtöbbször osztrák, illetve német állampolgár. Az új tulajdonosokat elsősorban az Őrség érintetlen természeti környezete, Körmend és Szentgotthárd munkalehetőségei, az olcsó ingatlanárak, a közeli termálturisztikai központok (Sárvár, Zalaegerszeg, stb.) vonzzák. A kedvezőtlen demográfiai folyamatokat azonban nem tudják jelentősen ellensúlyozni a települést időlegesen, elsősorban nyaralás céljából felkereső új lakosok.

A Szentgotthárdi kistérségben Csörötnek lakosságának létszáma – a kistérségi központi funkciókat ellátó Szentgotthárdot követően – a második legnagyobb, mintegy 931 fő.

2. ábra: Szentgotthárdi kistérség lehatárolása

A lakosság összetételében jelentős a **roma kisebbség** részaránya. A községben a foglalkoztatási problémák nagy gondot jelentenek, mivel a lakosságnak egy jelentős része (mintegy 20 %-a) a roma kisebbséghez tartozik, akik alacsony iskolázottságuk és hátrányos szociális helyzetük miatt nagyon nehezen kapnak munkát. A tartós munkanélküli állapotukból fakadóan segítség nélkül legtöbbször esélyük sincs arra, hogy körülményeiken javítsanak. Sok család jövedelme kizárólag a családi pótlékból, „gyes-ből”, rendszeres gyermekvédelmi támogatásból és egyéb szociális segélyekből áll.

2.2.4. Gazdaság, foglalkoztatás

A falu lakosságának jelentős része régen, de ma is a mezőgazdaságban, illetve a körjegyzőség keretein belül, a szomszédos Magyarlakkal és Kondorfával közösen fenntartott önkormányzati intézményekben (pl. iskola, óvoda, kultúrház) talál munkát. Az emberek nagy része a rendszerváltás előtt az 1990-es években átalakult, majd privatizálásra került Rábavölgye MgTsz-ben dolgozott. A helyi lakosok közül néhányan a privatizáció során visszakapott - saját tulajdonú - termőföldjeiket művelik vagy a Csörötnek környékén gazdálkodó néhány nagyobb vállalkozásnál (pl. **Fenyvesalja Kft., Rába-Termék Kft., Urban Kft.**) dolgozik. A többség azonban már nem foglalkozik mezőgazdasággal, földterületeiket inkább bérbe adják.

A természeti adottságokból fakadóan a jó termőképességű szántókon jelentős növénytermesztés folyik. Leggyakrabban termelt növények: búza, kukorica, árpa, napraforgó, olajtök. Gyümölcsstermesztés nem jellemző a településre, kivételt a településtől délre elhelyezkedő napsütötte **Szőlőhegy** jelent, ahol a szőlőtermesztés és borkészítés a jellemző. Az itt élők életében fontos szerepet tölt be a fenyőcsemete és karácsonyfa termesztés. Óriási területeket borítanak fenyő ültetvények, amelyeknek a fajtaválasztéka széles skálán mozog. Az állattenyésztés ma már nem jellemző a térségre, bár az adottságok teljes mértékben megfelelőek. Csupán néhányan foglalkoznak lovak tartásával.

7. fotó: Szőlőhegy

Csörötnek iparát a mezőgazdasági és erdőgazdasági alapanyagok feldolgozása jellemzi, ezen belül is a faipar a domináns. A településen gyümölcs és gombaszárító kisüzem, valamint egy szeszfőzde is működik. A Rába folyóról leágazó üzemvízcsatornán egy 500 kW villamos energiát előállító **vízerőmű** működik. A településen élők kiszolgálására minden alapvető szolgáltató funkciók helyben elérhető. A postahivatal mellett 4 darab élelmiszerbolt, orvosi rendelő, kultúrház és a Nádasd-Őrség Egyesült Takarékszövetkezet kirendeltsége áll a lakosság rendelkezésére. A településen rendszeres kommunális szemétszállítás és szelektív hulladékgyűjtés folyik.

A közeli Szentgotthárdon és Körmenten leépítő nagyobb méretű - iparban (pl. gép-, bútor- és textilipar) és kereskedelemben tevékenykedő - vállalatok miatt a helyi munkanélküliség jelentős probléma. Szentgotthárd iparát a kvalifikáltabb munkaerő szükséglet jellemzi (pl. Opel, Trefilarbend, Vossen, Lurotex, Sariana), de a világot és ezen belül Magyarországot is érintő recesszió, valamint a külföldi befektetők munkaerő költségeikkel szembeni elvárásainak átstrukturálódása következtében stagnál, illetve némely területen csökken foglalkoztatás.

8. fotó: Vízierőmű (500 kW)

Az utóbbi időszakban - a fent említett - hátrányos helyzetű roma lakosság mellett egyre több nem roma származású munkaképes lakos is elvesztette állását és lett a térségből kivonuló vállalatok leépítéseinek áldozata.

Területi lehatárolás	Munkanélküliségi ráta		
	2002. október	2003. október	2004. október
Vas megye	4,2 %	4,7 %	5,9 %
Szentgotthárdi kistérség	6,4 %	8,0 %	9,7 %
Csörötnek község	9 %	10 %	10-11 %

Forrás: Csörötnek község gazdaságfejlesztési céljai - 2005

A táblázatból jól látható a munkanélküliek számarányának növekedése. A tendencia folytatódására utalnak azok a hírek, amelyek a kistérség egyes munkáltatóinak leépítési szándékairól szólnak. További probléma, hogy a fenti adatok csak a regisztrált munkanélkülieket jelenítik meg. A tartósan munkanélkül lévők és az ellátási rendszerből kikerült, a munkaügyi szervezetek látókörében nem szereplők száma egyes vélemények szerint mintegy 2 százalékponttal is növelheti a munkanélküliséget. Csörötnek község

helyzete munkaügyi szempontból a kistérségi adatoknál is rosszabb, az önkormányzat felmérései szerint a munkanélküliségi ráta 2005-ben a 10-11 százalékot is meghaladja.

Az önkormányzat lehetőségeihez mérten igyekszik segíteni az embereken. Ha van rá igény és pályázati lehetőség, akkor közcélú és közhasznú munkásokat foglalkoztat. Az állami költségvetésből támogatott munkások közterületeken dolgoznak: karbantartják a temetőket, a buszvárókat és parkokat, virágokat ültetnek, lekasálják a fűvet, rendben tartják a parlagterületeket, fát vágnak, patakmedret és vízelvezető csatornákat tisztítanak, kiürítik a közterületi szemeteskukákat és összegyűjtik az utak mellett eldobált szemetet.

Az önkormányzat mindent megtesz a tiszta, rendezett és virágos településképért. Kiemelt célja az egészséges, nyugodt életkörülmények megteremtése, valamint a turisztikai vonzerő növelése a hagyományos magyar virág- és kertkultúra felélénkítésével.

Az iparból és szolgáltatásból élők többsége Szentgotthárdra vagy Körmendre jár dolgozni. Körmend nagyobb foglalkoztatói közé tartozik az 1993-ban átadott **ADA Hungária Bútorgyár Kft.**, az **EGIS** helyi üzeme, valamint a 2005. március 31-én felavatott **EYBL Körmend Textilipari Kft.**, mely autóüléshuzatok gyártásával foglalkozik. Szentgotthárdon főleg az ipari parkba betelepült külföldi tulajdonú cégek adnak munkát, közöttük az egyik legnagyobb a **GM Opel** 1990-ben betelepült üzeme.

Község területének egy része országos védettséget élvez, mely 2002. márciusa óta az Őrségi Nemzeti Park felügyelete alá tartozik.

9. fotó: Védett erdő

Az Őrségi Nemzeti Park létesítéséről szóló **4/2002. (II. 27.) KöM rendeletben** részletezett védett területek helyrajzi számai a következők: 03/5, 037/1, 050, 053/1-053/7, 053/8, 054/1-0272/14, 0157-ből 8 C, 8 D, 8 E, 8 F, 8 G, 8 NY erdőrészek, 0170/3-ből 10 B, 10 E, 10 F, 10 NY, 11 B erdőrészek, 0273-0276/3, 387, 608, 1001-1144/2.

A község kedvező földrajzi fekvése (Ausztria és Szlovénia közelsége), valamint a csodálatos természeti adottságai kiváló lehetőséget teremtenek a környezetkímélő öko-, rekreációs, természetjáró, vízi és kerékpáros turizmus felvirágoztatására.

2.2.5. Természetföldrajzi adottságok

2.2.5.1. *Fekvés, domborzati viszonyok*

A település a **Rába-völgy** nevet viselő kistáj területén fekszik. A kistáj Vas megye területén helyezkedik el. Területe 350 km², a Sopron-Vasi síkság, mint középtáj 18,5 %-a, a Nyugat-magyarországi peremvidék, mint nagytáj 4,9 %-a.

A Rába-völgy a Nyugat-Dunántúl legnagyobb völgye. Árkos süllyedékben keletkezett aszimmetrikus eróziós teraszos völgy. Kialakulása a kemenesháti hordalékkúp építésének befejeződése után, a középleisztocén második felében kezdődött meg, s lényegében az újpleisztocén és a holocén folyamán ment végbe. A völgyet a jobb parton Körmendig, a bal parton pedig a Pinka torkolatáig teraszok szegélyezik. Körmend alatt a teraszok mindkét oldalon egymásba simulva lealacsonyodnak és normális sztratigráfiai feltöltődésű hordalékkúpba mennek át.

A Rába-völgy szembeűnő alakrajzi és szerkezeti vonása a nagy völgyaszimmetria. A jobb part igen meredek, végig alámosott, számos helyen 20-40°-os lejtővel szakad le a völgy allúviumára. Ezzel szemben a bal partot a Pinka torkolatától 3-5 km széles, fokozatosan lealacsonyodó lankás lejtők (0-5°) kísérik, ahol a Rába-síkság kavicsstakarója minden átmenet nélkül simul bele a völgytalp alluviális felszínébe.

További sajátos jellemvonása, hogy széles (3-6 km), feltöltött (4-8 méter) alluviális völgytalppal rendelkezik és esése (71 cm/km) igen jelentős. Az ártéri szintek (alacsony- és magas ártér) erősen szabdaltak, felszínük mikroformákban igen gazdag. A széles völgyesik mikroreliefjét az élő és elsovdadt holtágak és fattyúágak kusza hálózata, a különböző korú morotvagenerációk és morotvatavak sorozata, az ártéri erdővel benőtt hajdani meanderek sokasága, a lefolyástalan vagy rossz lefolyású tőzeglápos, zsombékos, vizenyős lapos mélyedések zezugos labirintusai, valamint a mocsaras süllyedékek szövödményei teszik változatossá. A természeti képet egyre jobban antropogén hatások és formák (árvízgátak, védőtöltések, duzzasztóművek, csatornák, dűlőút-hálózatok) egészítik ki. Ezek közül **Csörötnek** község területén szinte minden, sőt egy vízerőmű is megtalálható.

Csörötnek természeti adottságait nem lehet egységesen jellemezni, hiszen két egymástól jelentősen eltérő részre tagolható:

- a Rába folyó 3-6 km széles feltöltött alluviális völgyére, amelyet a folyó meanderezése folytán kialakult különböző ártéri szintek, holtágak és morotvák, ártéri erdők és vizenyős rétek, kaszálók jellemeznek. A folyótól távolabb termékeny szántók találhatók.
- A települést délről agyaggal borított, patak völgyekkel szaggatott dombvonulatok szegélyezik, melyek nagy kiterjedésű erdőkkel borítottak.

Tömör alapkőzetet sehol sem találunk, mindenütt törmelékes üledékes kőzetek a talajképzők. Ez leggyakrabban agyag és folyami kavics, kisebb területen homok. A talajok általában mészmentesek. Átlagos tengerszint feletti magassága 209 mBf. Legmagasabb pontja a Huszászfelső: 297 mBf.

2.2.5.2. *Földtani viszonyok*

A kistérség **nem túl gazdag ásványkincsekben**. Közvetlenül felhasználható nyersanyagok: folyami homokos kavics (végig a Rába folyó mentén), homok és agyag (Szentgotthárd).

A jelenlegi völgyalapályt - amelybe a Rába is bevágódott - a holocén öntés alatt 1-6 méter mélységben nagy vízkapacitású újpleisztocén végi Rába-kavics tölti ki. A 6-8 méter vastag talajvíztároló kavicsréteg évi átlagos vízforgalma 5-7 l/s.km² értékre becsülhető, ami kitűnő vízgazdálkodási lehetőségeket biztosít. Kám környékén kisebb tőzeg-előfordulás van.

2.2.5.3. *Éghajlat*

A kistáj - a Magyarországra jellemző éghajlati együttesen túl (három éghajlat találkozása és medence-jelleg) - mérsékelt hűvös és mérsékelt nedves éghajlatú. A térség éghajlatát alapvetően az Alpok közelsége határozza meg, de sajnos az utóbbi években átlag alatti az éves csapadékmennyiség. A hűvös éghajlat és a - csapadékosabb években megszokott - magas csapadékmennyiség miatt igen nagy a relatív páratartalom.

Északon mérsékelt hűvös-mérsékelt száraz éghajlatú, de közel a mérsékelt nedveshez. Másutt mérsékelt hűvös-mérsékelt nedves, ám **a nyugati részek - köztük Csörötnek és térsége - már megközelítik a nedves éghajlati jelleget**.

Nyugatról kelet felé haladva mind az évi, mind a nyári és téli napfénytartam növekszik. Nyugaton 1.800 óra körüli az éves, 720 óra a nyári és 175 óra a téli napfény. Keleten 1.900 óra fölötti az évi, 750 óra a nyári és 185 óra körül várható a téli napfénytartam.

A hőmérséklet évi és tenyészidőszaki átlaga Ny-on 9,0 °C és 15,3 °C, a középső területeken 9,5 °C és 15,5 °C, É-on 9,8 °C és 16,0 °C körüli. A 10 °C középhőmérsékletet meghaladó időtartam Ny-on 180 napnál kevesebb, máshol 182 nap. Ez az időszak Ny-on ápr. 15 után kezdődik és okt. 12-én ér véget, máshol ápr. 15-től okt. 14-ig tart.

Amíg Ny-on a fagymentes időszak hossza csak 170 nap (ápr. 27. és okt. 14. között), addig a középső részekben már 178 nap körüli (ápr. 20-25-től okt. 15-20-ig), É-on pedig eléri, sőt meghaladja a 190 napot (ápr. 15-től okt. 22-23-ig). Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga Ny-on 32,5 °C, É-on kevéssel 33,0 °C fölötti. A minimumok átlaga Ny-on -18,0 °C, a középső vidékeken -17,0 °C körüli, É-on -16,0 °C körüli.

Az évi és a vegetációs időszak csapadékainak átlaga északról nyugat felé nő (É-on 650 mm körül és 400 mm körül, a középső részekben 700-750 mm és 450 mm fölött, Ny-on 800 mm körül, illetve 500 mm körül). A legtöbb csapadékot, ami egy nap alatt lehullott Gasztonyban (85 mm) mérték. A hótakarós napok száma az országhatárnál megközelíti az 50-et, a táj ÉK-i végén már csak 40 körüli. Az átlagos maximális hóvastagság a Ny-i országhatárnál 32-35 cm, EK-en 25-28 cm.

Az ariditási index Ny-on 0,88, a középső területeken 0,94-1,00, É-on 1,08. A nyugati országhatár közelében az uralkodó szél a D-i és a Ny-i, a táj középső és ÉK-i részén az É-i. Az átlagos szélesség 2,5-3,0 m/s, de helyenként meghaladja a 3 m/s-ot. Csörötnek mellett az uralkodó szélirányok a déli (16,86 %) és az északi (11,86 %).

Az éghajlat a mezőgazdasági haszonnövények termesztésének és az erdőgazdálkodásnak egyaránt kedvez.

Az éghajlati adatok összefoglaló táblázata:

Éghajlati jellemzők	Éves átlag	Nyári félév	Index
Csapadék	É-on 650 mm körül, Ny-on 800 mm, a középső tájakon 700-750 mm	É-on 400 mm, Ny-on 500 mm, a középső tájakon több mint 450 mm	Ariditási index Ny-on 0,88, a középső tájakon 0,94-1,00, É-on 1,08,
Átlagos hőmérséklet	É-on 9,8 °C, középső tájakon 9,5 °C, Ny-on 9,0 °C	A tenyészidőszak alatt É-on 16,0 °C, középső tájakon 15,5 °C, Ny-on 15,3 °C	A fagymentes napok száma Ny-on 170, a középső tájakon 178, É-on több mint 190 nap
Napsütés	Ny-on 1800 óra, K-en 1900 óra felett	Ny-on 720 óra, K-en 750 óra	Téli napsütés Ny-on 175 óra, K-en 185 óra
Szél	2,5-3,0 m/s, de néhol több mint a 3 m/s	-	Szél Ny-on legtöbbször D-i és Ny-i, a középső és ÉK-i részeken É-i

Forrás: Magyarország Kistájainak Katasztere (MTA - 1990)

2.2.5.4. Talajtani áttekintés

A kistájt a Rába hordalékán kialakult nyers és réti öntések jellemzik. A Rába alsó szakaszán Rábahídvég-Vasvár vonaláig **régi öntéstalajok** találhatók, amelyek mechanikai összetétele vályog. Mészmentesek, vízgazdálkodásuk kedvező, a VI. termékenységű kategóriába sorolhatók. Körmentől délre szántók, attól északra nagy kiterjedésű rétek találhatók rajtuk.

Rábahídvégtől északra a réti öntések mechanikai összetétele többnyire agyag, ezzel összefüggésben vízgazdálkodásuk kedvezőtlenebbé válik és termékenységük is romlik, a VII. kategóriába kerülnek. Ártéri erdők, rétek és helyenként szántók váltják egymást, közel azonos területi megoszlásban.

Sárvártól északra a réti öntéseket **nyers öntések** váltják fel, s bár ezek mechanikai összetétele homok, vízgazdálkodásuk a homokra jellemzően kedvezőtlen és termékenységű besorolásuk ugyancsak a VII. kategória.

A kistáj országhatárhoz közel eső területén, a magasabb térszíneken, fosszilis anyaggal keveredett üledékeken **pszeudoglejes barna erdőtalajok** képződtek. Területi részarányuk 6 %. Jelentős az erdőszültségük (45 %). Mezőgazdasági potenciáljuk nem számottevő, hiszen vízgazdálkodásuk és termékenységük eléggé kedvezőtlen, a VIII. termékenységű kategóriába tartoznak.

A Rába-völgy szegélyének magasabb térszínein **agyagbemosódásos barna erdőtalajok** képződtek a Rába kavicsteraszn. Ezek a talajok sekély termőrétegűek, szélsőséges vízgazdálkodásúak, erősen savanyú kémhatásúak és igen gyenge termékenységűek (IX.) Jelentős területüket legelők borítják (35 %).

a) A talajtípusok területi megoszlása a Rába-völgyben (%)

Talajtípus kód	Területi részesedés
07	4
08	6
26	70
31	20

Forrás: Magyarország Kistájainak Katszttere (MTA - 1990)

b) Talajtípusok területi elterjedése a domborzati adottságok függvényében (%)

Talajtípus kód	Lejtőkategória				
	0-5	5-17	1-25	>25	Erdő
07	95	5	-	-	-
08	75	-	-	-	25
26	88	-	-	-	12
31	86	-	-	-	14

Forrás: Magyarország Kistájainak Katszttere (MTA - 1990)

c) Területhasználati módok %-os területi eloszlása a talajtípusok szerint (Rába-völgy)

Talajtípus kód	Területhasznosítási mód (%-ban)					
	Rét, legelő	Szántó	Szőlő	Gyümölcsösös	Erdő	Település
07	35	65	-	-	-	-
08	-	55	-	-	45	-
26	28	60	-	-	12	-
31	18	68	-	-	14	-

Forrás: Magyarország Kistájainak Katszttere (MTA - 1990)

2.3. TERÜLETFELHASZNÁLÁS

2.3.1. Területhasználati megoszlás

Csörötnek közigazgatási területe majdnem 2.053 hektár, ebből 1.926 hektár külterület, 110 hektár belterület és 17 hektár zártkert. A település áttekintő környezeti térképeit lásd az **5.2. fejezetben**.

Földrészlet fekvésenként a Takarnet Földhivatali Információs Rendszer adatai alapján:

Földrészlet statisztika fekvésenként							
Fekvés	Földrészletek száma	Egyéb önálló épületek száma	Egyéb önálló lakások száma	Összes terület (m ²)	Legkisebb földrészlet terület (m ²)	Legnagyobb földrészlet terület (m ²)	Átlagos földrészlet terület (m ²)
Belterület	698	11	0	1.106.785	14	18.021	1.586
Külterület	523	0	0	19.255.469	25	1.345.454	36.817
Zártkert	164	1	0	169.984	20	8.678	1.036
Összesen	1.385	12	0	20.532.238			

Forrás: www.takarnet.hu

Területhasználatok a Takarnet Földhivatali Információs Rendszer adatai alapján:

Földrészlet statisztika művelési áganként						
Művelési ág	Földrészletek száma	Alrészletek száma	Összes alrészlet terület (m ²)	Legkisebb alrészlet terület (m ²)	Legnagyobb alrészlet terület (m ²)	Átlagos alrészlet terület (m ²)
Erdő	83	110	12.134.271	499	625.454	110.312
Gyep (legelő)	61	64	765.284	25	93.395	11.958
Gyep (rét)	167	167	1.428.266	80	169.407	8.552
Gyümölcsös	-	-	-	-	-	-
Kert	9	9	8.569	491	1.612	952
Kivett	831	831	2.082.000	14	118.489	2.506
Nádas	-	-	-	-	-	-
Szántó	165	183	4.033.000	40	266.301	22.039
Szőlő	108	108	80.648	148	1.563	747

Forrás: www.takarnet.hu

Csörötnek területén a művelési ágak közül a **szántó- és az erdőterületek a legnagyobb kiterjedésűek**. A szántók több mint 403 hektárt, az erdők pedig 1.213 hektárt foglalnak el. Az erdőterületek nagyobb részt a település területének déli, magasabb fekvésű területein és a Rába két partja mentén találhatóak. Emellett csupán a 219 hektárnyi legelőterület jelentős.

A domborzati viszonyok és földek termőképessége elsősorban az extenzív állattartásnak, valamint gyep- és erdőgazdálkodásnak kedvez. **A területhasználatot napjainkban a kisebb méretű agrárvállalkozások befolyásolják.** A kisparaszti gazdálkodás és östermelők tevékenysége nem jelentős. A mezőgazdasággal foglalkozó családok döntő többsége ma már csak önellátásra termel. A Rábától délre található szántóterületek gyenge természeti adottságai - az agyagos-kötött, átlag 9-10 AK minőségű termőföld - miatt a múltban, de a jelenben is elsősorban a háztáji állattartás és az erdőgazdálkodás jelentősége nagyobb. A növénytermesztés csak a Rábától északra fekvő területeken számottevő. Itt termőföld is sokkal jobb, átlagosan 20-25 AK minőségű. A természeti adottságokból fakadóan a jó termőképességű szántókon jelentős növénytermesztés folyik. Leggyakrabban termelt növények: búza, kukorica, árpa, napraforgó, olajtök.

Gyümölcsstermesztés nem jellemző a településre, kivételt a településtől délre elhelyezkedő napsütötte **Szőlőhegy** jelent, ahol a szőlőtermesztés és borkészítés a jellemző. Az itt élők

életében fontos szerepet tölt be a fenyőcsemete és karácsonyfa termesztés. Óriási területeket borítanak fenyő ültetvények, amelyeknek a fajtaválasztéka széles skálán mozog.

10. fotó: Szőlőtermesztés

Az állattartási kedv az elmúlt 15-20 évben jelentősen visszaesett. A gazdák a tejet és a húst is sokszor olcsóbban megvásárolhatják a boltokban, mintha maguk állítanák elő. A családi gazdaságokban már csak 3-4 szarvasmarhát és 2 szürkemarhát tartanak, sertést pedig csak néhány háznál hizlalnak. A háztáji baromfitartás tekinthető csupán elterjedtnek.

A **2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet** szerint az Őrség-Vendvidék - és ezen belül Csörötnek területe - **kiemelten érzékeny természeti területekkel (ÉTT) érintett**. E szerint az Őrség-Vendvidék településein olyan nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása középtávon (5-10 év) is kétséges a természetkímélő gazdálkodás támogatása nélkül.

Az érzékeny természeti területekkel (ÉTT) érintett települések természetközeli területein az 1996. évi LIII. Ttv. természeti területekre vonatkozó előírásait kell érvényesíteni.

A **szántóterület összesen 403 hektár**, ami a külterületi földterületek mintegy 20,92 százalékát teszi ki. A térség éghajlati adottságai már évszázadok óta meghatározták a termelés szerkezetét a hagyományos ágazatokat. A talajadottságok szintén korlátozó tényezőnek számítanak a térség növénytermesztésében. Csörötnek területének nagy része nem alkalmas az intenzív, nagy ráfordítás igényű ágazatok művelésére, mert a jövedelem nem nő a ráfordítás arányában, a jövedelmezőség növekedésének az objektív adottságok szabnak határt. A földterületek jelentős részén agyagos, kötött az altalaj, csak a Rábától északra gazdaságos a szántóföldi növénytermesztés.

A **tulajdonviszonyok megváltozása** miatt a térségben működött termelőszövetkezetek többsége jogutód nélkül megszűnt. Az átalakulások során csak nagyon kevés gazdálkodó

tudott jól működő parasztgazdaságot létrehozni. Ennek fő oka a tőkehiány, a szétaprózott, átlagosan 2-3 ha/fő földtulajdonosi szerkezettől teljesen elvált földbérleti viszonyok költségnövelő hatása, illetve az ágazat szereplőinek az új típusú szervezeti keretek kialakításától való idegenkedése. Csörötnek területén is csak a részaránytulajdont felvásárolva és hozzá további területeket bérelve gazdálkodik néhány nagyobb vállalkozás. Közöttük többek már osztrák tulajdonban vannak. A község nagyobb, növénytermesztéssel foglalkozó gazdálkodói például **Fenyvesalja Kft., Rába-Termék Kft., Urban Kft.**

11. fotó: Kukoricatábla

Az uniós csatlakozást követően kibővült és folyamatosan bővülő vidékfejlesztési és egyéb agrártámogatások igénybevételével a parlagon fekvő területek és az alacsony termőképességű földek más irányú hasznosítását célszerű elősegíteni. Ehhez Csörötnek és környéke adottságai kedvezőek, **célszerű tovább növelni az erdőterületeket, valamint a kultéri állattartást** (pl. a lótarast, ősmagyar háziállatfajokat) kiszolgáló legelőterületeket.

Csörötneken az **erdőterület 1213 hektár**, ami a külterület több mint 63 százalékát teszi ki. Az erdők nagyrészt az állami tulajdonú **Szombathelyi Erdészeti Rt.** (*internet <http://www.szherdeszet.hu>*) kezelésében vannak. Az osztatlan közös, illetve kárpótlási liciteken részaránytulajdont szerzett magántulajdonosok - akiknek erdőbirtokossági társulása nem, csak közös képviselője van - jóval kisebb részben tulajdonosai a helyi erdőknek.

Csörötnek erdőinek kezelését - a többi őrsegi és vendvidéki erdőkhöz hasonlóan - a részvénytársaság **Szentgotthárdi Erdészeti Igazgatósága** végzi. Itt már érződik az Alpok hatása: 800-900 mm az éves csapadék mennyisége, amelynek eloszlása az év során egyenletes, ezért a rétek nyáron is üde zöldek. Az erdőállomány többsége értékes keményfa (tölgy, bükk, éger és gyertyán) és különböző fenyőfajta. A Rába mellett ún. „galéria- és ártéri erdők” foltjai láthatóak. Ezek fafajai főleg a nyár és a fűz.

Az erdők kialakulása történetileg és földrajzilag három csoportra osztható:

1. Az Őrségbe honfoglaló elődeink örálló családokat telepítettek, akik az ország nyugati határait védték az uralkodótól kapott adómentességgel, szabad emberekként, de saját költségükön. Az önellátás maga után vonta a mezőgazdasági termelés fokozását, amely termőföldet kívánt. Ezt csak erdőirtással tudták elérni. A talajok gyenge termőképessége miatt a mezőgazdasági művelést abbahagyták, és új földeket kerestek. A parlagon hagyott, előzőleg bakhátas műveléssel kezelt területeken megjelent az erdeifenyő és a nyír, mint pionír fafajok.
2. Körmend, Csákánydoroszló és Ivánc környékén a Batthyány és Sigray grófok tulajdonában lévő erdőkben magas szintű erdőgazdálkodás folyt, korszerű fahasználattal, erdőműveléssel, vadgazdálkodással.
3. Szentgotthárdon, Magyarlakon és **Csörötneken a XII. században letelepedett cisztercita szerzetesek műveltek több ezer hektáron erdőt.**

12. fotó: Erdő a távolban traktossal

Ma az igazgatóság 12.000 hektár kincstári erdőben gazdálkodik úgy, hogy a termelés mellett jelentős természeti értékeket is véd, hiszen területének 80 %-a az Őrségi Nemzeti Parkhoz tartozik. Évente 75.000 m³ faanyagot termel - amelynek 50 %-a erdeifenyő, 20 %-a lucfenyő, 30 %-a bükk és tölgy. Erdőfelújítás évente közel 150 hektáron őshonos fafajokkal történik. Az erdőgazdálkodási főtevékenység mellett vadgazdálkodást is folytat 20.000 hektáron. Az igazgatóság hat vadászházban: két I. osztályú (Ivánc, Csipkerek) és négy II. osztályú (Hidegkút, Szajk, Szentpéterfa, Szakonyfalu) fogadja a vadászvendégeket, melyeket vadászati idenyen kívül igénybe vehet minden természetszerető, nyugalomra vágyó vendég.

A **2003. évi XXVI. tv. (OTRT) 3/1. számú melléklete** szerint Csörötnek erdős és Rába melletti területei az **Országos Ökológiai Hálózat** részét képezik *(térképet lásd az 5.3. fejezetben, a mellékletek között).*

A belterületől délre, a dombok között található a **zártkert**, ahol szőlőskertek és pincék húzódnak meg az erdőben. A szőlőtermesztés hagyománya egyidős a településsel. A présházakban és magánkertekben a község lakói elsősorban saját használatra készítenek bort. A hagyományos eljárás során tölgyfahordókban érlelik a vörös- és fehérborokat.

Régen többféle szőlőt termesztettek, amelyek közül a **direkt termők** (Noah, Elvira, Kurmin, Százaszoros, Othello) domináltak, de jelenleg már a **nemesebb szőlőfajtáké** a vezető szerep (Kékfrankos, Zweigelt, Zalagyöngye, Olaszrizling). A borkészítés hagyományát az új tulajdonosok és örökösök közül már nem mindenki sajátítja el, ezért az ingatlanok jelentős részét sokan már csak, mint hétvégi házat vagy hobbitelket használják.

13. fotó: Zártkert

Csörötneken és Magyarlakon halad keresztül a „**Rába-völgye gyümölcsút**”. Mottója: „Egy hely, ahol egymásra talál a természet és a kultúra”. A túraútvonalat a csörötneki és a magyarlaki szőlőhegyek összekötésével alakították ki, amelynek kitáblázása, és a kapcsolódó kiadvány elkészítése megtörtént.

A gyümölcsút szolgáltatásai között a jövőben kiemelt szerepet játszik a Szőlőhegyen elérhető borkóstolás és a hozzá kapcsolódó vendéglátás. Ehhez azonban a helyi gazdáknak jelenleg még sem megfelelő infrastruktúrával kiépített fogadóhelyei, sem megfelelő vendéglátási ismeretei nincsenek. A megkezdett program folytatásaként ezért mindkét helyszínen közösségi terek, „kulcsos pince” kialakítása, valamint képzési programok kialakítása javasolt. A kalkulált összköltség 50 millió forint, lehetséges források az Interreg programból és a regionális turizmusfejlesztési alapokból remélhetőek. A projekt felelősei a két hegy gazdáinak egyesületei, partnerek a Natúrpark Kht és a két szomszédos községi önkormányzat (Csörötnek és Magyarlak).

14. fotó: Régi gerendapince a „Rába-völgy gyümölcsút” mentén

A tájhasználatot összegezve elmondható, hogy az intenzív mezőgazdaság területi részesedése az országos átlagnál alacsonyabb. A gyenge termőképességű területeken magasabb a műtrágyahasználat, ezért a környezeti kockázat is nagyobb. Mivel e területeken a szántóföldi gazdálkodás egyrészt nem gazdaságos, másrészt komoly környezeti kárral jár az extenzifikáció és/vagy a területcserék során ki kell vonni a művelésből, illetve **erdősítés, gyepesítés szükséges**. Megoldandó feladat a termelésből már kiesett (jelenlegi parlagok) vagy a jövőben kivonandó szántók legelőként, gyepként történő hasznosítása vagy beerdősítése. A kistérségre az apró parcellaméret a jellemző. Ez egyrészt nem gazdaságos, másrészt teljes mértékben ellenőrizhetetlenné teszi a vegyszerhasználatot. Az elmúlt években a csökkenő vegyszerhasználat következtén érzékelhetően javult a vízminőség.

2.3.2. Úthálózat

Csörötnek közlekedés-földrajzi szempontból kedvező helyen fekszik, mivel több irányból érkező utak találkozásának csomópontjára települt. **Csörötnekről** nyugat felé **Magyarlakot** és a kistérség központját **Szentgotthárdot**, dél felé **Kondorfát** és kelet felé **Rábagyarmatot** lehet közvetlenül elérni. A legközelebbi nagy forgalmú, **8-as számú országos főút** 3 kilométer távolságra érhető el. A községet kelet-nyugati irányban a 7454. számú Szentgotthárd-Csörötnek, észak-dél felé pedig a 7453. számú Csörötnek-Kondorfa-Őriszentpéter utak keresztezik. A Rába folyón Szentgotthárdtól keletre Csörötneken ível át súly és méretkorlátozás nélküli **közüti híd**.

A megye távlati közlekedésfejlesztési terveiben szerepel a Rábagyarmat-Ivánc összekötőút megépítése. Ezzel folyamatossá válna a 8-as számú főúttól délre, azzal párhuzamosan futó Szentgotthárd-Magyarlak-**Csörötnek**-Rábagyarmat-Ivánc között húzódó alsóbbrendű úthálózat.

A településen az átmenő személy- és teherforgalom enyhén, de folyamatosan emelkedik. Az E66-os (ittthon 8-as) számú főút növekvő forgalma a 7454. számú Szentgotthárd-Csörötnek

összekötő úton növeli érezhetően a tranzitforgalmat, a térségbe irányuló turizmus pedig a 7453. számú Csörötnek-Őriszentpéter úton keresztül terheli a falu úthálózatát. **A község közútjainak felújítása** - a szennyvízcsatorna-hálózat beruházásának részeként - **2005-ben befejeződött**. Ennek eredményeként körülbelül egy évtized távlatában jó minőségű utak állnak majd a faluban közlekedők rendelkezésére.

15. fotó: Rába felett ívelő közúti híd

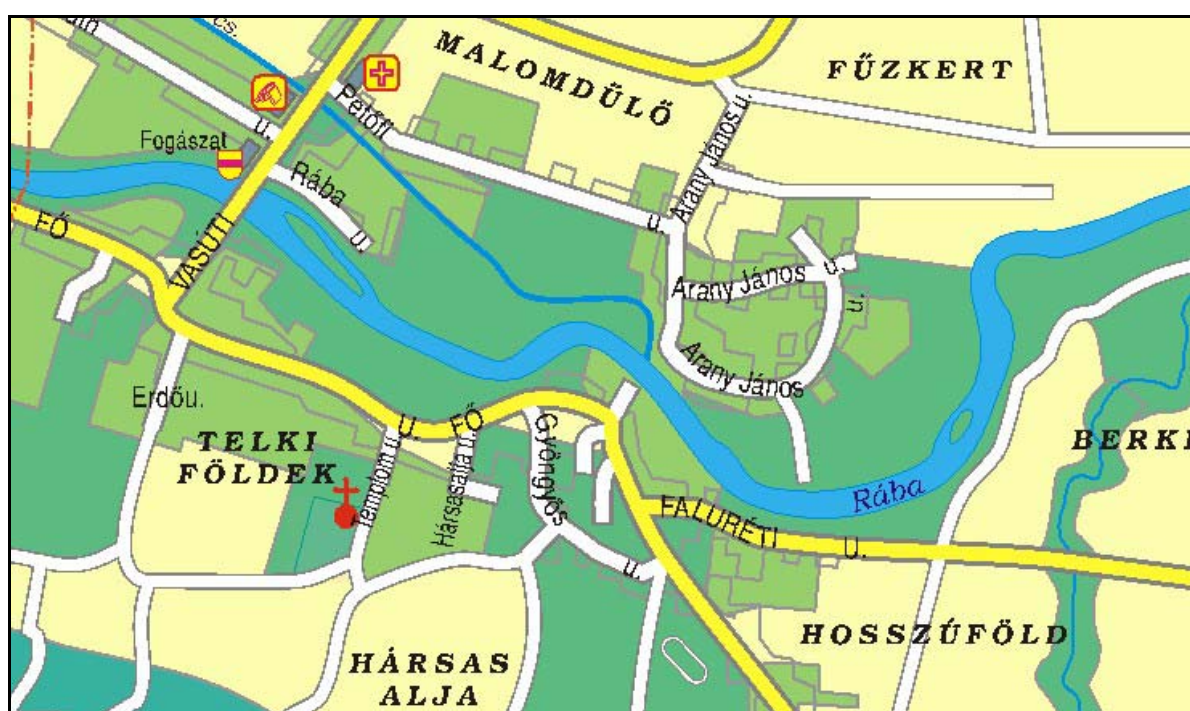

16. fotó: Felújított burkolatú út

Csörötnek közigazgatási területére eső **teljes úthálózat hossza körülbelül 20,9 km**. A Vas Megyei Közútkezelő Kht. ebből 7,5 km szilárd burkolatú utat kezel (7454. és 7453. jelű). A településnek részlegesen kijelölt kerékpárútja van.

Az önkormányzat kezelésében összesen 3,4 km szilárd burkolatú út van. A főút mellett célszerű a kerékpárosok számára is biztosítani a járműforgalomtól elválasztott, biztonságos közlekedés lehetőségét. A gyalogos forgalmat kiépített járdahálózat szolgálja ki. A járdák több szakaszon felújításra és bővítésre szorulnak, mivel szélességük helyenként nem éri el a minimális 1,5 métert.

A község minden lakóterületet feltáró útja portalanított. A mezőgazdasági funkciót betöltő, de belterületen áthaladó utak útburkolat nélküliek, vegyes anyaggal (föld, törmelék, stb.) ellátottak. Az úthálózat kialakításánál figyelembe kell venni az utak teherbírását, melyhez megfelelő módon kiépített alap és felületzárás, valamint a működőképes csapadékvíz elvezetés elengedhetetlen.

3. ábra: Csörötnek úthálózata

A település területén található közúthálózat megoszlása

Tulajdonos / kezelő	Szilárd burkolatú	Burkolatlan	Mindösszesen
	Kilométer		
Önkormányzati kezelésben	3,4 km	kb. 10 km	13,4 km
Közútkezelő Kht. kezelésében	7,5 km	-	7,5 km
Magánkézben	-	-	-
Belterületi úthálózat hossza	6,9 km	-	6,9 km
Úthálózat teljes hossza (külső + belső)	10,9 km	10 km	20,9 km

Forrás: önkormányzati kérdőív - 2005.

A település lakóterületein nagy mértékű forgalom nem bonyolódik. A terület közúthálózatának gerincét a Fő, a Faluréti és a Vasúti utcák alkotják. A főutak aszfalt burkolattal fedettek, 2x1 sávós, kétoldali nyílt árokkal ellátott útszakaszok. Kezelőjük a Vas Megyei Közútkezelő Kht. Szabályozási szélességük 10-13 m, burkolatszélességük 6,0 méter. A településen belül a megengedett maximális sebesség 50 km/h, ennél alacsonyabb sebességkorlátozás sehol sincs érvényben.

17. fotó: Vasúti utca

A településtől délre fekvő **Szőlőhegyre két irányból lehet felhajtani**. Egyik irányból a temető mellől kiindulva „kavicsolt úton”, illetve a Csörötnek-Kondorfa összekötő útról jobbra felkanyarodva „kavicsolt” és „felületi kezelt” úton lehet autóval feljutni. Az út felszíne kátyúkkal tűzdelt és az útalap is a legtöbb helyen elhasználódott, mivel az árut - főleg fát - szállító tehergépjárművek és erdőgazdasági célú munkagépek tönkre tették. A korlátozott pénzügyi lehetőségek miatt eredetileg természetesen nem ilyen forgalomra és terhelésre készült a „szőlőhegyi” úthálózat.

Csörötnek községet vasútvonal nem érinti, így a településről vagy a településre irányuló tömegközlekedési igényeket **helyközi autóbusszjáratok** szolgálják ki. A távolsági autóbussz közlekedés a **Vasi Volán Rt.** közreműködésével bonyolódik. A buszok járatsűrűségét az évente ismétlődő egyeztetések során korrigálják, pontosítják. Az idegenforgalmi jellegű igényekre külön buszjáratok nincsenek, ilyen esetben az adott menetrendekhez kell igazodni. Helyközi tömegközlekedési kapcsolatok szempontjából átlagosan ellátott a község. A községet naponta 10-13 autóbusszjárat érinti. A járatok száma az igényeknek nagyjából megfelel, bár a reggeli és délutáni csúcsidőben (munkahelyre és iskolába igyekvő utasok) több járatra lenne szükség. A 7454. és 7453. jelű utak mellett a buszöblök megállóiban kerültek kialakításra.

A település közvetlen vasúti kapcsolattal rendelkezik. A vasútvonal a megyeszékhely Szombathelyet és Körmentet köti össze Szentgotthárdal. Vasútállomás Csörötnek és Rönök határán, a településközponttól mintegy 1 kilométerre, illetve Szentgotthárdon 10 kilométer

távolságra érhető el. A vasút Szentgotthárd mellett, **Jennersdorf** (Gyanafalva) irányába lépi át az osztrák-magyar határt. A vasúti közlekedés Csörötnek és Rönök érintésével jónak mondható, átlag 1,5 óránként érkezik/indul a helyi állomásról személyvonat.

18. fotó: Autóbusz megálló

2.4. VÍZGAZDÁLKODÁS

2.4.1. Vízrajz, felszíni vízhasználat

2.4.1.1. *Felszíni vizek, árvízvédelem*

A Rába völgytalpa az országhatártól kezdve a Répcelaki-árapasztó csatornáig a Rába-völgy kistáj területére esik, melyen a folyó a Herpenyő- (Csörnöc-) (55 km, 263 km²) és a Unka- (33,6 km, 169 km²) patakokkal osztozik. DNy-i része kifejezetten bő vízjárású, mely ÉK felé fokozatosan lecsökken. Szentgotthárdnál torkollik a Rábába a Lapincs (87 km, 1993 km²), aminek csak a torkolata magyar terület.

DNy	Lf = 7,5 l/s km ²	Lt = 29 %	Vf = 180 mm
ÉK	Lf = 3,5 l/s km ²	Lt = 16 %	Vf = 25 mm

Forrás: Magyarország Kistájainak Katasztere - 1990.

A felszíni vizekről az alábbi adatok állnak rendelkezésre:

Vízfolyás	Vízmerce	LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
		cm		m ³ /s		
Rába	Szentgotthárd	-13	470	7,49	22,8	348
Rába	Sárvár	-129	493	12,8	32,6	1027

Vízfolyás	Vízmerce	LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
		cm		m ³ /s		
Lapincs	Szentgotthárd	10	441	6,0	13,0	250
Herpenyő	Vasvár	7	145	0,04	0,5	38
Lánka	Ostffyasszonyfa	2	74	0,05	0,7	14

Forrás: Magyarország Kistájainak Katasztere - 1990.

Meg kell jegyezni, hogy a Rába vízgyűjtő területe a fenti vízmércék között 306 km²-ről 5.566 km²-re növekszik. Ez fejeződik ki a nagy vízhozam növekedésben. Víz minősége I. osztályú. Árvizei főleg tavasszal, kisvizei ősszel jelennek meg. A folyón 3 kis vízerőmű dolgozik (legnagyobb és legrégebb az ikervári), összesen 2.920 kW teljesítménnyel.

A település közigazgatási területének vízrajzi szempontból **legjelentősebb eleme a Rába folyó**, amely a települést kettészelve kanyarog széles alluviális völgyében. A község határában a kanyargó folyó lefűződéseiből számos holtág és morotva keletkezett, amelyek az árvizek alkalmával elöntés alá kerülnek, ezzel biztosítva a természetes vízutánpótlást a vizes élőhelyek gazdag növény- és madárvilága számára.

Csörötnek vonatkozásában jelentős létesítmény a Rábáról leágazó mesterséges üzemvízcsatorna, amely egy **500 kW-os összteljesítményű vízerőművet** táplál. A magyarlaci duzzasztótól balra műcsatornában halad tovább a folyó, amely a csörötneki vízerőműben 3 turbinát (2 db 125 kW és 1 db 250 kW) hajt meg. Az 1 milliárd forintos beruházással elkészült duzzasztómű és vízerőmű felavatására 2004. decemberében került sor. Tulajdonosa - a Szombathelyi Vizierőmű Kft. - ugyanaz, mint a magyarlaci és ikervári létesítményeknek.

19. fotó: Vízerőmű I. (Csörötnek)

A 2004-ben átadott beruházás a település árvízi veszélyeztetettségét jelentős mértékben lecsökkentette, mivel árvíz esetén a Rába medrében hirtelen lezúduló hatalmas víztöbblet

jelentős hányadát az északi védmű mögé elterelve védhetővé váltak a település lakó- és gazdasági épületei, intézményei és egyéb ingóságai. A helyi lakosság elfogadja, sőt többsége kifejezetten örül az új árvízvédelmi töltés nyújtotta nagyobb biztonságnak.

A Rábából a XIX. század óta vezet csatorna Csörötnekre, ahol annak idején malomkereket hajtott a víz. A malomhoz eredetileg tartozó rőzsegát helyén épült most az a kő- és vasbetongát, amely jelenleg legalább 5 kilométer hosszan duzzasztja fel a folyót. Markovics Tibor, a Rába ezen szakaszáért felelős Órségi Nemzeti Park igazgatója történelmi előzményekkel indokolja az erőmű létjogosultságát. A malom helyén ugyanis az 1920-as évek óta van vízjogi engedély erőműre, s az 1991-es árvízig - amikor is elmosta a folyó a duzzasztót - az eredeti rőzsegáttal terelték a vizet az üzemcsatornába. Az akkori tulajdonos Észak-dunántúli Áramszolgáltató Rt. fel is szólította a vízügyet a gát rendbehozatalára, ám a menet közbeni tulajdonosváltások miatt bő évtizedig nem került pont a duzzasztó újjáépítésének tervére. Markovics szerint a magyarlaki gát elkészültével nem történt más, mint egy korábban is meglévő műtárgy korszerű újjáépítése, ami semmivel sem magasabb, viszont ellenállóbb és időállóbb az eredetinel, és amely összhangban van a természetvédelem fő irányelveivel (*forrás: <http://zoldtech.hu/cikkek/20050823raba>*)

A Rába 189,9 folyami kilométerén közúti híd ível át a folyó felett.

20. fotó: Közúti híd a Rába felett

A Rába-völgy nagy árvizek alkalmával egészében víz alá kerülhet, különösen a Sárvár feletti szakaszon, ahol a védógátak nincsenek kiépítve. A szűkebben vett ártér ki terjedése 56,7 km², amiből 3 km² a belterület, 17 km² a szántó, 32,6 km² a rét és legelő 4,1 km² az erdő.

A kistájnak nagyszámú, 73 darab tava van, amiből azonban 70 a Rába levágott kanyarulata. Összes felszínük 200 hektár. Ezekon kívül az ikervári halastó említhető még (5 ha), mint jelentős vízfelület.

21. fotó: Vízerőmű II. (Csörötnek)

Csörötnek területén található Rába-holtágak:

Holtág	Tulajdonos	Hektár	Kilométer	Szélesség	Védettség	Vízpótlás
0275 hrsz.	Önkormányzat	0,6	0,25	25 méter	Nem védett	Nincs
057/3 hrsz.	Őrségi NPI	5,1	1,1	40 méter	Őrségi NPI	Nincs

Forrás: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság - 2005.

1. VÍZFOLYÁS:

vízfolyás: **patak**
név: **Huszászi**
hossz: teljes hossz: 16,8 km;
község közig. területén: 6,5 km
vízgyűjtő terület: 25,4 km²
vízügyi igazgatóság: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Szombathely
vízszállító-képességek (Q_x % [m³/s]): 13,2 m³/s
tulajdonos: Magyar Állam
kezelő: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (Őriszentpéter)
üzemeltető: Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (Őriszentpéter)
műtárgyak {fenéklépcsők, bukók, mederbiztosítások, zsilipek, árapasztók, stb.}: 2 db áteresz mederállapotok: belterületen rendezett, külterületen ősállapotú
partbiztosítások: átereszek környékén
előntött terület [ha]: 454 ha (Rába Q₁%-os árvizeiből)
veszélyeztetett terület [ha] 454 ha (Rába Q₁%-os árvizeiből)

A patak medre legtöbb helyen elhanyagolt, ezért az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságnak (Őriszentpéter) az önkormányzat igyekszik minden segítséget megadni. A belterületen

áthaladó szakaszokon közhasznú munkásokkal kivágatja a szabad lefolyást akadályozó bokrokat és fákat.

2. VÍZFOLYÁS:

vízfolyás: **ér**
 név: **Gyöngyös**
 hossz: teljes hossz: 3,0 km;
 vízgyűjtő terület: 2,0 km²
 vízügyi igazgatóság: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Szombathely
 tulajdonosok: Csörötnek Község Önkormányzata (0218 hrsz.), illetve egy magán erdőbirtokossági társulás
 kezelő: Csörötnek Község Önkormányzata
 üzemeltető: Csörötnek Község Önkormányzata
 műtárgyak {fenéklépcsők, bukók, mederbiztosítások, zsilipek, árapasztók, stb.}: 1 db áteresz
 mederállapotok: belterületen rendezett, külterületen ősállapotú
 partbiztosítások: áteresz környékén
 elöntött terület [ha]: 454 ha (Rába Q_{1%}-os árvizek)
 veszélyeztetett terület [ha] 454 ha (Rába Q_{1%}-os árvizek)
 helyi települési vízkárok: a Gyöngyös ér nagycsapadék esetén - a Rába árvizeitől függetlenül - is a elöntheti a község déli részét

22. fotó: Gyöngyös ér, felette gyalogos kishíd

3. VÍZFOLYÁS:

vízfolyás: **folyó**
 név: **Rába 193+000-196+500 km szelvény között**
 hossz: teljes hossz: 3,5 km

vízügyi igazgatóság: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság,
vízszállító-képességek ($Q_x \%$ [m^3/s]): 250 m^3/s
tulajdonos: Magyar Állam
kezelő: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi
Igazgatóság, Szombathely

műtárgyak {fenéklépcsők, bukók, mederbiztosítások, zsilipek, árapasztók, egyéb}:

- üzemvízcsatorna becsatlakozás bal part 194+400 fkm (kezelő: Szombathelyi Vízérmű Kft, Ikervár);
- védmű: önkormányzati védtöltés 4.599 méter (nem került teljes hosszban kiépítésre!);
- vízérmű üzemvízcsatornán lévő zsiliptábláinak árvízi vízkormányzása (automatikus);
- 7453-as közút hídja 195+210 fkm, $Q_{1\%}=212,55$ mBf. (kezelő: Vas megyei Közútkezelő Kht.)

mederállapotok: belterületen rendezett, külterületen természetes, ősállapotú

partbiztosítások: a híd környékén

burkolt hossz [m]: 320 m

anyag: vízépítési terméskő

előntések

előntött terület [ha]: 454 ha (Rába $Q_{1\%}$ -os árvizek)

veszélyeztetett terület [ha] 454 ha (Rába $Q_{1\%}$ -os árvizek)

helyi települési vízkárok: A védtöltés befejezetlensége miatt a település egy része előntés alá kerülhet a Rába mértékadó árvizeinél. A vízkárok gyakorisága átlagosan 100 évente.

23. fotó: Rába folyó

A fenti jelentősebb vízfolyásokon felül déli irányból – az ott elhelyezkedő magaslatokról, dombokról – számos kis patak és egyéb időszakos vízfolyás csatlakozik a Rábához. Közülük a legnagyobb a Magyarlak és Csörötnek határán húzódó **Baksa árok**. Az árok tulajdonosa Magyarlak és Csörötnek önkormányzata, kezelője az **Őrségi Talajvédelmi és Vízrendezési Társulat (Szombathely)**. Az árok medre a legtöbb helyen elhanyagolt, elbokrosodott, amit az

önkormányzatok többször jeleztek a társulatnak. A társulat ennek ellenére nem hajtotta végre a kezelőként rá háruló feladatokat. A karbantartás minden esetben vontatottan zajlik, a kapott szolgáltatás nem tekinthető megfelelő minőségűnek.

24. fotó: Baksa árok

Árvízvédelem

25. fotó: Árvíz után száradó homokzsákok (2005. augusztus)

A település területét érintve **2005. év augusztusi végén ismét jelentős árhullám vonult le a Rábán**. A folyó mértékadó 1965-ös árvizét megközelítő árhullám az emberi javakban (ingó és ingatlan vagyonban) szerencsére nem okozott jelentősebb anyagi károkat, bár jelentősen megrongálta az épülő szennyvízcsatorna-hálózatot, néhány helyen az összekötő utakat, az árvízvédelmi védműveket és elöntötte a mélyebben fekvő mezőgazdasági területeket.

Az árvíz elleni védekezés szervezett keretek között, az önkormányzat és a vízügyi igazgatóság irányítása mellett szakszerűen és hatékonyan zajlott.

26. fotó: Árvízben megrongálódott partfal (2005. augusztus)

Az árvíz ismét megmutatta, hogy **jelentős problémát okoz a Gyöngyös ér Rábába csatlakozó torkolati szakasza**, ahol a Rába magas vízállása esetén visszaduzzasztja a dombokról lefolyó vizeket. Az önkormányzat régóta szorgalmazza egy megfelelően védett, vész esetén zárható zsilip és átereszt kiépítését, mellyel meg lehet védeni Csörötnek mélyebben fekvő lakóterületeit.

Különösen akkor van nagy veszélynek kitéve a falu, amikor a Rábán és a Gyöngyösön egyszerre érkezik nagyobb mennyiségű víz. A **2005. év augusztus végi árvíz** újfent felhívta a figyelmet arra, hogy mielőbb meg kell kezdeni a település komplex árvízvédelmének fejlesztését. A falu nagy szerencséjére a Rába mértékadó 1965-ös árvizét megközelítő árhullámmal nem érkeztek egyidejűleg jelentős vizek a környező dombokról. Azonban így is károk keletkeztek. A Rönök és Csörötnek, illetve a Vasszentmihály és Csörötnek közötti összekötő utakat a vízbetörések és átfolyások miatt rövid időre teljesen le kellett zárni.

Csörötnek **felülvizsgálatra szoruló árvízvédekezési tervét részletesen lásd az 5.7. fejezetben**, a mellékletek között.

27. fotó: Gyöngyös ér „problémás torkolati szakasza”

2.4.1.2. *Felszíni vízhasználat*

Csörötnek területén az egyetlen jelentősebb felszíni folyóvíz a **Rába**. A község közigazgatási területén felszíni vízkészletet hasznosító vízhasználatot sem az illetékes vízügyi igazgatóság, sem az önkormányzat nem tart nyilván.

A jövőbeli vízhasználatot befolyásolhatja az egyeztetés alatt álló **„RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási program”** (internet <http://www.rabavolgy.hu>).

A program keretében erdészeti, mezőgazdasági, önkormányzati, természetvédelmi, környezetvédelmi, térinformatikai, vízügyi és sok más szakterület képviselői vitatják meg, mit kell tenni ahhoz, hogy a Rába folyó természeti értékeinek megtartása, növelése mellett a folyóval szemben támasztott vízgazdálkodási igények kielégíthetők legyenek. A feladat meghatározása során a természeti értékek megtartása, a jó ökológiai potenciál elérése érdekében alapvető természetvédelmi cél volt, hogy:

- megtörténjen a vizes élőhelyek rehabilitációja,
- a vízi élőlények számára a folyó hosszirányban átjárható legyen (**kék folyosó**),
- adottak legyenek a vízhez kötődő élőlények számára a zavartalan vándorlás feltételei (**zöld folyosó**).

A vízgazdálkodási célú beavatkozások tervezése az alábbi igények érdekében történt:

- vízigények kielégítése (ivóvíz, öntözővíz, vízpótlások, stb.),
- ivóvízbázisok védelme,
- árvizek elleni védelem biztosítása,
- belvizek elleni védelem biztosítása,
- aszálykárok elkerülése.

A fenti célokat kielégítő, a honlapon található alapterv a nemzeti parkok, az önkormányzatok, és a területi vízgazdálkodási tanácsok segítségével készült el. Bemutatja a javasolt megoldásokat, és lehetőséget teremt arra, hogy a különböző szakemberek felmérjék, hogy a terv megvalósítása szakterületükön mivel jár. A tervek megvalósítása bár közcél érdekében történik, mégsem lehet egy-egy szakma belügye. Ahhoz, hogy a tervek alapján megvalósított beavatkozások időtállóak legyenek konszenzusra van szükség a területen élők és gazdálkodók között. Ezért szükségesek azok, a program keretében tervezett szakmai és nyílt fórumok, amelyek lehetőséget adnak a véleménynyilvánításra, a hozzászólásra. Emellett lehetőséget teremtenek arra is, hogy a Rábavölgyben élők megismerjék a fejlesztési elképzeléseket, és javaslataikkal tovább segítsék azt.

28. fotó: Rába híd mellé tervezett vizitúra kikötő helye

A folyógazdálkodási program egyben kísérlet is. 2000-ben életbe lépett az Európai Unió Víz Keretirányelve (EUVKI), amely már Magyarországon is meghatározó irányelv a vízgazdálkodásban. A folyógazdálkodási programra létrejött tárcaközi bizottság ezért úgy döntött, hogy a rábai program legyen az EUVKI vízgyűjtő-gazdálkodási tervének előfutára, mintaprojektje, amelynek tapasztalatai alapján kialakítható a 2009-ben az egész országban végrehajtandó nyílt eljárások metodikája. Az eddig lefolytatott tervezési eljárás viszont lehetőséget ad arra is, hogy azok a projektek, melyek ebben a „minta” nyílt eljárásban támogatottságot nyernek, megvalósíthatók legyenek az Európai Unió 2007-ben induló strukturális alapjaiból.

A **„RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási program”** 48. és 49. térképszelvényei mutatják be a Csörötnek melletti Rába szakaszt. A térképek lehatárolják a part melletti zöldfolyosó határait és partbiztosítással kapcsolatos igényeket/terveket jeleznek. A térképek jelzik továbbá a híd lábához tervezett csónakkikötőt és hajókiemelőt, az önkormányzati árvízvédelmi töltéseket, illetve különböző vízügyi érdekeltiségű műtárgyak kiépítését. A felhagyott partmenti kavicsbányák közelében vízpótló és vízátvezetési célú műszaki beavatkozások és egy természetvédelmi célú műtárgy kiépítése várható. A 48. számú térkép a település belterületén megőrizendő partvonalat jelez. **A térképeket részletesen lásd a mellékletek között, az 5.4. fejezetben.**

Kikötő és kemping (tervezett)

A Rába folyó igazi vadvízi világa régi kedvence a vizitúrázóknak, akik Szentgotthárdról indulva gyakran megállnak Csörötneken, illetve a faluból vagy annak környékéről is gyakran indítanak hosszabb-rövidebb vizitúrákat. A vízen érkezők számára az önkormányzat egy korszerű kikötőt és kempinget tervez építeni a Rába híd lábánál.

A településen átfolyó Rába vízi turizmusa már napjainkban sem elhanyagolható tényezője a térség turizmusának. A projekt megvalósításával a Rába partján egy 30 személy befogadására alkalmas vizitúra kikötő és szálláshely kerül kiépítésre, amely kultúrált körülmények közötti kikötést és pihenést tesz lehetővé a túrázók számára. A létesítmény a környék egyéb turisztikai látnivalói megismerésének kiindulási bázisa is lehet.

4. ábra: A kikötő látványterve

A község központjában, belterületen, a folyón átívelő közúti híd mellett, a folyásirány szerinti jobb parton kerül kialakításra a csónakkikötő és kemping, valamint a fejlesztés későbbi ütemében a vadvízi horgászatot kedvelők számára színvonalas szálláshelyet biztosító fagerendás házakból álló horgászfalu.

A turisztikai centrum a Rába vízi turizmusára is jótékony hatással lehet, ugyanis a Szentgotthárdról kiinduló túrázók a nap végén kultúrált, minőségi körülmények között tudnak kikötni és megszállni Csörötneken. A létesítmény legfontosabb adatai: 300 m² kikötő- és hajókiemelő felület, 30 fős szálláshely, 161,2 m² burkolt, fedett és akadálymentesített táborhely; 280 m² tetőfelület, 4 darab zuhanyzó, 4 darab mellékhelyiség, 6 darab mosdókagyló, 2 darab melegvízes boiler.

A kikötő és kemping megvalósításhoz önkormányzat 2005-ben pályázati támogatást nyert. A tervek szerint 2006. nyarán kerül átadásra a létesítmény.

2.4.1.3. Csapadécsatorna-hálózat

Csörötneken a csapadékvíz összegyűjtése nyílt felszíni és egy rövid szakaszon zárt, felszín alatti csatornahálózatban történik. A nyílt árkok többségének oldala füves rézsűvel fedett. Felszín alatti csatorna hossza mindösszesen csak 300 méter (a körforgalmú csomópont környékén). A főút mellett az árkok részlegesen burkoltak. A csatornahálózat esése megfelelő, pangó vizek nem jellemzőek. Az elvezetett csapadékvizek befogadója a községet kelet-nyugati irányban kettészelő **Rába folyó**. Az árkok karbantartását és tisztítását az átereszekkel együtt folyamatosan kell végezni. A község korlátozott pénzügyi lehetőségei miatt azonban a hálózat nagy része eliszapolódott, felújításra és tisztításra szorul. Az elvezető rendszerbe csak szennyeződésmentes (olaj, szennyvíz, stb.) felszíni víz ereszthető.

29. fotó: Eltömődött, felújításra szoruló csatornaszakasz

A falura a csapadékos időszakokban – illetve esetenként a tavasszal hirtelen „ráköszöntő hóolvadás” miatt – rázúduló nagy mennyiségű víz gyorsan feliszapolják a csatornákat, eltömíti az átereszeket. A rossz állapotú csatornahálózat miatt számos helyen a víz az úttest felületén folyik le, ezzel is tovább rongálva azok szilárd burkolatát. A csatornák és az átereszek a karbantartás elmaradása miatt a legtöbb helyen felújításra szorulnak. Ezt az önkormányzat nehéz anyagi helyzete miatt egyedül nem tudja felvállalni.

Az önkormányzat a belterületen futó csatornák felszínének kaszálását, kisebb mértékű javítását rendszeres időközönként elvégzi. A lakóházak előtti csatornaszakaszokat a lakóknak kell tisztítani, amit azonban néhol elhanyagolnak.

A település felszíni vizeinek elvezetésére **vízrendezési tanulmányterv elkészítése javasolt**, mely a domborzati viszonyok mellett a térségben bekövetkezett tulajdoni, műszaki (melioráció) árvízvédelmi kérdéseket is figyelembe veszi. A meglévő út menti árkokat, átereszeket ki kell tisztítani, a megszüntetett árkokat vissza kell állítani, illetve a folyamatosságot átereszek beépítésével biztosítani.

30. fotó: Pangó vízzel feltöltődött, felújításra szoruló csatorna

2.4.2. Felszín alatti vizek, felszín alatti vízhasználat

2.4.2.1. Talaj- és rétegvizek

A **Rába-völgy kistáj** területén a talajvíz általában 2 méter körül mindenhol elérhető, de árvízkor a felszínre is feltör. Mennyisége 5-7 l/s.km². Lényegében a kisalföldi vízbázis folytatása és azzal azonos kiemelt vízminőségvédelmet kíván. Kémiaileg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegű. Rum térségétől északra lágy, attól délre 15-25 nk° keménységű. Sárvár környékén a szulfáttartalom 60 mg/l fölé emelkedik.

A rétegvíz mennyisége Körmennd felett 1 l/s.km²-nél kevesebb, alatta több. Az artézi kutak száma kevés, nincs minden településen. Mélységük 100 m alatt van általában, de helyenként 1.000 l/p-nél nagyobb vízhozamokat hoznak a felszínre (Ostffyasszonyfa).

A településen a talajvizek a hatvanas-nyolcvanas évek intenzív belterületi állattartása, a szabálytalan szennyvízelhelyezések következtében nagyrészt elszennyeződtek. Az ásott kutak vize magas nitrát tartalom miatt csecsemők táplálására nem alkalmas, mivel methaemoglobinemiás megbetegedést okozhat. A megbetegedési veszély miatt a terhes anyák felvilágosítására fokozott gondot fordít a védőnői szolgálat.

2.4.2.2. Ivóvízellátás

Csörötnek a közeli Szentgotthárdról kapja a vezetékes ivóvizet. A mélyfúrású ivóvízkutak Szentgotthárdon üzemelnek. A vízvezeték-hálózat a község egész területén elérhetővé teszi a szükséges oltóvízmennyiség. A gerincvezeték kiépítettségét tekintve a vezetékes ivóvízellátottság 100 %-os. A település ivóvízhálózatának működtetését a **VASVÍZ Vas**

Megyei Víz- és Csatornamű Rt. végzi. Az ivóvízhálózatba bekötött háztartások száma 330, ezzel a lefedettség 100 százalékos. A lakosság átlagos vízfogyasztása 68,5 m³/d, ami évente 25.000 m³ vízfogyasztást jelent. Az ivóvízvezeték hálózat teljes hossza 6,5 km. A településen nincs bejelentett és engedélyezett mezőgazdasági/ipari célú vízhasználat *(forrás: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság - 2005.)*.

A településen összesen 2 db közkút található. Régen több helyen is üzemelt nyilvános közkút, de ma már csak a temetőben és a településközpontban van egy-egy működő nyomókút.

Csörötnek - Vas megyei többi településéhez hasonlóan - közüzemi vízhálózatról kap ivóvizet, amit szakvállalatok üzemeltetnek. A közmű üzemeltetését a **21/2002. (IV. 25.) KöViM rendelet** szabályozza. A közműves ivóvízellátó rendszer vízminőségének ellenőrzése részben önellenőrzéssel, részben hatósági ellenőrzéssel történik. A vizsgálatok gyakoriságát és a minősítést a **201/2001. (X. 25.) Kormány rendelet** szabályozza. A vízminőség kielégíti a jelenlegi vízminőségi határértékeket.

Az ivóvízhálózaton előfordul határérték feletti vas és mangán koncentráció, ami megbetegedést nem okoz, de a víz használatát korlátozhatja, illetve esztétikai problémát jelenthet. A közművek vizében a jodid koncentráció az ideális mennyiségnél kisebb. Az alacsony érték önmagában nem okoz golyvát, mivel a jódfelvétel nagy része táplálékból származik. Ugyanakkor megelőzési céllal javasolt a jódozott kenyhasó használata a közintézményeknél és a háztartásokban egyaránt. Az ivóvizek fluorid koncentrációja a kívánatos 1 mg/l érték alatt van, ami szintén nem okoz önmagában fogszuvasodást, más tényezők jelenlétében azonban hajlamosít a fogromlás kialakulására. Megelőzéshez, a különböző módszerek kiválasztásában fogorvossal történő konzultáció ajánlott.

A meglévő hálózat bővítésére jelenleg nincs szükség, ugyanis mind a lakó, mind az ipari területek meglévő közmű mentén helyezkednek el. A hálózat fejlesztése esetén **200 méterenként föld feletti tűzcsapokat kell beépíteni**. A fejlesztésekre kijelölt lakóterületeken 150 m² mértékadó tűzszakaszig a hálózaton a 600 l/min oltóvíz mindenütt biztosítható. A gazdasági terület beépítésekor az OTSZ § (5) bekezdésében foglalt oltóvíz intenzitásnak megfelelően kell meghatározni a csővezeték méretét, tekintettel a meglévő adottságokra, illetve más műszaki megoldást (pl. oltóvíztároló) kell találni az oltóvíz biztosítására.

A községben a tűzcsapok az előírásoknak megfelelően rendelkezésre állnak és a szükséges víznyomás is megfelelő. A falu északi oldalán tervezett új építési telkek belterületbe vonását követően a közművek építésekor új tűzcsapokat kell telepíteni.

2.4.2.3. Egyéb vízhasználatok

A településen jelenleg **egyetlen felszín alatti vízkivétel van engedélyezve**. A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatása szerint Csörötnek Község Önkormányzata – mint a helyi pálinkafőzde tulajdonosa – rendelkezik egyedül vízkivételi engedéllyel. A **dokumentum száma 3208/1/1972**, mely az önkormányzat tulajdonában lévő szeszfőzde részére évente maximum 1.000 m³ hűtésre használható víz kivételét engedélyezi egy ásott kútból. A szeszfőzde üzemeltetője 2004. december 15.-től a **Vecse-Komplex Kft.** (Budapest).

31. fotó: Pálinkafőzde

A kerti kutak vízfogyasztása nem számottevő, nyilvántartásba nem kerülnek.

2.4.2.4. *Védett vízbázisok vizsgálata*

A 7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet szerint Csörötnek felszín alatti víz szempontjából „érzékeny” felszín alatti vízminőség védelmi területen fekszik. A vízbázis védelmével kapcsolatos feladatok a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (NYUDUVIZIG) hatáskörébe tartoznak. Csörötnek területét érintő vízbázisról nem állnak rendelkezésre részletes információk.

2.4.3. Potenciális szennyezőforrások

2.4.3.1. *Állattartás*

Potenciális szennyező forrást a felszín alatti vizekre elsősorban a településen a bel- és külterületen tartott állatállomány jelent. A településen egyetlen jelentősebb állattartó telep sem működik. A volt helyi termelőségvetkezet telepe a szomszédos Magyarlakon van. Itt ma egy baromfivetelő telep működik. A **Horpet 2001. Kft.** és **Vadász József** egyéni vállalkozó tulajdonában lévő három istállóban baromfit hizlalnak.

Csörötnek területén található jelentősebb állattartó telepek:

Tulajdonosok neve	Tartott állatok	Számuk (db)	Trágyahasznosítás
-	-	-	-

Forrás: Önkormányzati kérdőív - 2005.

Csörötneken csak háztáji állattartás van, ahol a magánháznál összesen 14-15 db lovat, 3-4 db tehenet és két szürkemarhát, valamint 150 db sertést, 150-200 nyulat, 10-15 kecskét és körülbelül 700 db baromfit (tyúkot, kacsát, libát, pulykát, stb.) tartanak. A háztáji állattartásra lakossági panasz nem érkezett. A településen keletkezett szerves trágya mennyisége nem jelentős. A trágyát az állattartó gazdák saját kiskertjük és szántóföldjük tápanyagpótlására használják fel. Az állattartás esetében elsősorban a nem megfelelő trágyakezelésnél kerülhet magas ammóniatartalmú szennyezés a felszíni és felszín alatti vizekbe.

Az önkormányzat adatszolgáltatása alapján a településen üzemelt **döngkút**, de már 1990-ben bezárták. A településtől 250 méterre, attól keletre fekvő döngkút pontos elhelyezkedését (072/2 hrsz.) lásd az 5.2. fejezetben.

2.4.3.2. *Növénytermesztés*

Csörötnek területén hagyományos, nagyüzemi növénytermesztés nem folyik. A növénytermesztő gazdaságok és őstermelők összesen 403 hektáros szántóterületet művelnek. A termesztett növények elsősorban **gabonafélék (főleg őszi búza és árpa), zab, olajtök, napraforgó és kukorica**.

32. fotó: Szántóföldi kukoricatermesztés

A Rábától délre található szántóterületek gyenge minőségűek, az agyagos-kötött termőföld átlagosan 9-10 AK értékű. A növénytermesztés csak a Rábától északra fekvő területeken számottevő. Itt termőföld is sokkal jobb, átlagosan 20-25 AK minőségű. A település szántóin néhány nagyobb méretű vállalkozás, valamint családi gazdaságok és őstermelők foglalkoznak növénytermesztéssel:

Gazdálkodó neve	Gazdálkodási terület (ha)	Termesztett növény	Trágyázás
Fenyvesalja Kft. (Rátót)	65 ha	Gabonafélék (főleg őszi búza, árpa) és kukorica	Főleg műtrágya

Gazdálkodó neve	Gazdálkodási terület (ha)	Termesztett növény	Trágyázás
Rába-Termék Kft. (osztrák tulajdonú)	84 ha	Kukorica és olajtök	Főleg műtrágya
Urban Kft. (osztrák tulajdonú)	33 ha	Kukorica és olajtök	Főleg műtrágya
Tá kert Bt. (Csörötnek)	45 ha	Kalászosok (főleg őszi búza, zab és árpa) és kukorica	Főleg műtrágya
Laczó József (Csörötnek)	30 ha	Gabonafélék (főleg őszi búza, árpa) és kukorica	Szerves- és műtrágya

Forrás: Önkormányzati kérdőív - 2005.

A táblázatban felsorolt nagyobb gazdálkodók mellett számtalan 0,5 és 4 hektár közötti „nadrágszj parcellán” gazdálkodó őstermelő is termel Csörötneken. Ők elsősorban önellátásra illetve egyéb, elsősorban alkalmazotti jövedelmük kiegészítése céljából foglalkoznak növénytermesztéssel. A családi gazdálkodók és őstermelők összesen 146 hektárnyi termőterületet művelnek meg. Többségük nem rendelkezik mezőgazdasági termelőeszközökkel, ezért a géppel végzett munkákat (pl. talajjavítás, műtrágyázás, betakarítás, szállítás, stb.) bérbe veszik más cégektől és kisvállalkozásoktól.

Gyümölcsstermesztés nem jellemző a településre, kivételt a településtől délre elhelyezkedő napsütötte **Szőlőhegy** jelent, ahol a szőlőtermesztés és borkészítés a jellemző. Az itt élők életében fontos szerepet tölt be a fenyőcsemete és karácsonyfa termesztés. Óriási területeket borítanak fenyő ültetvények, amelyeknek a fajtaválasztéka széles skálán mozog.

33. fotó: Régi gerendapince a Szőlőhegyen

A hatályos jogszabályok értelmében vegyszereket (növényvédő szert, műtrágyát) csak engedéllyel rendelkező személy vásárolhat (a szabadforgalmú készítmények kivételével),

azonban a felhasználás, valamint a csomagolóanyagok hulladékainak további útja ellenőrizetlen. A településen növénytermesztés szempontjából nincsen és nem is volt jelentős maradandó szennyezést okozó talajszennyező forrás.

A családi gazdaságok és őstermelők műtrágyahasználatáról nem készül kimutatás, így ellenőrizetlenül marad egy jelentős potenciális veszélyforrás. A túlzott műtrágyahasználat a talajvíz, és a felszíni vizek nitrátosodását válthatja ki. Fontos volna a családi gazdaságokban és őstermelők által felhasznált műtrágya mennyiségének ellenőrizhetőségét is (éves szinten) megteremteni egy önkormányzati rendelettel, a megfelelő törvény elkészültéig.

A növénytermesztéshez kapcsolódva fontos említést tenni a településen működő korszerű, uniós támogatással felújított **gyümölcs- és gombaszárító kisüzemről**. Az épület és a termelőeszközök a helyi önkormányzat tulajdonában vannak, akik jelenleg befektetőt, illetve üzemeltetőt keresnek annak hasznosításra.

34. fotó: Aszalóüzem I.

Az aszalóüzemnek helyet adó régi gazdasági épületek 2000-ben kerültek felújításra Phare-CBC támogatás felhasználásával. A két épületből álló üzem a Csörötneket a 8-as számú (E66) főközlekedési úttal összekötő 7454. sz. állami közútról 5 méter széles szilárd burkolatú úton közelíthető meg. Az ingatlan összterülete (455/2. hrsz.) 2.600 m². Az élelmiszeripari előírásoknak megfelelően az üzem belső úthálózata is szilárd burkolatú, az épületek előtt 10 férőhelyes parkoló található. A telephely közműellátottsága teljes és ISDN telefonvonal, valamint szélessávú internet is rendelkezésre áll.

Az üzemterületen két épület helyezkedik el. Az **üzemépület** (főépület) 211 m². Itt az alábbi technológiai folyamatok zajlanak:

- előkészítő (válogató és tisztító) helyiségek + hideg vizes mosó (légbefúvósos ventilációval) + duplikációs, meleg vizes mosó (a gyümölcsök viaszrétegének eltávolításához);

- aprítás, szeletelés + kézi és gépi csomagolás;
- földgáz fűtésű Termik Z-10 szárítókemence szabályozható páratartalommal és hőmérséklettel, valamint levegőáramlási irányváltoztatással;
- pihentető helyiség a szárítást követően a termékek pihentetésére és nedvességtartalmuk homogenizálására;
- félautomata, súlyadagoló (grammnyi pontosságú) csomagoló és fóliázó gép;
- (pl. gomba) raktározásra szolgáló pincehelyiségek;
- szociális blokk: (személyzeti öltöző, zuhanyzó, WC-k és iroda).

Lehetséges termékskála:

- aszalt alma, szilva, sárgabarack, meggy és körte;
- szárított gombák, pl. vargánya, rókaomba, galambgomba és egyéb erdei gombák.

A környék erdői az ország egyik legnagyobb gombatermő területéhez tartoznak. Gyümölcs nagy tételben ugyan helyben nem áll rendelkezésre, de az alapanyag ellátás 100 kilométeres körzeten belül biztosítható (Zalaegerszeg, Sárvár, Vasvár környéke és Szlovénia irányából).

A főépületben lehetőség van még **melegen sajtolt tökmagolaj** előállítására. A hagyományos technológiával működő, felújított tökmagolajütő megközelítése külön bejáraton, a parkoló felől lehetséges. A másik épület a **raktárépület** (80 m²). Itt található a nyersárú raktár (27 m²), a hűtőkamra (25,5 m²) és a készárú és göngyöleg raktár (24,5 m²). Az épületek gázfűtéssel rendelkeznek. A főépület gázüzemű központi fűtéssel, a raktárépület pedig konvektoros fűtéssel van ellátva.

35. fotó: Tökmagolajütő

Mindkét épület padlástere kiválóan alkalmas **gyógynövények szárítására**. Az ingatlan elegendő szabad területtel rendelkezik az esetleges fejlesztésekhez, sőt az üzem közvetlen közelében álló faépület alapja akár egy új, könnyűszerkezetes felépítmény hordozására is megfelel.

Az üzemi kapacitása jelenleg **napi 200 kg gyümölcs feldolgozására alkalmas**, amely technológiai fejlesztéssel (pl. a szárító kapacitások növelésével) a duplájára vagy 3-4 szeresére növelhető. A bővítés egyszerűen, újabb szárítógépek üzembe helyezésével megoldható. Egy - a jelenlegi szárítótérben elhelyezhető - új Termik Z-10 típusú szárítóval duplájára emelhető a kapacitás. Többszörös kapacitásnövelés Termik Z-70 szárítógéppel érhető el, amely napi 1,5 tonna gyümölcsöt is megszárit. Ennek elhelyezése a jelenlegi tökmagolajütő helyiségében kisebb átalakítással megoldható.

36. fotó: Termik Z-10 típusú szárító

A tökmagolajütő áthelyezése pedig megoldható a korábban említett faszervezetes szin átalakításával. A fejlesztési elképzelések megalapozottságát és nyereséges üzemeltetés lehetőségét az is alátámasztja, hogy környéken nagy hagyománya van az olajtök termesztésének, és a tökmagolaj piaci ára évről évre emelkedik, jelenleg 3.000 Ft/liter.

2.4.3.3. *Maradandó talajszennyezések*

A település területén nincs korábban felhalmozódott, maradandó szennyezés a talajban.

Szennyezés helye	Szennyező- anyag jellege	Szennyezés volumene	Terület tulajdonosa	Felelős	Szennyezés kialakulásának ideje
-	-	-	-	-	-

Forrás: Helyszíni szemle (2005. augusztus 25.)

2.4.3.4. *Ipari tevékenység*

Csörötnek iparát a mezőgazdasági és erdőgazdasági alapanyagok feldolgozása jellemzi. A Rába folyóról leágazó üzemvíz-csatornán egy 500 kW villamos energiát előállító kis

vízerőmű működik. A településen – a 2.4.3.2. fejezetben említett aszalóüzem kivételével – nem folyik ipari jellegű termelőtevékenység.

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési koncepciójában elsődleges célkitűzésként szerepel egy **vállalkozói övezet kialakítása**, mely hatékonyan járul hozzá Csörötnek lakosságmegetartó erejének növekedéséhez, valamint a településen tapasztalt országos átlag feletti munkanélküliségi ráta (jelenlegi értéke 10 % feletti) csökkenéséhez. A célkitűzést az önkormányzat a készülőben lévő településrendezési tervében is szerepelteti.

37. fotó: Vállalkozói övezet területe

A település földrajzi adottságaiból – és abból a tényből kiindulva, hogy a Rába folyótól délre fekvő területek az Őrségi Nemzeti Park fennhatósága alá esnek – iparfejlesztés és vállalkozói övezet kijelölése csak a településtől északra fekvő területeken valósulhat meg. Az optimális hely kiválasztását segíti, hogy ezen a részen már működik egy **faüzem**, amelynek ellátására a Csörötnek községet a 8. sz. főközlekedési útvonallal összekötő út mentén az összes közmű kiépítésre került. Mindez a tervezett vállalkozói övezet megvalósulásának költségeit jelentősen lecsökkenti.

Azért, hogy a betelepülő vállalkozások a lehető legkevésbé zavarják a lakosságot (min. 500 méteres védőtávolság), de ugyanakkor könnyen elérhetők legyenek munkavégzés és logisztikai szempontból, ezért az önkormányzat a 010. hrsz. és 015. hrsz. külterületi ingatlanokon tervezi kialakítani a vállalkozói övezet. Az érintett területek a földhivatali nyilvántartás alapján a Magyar Köztársaság (Állam) tulajdonát képezik és a Nemzeti Földalap birtokában vannak. Az önkormányzat tudomása szerint a földterületek jelenlegi használója a Lajta-Hanság Mezőgazdasági Rt., akinek hosszú távú bérleti szerződése van a területekre. Az önkormányzat ezért 2004. februárjában hivatalosan megkereste a Lajta-Hanság Mezőgazdasági Rt.-t, amelyben tájékoztatta fejlesztési elképzeléseiről, és kérte, hogy az érintett területre vonatkozóan az Rt. vezetése nyilatkozzon a tervezett hasznosítás kérdésében. Sajnos többszöri egyeztetés követően sem érkezett érdemi válasz, ezért Csörötnek Község Önkormányzata – a hatályos magyar jogrend szerint – a terület tulajdonosától kívánja megvásárolni a fejlesztéshez szükséges földterületet.

A vállalkozói övezet kialakításához a 010. hrsz-ú ingatlanból mintegy 10-12 hektárra, míg a 015. hrsz-ú ingatlanból 4 hektárra van szükség. A tulajdonviszonyok rendezésének komolyságát és sürgősségét jelzi, hogy a vállalkozói övezet jelentős részére már konkrét befektetők jelezték letelepedési szándékukat, akik a beruházásaikat minél előbb szeretnék megkezdeni.

Konkrét befektetői érdeklődések:

- a 010. hrsz-ú ingatlanon Csörötnek Község Önkormányzata pénzügyi és szakmai befektető partnereivel közösen egy **Biogáz Erőművet** tervez felépíteni. Az 1 MW kapacitású erőmű mezőgazdasági termények és egyéb melléktermékek felhasználásával villamos áramot állít elő. A szükséges terület nagysága kb. 4 hektár. A projekt részletes leírását lásd a 2.7. fejezetben.
- a 010. hrsz-ú területen egy osztrák befektető építőanyagokat, beton és egyéb termékeket előállító és forgalmazó raktáruházat kíván felépíteni, amelynek ugyancsak kb. 4 hektár a területigénye. Az Ausztriában jelenleg is működő vállalkozás nagyban hozzájárulna a térség építőanyag ellátásához. A raktáruház kialakításához logisztikai szempontból a jelenlegi 8-as számú főút közelsége, a közelben működő, alapanyagot biztosító kavicsbánya és a várhatóan aközeli jövőben megépülő M8 autópálya és a Csörötnek irányába tervezett lehajtó biztosít kedvező feltételeket. A vállalkozás kezdetben 10-12 főt, a tervezett beruházás felfutásakor pedig kb. 25 főt foglalkoztatna.
- A harmadik konkrét befektető a 015. hrsz-ú földterületen kívánja bővíteni faipari vállalkozását. A **WIBEBA Hungária Faipari Kft.** jelenleg félkész parkettát gyárt a fenti terület szomszédságában. A tulajdonos a feldolgozottság szintjének növeléséhez készre gyártó üzemrészt kíván telepíteni, amelyhez – a technológiai folyamatok egymásra épülése végett – a 015. hrsz-ú területen nyílik lehetőség. A beruházás következtében a jelenleg mintegy 80 főt foglalkoztató üzem további 50-60 fő foglalkoztatását tudja biztosítani.

2.5. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

2.5.1. Kommunális szennyvíz kezelése

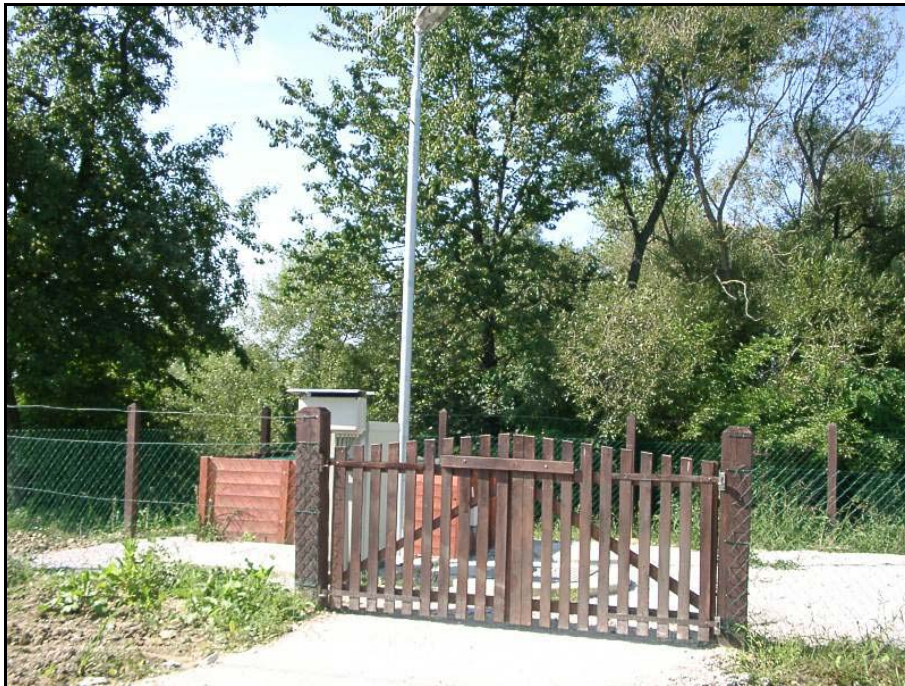
A **219/2004. (VII. 21.) Kormány rendelet** célja a felszín alatti víz és a földtani közeg szennyezésének megelőzése, a károsodás mértékének csökkentése, megszüntetése, valamint ezek érdekében szabályok megállapítása. A **7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet** szerint **Csörötnek** felszín alatti víz szempontjából „**érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi**” területen fekszik.

Csörötneken a szennyvizek elvezetése és kezelése a közeli jövőben véglegesen megoldódik. **A csatornahálózat próbaüzemére 2005. szeptemberében került sor, a hivatalos átadás 2005. októberében történt.** A rákötöttség aránya 1 hónap alatt 45 százalékot ért el.

2003. december 10-én a munkaterület átadással kezdődött el a térség kilenc településére kiterjedő szennyvízcsatorna építés, amelynek gesztora és irányítója Csörötnek község önkormányzata. A beruházás Csörötneken kívül a további településeket érinti: Magyarlak,

Rábagyarmat, Gasztony, Rátót, Vasszentmihály, Rönök, Alsószölnök és Szakonyfalu. A térség csatornahálózatát a **Rábavíz Kft.** fogja üzemeltetni. Az üzemeltető cégben a gesztor Csörötnek Község Önkormányzatának 95 % és Holló János szennyvizes szakembernek 5 % részesedése van.

A kivitelezést a nemzetközi közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott **SADE konzorcium** nyerte el, amely a SADE Paris és SADE Magyarországból áll. Tíz százalékot meghaladó alvállalkozó a **Mélyépítő Budapest Kft.** A terveket a szombathelyi **Mélyépterv** készítette. A megvalósításban fontos szerep hárul az uniós tapasztalatokkal rendelkező műszaki bonyolítóra, az ugyancsak szombathelyi székhelyű **Hydro-ép Kft.-re.**

38. fotó: Elkészült szennyvízáttemelő

A kilenc község összegyűjtött szennyvizét a határon átnyúló együttműködés keretében a szomszédos **burgenlandi Heiligenkreuzba** vezetve tisztítják meg.

Az összesen 1,7 milliárd forintba kerülő beruházáshoz **Phare-CBC**, cél- és címzett állami támogatás, vízügyi célalap és térségi területfejlesztési pénzeket sikerült pályázatok útján összegyűjteni. A társulás tagjai saját erőként 300 millió forintot adtak össze. Ebben bent van az 1.376 család 80 ezer forintos bekötésenkénti hozzájárulása is. A családok 71 százaléka igényelte a közel 60 kilométeres rendszerre való rákapcsolódást. A beruházás minden településen tartalmazza a település szilárd burkolatú közútjának újra burkolását is.

A településválasztott rendszerű csatornahálózata 6.150,5 fm gravitációs és 1.754 fm nyomóvezetékéből áll. Az elvezetett szennyvíz várható éves mennyisége 39.347 m³ (107,8 m³/d x 365 d). A rákötöttség aránya a kiépítés során elérte a 81,22 százalékot. A beruházáshoz szükséges lakossági hozzájárulás 2005-ben 140.000 Ft/lakóingatlan. A csatornahasználat díja 2005-ben bruttó 391 Ft/m³, a vezetékes ivóvíz bruttó 190 Ft/m³.

Szennyvíztisztító-telep legfontosabb adatai (Jennesdorf - Ausztria)

A településen összegyűjtött szennyvíz befogadója:	Jennesdorf (Ausztria) szennyvíztisztító telepe				
A szennyvíztelep üzemeltetője:	Jennesdorf Járás Szennyvíz Szövetsége (Ausztria)				
A telepen üzemelő technológia:	Mechanika és biológiai tisztítás II. fokozatú				
A telep kapacitása (m³/nap)	23.000				
A telep átlagos terhelése (m³/nap):	23.000				
A szennyvíz befogadójának megnevezése:	Jennesdorf Lapincs-patak				
A befogadó vízminőség-védelmi kategóriája:	II.				
A telepen üzemelő technológia					
Technológia elemei	Része a technológiának (+), nem része (-)			Hasznos térfogat (m³)	
Rács:	+			-	
Homokfogó:	+			200 m ³	
Előülepítő:	-			-	
Anaerob medence:	-			-	
Anoxikus medence:	-			-	
Aerob medence:	+			1750 m ³	
Utóülepítő:	+			1025 m ³	
Fertőtlenítő medence:	-			-	
Iszapsűrítő:	+			306 m ³	
Iszaprothasztó:	-			-	
Gépi iszapvíztelenítő:	+			-	
Oxigén bevitel (kg O ₂ /h):	1.425 kg/h				
Légbevitel:	Légbefúvással				
A telepre beérkező szennyvíz minősége					
BOI ₅ (mg/l)	KOI (mg/l)	Összes N (mg/l)	Összes P (mg/l)	Lebegőanyag (mg/l)	Összes só (mg/l)
240	300	30	20	350	200
A telepről elfolyó szennyvíz minősége					
BOI ₅ (mg/l)	KOI (mg/l)	Összes N (mg/l)	Összes P (mg/l)	Lebegőanyag (mg/l)	Összes só (mg/l)
15	75	3,5	1,8	20	3
Bírság határérték túllépés miatt					
Bírságolás éve:	2003.			2004.	
Bírság összege (Ft):	-			-	
Bírságolt paraméter	-			-	
Megjegyzés (problémák, felmerülő igények): nincsenek					

Forrás: Önkormányzati kérdőív - 2005.

Szennyvízkezelés jelenlegi állapota

A beruházás átadásáig a településen nagy számban található átmeneti szennyvíztárolók, közműpótlók gyűjtik össze a kommunális szennyvizet. A településen található körülbelül **160 db szikkasztó** a keletkező szennyvizet nagy részét elszikkasztja. Vízáró szigeteléssel épített – és ezért környezetvédelmi szempontból biztonságosabb – **zárt tároló összesen 170 darab van**. Ezekből csekély szivárgás mellett a teljes szennyvízmennyiség elszállításra kerülhet. Az önkormányzat becslése alapján háztartásonként havonta körülbelül 4-5 m³ szennyvíz termelődik. Az évente tengelyen elszállított települési folyékony hulladék mennyisége az önkormányzat becslése szerint 5.000 m³. Az évente a településen elfogyasztott 25.000 m³ mennyiségű ivóvízhez képest ez igen alacsony értéket mutat. A szippantott szennyvíz és az ivóvízfogyasztás jelentős különbsége, valamint a nagyszámú szikkasztó miatt

feltételezhető, hogy a szennyvizek döntő többsége a felszín alatti vizekben hígul fel, azokat terheli szennyezőanyagokkal. Többen engedély nélkül használt búvárszivattyúkkal juttatják be a szennyvizet a kertekbe és árkokba, azon keresztül pedig a környező patakokba, végül a Rábába.

39. fotó: Csatorna-beruházás részeként felújított út

Az önkormányzattal történt megállapodás szerint a szippantást jelenleg a **Florasca Környezetgazdálkodási Kft.** (9900 Kőrmend, Legény út. 3., internet <http://www.florasca.hu>) végzi. Telefon: (94) 410-035, szállítási engedély száma: H-1591/7/2002. A cég a Szentgotthárd melletti, engedélyezett földgödörös leürítőbe helyezi el a folyékony hulladékot. A csatornahálózat üzemeltetésére létrehozott - Csörötnek Község Önkormányzatának többségében lévő - **Rábavíz Kft.** a tervek szerint saját kézbe fogja venni a környéken a szennyvizek szippantását. Ehhez a tervek szerint az üzemeltető cég vásárol egy minimum 3,5-5 m³ közötti teljesítményű szippantó járművet.

Az időszakosan jelentkező, nagyobb csapadékos periódusokban a megemelkedő talajvíz belvizek formájában komoly károkat okozhat a településen és környékén. Az ilyen magas talajvízállásos időben megnövekedik a veszélyes anyagok beszivárgása a talajba, ahol elszennyezik a talajvizet, sőt rosszabb esetben a magasabb vízadó rétegekig is eljutnak. **A csatornahálózat 2005. végi átadását követően ezért a szikkasztókat és zárt szennyvízgyűjtőket véglegesen fel kell számolni. Ezt követően egyedi szennyvízgyűjtőket létesíteni tilos.**

2.5.2. Kommunális szilárd hulladék

Csörötneken a kommunális hulladék szervezett összegyűjtése és elszállítása teljes körűen megoldott. Az 1997-től működő „zsákos” hulladékgyűjtést 2003-ban váltotta fel a „hulladékgyűjtő edényes” rendszer. **A szilárd hulladék gyűjtését és elszállítását a 3/2003. (V. 16.) önkormányzati rendelet szabályozza.**

A belterületen található háztartásoknál havi két alkalommal a **Müllex Körmend Kft.** (9900 Körmend, Rákóczi F. u. 5.) gyűjti össze a hulladékot. Az önkormányzatnak nagyon jó a kapcsolata a szolgáltató képviselőjével, Bauer Arnolddal.

A településen található 130 db 80 (egyedül élőknek), 200 db 120 (családok számára), 25 db 240 (nagy családok számára és intézményeknek) és 1 db 1100 literes (az óvoda mellett) gyűjtőedényeket az önkormányzat térítésmentesen biztosította a lakosság részére. Az edények megvásárlását pályázati pénzből finanszírozta az önkormányzat, melyek ezt követően a település tulajdonába kerültek. Az önkormányzat a buszmegállóban 4 darab 15 literes szemétygyűjtőt és a temető mellett és a Szőlőhegyen 1-1 darab 5 m³-es konténert helyezett el. A közterületen elhelyezett szemétygyűjtők kiürítése szükség szerint, általában hetente egy alkalommal történik.

A település önkormányzata 2004-ben – együttműködve a szolgáltatóval – **szelektív hulladékgyűjtő szigetet** is telepített. A 4 darab 3 frakciós hulladékszigeten a papír, a műanyag PET palackok, valamint az üvegek gyűjtése történik szelektív módon.

40. fotó: Szelektív hulladékgyűjtő-sziget

A településen évente egy alkalommal (tavasszal vagy ősszel) – a szolgáltatóval együttműködve – ingyenes loomtalanítást szervez az önkormányzat. A településen havonta körülbelül 13 tonna kommunális szilárd hulladék keletkezik. A 120 literes kuka ürítése bruttó 160 Ft/alkalom.

A gyűjtést a **Müllex Körmend Kft.** végzi. Az osztrák tulajdonú szolgáltató a keletkező hulladékot a Körmendtől északra fekvő Harasztifalu melletti hulladéklerakóba szállítja. A Kft. a hulladéklerakó tulajdonosa és üzemeltetője is egyben. A lerakó területe 19 hektár, kapacitása 185.000 tonna, várható élettartama 50 év.

A Kft. tevékenysége települési szilárd hulladékkezelésből, ipari hulladékok gyűjtéséből, hulladék újrahasznosításából, nemzetközi áruszállításból tevődik össze. A hulladék ártalmatlanítása a cég saját tulajdonát képező Harasztifalu területén található (hrs.: 053/1; 053/2). lerakón történik. A telephelyen a Kft. 1993. június 01.-től üzemeltet EU-normáknak megfelelő szigetelt települési szilárd hulladéklerakót a szükséges hatósági engedélyek birtokában (építési eng.: 35-5/1993, 237/1998, környezetvédelmi eng.: 1790/13/1997, használatbavételi eng.: 5545-5/1998, vízjogi üzemeltetési eng.: 10.343/4/1998).

41. fotó: Konténer a temető mellett

A telephelyen történik a járművek, gépek, berendezések és eszközök tárolása, tisztítása, fertőtlenítése és karbantartása. A telephely szilárd térburkolattal, melegvizes mosóberendezéssel, gépjárműtárolóval, beton-burkolatú komposztáló területtel, hulladék bálázóval és épülettel, szociális kiszolgáló épülettel, és irodahelyiséggel rendelkezik. A hulladékártató medencék dombépítéssel kerülnek kialakításra. A tárolók szigetelését 3 x 20 cm-es tömörített agyagréteg és HDPE szigetelő fólia biztosítja. Ezen helyezkedik el a geotextília, majd a kavicszivargó a szükséges dréncsövekkel a csurgalékvíz elvezetésére. Az elvezetett csurgalékvíz szigetelt gyűjtőmedencékbe jut, majd locsolással visszaforgatásra kerülnek a hulladékfelületre. Biztosított a keletkező biogázok elvezetése, a hulladék kompaktorral történő tömörítése. A kialakítandó tárolóprizmák oldalai agyag-, illetve földréteggel kerülnek takarásra, majd növénytelepítéssel illeszkednek a környezetbe. Az üzemelés alatt álló depóniáról a hulladék szél általi elszóródását hulladékfogó háló gátolja. A telep monitoring rendszerét 6 db figyelőkút alkotja, melyek vízminőségét féléves gyakorisággal vizsgálják az illetékes hatóságok (ÁNTSZ, Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség).

Az alkalmazott műszaki megoldásokkal biztosítható a hulladék környezetszennyezést kizáró elhelyezése. A kiépített tárolókapacitással és eszközállománnyal hosszútávon biztosítható a régió összes településének hulladék elhelyezése. Az elmúlt évek során folyamatosan bővítették a hulladékgyűjtő edények és konténerok számát. A cég rendelkezésére álló tehergépkocsi és munkagép állománya alkalmas a tevékenység során esetlegesen keletkező

környezeti károk azonnali elhárításához. A telephelyre beérkező és kikerülő hulladékok hídmérleglen történő mérlegelés után számítógépes adatrögzítésre kerülnek. A lakossági adatnyilvántartás és számlázás számítógépes rendszerrel történik.

2.5.3. Veszélyes hulladékok, döngút

A településen a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adatszolgáltatása szerint nem termelődött bejelentésre kötelezett mennyiségben veszélyes hulladék:

EWC kód	Megnevezés	Mennyiség (kg/év)
-	-	-

Forrás: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség - 2005.

A mezőgazdasági árutermelést végző családi gazdaságok nem termelnek veszélyes hulladékokat. A településen az elhullott állatokat az állami tulajdonú **ATEV Fehérje-feldolgozó Rt.** győri telephelyére szállítják. ATEV központja: 1097 Budapest, Illatos út 23.

A lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok, például a szárazelemek, olajos rongyok, használt sütőolaj, lejárt szavatosságú gyógyszerek és elektronikai hulladékok, stb. kezelése még nem megoldott.

A településen található kisebb ipari tevékenységet folytató létesítményekben (pl. autószerelő műhely, asztalos műhely, faüzem stb.) keletkező veszélyes hulladékok (pl. olajos rongyok, fáradt olaj, olajszűrő, veszélyes anyagmaradékot tartalmazó göngyölegek, akkumulátorok, stb.) ártalmatlanítása arra jogosult vállalkozással megkötött szerződés alapján biztosított (olajforgalmazó cégek, Megoldás Kft.).

Az orvosi rendelőben keletkező egészségügyi fertőző veszélyes hulladékok a **MEGOLDÁS Kft.** (9700 Szombathely, Körmendi u. 92.) veszélyes hulladékégetőjében kerülnek ártalmatlanításra.

Az önkormányzat adatszolgáltatása alapján a településen üzemelt **döngút**, de már 1990-ben bezárták. A településtől 250 méterre, attól keletre fekvő döngút pontos elhelyezkedését (072/2 hrsz.) lásd az 5.2. fejezetben található térképen.

2.5.4. Hulladékkezeléssel kapcsolatos problémák

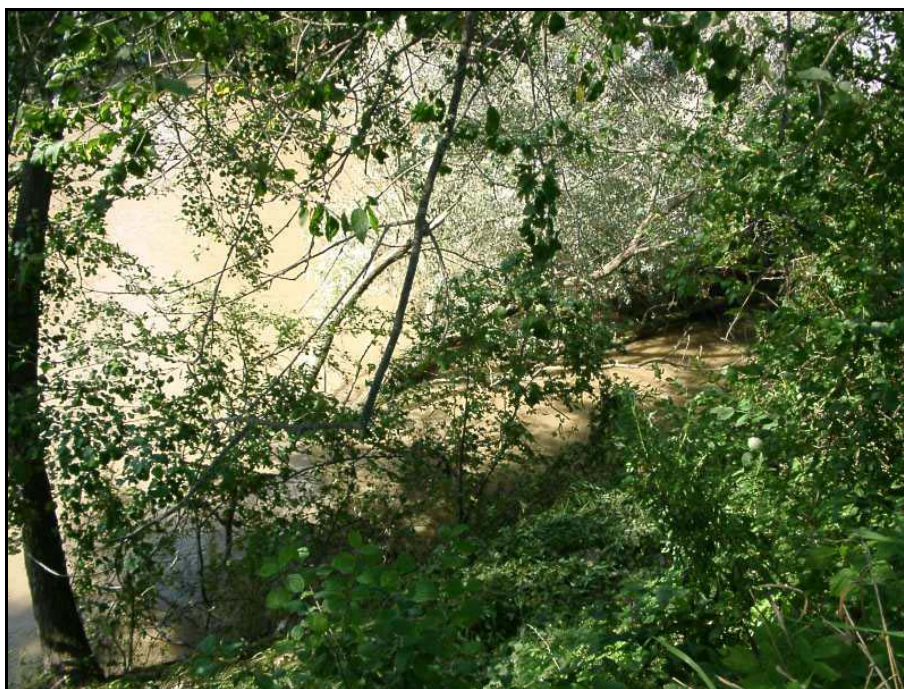
A 0218 hrsz.-ú területen, a temetővel átellenesen szemben, a Gyöngyös ér mellett 1996-ig üzemelt egy települési kommunális szilárd hulladéklerakó. A lerakóba - 1970-től kezdődően - a szervezett hulladékgyűjtés bevezetéséig helyezték el a lakosságnál keletkezett szemetet. A szemétkerakót az önkormányzat 1996. végén bezáratta és a hulladék szétszóródásának megelőzése érdekében azt földdel befedte. A terület pontos elhelyezkedését lásd az 5.2. fejezetben, a mellékletek között.

A települési lerakón felül a Rába parton (Faluréti út mellett) található még egy szennyezett terület. Ide főleg zsákokban dobálják el a háztartási és egyéb hulladékokat. Mennyisége 300-

350 m³-re tehető. A terület nehezen megközelíthető, mivel a szennyezett területen igen meredek a Rába partja. Ez a terület megtisztításakor is nagy nehézséget okoz.

42. fotó: Felszámolt szemétkerakó elgazosodott területe

43. fotó: Szeméttel szennyezett meredek Rába part

A részlegesen az Őrségi Nemzeti Park védelme alatt álló Csörötnek lakossága nagy figyelemmel van környezetére. A településen eldobált szemetet nem látni. Csupán az átutazók hanyagsága miatt lehet a fűtécák mellett elvéve szemetet találni. Mennyisége nem jelentős, az összes elszórt hulladék maximum 1-2 szilárd köbméterre tehető. A fedetlenül hagyott

hulladékok szétszóródásának elkerülése érdekében az önkormányzat bizonyos időközönként közhasznú munkásokkal összeszedeti a szemetet. Legutóbb 2005. tavaszán volt egy „össznépi” szemétszedési akció, akkor a település apraja és nagyja együtt serénykedve szedte össze a településen és környékén engedély nélkül eldobált szemetet. A lakosság és az iskolások közösen 2 darab 40 m³-es konténert töltött meg hulladékokkal.

2.6. LEVEGŐMINŐSÉG

2.6.1. Levegővédelmi besorolás

A légszennyezettségi zónák kijelöléséről szóló **4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet** szerint **Csörötnek** község területe a **PM₁₀ érték** (a szálló por azon frakciója, amelynek legalább 50%-a a 10 mikrométeres, vagy annál kisebb mérettartományba esik a szelektív szűrőn történő leválasztáskor) szempontjából a 10. légszennyezettségi zónába esik.

Az ehhez kapcsolódó **14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet** szerint így a szilárd szennyezőanyagok (pl.: por vagy korom) átlagos éves koncentrációja az alsó és a felső vizsgálati küszöb között ingadozik. A koromterhelés a korszerűtlen tüzelési technikákból származik; míg a porszennyezés a burkolatlan utakról, és a túlságosan nagy összefüggően művelt szántóterületek deflációjából származik. Ezek csökkentésére a fűtőkorszerűsítés, és a teherforgalom korlátozása; valamint a burkolt utak arányának növelése, és a szántóterületek nagyobb mértékű felosztása, illetve védőerdősávval való ellátása ad módot. A többi légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az alsó vizsgálati küszöböt.

44. fotó: Porszennyezést okozó, rossz állapotú földút

A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség nyilvántartása szerint a község közigazgatási területén belül nem található légszennyezést okozó üzem.

2.6.2. Szálló por okozta szennyezés

Az uralkodó szélirányra tekintettel a lakosságra nem jelent számottevő terhelést a szálló por. Eseti jelleggel megnövekvő porkoncentráció csak a talajjavítás és betakarítás időszakában tapasztalható.

2.6.3. Közlekedési forgalom légszennyezése

A település főutcáit terhelő **átmenő közúti forgalom enyhén növekszik**. A mezőgazdasági célú forgalom átlagosnak mondható, de az aktív mezőgazdasági időszakban, különösen a betakarítás idején enyhén növekszik. Az ipari, kereskedelmi célú forgalom nem jellemző. A levegő, a közlekedés okozta szennyezettségét, valamint a zajszennyezés mértékét a település lakossága átlagosnak, elviselhetőnek ítéli.

A közlekedésből származó levegőszennyezés nem jelentős. A mezőgazdasági munkák során keletkező porterhelés csökkentésére a külterületi burkolatlan utak arányának csökkentése, valamint ezek és a szántók szegélyének védőfásítása ad módot. Fontos feladat a zöldfelületi rendszer növelése, amivel hatékonyan lehet csökkenteni az ülepedő por okozta szennyeződések. A zöldfelületek csak akkor hatékonyak, ha azok karbantartásáról és növeléséről gondoskodik a település.

Csörötnek északi közigazgatási határát **vasútvonal** érinti. A faluközponttól mért cca. 1 km-es távolság miatt ebből eredő környezetterhelés nem éri. A település kellően átszellőzött.

2.6.4. Szagproblémák

A településen egyetlen, időszakosan szagterhelést okozó **szeszfőzde (388/1 hrsz.)** található. Az északi, észak-nyugati szél a településtől délre legtöbbször elfújja a kisüzem szagát.

45. fotó: Szeszfőzde (előtérben az árvízi védekezés száradó homokzsákjai)

Környezetvédelmi és közegészségügyi szempontból a **szeszfőzde elhelyezkedése megfelelő**. A Rába parton, belterületen, a polgármesteri hivatal és körjegyzőség tőszomszédságában fekvő épület nem okoz jelentős levegőszennyezést és környezetterhelést. A nyári melegben ugyan néhány alkalommal lehet enyhe „cefre szagot” érezni, de ez a településen lakókat nem zavarja. Az önkormányzati tulajdonban lévő, 2004. végétől a **Vecse-Komplex Kft.** (Budapest) üzemeltetésében működő szeszfőzde minden hatályos jogszabályi előírást és rendelkezést szigorúan betart. Ezt az önkormányzat és körjegyző rendszeresen ellenőrzi.

2.6.5. Fűtési eredetű légszennyezés

A földgázhálózat 1993-ban került átadásra a település teljes belterületén. **A településen a lakosság 50 százaléka gázfűtést, 50 százaléka vegyes tüzelést (főleg fa: 45 %) használ.** Utóbbi célból főleg saját erdőterületről termelik ki tűzifát a tulajdonosok vagy a Rönökön és Csörötneken működő faüzemekből, illetve a Szombathelyi Erdészeti Rt.-től vásárolják a lakosok. Esetenként engedély nélküli fakitermelés is előfordul.

A fűtési módok arányának javulását, kedvezményes banki hitelkonstrukciók kialakításával, illetve pályázati és céltámogatásokkal lehet elérni. További emisszió csökkentést napkollektorok építésével lehet elősegíteni, amihez az önkormányzat az állami és uniós pályázati lehetőségek és kedvezményes hitelek ismertetését nyújthatja a lakosság részére.

2.6.6. Ipari légszennyezés

Csörötnek területén, illetve annak közvetlen közelében ipari eredetű légszennyezést okozó szennyezőforrás nem található.

2.6.7. Allergén növények elterjedtsége

A **parlagterületek** aránya nem jelentős, területük az önkormányzat becslése szerint összesen 20 hektárra tehető. Az árokpartok területe és közterületek közepesen gondozottak. A gondozatlan belterületi árokpartok és közterületek összterülete nem jelentős, arányuk körülbelül 10-15%.

A **parlagfűtől származó, allergiát okozó pollenterhelés** időszakosan terheli a településen élőket.

2.7. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

2.7.1. Villamos energia

A községben 330 darab háztartás van, melyek villamos energia felhasználása 837.000 kW/év volt 2003-ban (*forrás Vas Megyei KSH évkönyv - 2004*). Az energiaigényt a jelenlegi meglévő kommunális rendeltetésű transzformátorállomások biztosítják. Az állomásokra felszerelt transzformátorok csak részben vannak kiterhelve. A település fogyasztóit a kommunális transzformátor állomásokról indított vb. oszlopos, vb. gyámos faoszlopos kiefeszültségű

szabadvezeték hálózat látja el energiával, ahol a gerincvezeték keresztmetszete $4 \times 50 \text{ mm}^2$, illetve $4 \times 95 \text{ mm}^2$ között változik. A hálózat nagyrészt egysík elrendezésű szabadvezetékkel, kisebb szakaszon található kötegelt légkábel. Az oszlopokon közvilágítás üzemel alkonykapcsolós vezénnyel.

Az elektromos energia szolgáltatója a településen a győri központú **E.ON Észak-Dunántúli Áramszolgáltató Rt.** ([http:// www.eon-eszakedunantul.com](http://www.eon-eszakedunantul.com)). A településen energetikai korszerűsítési program keretében 2002-2003-ban felújították a közvilágítást. A hagyományos izzókat korszerű, energiatakarékos izzókra cserélték le. A beruházást követően a fényforrások majdnem felére csökkentették a közvilágítás energiafelhasználását. A beruházás költségét az önkormányzat 10 éves futamidő alatt, a korszerűsítés révén nyert költségmegtakarításból fizeti vissza. A visszafizetést 10 százalékos kamat terheli.

Csörötnek energiafogyasztása 2004-ben:

Felhasználó	Villamos energia	Gáz	Fa	Szén
	(kWh/év)	(m ³ /év)	(m ³ /év)	(t/év)
Lakosság	837.000*	180.000*	N. a.	Nem jellemző
Intézmények	11.124**	29.524**	-	Nem jellemző
Közterületek	25.200**	-	-	-

*KSH adatok - 2003. / **Önkormányzati adatok - 2004.

2.7.2. Vezetékes földgáz

A településen **1993-ban fejeződött be a vezetékes földgázhálózat kiépítése.** A szolgáltatást a győri székhelyű **Észak-dunántúli Gázszolgáltató Rt.** (9027 Győr, Puskás T. u. 37.; <http://www.egaz.hu>) nyújtja. A gerincvezetékre való közvetlen rácsatlakozás minden háztartás számára biztosítva van. A lakosság jövedelmi helyzetéhez képest magas közvetlen és járulékos költségek (pl. tervezés, a belső gázvezetékek kiépítése, kazánvásárlás, stb.) miatt azonban csak fokozatosan bővül a szolgáltatást igénybe vevők köre. Jelenleg 330 háztartásból 165 van rákötve a hálózatra (50 %-os arány). A csatlakozók száma a családok pénzügyi lehetőségei függvényében emelkedik évről-évre. Évente körülbelül 5-7 új háztartás csatlakozik a rendszerhez.

A gázhálózat kiépítését követően az önkormányzat és intézményei fokozatosan állnak át a vegyes tüzelésről (fa/szén) a gáztüzelésre. Az önkormányzat pályázati úton igyekszik további forrásokat elnyerni intézményei fűtőkorszerűsítéséhez. A település intézményeinek többségében már gázfűtés működik. A lakosság is folyamatosan csatlakozik a gázhálózathoz.

2.7.3. Alternatív energia

Vízenergia

Az energiafogyasztást és környezetterhelést alternatív energiatermelési lehetőségek kihasználásával, például napelemek vagy kisebb vízerőművek építésével lehet tovább

csökkenteni. Az első eredmények és tapasztalatok biztatóak. A Rába folyón - Csörötnek területén - **üzemelő 500 kW-os vízerőmű** közvetlenül a villamos energiahálózatba táplálja be a megtermelt energiát. A környezetbarát energiatermelésen felül a vízerőmű duzzasztója és üzemvíz csatornája hathatós segítséget nyújt a Rábán levonuló árhullámok elleni védekezéshez.

46. fotó: Vízierőmű üzemvíz csatornája

Biogáz

Az előkészítés alatt álló vállalkozási övezetben, a 010. hrsz-ú ingatlanon az önkormányzat pénzügyi és szakmai befektetők bevonásával egy **Biogáz Erőművet** tervez felépíteni. Az erőmű elfogadott környezeti hatástanulmányal rendelkezik. Az önkormányzat legfontosabb partnerei a magyar-cseh vegyes tulajdonú **Tedom Kft.**, a hulladékkezeléssel foglalkozó osztrák tulajdonú **Müllex Körmend Kft.** (lásd. 2.5.2. fejezetben), az állami tulajdonú **Magyar Fejlesztési Bank Rt.** (hitelezés); és az állati eredetű veszélyes hulladékok ártalmatlanításával foglalkozó, szintén állami tulajdonú **ATEV Fehérjefeldolgozó Rt.** (lásd. 2.5.3. fejezetben).

Az 1 MW kapacitású erőmű mezőgazdasági termények és egyéb melléktermékek felhasználásával villamos áramot állít elő. A szükséges terület nagysága a fejlesztés nagyságától függően 4-16 hektár közötti. A technológia lényege, hogy a kukorica szilázs, a hígtrágya, a vágóhídi, cukor- és söripari melléktermékek teljes zárt rendszerben történő feldolgozása és bakteriális erjesztése révén metán gáz (CH₄) keletkezik, amit elégetve villamos energiát lehet előállítani. A folyamatok teljesen zárt rendszerben történnek. Ugyanakkor az sem elhanyagolható, hogy környezetvédelmi szempontból is előremutató a program, mivel az amúgy is nehezen ártalmatlanítható hígtrágyát és egyéb hulladékot hasznosítja. A technológiával 1 tonna szerves anyagból, állati eredetű hulladékból vagy 3 tonna hígtrágyából nyert biogáz körülbelül 60 liter fűtőolajat vált ki és megelőz mintegy 200 kg-nyi szén-dioxid (CO₂) terhelést. A folyamat végterméke egy környezetbarát, magas

nitrogéntartalmú (22 kg/m^3) szagtalan hígtrágya, amely nem tartalmaz szennyező nitríteteket és kórokozó aerob baktériumokat. Ez előkezelés nélkül kihelyezhető a szántóföldekre, ami akár a biogazdálkodás alapja is lehet. A beruházással várhatóan 8-9 fő foglalkoztatása valósul meg, továbbá a környező mezőgazdasági termelőktől éves szinten mintegy 9.000 t silókukoricát felvásárlására nyílik lehetőség.

Az erőmű működése során jelentős mennyiségű **technológiai veszteség** is keletkezik, ami további fejlesztési lehetőségeket hordoz magában. Egyrészt biztosíthatja a vállalkozó övezet létesítményeinek olcsó fűtését, másrészt újabb fejlesztéseket indukálhat. Lehetőség nyílik például üvegházak fűtésére vagy egy olcsón üzemeltethető természártó kialakítására. Mindez természetesen további munkahelyeket teremthet, ami a jelenlegi kiugróan magas munkanélküliségi mutatókkal (kb. 10-11 %) rendelkező szentgotthárdi kistérségben nem elhanyagolható szempont.

Az alternatív megoldások terjedést azonban gátolhatják az Őrségi Nemzeti Parkra vonatkozó különösen szigorú és hosszadalmas engedélyeztetési eljárások. A szigorú építészeti- és környezetvédelmi előírások betartása mellett azonban - a fenti beruházásokon felül - feltétlenül fontos volna rendezvények szervezésével és szórólapok terjesztésével az energiatakarékos életmód előnyeire (kompakt izzók beszerelése, takarékos vízhasználat, fűtési-hőszigetelési modernizáció) felhívni a lakosság figyelmét. Ezeket a célokat kiemelten támogatja a 2003-2008. közötti időtávra szóló, **második Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP II.)**.

2.8. ZAJ- ÉS REZGÉSVÉDELEM

Jelentős zajterhelést okozó zajforrás nem található a településen.

Csörötnek közlekedés-földrajzi szempontból kedvező helyen fekszik, mivel több irányból érkező utak találkozásának csomópontjára települt. A községből nyugat felé **Magyarlakot** és a kistérségi központot **Szentgotthárdot**, dél felé **Kondorfát** és kelet felé **Rábagyarmatot** lehet közvetlenül elérni. A legközelebbi nagy forgalmú, **8-as számú országos főút** 3 kilométer távolságra érhető el. A községet kelet-nyugati irányban a 7454. számú Szentgotthárd-Csörötnek, észak-dél felé pedig a 7453. számú Csörötnek-Kondorfa-Őriszentpéter utak keresztezik. A Rába folyón Szentgotthárdtól keletre Csörötneken ível át súly és méretkorlátozás nélküli **közúti híd**.

A településen az átmenő személy- és teherforgalom enyhén, de folyamatosan emelkedik. Az E66-os (ittthon 8-as) számú főút növekvő forgalma a 7454. számú Szentgotthárd-Csörötnek összekötő úton növeli érezhetően a tranzitforgalmat, a térségbe irányuló turizmus pedig a 7453. számú Csörötnek-Őriszentpéter úton keresztül terheli a falu úthálózatát. A település belterületén **vasúti pálya** nem vezet keresztül, ebből eredő zajterhelés nem éri.

a.) Az üzemi tevékenységből származó zajemisszió:

A község területén üzemi eredetű káros mértékű zajterhelésről nincs információ. Zajvédelmi szempontból a település bel- és külterületét vizsgálva megállapítható, hogy határérték feletti zajterhelést kibocsátó üzem nem működik.

A zajkibocsátási határérték megállapításánál a **8/2002. (III. 22.) KöM-EüM együttes rendelet** 1. mellékletében foglalt **2. sorszámú falusias lakóterület** funkcióra nappal 50 dB, éjjel 40 dB, illetve a **4. sorszámú gazdasági és különleges terület** funkcióra nappal 60 dB, éjjel 50 dB határértékeket kell figyelembe venni.

47. fotó: Befektetőkre váró vállalászási terület

Üzemi létesítményektől származó zaj terhelési határértékei zajtól védendő területeken (a település a 2. és 4. sorszámú kategóriákba tartozik):

Sor-szám	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB)	
		Nappal 6-22 óra	Éjjel 22-6 óra
1.	Üdülőtérület, gyógyhely, egészségügyi terület, védett természeti terület kijelölt része	45	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű)	50	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület és különleges terület	60	50

Forrás 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM együttes rendelet 1. sz. melléklet

b.) Közúti gépjármű forgalomból származó zajterhelés:

Zajvédelmi szempontból a település belterületét vizsgálva megállapítható, hogy a **közlekedésből származó zajterhelés az átlagosnál nem nagyobb**. Zajterhelésre lakossági panasz nem érkezett az önkormányzathoz. Több alkalommal előfordult azonban, hogy közlekedési baleset esetén a 8-as útról a 7454. számú Szentgotthárd-Magyarlak-Csörötnek összekötőútra vezették a tranzitforgalmat. Ilyenkor határérték felettire növekedett a rezgés- és zajterhelés.

48. fotó: 7454. számú Szentgotthárd-Magyarlak-Csörötnek összekötőt

A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei zajtól védendő területeken (a település a 2. és 4. sorszámú kategóriákba tartozik):

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L_{TH}) az (L_{AM}) közötti megítélési szintre (dB)							
		Üdülő-, lakóépületek és közintézmények közötti forgalomtól elzárt területeken; pihenésre kijelölt közterületeken		Kiszolgáló út; átmenő forgalom nélküli út mentén		Gyűjtőt; összekötőt; bekötőt; egyéb közút; vasúti mellékvonal és pályaudvara; repülőtér, illetve helikopter állomás, leszállóhely mentén		Autópálya; autót; I. rendű főút; II. rendű főút; autóbussz-pályaudvar; vasúti pályaudvara; repülőtér, illetve helikopter állomás, leszállóhely mentén	
		nappal 6-22 óra	éjjel 22-6 óra	nappal 6-22 óra	éjjel 22-6 óra	nappal 6-22 óra	éjjel 22-6 óra	nappal 6-22 óra	éjjel 22-6 óra
1.	Üdülőterület, gyógyhely, egészségügyi terület, védett természeti terület kijelölt része	45	35	50	40	55	45	60	50
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű)	50	40	55	45	60	50	65	55
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), vegyes terület	55	45	60	50	65	55	65	55
4.	Gazdasági terület és különleges terület	60	50	65	55	65	55	65	55

Forrás 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM együttes rendelet 3. sz. melléklet

2.9. TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÉS ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

2.9.1. Növény- és állatvilág

A néprajzi, kultúrtörténeti értékek mellett kiemelkedő természeti értékeket hordoz a táj. A biológiai sokféleséget döntően meghatározza a **földrajzi fekvés**. A térség három, markáns klimatológiai, florisztikai és faunisztikai hatás alatt áll, a délről felhúzódó balkáni, az Alpokból eredő hegyvidéki, és a Magyarországra leginkább jellemző pannon hatás ütközőpontja, átmeneti zónája.

A biogeográfiai hatások keveredéséből adódó kavalkádöt még tovább fokozza a szeszélyesen változó domborzat, a talajtani változatosság, az egész tájszerkezet nagymérvű tagoltsága, mozaikossága, amelyek az egyes egységeken belül, a mikroklimatikus tényezők által az élőhelyek sokféleségét biztosítják. Az egész térséget, a gazdagnak mondható vízrendszer és a hozzákapcsolódó vizes élőhelyek sorozata hálózza be, mely az ökológiai hálózat alapját adja.

A néprajzi, kultúrtörténeti értékek mellett kiemelkedő természeti értékeket hordoz a táj. Ma ezekre az értékekre az **Őrségi Nemzeti Park** (internet <http://www.orseginpi.hu>) ügyel, melyet 2002. március 1-jével a **4/2002. (II. 27.) KöM rendelettel** hoztak létre. Az Őrségi Nemzeti Park magába foglalja az Őrséget, a Vend-vidéket, a Rába folyó szabályozatlan völgyét, (a Belső-Őrséget,) Szentgyörgyvölgy környékét. Összesen 44 település határát öleli fel, közel 44.000 hektáron.

Az **Őrség** hazánk különleges, folyók és patakok által formált erdős dombvidéke, ahol a vizenyős, nehezen járható völgytalpakat dimbes-dombos kavicshányatok vonulata övezi. Nyugatról kelet felé fokozatosan ellaposodó dombokat, dombsorokat találunk, ezek fennsíkszerű formát alkotnak. A tájképet a folyók völgyei, valamint a bennük siető patakok teszik tagoltabbá. A terület átlagmagassága a tengerszint felett 250-300 m.

Az **Őrség** éghajlata átmenetet képez a Dunántúl és az Alpok között, de déli mediterrán elemek is éreztetik itt hatásukat. Így alakult ki a kedvező, ún. szubalpin klíma. A terület legjellemzőbb sajátossága a sok csapadék, az éves csapadékmennyiség 700-950 mm között van, emiatt forrásokban, vízfolyásokban gazdag a terület. **Legjelentősebb folyója a Rába**, mely északról határolja a területet, emellett kiemelkedő a Zala, ami Szalafőtől északra ered és középen szeli át az Őrséget; illetve a Kerka-patak. A patakok felduzzasztásával turisztikai szempontból is jelentős mesterséges tavakat hoztak létre

Csörötnek szűkebb térségére is **nagy hatással vannak a felszíni vizek - különösen a Rába -**, melyek meghatározóak a tájkép kialakulásában és jelenlegi arculatának fenntartásában. Növényvilágát tekintve a Vasi-Hegyhát melegebb, déli lankáin a korábban jellegzetesnek számító cseres-tölgyese erdők szinte teljesen eltűntek, területük visszaszorult. A környezetet az ember munkája jelentősen átalakította, az ember és a természet közötti harmóniát azonban nagyrészt sikerült megőrizni. Ennek egyik eredményeként a már említett cseres-tölgyesek helyének egy részét rendezett szántók és legelők foglalták el. A települések között húzódó mezők és erdők váltakozása a táj jellegzetes, meghitt képét sugallják.

Az állatvilágot tekintve elmondható, hogy az észak-zalai **gímszarvas** populáció megjelenik az Őrségben is. Itt található Vas megye egyik legjobb minőségű állománya. Jelentős a vaddisznóállomány, hajtóvadászata minden vadászvendégnek felejthetetlen élményt jelent. Az állami tulajdonú Szombathelyi Erdőgazdasági Rt.-hez tartozó terület fő vonzereje az Őrség és a Rába völgye természeti és néprajzi értékeivel. A táj 60 %-a erdővel borított, számos botanikai ritkaság található meg itt: a **kígyózó korpafű**, a **vörös áfonya**, a **fecsketárnics**, a **farkas boroszlán**, a **kakasmandikó**, az **osztrák zergevirág**, a **kereklevelű harmatfű**, a **szibériai nőszirm**. Az állatvilágban is mutatkozik az Alpok közelsége: ritkán, de látható a **rézsikló**, az **alpesi góte**, a **haris**, a **fekete gólya**, a **vidra**.

49. fotó: Fecsketárnics

50. fotó: Fekete gólya

2.9.2. Természetvédelmi szempontból értékes területek

Csörötnek a Rába-völgy nevet viselő kistáj területén fekszik. A Kisalföldi (Arrabonicum) és a Vasi (Castriferreicum) flórajárásokba tartozó kistáj jellegzetes potenciális erdőtársulásai a **kőrísligetek** (Carici-remotae-Fraxinetum), a **tölgy-kőrís-szil ligeterdők** (Querco-Ulmetum) és a **gyertyános kocsányos tölgyesek** (Querco robori-Carpinetum). A dús lágyszárú aljnövényzet elterjedtebb fajai a **sásfélék** (Carex sp.), a **szálkaperje** (Brachypodium silvaticum), a **ligeti perje** (Poa nemoralis), a **fehér perjeszittyó** (Luzula albida), a **szagos müge** (Asperula odorata), a **enyúljhozzám** (Impatiens noli-tangere), stb.

Növényföldrajzi tekintetben Csörötnek környezetére - mint az Őrség egészére - az Alpokalja flóraidék jellemző. Az Őrség 63 százalékát borítják erdők, ami az országos átlag 3,5-szerese, így meghatározó szerepük van a tájkép alakításában. A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicshátakat borító elegyes- vagy elegendetlen **erdei fenyvesek**, melyek miatt „gyántásországnak” is nevezik e vidéket. Az erdei fenyvesek laza lombkorona szintje alatt gyakran alakul ki lombos fafajokból második koronaszint, és fajokban gazdag a cserjeszint is. Ez utóbbi jellegzetes növényei a **boróka**, a **szőrösnyír**, a **kutyabenge**. Lágyszárú szintjük is számos jellemző fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák közt **korpafüvekkel** találkozunk. Leggyakoribb a **kapsos korpafű**, ritkább a lapos-, de előfordul a **kigyózó korpafű** is. Megtalálható a **vörös- és fekete áfonya**, valamennyi **körtike** fajunk, pl. az **egyvirágú- a kereklevelű-, az ernyőkörtike**.

51. fotó: Boroszlán

Jellegzetesek a pionír fajokat felvonultató erdőszegélyek, **nyíres-csarabos fenyérek**, melyek nyers talajfelszín kedvelő törpecserjéi az áprilisban illatozó rózsaszínű **henye boroszlán**, valamint a nyár végén szirmait bontogató, szintén rózsaszín virágú **csarab**. Az elegyes erdei fenyvesekben is találhatunk orchideákat: májusban **kardos madársisakot**, júniusban **kétlevelű sarkvirágot** és **nőszőfüveket**. A fenyvesek mellett **gyertyános-tölgyesek**, **bükkösök** gazdagítják a tájképet. Ezeknek az üde erdőknek kora tavaszi színpompás növényei a **kakasmandikó**, a **tavaszi tőzike**, a **sárga tyúktaréj**, a **hóvirág**, a **májvirág**, a

kék csillagvirág. Ősszel ugyanezen erdőket a sötétkék **fecsketárnics** és a lila **erdei ciklámen** tömegei díszítik. A nyár és az őszt különféle gombákkal tölti meg az erdő alját. Találhatunk **ízletes vargányát, királyvargányát, sárga róka gombát, érdesnyelű tinórukat, galambgombákat,** de látványos **légyölő galócát, csúcsos papsapkagombát** is. A völgyekben futó kristálytisztá vizű patakocskák partját **égerligetek** kísérik a védett **struccharasztal**.

A dombok közti völgytalpakat átszelő hidegvízű patakok mentén dűsfűvű nedves **láprétek** alakultak ki. E láprétek sok védett növénynek köztük számos jégkorszak utáni, úgynevezett reliktumfajnak adnak otthont. Áprilisban **kockásliliomra** bukkanhatunk, májusban a **zergeboglár** tojássárga nagyságú és színű virágai tűnnek elénk, vagy a kecses **szibériai nőszirom** alkot lila tengert. Máshol sárga sásliliom díszlik vagy a gyapjúsás fehér pamacsait borzolja a szél. Találkozhatunk a magashegységekből lehúzódó fajokkal is, pl. a rózsaszín virágú **kígyógyökerű keserűfűvel, a réti palástfűvel,** mely itt ezen az alacsonyabb tengerszint feletti magasságon is megtalálta életfeltételeit. Ebben nagy szerepe van a domborzat befolyásolta mikroklímának. A nedves rétek májusi orchideája a **széleslevelű ujjaskosbor,** melyet bordó-barna foltos leveleiről könnyen felismerhetünk. Júniusban ugyanezek a réteken egy másik orchidea, a fehér színű **kétlevelű sarkvirág** virít, de **nőszőfűvek** virágaira is bukkanhatunk itt. Ugyanekkor virágzik a halványrózsaszín **buglyos szegfű.** A nyár derekán **kenyérbélcickafark** virágai alkotnak fehér szőnyeget, ekkor bontja virágfüzéreit a **fehér zászpa** is. A nyár vége, pedig a **kornistárnicsok** tömegével encián kékbe öltözteti a nedves réteket, megtarkítva az **őszi vérfű** jellegzetes bordó bugáival. Az üde réteket szeptemberben az **őszi kikerics** halványlila virágai vidámítják. A nedves rétek kiszáradó széleit az akár másfél méter magasra is megnövő **kékperje** sárgára színeződött tömegei teszik jellegzetessé.

52. fotó: Zergeboglár

A vizes völgytalpakban, lefolyástalan teknőkben jégkorszak végi, ún. reliktum fajokat őrző **tőzegmohás lápok** alakultak ki. Lápok ott keletkeznek, ahol a talajvíz egész évben a felszín közelében jár, a vízszint ingadozása kicsi. Kialakulásuk mészmentes, savanyú talajon, az

ásványi és szerves anyagokban szegény források felszínre törése környékén történik meg. Típusaik szerint lehetnek forráslápok, fűzlápok, dagadó- és ingólápok. A lápokra jellemző a **tőzegmohák** előfordulása, magas faj- és egyedszáma. A hazai 20 tőzegmohafajból itt 16 megtalálható. Néhány lápon a sokféle **tőzegmoha** faj mellett a rovaremesztő **kereklevelű harmatfű**, a **vidrafű**, a **gyapjúsás** szép csoportjai is láthatók, de **tőzegeperrel** és ritka sás fajainkkal is találkozhatunk: pl. **szürkés sással**, **töviskés sással**, **fekete sással**. A lápokat gyakran **szőrös nyír** és **fülesfűz** bokrok keretezik.

Az erdők faállományának min. 30 százaléka nem őshonos, nem ökotípusos. Az állományok erdészeti szempontú értékelése általában közepes, esetenként gyenge. Ennek oka lehet, hogy az erdő általában a gyengébb termőképességű, esetenként extrém területeket foglalja el. **Különösen veszélyes a térségben az akác előretörése**, mert amellett, hogy kiszorítja az őshonos fafajokat és a telepítéseken kívül is agresszíven terjed, a talajt teljes mértékben tönkreteszi, és utána már nagyon nehéz, sőt a talaj rehabilitációja nélkül egyenesen lehetetlen ökológiai szempontból értékes állományt kialakítani.

Az erdőgazdasági területeket fedő erdők fiatal- és középkorúak, zömmel lágylombos, helyenként keménylombos fenyőfajokból állnak. A mezőgazdasági területhasznosítás elterjedtebb kultúrái a búza (2,0-2,5 t/ha), a kukorica (2,5-5,0 t/ha), a cukorrépa (20-40 t/ha) és a vöröshere (3-5 t/ha).

Fontos megjegyezni azt a tényt, hogy a kistáji hovatartozás vagy a talajminőség, és az erdőterület nagysága között szoros korreláció nem mutatható ki. Ennek magyarázata az, hogy az elmúlt évtizedek erdőgazdálkodásában és ehhez kapcsolódóan a telepítéseken szinte kizárólagosan a materiális szemlélet uralkodott, az erdők immateriális értékét alig vették figyelembe, ezért alakult ki, hogy a faállomány több mint 30 százaléka nem őshonos, az erdők többsége nem ökotípusos. Az ökológiai, talajtani, mikroklímatis adottságok az erdőtelepítéseken és az erdőgazdálkodásban nem szerepeltek kellő hangsúllyal.

53. fotó: Szikakötő

Állatföldrajzi besorolás szerint az **Őrség** az Alpokalja fauna Stájer-medence faunajárásába tartozik. A térség patakjaiban, folyóiban sok halfaj él. A nemzeti park patakjaiban él a körszájúak közé tartozó ritka **dunai ingola** magyarországi népességének jelentős része. A térség vízrendszerében előforduló 45 halfaj közül elsősorban a bennszülött **magyar- és német bucó**, **selymes durbinsc** és **homoki küllő** állományai emelhetők ki. Rajtuk kívül természetvédelmi szempontból különösen értékes a **kőfűrő csík** és a **fürge cselle** előfordulása. Az őrsei kis patakok és mellékvizeik természetvédelmi értékét növelik a **hegyi- és a csermely szitakötők** jelenléte

A lepkék és a szitakötők közül több olyan faj él az Őrségben, amelynek védelmét nemzetközi egyezmények írják elő. Európai jelentőségű állománya található a nemzeti park területén a **vérfű- és zanótboglárka lepkefajoknak**, emellett a **lápi tarkalepke** előfordulását kell kiemelni. A pionír jellegű nyíres-rezgőnyáras-fenyves társulásokhoz, erdőszegélyekhez, kötődik a **nagy- és kis színjátszólepke**, valamint legnagyobb méretű hazai lepkefajunk a **nagy nyárfalepke**. A fenyvesekben erős állományai élnek a sokszínű futrinkának. A **dunántúli vizifutrinka** előfordulásának alapvető feltétele a tiszta víz és a növényzettel többé-kevésbé benőtt vízpart. Fő élőhelyei a sásos égerligetek. A bükkösök és gyertyános tölgyesek jellegzetes faja a lapos **kékfutrinka**, amely előnyben részesíti a hűvös és viszonylag nedves erdőket. A gerinctelenek közül említést érdemel még az Európa szerte ritka **folyami- és négypúpú karmosbogár**, valamint a látványos, sokak által ismert **szarvasbogár**.

Az emlősök közül faunisztikai érdekesség három denevérfaj, a **horgasszörű-**, a **nagyfülű-** és a **fehérszélű denevér** előfordulása. A kisebb termetű ragadozó emlősök közül a **nyest** és a **nyuszt** fordul elő nagyobb számban, valamint a védett **vidra** nyomait is felfedezhetjük.

54. fotó: Vidra

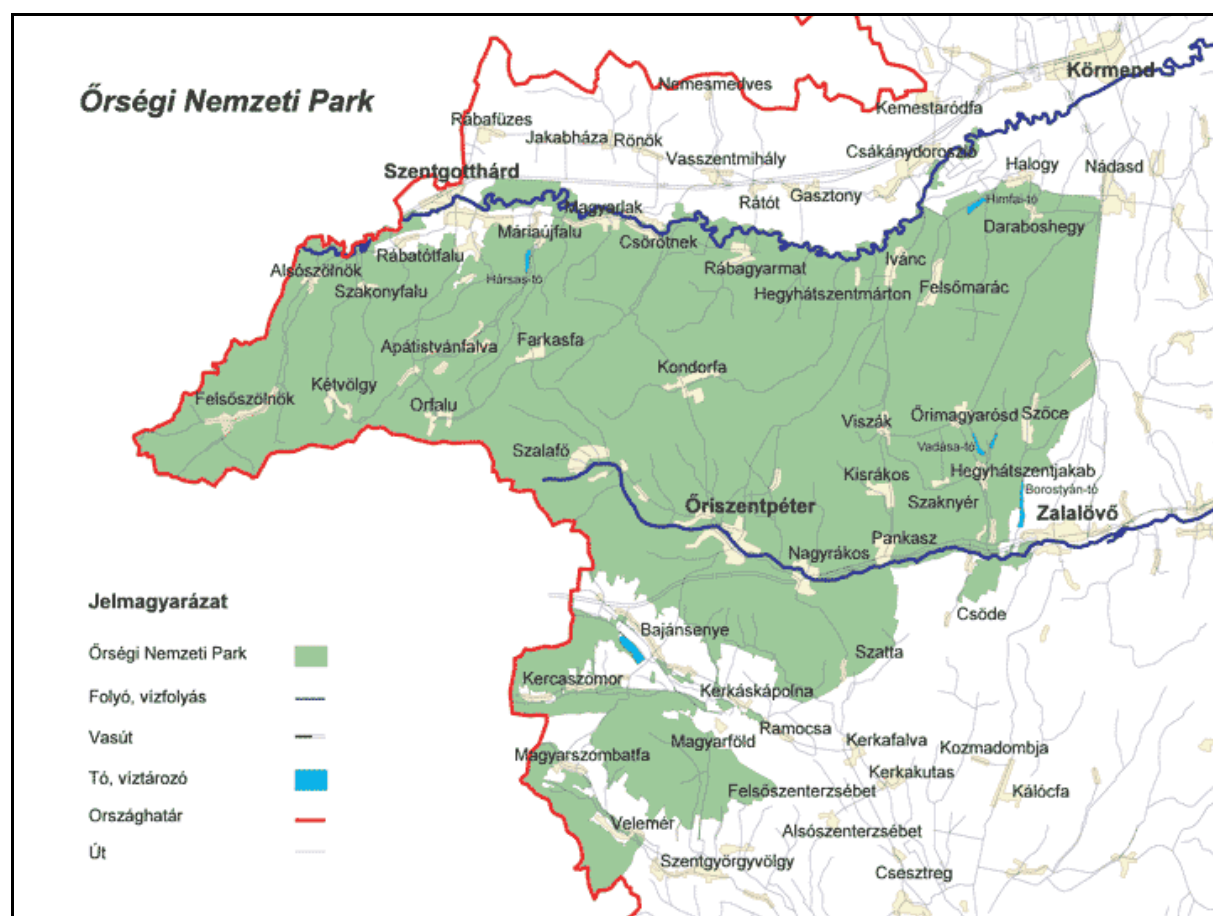
A kétéltűek közül 12 békafaj és mind a négy hazai farkos kétéltű egyedei előfordulnak. Az erdei pocsolyákban, források környékén, nedves mohapárnák között gyakran találkozhatunk a hegyvidéki elterjedésű **sárgahasú unkával**. A **gyepi béka** szaporodóhelyei a tiszta patakok és a felduzzasztással létrehozott víztározók. Jelentős állománya van az **alpesi gótének**, az árnyas, nyirkos erdőkben főleg eső után **foltos szalamandrát** is láthatunk.

A madárvilágot főként az erdőkhöz kötődő fajok képviselik. A zavartalan erdőrészekben költő fajok közül a **fekete gólya** március második felében érkezik, míg a **rétisas** már a tél közepén fészkeléshez kezd. A ragadozó madarak közül figyelemre méltó számban él a nemzeti park területén a **darázsölyv**. Zárt erdőkben költ a korán megérkező, jellegzetes hangú **kék galamb** és a rejtett életmódot élő **kis- és kormos légykapó**. Európa legkisebb madarainak a **sárga- és a tüzesfejű királykának** országos jelentőségű állományai élnek a nemzeti park fenyveseiben. Évente változó számban költ itt a fenyőmagot fogyasztó **keresztcsőrű** és a finom füttyéről könnyen felismerhető **süvöltő**. Patakok mentén fészkel a **hegyi billegető**, az idős gyümölcsösök, pedig a **kerti rozsdafarkú**, a **szürke küllő**, a **búbosbanka** és a **füleskuvik** élőhelyei. A nedves rétek globálisan veszélyeztetett fészkelője a **haris** tavasszal és kora nyáron hallatja „reszelő” hangját.

2.9.2.1. Országos védelem alatt álló területek

Csörötnek területének egy része országos védeltséget élvez, mely 2002. márciusa óta az Őrségi Nemzeti Park felügyelete alá tartozik.

Az Őrségi Nemzeti Park létesítéséről szóló **4/2002. (II. 27.) KöM rendeletben** részletezett védett területek helyrajzi számai a következők: 03/5, 037/1, 050, 053/1-053/7, 053/8, 054/1-0272/14, 0157-ből 8 C, 8 D, 8 E, 8 F, 8 G, 8 NY erdőrészek, 0170/3-ból 10 B, 10 E, 10 F, 10 NY, 11 B erdőrészek, 0273-0276/3, 387, 608, 1001-1144/2.

5. ábra: Őrségi Nemzeti Park területe

Csörötnek közigazgatási területén a **8005/2001 (MK 156.) KÖM tájékoztató** szerint a **037/1b hrsz. területen 9,8834 hektár nagyságú védett láp található**. A védett lápon felül kataszterezett földvár, szikes tó nincsen Csörötneken.

2.9.2.2. **ÉTT (Érzékeny Természeti Területek)**

Potenciális ÉTT célterületek azok, melyek környezetérzékenységi térképek alapján átlag feletti sérülékenységet mutatnak. Az ÉTT területeket - természetvédelmi támogatás fontossága szempontjából - három kategóriába sorolhatjuk:

I. A kiemelt területeken nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti értékek jelentős állománya fordul elő, melyek fennmaradása 5-10 év távlatában is kétséges, amennyiben a természetkímélő gazdálkodás nem részesül támogatásban.

II. A fontos területeken országos viszonylatban jelentős természeti, táji értékek fordulnak elő, melyek fennmaradása, vagy állapotuk javítása érdekében természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges.

III. A lehetséges területek azok, ahol jelentős az extenzív élőhelyek aránya, az értékek jelentősége kisebb, illetve, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével növelhető lenne a terület természeti értéke.

Az ESA területek környezetbarát fenntartására kiemelt támogatási rendszert dolgoztak ki, melyek először a mintaterületeken válnak elérhetővé

Csörötnek egy része - az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KÖM-FVM együttes rendelet melléklete alapján - az Őrség-Vendvidék kiemelten fontos ÉTT térsége által érintett területen fekszik.

A területek pontos lehatárolását (hrsz.-os) a készülő **Vas Megyei Területrendezési Terv** fogja tartalmazni (forrás: *Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása - 2005.03.29.*).

2.9.2.3. **Természeti területek**

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szakemberei az 1996. évi LIII. tv. 15. §-ában foglaltak alapján elkezdték felmérni az illetékességi területükön található ún. természeti területeket. Ezek természetközeli állapotokkal jellemezhető, erdő, gyeperdő, nádas művelési ágú földrészek. A területek helyrajzi számmal jelölt listája a természeti területek országos listáját kihirdető miniszteri rendelet megjelenésétől válik nyilvánossá. Ezeken a területeken nem kívánatos semmi olyan tevékenység, ami a tájképben, a természetes életközösségekben (növény-társulásokban) és élőhelyekben maradandó károsodást vagy átalakulást eredményezne.

A 46/1999. (III. 18.) Korm. rendelet szerint a hullámtér, mint az ökológiai hálózat (lásd alább) szerves és meghatározó része, ugyancsak természeti területként kezelendő.

A már most természeti területnek minősülő hullámtereken, valamint kihirdetésük után a többi természeti területen is - a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 21. §-ában foglaltakat be kell tartani:

21. § (1) Természeti területen az igazgatóság engedélye szükséges:

a) a gyeperdő és nádas művelési ág megváltoztatásához;

b) a gyeperdő, valamint a nád és más vízivégzet égetéséhez.

(2) Természeti területen az igazgatóság szakhatósági hozzájárulása szükséges:

a) a termőföld más célú hasznosításához, művelés alól kivett terület újrahasznosításához;

b) a földtani kutatáshoz és az ásványi nyersanyag kutatására vonatkozó műszaki üzemi terv jóváhagyásához, a bányatelek megállapításához, az ásványi nyersanyag feltárására, kitermelésére, a kitermelés szüneteltetésére, továbbá a bányabezárásra vonatkozó műszaki üzemi tervek és a tájrendezési terv jóváhagyásához;

c) vizekben a halászati üzemtervek jóváhagyásához.

(3) Természetes és természetközeli állapotú

a) vizes élőhelyek, különösen folyóvizek, tavak partvonalának, valamint a vizeket kísérő természetes életközösségek (növénytársulások) állapotának megváltoztatásához,

b) vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 50 méteren belül, tavak partjától számított 100 méteren belül meglévő épületek, építmények, létesítmények átépítéséhez, átalakításához, vízi létesítmények, kikötők, illetve a halászati célú hasznosítást szolgáló létesítmények létesítéséhez, kivitelezéséhez az igazgatóság szakhatósági hozzájárulása szükséges.

(4) A környeti vadgazdálkodási terv természeti területet érintő részének jóváhagyásához a miniszter egyetértése szükséges.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény a következő előírásokat teszi a hullámtérrel és a természeti területekkel kapcsolatban:

18. § Természeti terület övezetben új külszíni művelésű bánya nem nyitható.

22. § (2) c) természeti területen regionális hulladéklerakó hely nem jelölhető ki.

24. § A hullámtér és nyílt ártér övezet területén beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

2.9.2.4. Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat a természeti, természetközeli területek, valamint védett természeti területek és védőövezetük ökológiai folyosókkal biztosított biológiai kapcsolatainak egységes elnevezését jelenti. Ezek a területek védett fajok élőhelyei, ökológiai funkcióval rendelkeznek. A területek védelmére vonatkozó törvényi szabályozás még nincs teljesen kidolgozva.

A fő kategóriák a következők.

1. Magterület: természetes és féltértermészetes, Európára jellemző és európai jelentőségű területek, európai jelentőségű fajok, populációk élőhelyei.
2. Ökológiai folyosó: kielégítően nagy méretű élőhelyek biztosítása a populációk számára, a vándorló fajok mozgásához megfelelő minőségű élőhely- összeköttetés, genetikai és térbeli kapcsolat figyelembe vétele.
3. Pufferterület: a negatív külső hatások csökkentése, a tényleges magterület/folyosó méretének növelése, a magterület alakjának (kerület:terület arány) javítása, a magterület és folyosó körül szükség szerinti kialakítása.
4. Rehabilitációs terület: a fenti 3 elem rehabilitálása, minőségi javítása, térbeli növelése, a hiányzó kapcsolódó pontok kialakítása.

A **2003. évi XXVI. tv. (OTRT) 3/1. számú melléklete** szerint a község területének egy része az országos ökológiai hálózat részét képezi. A területek pontos elhelyezkedését – a hrsz.-ok megjelölésével – a készülő Vas Megyei Területrendezési Terv fogja feltüntetni (forrás: *Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása - 2005.03.29.*).

2.9.2.5. NATURA 2000 területek kezelése

„Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről” szóló **275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet** 5. sz. melléklete szerint **az egész Őrség** – ennek alapján Csörötnek területének egy része is – **„különleges madárvédelmi terület”**, illetve a 6. számú melléklet szerint egy része **„különleges természetmegőrzési terület”**, a 7. számú melléklet szerint pedig **„kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület”**.

A természetmegőrzési és madárvédelmi területek (NATURA 2000) **Csörötnekre vonatkozó települési hrsz-os jegyzékét részletesen lásd az 5.5. mellékletben.**

Az európai szinten jelentős természeti értékek megóvását célzó Natura 2000 hálózatba 55 különleges madárvédelmi terület és 467 különleges természet-megőrzési terület tartozik, amelyeken a földhasználóknak gondoskodniuk kell a megóvandó fajok és élőhelyek védelméről. A kijelölt Natura 2000 területek összesen az ország 20,6 százalékát fedik le.

Az agrár-környezetvédelmi támogatásokra 2005-ben várhatóan 23,74 milliárd forint, 2006-ban 29,41 milliárd forint áll rendelkezésre. Ezen a támogatáson kívül pénzügyi segítséghez lehet jutni az Európai Unió természetvédelmi LIFE pályázatán is.

A Natura 2000 szántóterületekre természetesen érvényes a más termőföldek után járó területalapú támogatás, kedvezőtlen adottságú területek esetén pedig a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervből (NVT) is források igényelhetők. 2007-től mindezekon felül az NVT-ben külön Natura 2000 fejezet nyílik, jelentősen megnövelve a támogatások mértékét.

A hálózat felállításának legnagyobb jelentősége abban rejlik, hogy Magyarország természeti értékei, egy az eddiginél magasabb szintű, európai uniós jogi védelmet kapnak, ami nagymértékben támogatja a hazai természetvédelmi törekvéseket és munkákat, elősegítve páratlanul gazdag természeti értékeink hatékonyabb védelmét. A Natura 2000 hálózat egy kiegészítő eszköz a hazai természetvédelem számára, **területei nem helyettesítik a hazai védett természeti területek rendszerét, hanem azt kiegészítik.**

Leggyakrabban feltett kérdések és az arra adott válaszok, összefoglaló a Natura 2000 ökológiai hálózatról (forrás a KvVM honlapja, <http://www.kvvm.hu>):

1. Mit jelent a Natura 2000 hálózat?

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelvén - a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelven - alapuló, az Unióban kötelezően megőrzendő élőhelytípusok, állat- és növényfajok védelmére kijelölt területek hálózata. A Natura 2000 hálózatot a madarak védelmére kijelölt különleges madárvédelmi területek, valamint az élőhelyek, növény- és más állatfajok védelmére kijelölt különleges természet-megőrzési területek alkotják.

2. Mi a Natura 2000 hálózat célja?

A hálózat célja az eltűnéssel fenyegetett, kis természetes kiterjedésű élőhelyek és a veszélyeztetett, sérülékeny vagy bennszülött fajok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, a biológiai sokféleség megőrzése. A Natura 2000 hálózat kijelölése és fenntartása valamennyi uniós tagállam számára kötelező. Az újonnan csatlakozott tagországok számára a saját Natura 2000 hálózatuk kijelölése a csatlakozás feltétele volt.

3. Mi alapján jelölték ki a Natura 2000 területeket?

A Natura 2000 hálózat elemeit az említett irányelvek mellékleteiben felsorolt fajok és élőhelyek jelentős állományainak otthonot adó területei kerültek kijelölésre. A területkijelölést

tudományi tudományos intézet több száz szakemberének bevonásával részletes adatgyűjtés előzte meg. Erre alapozva a természetvédelmi szakemberek dolgozták ki a területjavaslatokat, az európai uniós kritériumoknak megfelelően, kizárólag szakmai (ökológiai) szempontok - faj vagy élőhelytípus állomány nagysága, állománysűrűsége, hazai elterjedése, hazai és nemzetközi védelmi helyzete, élőhelyigénye - figyelembe vételével.

4. Mekkora a hazai Natura 2000 területek kiterjedése?

A 275/2004. (X. 8.) számú kormányrendelet mellékletében kihirdetett területek kiterjedése 1,95 millió hektár. Ez hazánk területének mintegy 21%-a. A már jelenleg is védett természeti területek több mint 90%-a bekerült a Natura 2000 hálózatba. A Natura 2000 hálózat csaknem 40%-át adják a már korábban is természetvédelmi oltalom alatt álló területek.

5. Mi a Natura 2000 hálózat jogszabályi háttere?

A Natura 2000 területekre vonatkozó szabályokat a 2004. október 8-án kihirdetett 275/2004. (X. 8.) számú kormányrendelet tartalmazza. A kormányrendelet mellékletei sorolják fel az irányelvekben meghatározott közösségi jelentőségű fajokat és élőhelytípusokat, a hazánkban kijelölt Natura 2000 területeket nemzeti park igazgatóságok szerinti csoportosításban és a kijelölt területek térképét. Ez a jogszabály határozza meg azon tevékenységek körét is, amelyek Natura 2000 területeken hatósági engedéllyel végezhetők, pl. termőföld más célú hasznosítása, gyeperővelés/felületvédelem.

6. Mit jelent a Natura 2000 hálózat a gazdálkodók számára?

A Natura 2000 területeken a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat a földhasználati előírásokról szóló jogszabály hatályba lépéséig további korlátozások nélkül folytatható, azonban a terület jellegének megváltoztatása - pl. gyeperővelés, felületvédelem - engedélyköteles tevékenység, melyek elbírálása a területen található közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok megőrzése szempontjából történik. A megfelelő módon folytatott mezőgazdasági tevékenység a Natura 2000 hálózat céljai elérése szempontjából alapvető fontosságú. A Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelyek fennmaradása érdekében betartandó földhasználati előírásokat tartalmazó jogszabály kidolgozása folyamatban van.

7. Milyen agrártámogatások járnak a Natura 2000 területeken végzett mezőgazdasági tevékenység után?

A Natura 2000 területek földhasználati előírásainak betartásáért, annak hatályba lépését követően, a gazdálkodó az előírások tartalmával arányos támogatásra jogosult. Natura 2000 jogcímen járó támogatás legkésőbb 2007-től válik hozzáférhetővé a hazai gazdálkodók számára. Mivel a Natura 2000 területekre járó támogatás ráépül a jelenleg működő támogatási rendszerre, a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak az egységes területalapú támogatásra (SAPS) és a nemzeti borítékból nyújtott (TOP-UP) támogatásokra is. Ezen felül természetesen részt vehetnek az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések támogatási rendszerében is. Fontos tudnivaló azonban, hogy az európai uniós támogatások nagyon pontos adminisztrációt igényelnek, mert csak így kerülhető el az esetleges pontatlanságból adódó visszafizetés.

8. A megjelenő helyrajzi számos lista kapcsán milyen véleményezési lehetősége van az érintetteknek?

A földtulajdonosok a Natura 2000 hálózattal érintett földrészletek listájára a kihirdetéstől számított 90 napon belül észrevételt tehetnek a területileg illetékes nemzeti park igazgatóságnál. Az észrevételeket arra vonatkozóan lehet tenni, ha a Natura 2000 területté nyilvánítás feltétele, vagyis a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek jelenléte az adott területen nem vagy csak részlegesen igazolható. Amennyiben valaki úgy ítéli meg, hogy a területén közösségi jelentőségű faj vagy élőhely jelentős állománya fordul elő és ennek alapján a terület Natura 2000 hálózatba való felvétele indokolt, ennek jelzésére is van lehetősége. A nagy tömegű adat miatt előfordulhatnak technikai hibák is, amelyek korrigálásra szintén ebben az időszakban nyílik lehetőség.

9. Mikor válik a területkijelölés véglegessé?

A Natura 2000 hálózat részét képező különleges madárvédelmi területek a 275/2004. (X. 8.) számú kormányrendelet hatályba lépésével Natura 2000 területté váltak. A különleges természet-megőrzési és kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területnek jelölt területeket szakmai egyeztető folyamat keretében az Európai Bizottság fogja jóváhagyni vagy elutasítani. Az irányelvekben és a hazai jogszabályban előírtak azonban a kijelölt területekre az elbírálásig is kötelezőek. Egy terület Natura 2000 státusza csak az Európai Bizottság egyetértésével és abban az esetben szűnik meg, ha a kijelölése alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek természetes okok következtében eltűntek a területről.

2.9.2.6. *Települési zöldfelületek*

55. fotó: Sportpálya

Csörötnek területén található jelentősebb zöldfelületek:

Települési zöldfelületek			
Zöldfelület neve		Növényzet és köztéri bútorok állapota	Védettség
1.	Sportpálya	Felújítása folyamatban	Helyi védettség folyamatban
2.	Temető	Felújított, gondozott	Helyi védettség folyamatban
3.	Templom és annak kertje	Felújított, gondozott	Helyi védettség folyamatban
4.	Szőlőhegy	Felújítása folyamatban	Órségi Nemzeti Park védettsége
5.	Sáfar-hegyi kápolna kertje	Felújítása folyamatban	Órségi Nemzeti Park védettsége

Forrás: önkormányzati kérdőív - 2005.

A sportpálya jelenleg bővítés és felújítás alatt áll. A pályázaton elnyert 7 millió forintból az önkormányzat szabványos kosárlabdapályát épít és felújítja az öltöző épületét. A tervek szerint a sporttelep szélén szánkópálya épül.

2.9.3. Tájsebek, kutatófúrások

Csörötnek területén a Rába folyó mellett az 1990-es évek elejéig folyt kisebb mennyiségben **kavicskitermelés**. A területen a felszámolásra került termelőszövetkezet termelte ki a kavicsot. A területek helyrajzi számai: **056/2** és **065/11**. A település központjától keletre, attól mintegy 500 méterre fekvő, Rába parti terület jelenleg teljesen üresen áll. Jelenlegi osztrák tulajdonosa turisztikai hasznosítást képzelt el rajta, de az ötletek szintjén mozgó elképzelést eddig nem követte semmilyen említésre érdemes tett. A területet benőtte a növényzet, a tájseb nyomai már nem lelhetőek fel. Az elgazosodott ingatlan rendbetételére az önkormányzat már többször felszólította a tulajdonost, aki erre nem sok hajlandóságot mutatott.

56. fotó: Elgazosodott volt kavicsbánya

A Szőlőhegy észak-keleti sarkában található még egy kisebb méretű, felhagyott **vörös kavics bánya**. A bánya önkormányzati tulajdonban volt és a földutak felületére szórták ki az onnan kitermelt kavicsot. A bánya jelenleg elhagyottan, üresen áll. A Nemzeti Park Igazgatósága nem engedélyezi a kitermelést. A bánya területe rekultivációra szorul.

Csörötnek északi csücskében, a falutól kb. 1 kilométerre fekvő rönöki vasútállomás közelében egy lefajtott **szénhidrogén-kutatófúrás** található (**017/5 hrsz.**). A Hídalatti dűlőben már 1965-ben kutattak kőolaj és földgáz után, de csak termálvizet találtak. A terület tulajdonosa a település önkormányzata, aki a Fenyvesalja Kft-vel közösen tervezi a termálkút hasznosítását. Az elképzelések szerint egy cca. 1 hektár nagyságú fóliasátrat és/vagy üvegházat telepítenek a területre, melynek teljes hőszükségletét fedezné a termálkút. A beruházáshoz hazai és uniós pályázati forrásokat keres az önkormányzat. A termálturisztikai hasznosítás már a tervezés fázisában sem került komolyan szóba, mivel a közeli Szentgotthárdon éppen befejezés előtt áll egy nagyméretű, modern gyógyászati- és fürdőcentrum.

A termálkút részletes adatait és a hozzá kapcsolódó felmérések eredményeit lásd az 5.8 fejezetben, a melléklete között.

2.9.4. Településszerkezet, kultúrtörténeti és építészeti értékek

2.9.4.1. Településszerkezet

A régi házak a telekhatárra, utcafrontra merőleges tetőgerinccel, nyeregtetővel, végoromfallal az utcára nézve épültek. Az utcai homlokzatot és az oromfalat a díszes kialakítás jellemezte. Az utcaképet elsősorban ez a homlokzatkialakítás és díszítés határozta meg. Az új épületek - melyek egyre nagyobb számban tűnnek fel a régi házak között - szakítottak ezzel a hagyománnyal, rájuk a szabad elhelyezés, az előkert és a vegyes tetőkialakítás jellemző.

A régi parasztházak - néhány udvarház kivételével - sajnos már nem láthatóak eredeti állapotban, ezeket modernizálták, átépítették. A felújított régi házak is nagyrészt oromfal nélkül, kontyolt tetővel készültek. Szerencsére a legutóbbi időkben ez a folyamat megszűnni látszik, amit néhány újabban készült ház bizonyít. A szalagtelkeken a melléképületek a főépülettel egy vonalba kerültek, általában csökkenő gerincmagassággal. A melléképületek többnyire ma is állnak, az istálló tehén és ló helyett ma a gépkocsiknak nyújt fedezetet. Néhány telken még ma is több család él, itt az egykori melléképület lakóházzá lépett elő.

2.9.4.2. Kultúrtörténeti és építészeti értékek

A Csörötneket körülvevő, az Őrségi Nemzeti Park területére eső, az erdők mélyén rejtőző értékes és számos védett fajt számláló állat- és növényvilág és a csaknem érintetlen Rába folyó felüdülést és aktív pihenést nyújtó szakaszain túlmenően **a település jelentős építészeti és kulturális értékekkel, látnivalókkal is büszkélkedhet.**

Építészetileg kiemelkedő szépségű az 1985-ben, modern stílusban épült **római katolikus templom** és a mellette elhelyezkedő – mediterrán vonásokat viselő – **keresztelő kápolna**.

A Rába folyóról leágazó üzemvíz csatorna mellett fekszik az 1700-as években épült **Bekesvizimalom**. A háromszintes épület az egyik meghatározó építészeti jelképe a községnek, mely az üzemvíz csatornát átszelő híd fölé magasodva már messziről, a 8-as számú főút felől

beérkező útról látható. Az épületegyüttes **műemléki védeltséget élvez** és rendelkezik lajstromszámmal. Az elmúlt időszakban tökeerős tulajdonos hiányában az épület állapota jelentősen leromlott. A rendszerváltást követően a helyi önkormányzat tulajdonába került, de mindeddig megfelelő forrás és egyéb lehetőségek hiányában rendre elmaradt a felújítása. Az önkormányzat az épület turisztikai hasznosítását oly módon képzei el, hogy a hasznosításból származó jövedelem elegendő forrást biztosítson az építészeti értékek tartós fennmaradására és a nagyközönség számára való bemutatására. Pályázati pénzből 2005-ben sikerült az engedélyes terveket és megvalósíthatósági tanulmányt elkészíttetni és az építési engedélyt beszerezni. A kivitelezés - elnyert pályázati források esetén - 2006-2008. között indulhat meg.

57. fotó: Katolikus templom előtérben a temetővel

58. fotó: Műemléki védeltség alatt álló Bekes-malom

A település másik fontos műemléke a községháza mellett álló, 1780-ban készült **Nepomuki Szent János szobor**.

59. fotó: Nepomuki Szent János szobor (1780)

A középkorban gyökerező szőlőművelés és borkultúra a település szőlőhegyén és présházaiban él tovább. A Szőlőhegytől alig pár száz méterre az erdőben található az egykoron ott álló településrészre emlékeztető **Sáfar-hegyi kápolna** és a közelében lévő **Kuti-réti forrás**. A falu határának déli részén emelkedő dombokat borító erdők kiváló lehetőséget biztosítanak a pihenni, kirándulni vágyóknak. A Rábának a településhez tartozó folyószakasza pedig a vízitúrázók kedvelt helyszínei közé tartozik.

A sajátosan szép a **stáció körút**, amely barlangot stilizáló sziklakertjével és a Golgota hegyet megformáló dombjával, kőoltárával szabadtéri istentiszteleteknek is helyet ad.

A Rába hidat és környékét ért II. világháborús bombázás ártatlan áldozatainak tisztelgő **emlékmű** a település központjában, az egykori bombázás közvetlen közelében, a körforgalmi csomópont mellett található.

Az Arany János utcában lévő **XVIII. századi fakereszt** a régi mesterek szakértelmét és a jól megválasztott faanyag időtállóságát igazolja.

Az általános iskola épülete a malomtulajdonos Bekes családé volt. A kúria típusú épület arányos vonalaival helyi védettségre érdemes.

A község területén esetlegesen felbukkanó régészeti lelőhelyek védelmét a **2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről** biztosítja. Minden régészeti jelentőségű leletet a törvény 24. §-a alapján azonnal be kell jelenteni a jegyzőnek és az illetékes Vas megyei

Savaria múzeum régészeti osztályának. Egyidejűleg a veszélyeztetett területen folyó munkát szüneteltetni kell és gondoskodni szükséges a felelős őrzés biztosításáról.

60. fotó: II. világháborús bombázás áldozatainak emlékműve

61. fotó: Napköziotthonos óvoda (volt Bekes kúria)

A településnek jelenleg készül településrendezési terve. Magyarlak, Rábagyarmat és Csörötnek településrendezési terveinek készítője egyaránt az **Architop Kft.** (Tapolca). Kidolgozása során ebben szükséges majd részletezni a helyi védelem kérdéskörét, a szabályozást pedig a későbbiekben, külön önkormányzati rendelet(ek) keretében javasolt megoldani.

2.10. KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS, KÉPZÉS

A környezeti nevelés a hosszú távú, hatékony és sikeres környezetvédelem kulcsfontosságú eszköze. Éppen ezért a környezeti neveléssel foglalkozó fejezet a települési környezetvédelmi programok egyik legfontosabb része.

A környezetvédelem fontosságának, a fenntartható fejlődés alapeszméjének és gyakorlati megvalósíthatóságának megismertetése nem korlátozódik a közoktatásra. Az óvodától kezdve az általános-, közép-, és felsőoktatáson túl kiterjed a felnőtt képzésre, a tanórákon kívüli tevékenységekre, az iskolai kereteken kívüli nevelési színterekre is.

2.10.1. Iskolai környezeti nevelés

Csörötnek-Magyarlak-Kondorfa közös 8 osztályos általános iskolájában (*Magyarlak, Kossuth L. u. 236.*) összesen 120 gyermek tanul. Telefon: 94/440-006. Az iskolával egy épületben működő napközi otthonos óvodába pedig 20 kisgyerek jár. Az iskola e-Magyarország pont is egyben. Az oktatási intézményben a kerettantervek környezeti nevelési tartalmán alapuló helyi tanterv szerint foglalkoznak környezeti neveléssel. Az iskolában fontos szerepet kap a helyi hagyományok ápolása.

Akár iskolai keretek között, akár azon kívül történő környezeti nevelésről beszélünk, mindenképpen szükség van az oktatási-nevelési intézmények és egyéb szervezetek közötti összefogásra. Az önkormányzatok, a kistérségi társulás, a civil szervezetek, a területileg illetékes Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség és Nemzeti Park, illetve a környezetvédelemmel, terület- és vidékfejlesztéssel foglalkozó tervező-, kutató intézmények mind-mind hatékonyan támogathatják az iskolák, a nevelők környezeti nevelési munkáját.

2.10.2. Iskolán kívüli környezeti nevelés, civil szervezetek

A települési önkormányzat és a helyi civil szervezetek viszonya kiváló. A faluban működő legfontosabb civil szervezetek a következők:

- **Ifjúsági Kulturális Egyesület** (alapítva: 1995.);
- **Önkéntes Tűzoltó Egyesület** (alapítva: 1995.);
- **Csörötnek Sportkör** (sport tevékenységek és rendezvények szervezése);
- **Csörötnek Polgárőr Egyesület** (közbiztonság javítása, vagyonvédelem);
- **Vöröskereszt helyi szervezete** (karitatív és egészségügyi programokban való részvétel, felvilágosítási kampányok folytatása);
- **Őrség-Vendvidék Natúrpark Egyesület** (gazdaságfejlesztés és környezetvédelem).

Ifjúsági Kulturális Egyesület céljai: Csörötnek község kulturális és közösségi életének fellendítése. A haladó hagyományok felélesztése és megóvása. A közösséget összefogó, a község életét színesítő hagyományok teremtése. A fiatal korosztálynak a közösségi életbe való bevonása, kulturális rendezvények szervezése és lebonyolítása. A község múltjának, a község gyökereinek feltárása és megismertetése, valamint az élő és épített környezet értékeinek megóvása.

Önkéntes Tűzoltó Egyesület céljai: tűzvédelem és katasztrófavédelem, helyi kulturális együttműködés a falu és kistérség más, hasonló intézményeivel. Legfontosabb rendezvények: Flórián napi ünnepség, tűzoltó verseny és bemutató.

Csörötnek Sportkör céljai: rendszeres sportolás, versenyzés, testedzés, tagjainak nevelése, közösségi élet kibontakoztatása, labdarúgás bajnoki rendszerben.

62. fotó: Polgárőrség járőrautója

A településen, valamint annak szűkebb-tágabb vonzáskörzetében számos jelentősebb környezetvédelemmel, természetvédelemmel, illetve környezeti neveléssel foglalkozó civil és egyéb szervezet, tevékenykedik. Munkájuk révén (oktatóközpont üzemeltetése, szálláshely-, kiállítóhely biztosítása, tanösvény és erdei iskola működtetése, rendezvények szervezése, stb.) **Csörötnek** lakosai, az iskolások és a felnőttek számára jelenleg az alábbi környezeti neveléssel kapcsolatos szolgáltatások, lehetőségek állnak rendelkezésre, a teljesség igénye nélkül:

Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Vasvirág Oktatóközpont	Dr. Mesterházyné Jánosa Magdolna	9700 Szombathely, Ady tér 5. Tel.: 94/312-535 Fax: 94/312-743 30/216-216-1	vasvirag@mail.vmmik.hu mesterhazy.gabor@enternet.hu
Szürcsapó Óvoda	Surányiné Palkó Eleonóra	9700 Szombathely, Szürcsapó u. 43. Tel.: 94/506-993 Fax: 94/506-994 30/527-12-55	suranyine.eleonora@int.szombathely.hu
Borostyán Környezetvédelmi Oktatóközpont	Kővári Katalin	9700 Szombathely, Kós Károly u. 28 30/901-25-24	katakovari@freemail.hu borostyankata@freemail.hu

Forrás: <http://www.kokosz.hu>

További információforrások:

<http://www.kokosz.hu>
<http://www.zpok.hu>
<http://www.prof.iif.hu>
<http://www.humusz.hu>
<http://www.greenfo.hu>
<http://www.tajsebeszet.hu>

2.10.3. Jeles napok jegyzéke

A környezeti neveléshez igen jó segítség a környezetvédelmi szempontból neves/jeles napok megünneplése. Ünnepek megszervezése és/vagy tájékoztató táblák, falújságok kihelyezésével tájékoztatást lehet adni arról, hogy az adott jeles nap mire szeretné felhívni a figyelmet, mit szeretne tudatosítani, változtatni az emberek gondolkodásában.

Időpont	Esemény
Február 2.	Vizes Élőhelyek
Március 6.	Nemzetközi Energiahatékonyság Nap
Március 22.	Víz Világnapja
Március 23.	Meteorológiai Világnap
Április 3.	Csillagászati Világnap
Április 4.	Laboratóriumi Állatok Napja
Április 7.	Egészségügyi Világnap
Április 11.	Költészet Napja
Április 18.	Műemlékvédelmi Világnap
Április 22.	Föld Napja
Április 24.	Kísérleti Állatok Védelmének Napja
Május 8.	Nemzetközi Vöröskereszt Napja
Május 10.	Madarak és Fák Napja
Május 15.	Állat- és növény szeretet napja (Magyarországon)
Május 15.	Nemzetközi Klímaváltozási Akciónap
Május 18.	Múzeumi Világnap
Május 24.	Európai Nemzeti Parkok Napja
Május 31.	Dohányzásmentes Világnap
Június 5.	Környezetvédelmi Világnap
Június 8.	Óceánok Világnapja
Június 17.	Világnap az Elsivatagosodás Ellen
Június 21.	A Nap Napja
Június 25.	Barlangok Világnapja
Július 1.	Építészeti Világnap
Július 11.	Népesedési Világnap

Időpont	Esemény
Augusztus 9.	Állatkertek Napja
Szeptember 16.	Ózon Világnapja
Szeptember 22.	Autómentes Nap
Szeptember 23.	Takarítási Világnap
Október 1.	Zenei Világnap
Október 1.	Habitat Világnap
Október 4.	Állatok Világnapja
Október 8.	Madárfigyelő Világnap
Október 8.	Természeti Katasztrófák Elleni Védekezés Világnapja
Október 10.	Lelki Egészség Napja
Október 15.	Nemzeti Gyaloglónap
Október 16.	Élelmezési Világnap
Október 21.	Földünkért Világnap
Október 31. (vagy a hónap utolsó munkanapja)	Takarékossági Világnap
November 8.	Városok Napja
November 17.	Füstmentes Nap
November 27.	Fogyasztásszüneteltetési Nap
December 1.	AIDS elleni világnap
December 29.	Biodiverzitás Védelmének Napja

3. ÉRTÉKELÉS

A **SWOT-analízis** lényege, hogy röviden felvázolja a település **gyenge** és **erős** pontjait (a települési környezet szempontjából nézve meglévő pozitív jellemzőket, értékeket, illetve a negatív jellemzőket, hiányosságokat), valamint azt, hogy milyen erőforrásokat képes mozgósítani, tehát mik a **lehetőségei**, és milyen **veszélyekre** számíthat.

Fontos ismérve a SWOT-elemzésnek, hogy míg az első két terület – tehát az erösségek és a gyengeségek – az adott település **belső** tulajdonságaira kérdez rá, addig a második kettő - azaz a lehetőségek és a veszélyek - a települést körülvevő **külső környezet** vizsgálatát célozza. Az analízissel elvégzett állapotértékelés során a környezeti elemek tárgyalásánál ugyanaz a probléma többször is előkerülhet, mivel a rendszer egészét tekintve magas a kapcsolódási pontok száma (pl. a mezővédő fasorok hiánya más-más szempontból, de minden környezeti elem esetében probléma).

Az alábbi négymezős értékelésben bemutatjuk a települések belső, adottságaiból következő erősségeit, gyengeségeit, illetve a külső környezeti potenciálokon, fejlesztési elképzeléseken alapuló lehetőségeket és veszélyeket. Az értékelést összefoglaló jelleggel készítettük, a természeti adottságok, a környezeti állapot, a fejlesztési elképzelések, valamint a regionális kapcsolatok összevetésével.

3.1. ERŐSSÉGEK

A terület felszínfejlődése miatt **geomorfológiai, hidrológiai értékei** több szempontból is jelentősek, bemutatásra és kutatásra egyaránt méltók.

Csörötnek területe **jelentős természeti értékekkel** rendelkezik. A település északi határán húzódó Rába a vízútázók körében nagy népszerűségnek örvend. A település déli, enyhén lankás és erdős dombvidékén bújnak meg a zártkert szőlőskertjei. A présházak tulajdonosai ma is hagyományos módon, tölgyfahordókban érlelik boraikat.

Csörötnek jelentős része az **Őrségi Nemzeti Parkhoz** tartozik, valamint az **Őrség-Vendvidék** kiemelten fontos **ÉTT térsége által érintett területen fekszik**. Továbbá a **Nemzeti Ökológiai Hálózat övezete**, az ökológiai folyosók, a természeti területek és az Unió Előírásoknak megfelelően kijelölt ún. **Natura 2000-es területek** Csörötnek község közigazgatási területének jelentős részét lefedik.

Csörötnek **megközelíthetősége közúton alapvetően jó**, országos főút ugyan nem érinti a község területét, de mind a kistérség központja, Szentgotthárd, mind a megyeszékhely Szombathely elérhető távolságban van.

Csörötnek környezete csendes, békés. A szelíd dombvidék, a Rába kanyargós partvonala, az erdő-, szántó- és gyepterületek változatossága szemet gyönyörködtető, vonzó tájképet nyújtanak. A nagy kiterjedésű erdőterületek kedvező lehetőséget biztosítanak **az erdő és vadgazdálkodás számára**.

A „Rába-völgye gyümölcsút” és jelzett turistaút (sárga jelzés) egyaránt érinti a községet.

A nagyüzemi állattartás lehanyaglásával az ebből eredő környezetszennyezés, a talaj-, a felszíni- és felszín alatti vizek terhelése gyakorlatilag a minimálisra csökkent.

Csörötnek **mezőgazdasági adottságai az Európai Unió belüli fejlődéshez is alkalmazhatóak**. A rétek és erdők természetvédelmi szempontból hosszú távon is fenntartható gazdálkodást tesznek lehetővé. A gyengébb minőségű szántókon az erdősítésnek vannak jó lehetőségei. A táj általában is alkalmas jó minőségű, értékes hazai fajokból álló erdők létesítésére.

A gazdasági élet jellegéből adódóan **ipari eredetű környezet terhelés** minimális mértékű. Ugyancsak kis léptékű **a mezőgazdasági környezetszennyezés** is.

A község **ivóvízellátása a regionális vízmű rendszerről mennyiségileg és minőségileg is biztosított**.

A község **csendes, tiszta levegőjű, egyedi sajátosságokat hordozó településszerkezetű**.

A természeti értékek, a csendes, jó levegőjű táj és az elfogadható minőségű úthálózat jó alapot teremtenek **a környezeti nevelés, ökoturizmus, a kerékpáros turizmus** megvalósításához.

A Rába folyó remek feltételeket biztosít a kis léptékű, a környezetére káros hatást nem gyakorló **víziturizmus** számára.

Alternatív energiák hasznosításának előremutató példája a település mellett a Rábán üzemelő vízerőmű.

A település **kommunális szilárd hulladékgyűjtése és szállítása** megoldott, valamint kiépült a **szelektív hulladékgyűjtés** helyi infrastruktúrája. Az újrafelhasználható anyagok visszanyerése nemcsak környezetvédelmi, de gazdasági szempontból is jelentős előrelépés.

A település területén nincsen jelentős méretű **illegális hulladéklerakó**, az évenkénti, rendszeres **lomtalanítás jól szervezett**.

A település **szennyvízcsatorna-hálózata 2005-ben teljesen kiépült**.

A **település önkormányzata és a helyi civil szervezetek aktív szervező erőként vesznek részt** Csörötnek és környezete idegenforgalmi, kulturális életének szervezésében, a turizmus adta lehetőségek kihasználásában, a fejlesztési célok társulási keretek között történő megoldásában.

3.2. GYENGESÉGEK

A **település szikkasztói** a csatornahálózatra való rácsatlakozásig **szennyezik a talajt és a talajvizet**.

A **felszíni csapadékvíz-elvezető hálózat előregedett** (legtöbb helyen feliszapolódott), **felújításra szorul**. Az átereszek sok helyen eltömődtek, melyek nagy csapadék esetén nem képesek megbirkózni a hirtelen lezúduló vizekkel.

Csörötnek is magába foglaló Szentgotthárdi kistérség az **elmaradottabb kistérségek közé sorolható**. A munkanélküliség meghaladja az országos átlagot, 2005-ben elérte a 8-10 %-ot. A nehéz helyzet társadalmi-gazdasági elmaradottságban (alacsony jövedelem, magas munkanélküliség, előregedő, fogyó népesség, elmaradt infrastruktúrák), a versenyképesség hiányában (a mezőgazdaság dominanciája, a terciér szektor alacsony súlya), valamint alacsony tőkeabszorpciós képességben és funkcióhiányos térségközpontokban) nyilvánul meg. A mezőgazdaság a gyenge termőképességű és korlátozott kiterjedésű művelhető földek miatt egyre kevésbé versenyképes.

A jelenlegi **rossz gazdasági helyzet és magas munkanélküliség** kiszolgáltatott helyzetbe hozza a települést. Ennek következtében nemcsak kevés pénz fordítódik a környezet állapotának megőrzésére, javítására, de a megvalósítandó célok között is háttérbe szorulhat a környezetvédelem.

Jelentős a népesség előregedése, csökken a lakosság létszáma. Az elmúlt 15 évben beköltöző új lakosok nem tudták ellensúlyozni a születések alacsony és halálozás magas számai miatti bekövetkező népességcsökkenést.

A **talajok termőképessége gyenge**, a község területének jelentős részén nem ideálisak a szántóföldi művelésre. A 15-20 aranykoronánál rosszabb földek szántóföldi művelése hosszú távon alig kifizetődő. Az éghajlati és talajadottságoknak sokkal jobban megfelelne az erdőművelés kiterjesztése.

A **talajvíz** - mint szerte az országban - a szennyvízkezelés múltbéli hiányosságai és a nagyüzemi mezőgazdaság miatt **szennyezett** (nitrát).

A környéken kimondottan **környezetvédelmi céllal civil önszerveződés eddig nem alakult**.

Csörötnek még nem rendelkezik sem **településrendezési tervvel**, sem **hulladékgazdálkodási tervvel** (megj. a településrendezési terv készítése folyamatban van, 2006. nyarára készül el).

A település szántóterületein a kibocsátott **műtrágya** mennyisége pontosan nem ismert.

A mezőgazdasági és erdészeti célú **külterületi földutak állapota legtöbb helyen rossz**, sok helyen szinte járhatatlan.

Bár a községben folyó legjelentősebb gazdasági tevékenység, az **erdészet haszna máshol jelenik meg**.

A település főutcáján évről-évre **növekszik az átmenő forgalom és az abból eredő zaj- és rezgésterhelés**. A 8-as főúton közlekedők sokszor alternatív közlekedési folyosóként használják a települést keresztező Szentgotthárd-Csörötnek összekötő utat.

3.3. LEHETŐSÉGEK

A jövőbeli vízhasználatot befolyásolhatja az egyeztetés alatt álló „**RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási program**” (internet <http://www.rabavolgy.hu>). A vízgazdálkodási célú beavatkozások tervezése az alábbi igények érdekében történik: vízigények kielégítése (ivóvíz, öntözővíz, vízpótlások, stb.); ivóvízbázisok védelme; árvizek elleni védelem biztosítása; belvizek elleni védelem biztosítása; aszálykárok elkerülése, valamint víziturizmus fejlesztése. A program keretében erdészeti, mezőgazdasági, önkormányzati, természetvédelmi, környezetvédelmi, térinformatikai, vízügyi és sok más szakterület képviselői vitatják meg, mit kell tenni ahhoz, hogy a Rába folyó természeti értékeinek megtartása, növelése mellett a folyóval szemben támasztott vízgazdálkodási igények kielégíthetők legyenek.

Légszennyező anyag kibocsátásának mérséklése, elsősorban a lakossági vegyes tüzelés visszaszorítása, a fűtési rendszerek korszerűsítése (pl. cirkófűtés, illetve napkollektorok alkalmazása) és a közúti teherforgalom csökkentése által.

A **kerékpárút megépítése** jelentősen javítaná a helyközi közlekedés biztonságát és hozzájárulna az öko-, természetjáró és kerékpáros turizmus fellendítéséhez.

Erdősítés növelése lehetőleg őshonos fafajtákkal. A szántónak alkalmatlan területeken elképzelhető ültetvény jelleggel nem honos fajták telepítése is, de tekintettel a honos fajták nagyobb fatermésére és értékesebb fájára, gazdaságilag is célszerűbb ezek telepítése. Az erdőgazdálkodás tudatosabbá és környezetbarátabbá tételével (szálaló vagy felújító vágás, vegyszermentes erdőgazdálkodás, stb.) még jelentősen növelhető ennek a gazdasági ágának az anyagi haszna és fenntarthatósága.

Az **ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat** bővítése és a fenntartható mezőgazdasági fejlesztés megvalósítása, terjesztése. A környezetileg érzékeny és a gyenge termőképességű területeken az intenzív talajhasználat felváltása hagyományos, tájba illő gazdálkodási módokkal, extenzív talajhasználat megvalósításával.

Korszerű, **környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása**. A község földrajzi adottságaiból adódóan a **nap-, a geotermikus- és a vízenergia** alkalmazása a legtöbbet ígérő. Ugyanakkor a geotermikus energia kitermelése és felhasználása csupán Csörötnek területére tervezve irreálisan drága lenne. Ezt csak több település összefogásával érdemes megpróbálni. A létező mezőgazdasági hagyományokra épülve reális lehetőség lehet a melléktermékekből **biogáz** és abból energia termelése. Ez háztartási szinten is megoldható, de nagyobb méretben hatékonyabb a működése, így a környező településekkel összefogva már reálisan megvalósítható beruházás lehet.

Az **energiatakarékos lakások** kialakításának lehetőségét be kell vinni a köztudatba, akár lakossági fórumokon vagy tájékoztató kiadványokon keresztül. Korszerű technikai berendezésekkel, hőszigeteléssel, izzókkal stb. a lakások energiafelhasználása akár a jelenlegi felére is csökkenthető. A gyorsan emelkedő fűtési és áramszolgáltatási díjakból tekintélyes rész megspórolható energiatakarékos izzók és berendezések használatával, nyílászárók cseréjével vagy utólagos külső hőszigetelés elvégzésével.

A **turizmus serkentésével** széles körben ismerté válhatna a település és környéke. Ezzel megjelenhetnek további igények, melyek mentén, a szolgáltatóiparon keresztül elindulhat a térség gazdasági fellendülése, erősödhet a lakosság környezettudatossága. **Csörötnek** legfontosabb kitörési pontjai a természetjáró, bakancsos, kerékpáros, falusi, bor- és víziturizmus. A vadászat, mint már meglevő idegenforgalmi ág, jellegéből adódóan nem bővíthető jelentősen. A természeti adottságok kiválóak ennek meghonosítására. Szükség van mikrotérségi szintű (a kistérségen belüli, néhány településből álló, szorosabban kötődő egységek) **idegenforgalmi együttműködésre**, közös termékfejlesztésre is.

Nemcsak a turizmus, de a helyi lakosság szolidaritásának erősítése, a helyi kötődések fenntartása szempontjából is jelentős lenne egy **helytörténeti, néprajzi gyűjtemény kialakítása**.

Az idegenforgalmi nevezetességek mellett fontos szerep jut a **rendezett településképnek**. Az önkormányzatnak a helyi jelentőségű, védettségre érdemes épületek karbantartásához pályázati forrásokat kell keresni és igénybe venni. Az esztétikus, tiszta, virágos környezet a lakosság életére is kedvező hatással van és az ingatlanok értékét is növeli.

A jó adottságokra építve a **környezettudatos nevelést, gondolkodást fejleszteni** lehet. A természetes, gazdag élővilágú területek (erdők, gyepek, patakok) kihasználtságát **tanösvények** és/vagy **erdei iskolák** létesítésével is lehet növelni. Ez a személyiségfejlődés megfelelő szakaszában biztosít a diákoknak olyan gyakorlati tapasztalatokat, amelyek sokkal inkább tudatformáló hatásúak lehetnek (akár még a családban is), mint bármilyen írásos anyag. Ez hosszútávon az erdők, természeti területek átgondoltabb művelését, fokozottabb védelmét, és települések zöldfelületeinek növekedését eredményezi.

A környezettudatos gondolkodás kialakításában a helyi önkormányzatnak jelentős szerepe van. Ha a község tervei, céljai között előkelő helyen áll a természeti és épített értékek védelme, az egészséges és kellemes lakókörnyezet fenntartása a településen, a lakosság is könnyebben magáévá teszi ezeket az értékeket, főleg ha hathatós és eredményes intézkedések is történnek.

A megfelelően gondozott természetes élőhelyek a település legjelentősebb kincsei közé tartoznak. **A természetes tájak szépsége kiemelkedő turisztikai potenciált hordoz**, amit a kerékpáros turizmustól kezdve a bakancsos- és a lovas turizmusig számtalan turisztikai ág hasznosíthat. A jelenleg feltáratlan külterületeket túraútvonalak céljává lehetne tenni, tovább színesítve a kirándulási lehetőségeket. Nemcsak az idegenforgalom infrastrukturális oldalát kell fejleszteni, de megfelelő programokat, eseményeket is ki kell dolgozni, szervezni.

A környezettudatos gondolkodás kialakításával és megvalósításával a falu képe nagymértékben megváltozhat. A lényegesen tisztább, rendezettebb utcakép, a több zöldfelület, a csatornázás és a szelektív gyűjtők használata mind a lakók komfortérzetét növelhetik. A fenti változások nem csak a falu lakosságának jók, de az idelátogató turistákban is jobb kép alakul ki a településről. Gazdasági szempontból is jó befektetés, mivel a jelenlegi alacsony komfortfokozatú házak értéke a községben még az építési költséget sem éri el, így jelentős anyagi értékvesztés történik. Az ilyen programok megvalósításában hatalmas szerep jut az iskoláknak és a különféle állami szervek (Nemzeti Park, Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség) közti kommunikációnak.

3.4. VESZÉLYEK

Csörötnek Vas megye egyik kevésbé dinamikus fejlődő területén fekszik. A gazdasági fejlődés lassúsága hosszú távon növeli a fejlődő régióktól való lemaradást. Ennek egyik következménye lehet a lakosság további elvándorlása és a környezetvédelem háttérbe szorulása a megélhetés anyagi problémáival szemben.

A kontroll nélküli gazdasági fejlődés a helyivel ellentétes érdekeket érvényesíthet. Az anyagi érdek sokszor rövidtávú haszonnal kecsegtető, de hosszú távon kétes értékű intézkedéseket okozhat az önkormányzati és magánszférában egyaránt. Ennek elkerülése fokozott figyelmet követel meg a társadalom minden tagjától és szervezetétől.

Az **idegenforgalom** nem fenntartható léptékben történő fejlesztése a természeti értékek túlzott terhelésével, károkozásával járhat. Az idegenforgalom bővülésével járó **növekvő tranzitforgalom** fokozott környezeti terhelést okozhat a településen, gyengítheti a lakosok, gyalogosok környezetbiztonságát.

A települési épített környezet, a műemlékek védelmét szolgáló források beszűkülése, korlátozottsága esetén a település építészeti, kulturális értékeinek és a tradicionális lakóépületek állagának további romlása várható.

A nem megfelelő talajművelés sok helyen rontja a talajok minőségét. Ez a folyamat csak hosszú távon kerül felszínre, mértéke nehezen ellenőrizhető, ezért a környezetre nézve inkább veszélynek minősíthető, mint adottságnak. **Csörötnek területén elsősorban a különböző talajdegradációs folyamatok és a talajszennyeződések** jelenthetik a talajra nézve a legfőbb veszélyt.

A talajszennyező források közül az **állattartó telepek jelentik a legnagyobb veszélyt.** Félő, hogy amennyiben a baromfivédelem, a baromfi árának alacsony szintje miatt nem válik eléggé nyereségesé – valamint nem áll majd rendelkezésre hozzáférhető pályázati forrás vagy egyéb támogatási lehetőség – akkor a község egyetlen **állattenyésztő telepe nem lesz képes az EU követelmények megfelelően megoldani a hígtrágya gyűjtését, kezelését.**

A térség általános szegénysége miatt az őrési települések ki vannak téve annak a veszélynek, hogy a helyi adottságokat nem ismerő, helyi érdekeket figyelembe nem vevő vállalkozók, társaságok telepednek meg olyan tevékenységekkel, melyeket máshol már nem tűrnek meg. Ez a fajta **gazdasági kiszolgáltatottság** rossz döntések meghozatalát hozhatja, a környezetvédelem érdekében figyelmen kívül hagyását.

Az infrastruktúra fejlesztésére rendelkezésre álló hitelek, pályázatokon elnyerhető támogatások beszűkülése, a pénzhiány miatt **a környezetvédelmi beruházások háttérbe kerülhetnek.**

A lakosság érdektelensége a környezetvédelem iránt erősödhet a térségben. Bár még sok helyen él az egészséges lokálpatriotizmus, a megélhetési nehézségek a lakosság jelentős részénél háttérbe szoríthatja a környezet-, természetvédelem szempontjait.

Környezeti szempontból a Rába folyó a legjelentősebb tényezők egyike. Nemcsak értékes élőhely, de a szennyeződések levonulásának útja is lehet. Mivel a szennyeződések forrása messze eshet a község területétől, a helyi intézkedések csak a védekezésre szorítkozhatnak. A folyón érkező szennyeződések másik jellegzetessége, hogy bekövetkezésük kiszámíthatatlan, jellegük nehezen tervezhető. A megelőzést csak az osztrákokkal való környezetvédelmi együttműködés keretében megvalósuló vízminőség figyelő rendszer és közös adatbázis létrehozása a potenciális szennyezőforrásokról biztosíthatja. Ugyanez igaz az árvízveszélyre is. A felsőbb vízgyűjtő-területen lezajló változások a helyi közösség számára ellenőrizhetetlenek és nem befolyásolhatók.

Az őrségi települések **rossz demográfiai helyzetben** vannak. Az általánosnak mondható csökkenő lakosságszám, az elégtelen helyi adóbevételek és az állami támogatások alacsony szintje miatt az önkormányzatok az együttműködésre csak minimális mértékben tudnak erőforrásokat mozgósítani.

4. PROGRAMOK

4.1. KÖRNYEZETVÉDELMI PRIORITÁSOK

Az alábbi táblázat a helyzetfeltárás során megállapított **problémák**, a megoldásukkal elérhető **célállapot**, a szükséges és az önkormányzat által megvalósítható **intézkedéseket** és azok **fontossági sorrendjét**, és a települési környezetvédelmi programban szereplő **vonatkozó programok sorszámát** nevezi meg.

A táblázatban szereplő egyes célállapotok elérése természetesen más és más nagyságrendű, összetettségű, költségigényű és időigényű feladatokat jelentenek. **Ezért el kell dönteni, hogy melyek az egyes célok és a vonatkozó feladatok fontossági sorrendje.** A környezetvédelmi prioritási sorrend meghatározásával az önkormányzat nem csupán képes **előretervezni**, hogy az anyagi és humán erőforrásai ismeretében melyik környezetvédelmi célt körülbelül milyen időintervallumon belül képes teljesíteni.

A kitűzött prioritási sorrend egyúttal számon kérhetőséget is jelent, azaz a település vezetésének felelős döntéseket kell hoznia, hogy az ígért beruházásokat, fejlesztéseket meg is valósítsa.

A prioritások között előnyt kell élvezni azon céloknak, amelyek valamely egészségkárosító hatás megszüntetését, csökkentését, vízbázisok veszélyeztetésének csökkentését, alapvető természeti értékek védelmét szolgálják. De mivel gyakorta még ezek is nagyobb feladatot jelentenek, mint amit az önkormányzat fel tud vállalni, ezért a prioritás meghatározásakor elsőbbséget kell biztosítani azon céloknak, amelyek, kis költségigénnyel, hatékonyan képesek megoldást kínálni, vagy képesek a későbbi jelentős programok szükséges háttérének megteremtésére.

Helyzetértékelés, probléma meghatározás	Elérendő környezeti célállapot	Intézkedések	Prioritás Fontossági sorrend	Program(ok) fejezet száma
A Rába melletti települések és illetékes hatóságok nem rendelkeznek komplex vízgazdálkodási programmal.	Elkészül a „Rábavölgy komplex vízgazdálkodási program”, mely megvalósulása esetén környezetbarát módon segít a Rába hasznosításában.	Aktív települési részvétel a program kidolgozásában, község érdekeinek hatékony képviselése.	A	4.3.1.
A településen közegészségügyi kockázatot jelentő parlagfüves területek találhatóak.	Az allergén gyomok visszaszorítása, az allergiás tünetek számának csökkenése.	Az elhanyagolt területek megfelelő művelése. A parlagfű irtása.	A	4.8.1.
A lakosság jelentős hányada vegyes tüzeléssel szennyezi a levegőt.	A vezetékessé földgázhálózat javuló kihasználtsága, csökkenő levegőszennyezés.	Környezettudatos nevelés, a tudatos energiatakarékosság erősítése.	A	4.2.3. 4.6.2.
Illegálisan lerakott hulladékokkal szennyezett terület található a településen.	Nincs illegális lerakó a településen.	Illegális hulladéklerakó felszámolása, a terület rehabilitációja. Újabb lerakások akadályozása.	A	4.4.2.

Helyzetértékelés, probléma meghatározás	Elérendő környezeti célállapot	Intézkedések	Prioritás Fontossági sorrend	Program(ok) fejezet száma
Az önkormányzati jogszabályok nem szabályozzák a helyi környezetvédelmi kérdések jelentős részét.	A településen teljes körűek a környezetvédelmet szabályozó önkormányzati rendeletek.	A helyi környezetvédelmi tartalmú jogalkotói munka felgyorsítása, a jogszabályok naprakész frissítése.	A	4.10.1.
A lakosság és a vállalkozások környezetért érzett felelősségérzete és környezetvédelmi ismeretei többnyire csekélyek, felszínesek.	A lakosság és a helyi vállalkozások, intézmények rendelkeznek a szükséges szintű környezetvédelmi ismerettel. Munkájuk és mindennapi tevékenységük során környezettudatos döntéseket hoznak.	A felnőtt korú lakosság környezeti nevelése falutervén, fórumokon, ingyenes képzéseken és rendezvényeken keresztül.	A	4.6.2. 4.9.1. 4.10.1. 4.11.1.
A szennyvízhálózatra rá nem csatlakozott háztartások potenciális talaj- és felszín alatti vízszennyező források.	Csökken a talajt, talajvizet szennyező háztartások száma.	A lakosság ösztönzése a szennyvízhálózatra való rácsatlakozásra.	A	4.4.3.
Szennyező, illetve használaton kívül álló közműpótlók (zárt tárolók és szikkasztók) találhatóak a településen.	Csökken a talajt és a talajvizet szennyező közműpótlók (zárt tárolók és szikkasztók) száma.	Közműpótlók felszámolása vagy tisztítása, a környezetet nem szennyező funkcióval való kiváltása.	A	4.4.4.
Településrendezési- és szerkezeti terv hiányában a község nem tudja térben és időben meghatározni a településfejlesztési elképzeléseit, emiatt elesik a rendelkezésre álló és a fejlődését szolgáló források jelentős részétől.	A község a hatályos jogszabályoknak megfelelően elkészített településrendezési- és szerkezeti tervvel rendelkezik. A fejlődés a racionális területhasználattal figyelembe vételével és pontosan definiált településfejlesztési célok mentén történik.	A település térbeli, és időbeni fejlődését rögzítő településrendezési terv elkészítése a környezet védelmének és a fenntartható fejlődés érdekeinek figyelembe vételével.	A	4.5.1.
A község nem rendelkezik a hatályos jogszabályoknak megfelelően elkészített hulladékgazdálkodási tervvel.	A település a hatóságok által elfogadott és a képviselő testület által jóváhagyott és kihirdetett hulladékgazdálkodási tervvel rendelkezik.	Pályázat benyújtása a települési hulladékgazdálkodási terv elkészítésére, a tervező cég kiválasztása, a terv elkészítése, elfogadása.	A	4.4.5.
A községet és annak környékét több ízben vízkárok érték. A falu árvízveszélyes területen fekszik.	A vízfolyások, felszíni vizek minőségét károsan befolyásoló hatások és a vizek káros hatásainak mérséklése, megszüntetése.	A vízrendezést meghatározó adottságok felmérése. Vízrendezési, vízkárelhárítási koncepció elkészítése és beépítése a szabályozási rendbe.	A	4.3.2.
A korábban használt hulladéklerakó potenciális talaj- és felszín alatti vízszennyező forrás.	Felszámolt/bezárt és rekultivált települési hulladéklerakó.	A hulladéklerakó környezeti felülvizsgálata, majd rekultiválása. A terület hasznosítása.	B	4.4.1.

Helyzetértékelés, probléma meghatározás	Elérendő környezeti célállapot	Intézkedések	Prioritás Fontossági sorrend	Program(ok) fejezet száma
Rossz állapotú, helyenként eltömődött, feliszapolódott csapadékvíz-elvezető hálózat.	Karbantartott, az esővizet gyorsan, károkozás nélkül elvezető csapadékvíz-elvezető hálózat.	Csapadékvíz-hálózat fejlesztési tervének elkészítése, a hálózat felújítása, folyamatos karbantartása.	B	4.3.3.
A szántóterületeken felhasznált műtrágya és növényvédőszer mennyiségek nem ismertek. Jelentős a környezetterhelés kockázata.	Általánossá válnak a természetkímélő gazdálkodási formák, a racionális földhasználat beépül köztudatba. Javul a természeti környezet és állatvilág életminősége.	A természetközeli gazdálkodási módok, a racionális, környezetkímélő földhasználat elterjedésének elősegítése, támogatása.	B	4.7.1. 4.7.2.
A település belterületén hiányos a zöldfelületi hálózat, sok építészeti érték nem kap kellő figyelmet.	Kellemes lakókörnyezet, vonzó településkép, sok zöldfelület, rendezett parkok és játszóterek.	Belterületi rendezés, zöldfelületi háló fejlesztése, parkok és játszóterek bővítése, helyi védetség alá tartozó természeti és építészeti értékek körének kiterjesztése.	B	4.5.2.
A településen alacsony az alternatív, megújuló és környezetbarát energiaforrások felhasználása.	A nem megújuló energia-hordozók felhasználása visszaszorul, csökken a levegőszennyezés.	Energiatakarékosság és energiahatékonyság növelése. Megújuló energiák használatának elterjesztése.	B	4.6.1. 4.6.3. 4.6.4. 4.6.5.
Hiányos véderdősáv a település körül, deflációnak kitett szántóterületek vannak.	A falu szakszerűen telepített, jó állapotú, a védelmi célnak megfelelő erdősávokkal rendelkezik.	A mezőgazdasági célú területhasználat racionalizálása, véderdősávok telepítése.	C	4.2.4.
A település értékes építészeti értékei felújításra, karbantartásra szorulnak.	A települési épített értékek állaga megfelelően karbantartott. A felújított épületek növelik a település turisztikai vonzerejét és lakosság-megtartó erejét.	A felújítandó építészeti értékek felmérése, felújítása és rendszeres karbantartása.	C	4.5.3.
A volt Tsz telephelyen és környékén alacsony a gazdasági aktivitás. Az üresen álló, romló állagú épületek hasznosítása nem megoldott.	A településen nincsenek leromlott állapotú mezőgazdasági és egyéb célra már nem hasznosított, felhagyott barnamezős területek.	A tulajdonviszonyok tisztázása, szükség szerinti állapotfelmérés és kármentesítés. A terület rehabilitálása és az új funkcióknak megfelelő hasznosítása	C	4.5.4.
Az ásott kutak többsége nincsen felszámolva vagy zárhatóvá téve.	Lezárt, szakszerűen eltömédékelt kerti kutak.	A kerti kutak felmérése és szakszerű lezárása	C	4.8.2.
A helyi gyalogos és kerékpáros közlekedés infrastruktúrája felújításra, bővítésre szorul.	Jó minőségű, alacsony, por-, zaj- és rezgésterhelést okozó közlekedési infrastruktúra. Javuló közlekedésbiztonság, bővülő környezetbarát kerékpáros közlekedés.	Útfelújítások és bővítések elvégzése, kerékpáros úthálózat fejlesztése, a mező- és erdőgazdasági utak rekonstrukciója.	C	4.2.1.

Helyzetértékelés, probléma meghatározás	Elérendő környezeti célállapot	Intézkedések	Prioritás Fontossági sorrend	Program(ok) fejezet száma
A burkolatlan bel- és külterületi, főleg mező- és erdőgazdasági célú utak porterhelést okoznak.	A földutak által okozott porterhelés lecsökken, javul az úthálózat minősége.	A földutak pormentesítése, megfelelő felületi zárással való ellátása (zúzott kő, aszfalt) és karbantartása.	C	4.2.2.
Rekultiválásra szoruló tájsebek vannak a településen.	Nincs rekultiválatlan tájseb a községben, a természetes vegetáció megerősödött.	A rekultivációs munkák elkezdésének elősegítése és ellenőrzése.	C	4.7.3.

A LEHETSÉGES PRIORITÁSOK:

A - elsődleges prioritás: A település környezeti állapotának megőrzéséhez, a lakosok lakókörnyezet javításához **elengedhetetlenül szükséges, rövid időintervallumon belül** (a KVP időtartama (3 év) alatt) végrehajtandó program. A végrehajtáshoz szükséges eszköz, **anyagi és intézményi háttér a településen rendelkezésre áll, vagy rövid idő alatt biztosítható.** Továbbá ide tartoznak azon önkormányzati feladatokat érintő olyan programok, amely feladatok elvégzése jogszabályban rögzítettek, de eddig az **önkormányzat elmulasztott teljesíteni**, valamint adott esetben **előfeltételét jelenti más beavatkozásoknak.**

B - másodlagos prioritás: A település környezeti állapotának megőrzése szempontjából **fontos** program, melynek megvalósítását a környezeti veszélyeztetés illetve egyéb sürgető tényezők szerint kell minél korábbi időpontra kitűzni. **A szükséges eszköz, anyagi vagy intézményi háttér hiányos.** A településnek ezen programok esetében rövid távon elsősorban a beindításához szükséges **feltételrendszer megteremtésére** kell időt fordítania. (szervezési feladatok, támogatási források felkutatása, stb. lépések). Ebben az esetben az adott feladat **végrehajtása ezen KVP időtartama alatt kezdődik el, de a befejezés túlnyúlik a jelen program végrehajtási időszakán (2006-2008).**

C - harmadlagos prioritás: A feladat **végrehajtása az anyagi/eszköz háttér hiánya, adminisztratív akadályok miatt kevésbé élvez prioritást.** Ide tartoznak a jelenben nem elengedhetetlenül fontos, inkább hosszú távú elképzelések, amelyek megvalósítása már csak a **jelen KVP időtartamát követően kezdődhet el** (2008 után). A megvalósítás időpontját a vonatkozó jogszabályok és az egyéb befolyásoló tényezők szerint (pl.: a terület környezeti érzékenysége) 4-10 éven belülre kell kitűzni.

4.2. LEVEGŐMINŐSÉG VÉDELME

4.2.1. Kerékpárút-hálózat kiépítése/bővítése

Cél

A kerékpárút hálózat kiépítése és bővítése, az egészséges- és kis felületigényű mindennapi ún. hivatásforgalmú közlekedési mód térhódításának elősegítése, az idegenforgalmi célú kerékpározási igény kielégítése. A biztonságos kerékpározás feltételeinek megteremtésén túl (kerékpársáv, forgalomszabályozás), figyelmet kell fordítani a regionális, településeket összekötő kerékpárutak kiépítésére vagy a kerékpározásra alkalmas úthálózat kijelölésére.

Leírás

Csörötnek közlekedés-földrajzi szempontból kedvező helyen fekszik, mivel több irányból érkező utak találkozásának csomópontjára települt. Csörötnekről nyugat felé **Magyarlakot** és a kistérség központját **Szentgotthárdot**, dél felé **Kondorfát** és kelet felé **Rábagyarmatot** lehet közvetlenül elérni. A legközelebbi nagy forgalmú, **8-as számú országos főút** 3 kilométer távolságra érhető el. A községet kelet-nyugati irányban a 7454. számú Szentgotthárd-Csörötnek, észak-dél felé pedig a 7453. számú Csörötnek-Kondorfa-Őriszentpéter utak keresztezik. A Rába folyón Szentgotthárdtól keletre Csörötneken ível át súly és méretkorlátozás nélküli **közúti híd**.

A településen az átmenő személy- és teherforgalom enyhén, de folyamatosan emelkedik. Az E66-os (ittthon 8-as) számú főút növekvő forgalma a 7454. számú Szentgotthárd-Csörötnek összekötő úton növeli érezhetően a tranzitforgalmat, a térségbe irányuló turizmus pedig a 7453. számú Csörötnek-Őriszentpéter úton keresztül terheli a falu úthálózatát. **A község közútjainak felújítása** - a szennyvízcsatorna-hálózat beruházásának részeként - **2005-ben befejeződött**. Ennek eredményeként körülbelül egy évtized távlatában jó minőségű utak állnak majd a faluban közlekedők rendelkezésére.

Az önkormányzat kezelésében összesen 3,4 km szilárd burkolatú út van. **A főút mellett célszerű a kerékpárosok számára is biztosítani a járműforgalomtól elválasztott, biztonságos közlekedés lehetőségét.**

A kerékpáros közlekedés fejlesztését – a helyi lakosok igényein túl – az Őrségben általánosan elterjedtnek mondható kerékpáros turizmus is indokolja. **Azonban nem feltétlenül kerékpárút kiépítésére van szükség, a célnak megfelel egy ésszerűen és biztonságosan, jól láthatóan kijelölt, közlekedési táblákkal jelzett kerékpáros útvonal is.** Az elterjedt kerékpáros közlekedés miatt lehetőség szerint biztosítani kell a biztonságos kerékpározás egyéb feltételeit is (pl. kerékpártárolók, rámpák, útbaigazító táblák kiépítése, kerékpársáv kijelölése). A programban az elsődleges szerep az önkormányzaté, de a finanszírozás kapcsán a Vas megyei közútkezelő Kht. is partner. Tanulmánytervnek kell készülnie, hogy a szóba jöhető műszaki és gazdasági elemzéseket végiggondolva kiválasztható legyen az optimális megoldás.

Saját források ritkán állnak teljes mértékben rendelkezésre, így a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz. Kedvező elbírálás esetén a kivitelezési munkák elvégzését pályázatadás útján ki lehet adni vállalkozónak, és meg lehet kezdeni az építést. Az építés végét szakhatósági bejárás, műszaki átadás-átvétel és engedélyezés jelenti.

A munka nagysága miatt lehetséges a térbeli és időbeli szakaszolás. Egyszerűbb intézkedések (kerékpártároló építése, tájékoztató táblák kihelyezése, információs pontok felállítása) forrásigénye töredéke a megjelöltnek, és ezeket a település önerőből is képes megfinanszírozni.

Operatív lépések

- tanulmányterv elkészítése
- engedélyezési / kiviteli tervek elkészítése
- a munkák pénzügyi-műszaki előkészítése, területbiztosítás
- pénzügyi források előteremtése (amennyiben saját forrásokból a kivitelezés nem finanszírozható)
- építési munkák megpályáztatása, az építés vállalkozásba adása, építés

Monitoring

- a tanulmányterv elkészül, műszaki és pénzügyi alternatívák állnak rendelkezésre
- A kiválasztott változat kiviteli tervei elkészülnek, az építési-szakhatósági engedélyek, hozzájárulások megléte
- a területviszonyok rendezettek, a munkák megalapozó pénzügyi számításai rendelkezésre állnak
- a kiválasztott kivitelező végrehajtotta az építési feladatokat, a szakasz elkészült és megtörtént a műszaki átadás-átvétel

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, kistérségi társulás.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Tanulmányterv	■											
Tervezés és engedélyezés		■ ■ ■ ■										
Előkészítés				■ ■ ■ ■								
Pályázás					■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■							
Építés								■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■				
A megvalósítás forrásigénye	0,4-0,5 MFt/km				0,1-0,3 MFt				20-22 MFt/km			
Forráslehetőség	BM, GKM, KvVM											

4.2.2. Mező- és erdőgazdasági utak korszerűsítése, javítása, karbantartása

Cél

A település porterhelésének, levegőszennyezésének csökkentése. Ezt szolgálja a mezőgazdasági termelés és áruszállítás közlekedési feltételeinek javítása megfelelő vízelvezetésű utakkal, szükség esetén szilárd burkolat kiépítésével.

Leírás

A mezőgazdasági funkciót betöltő, de belterületen áthaladó utak útburkolat nélküliek, vegyes anyaggal (föld, törmelék, stb.) ellátottak. Az úthálózat kialakításánál figyelembe kell venni az utak teherbírását, melyhez megfelelő módon kiépített alap és felületzárás, valamint a működőképes csapadékvíz elvezetés elengedhetetlen.

Csörötnek külterületen található burkolat nélküli mezőgazdasági „földutakat” az állam a kárpótlás és a termelőszövetkezetek privatizálása során az önkormányzat és az Őrségi Nemzeti Park tulajdonába adta. **Az önkormányzat és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága azonban sem pénzügyi forrásokat, sem szakembereket nem kapott az utak megfelelő karbantartására.** A mező- és erdőgazdasági utak ezért sok helyen felújításra szorulnak.

A feladat szereplői a községi önkormányzat valamint az utak korszerűsítésében érdekelt mezőgazdasági vállalkozások és erdőtulajdonosok. A kiválasztott útra vonatkozó terveket ki kell dolgozni engedélyezési/kiviteli terv szinten, részletes műszaki paraméterekkel, méret-, mennyiség- és költség-számításokkal. Ki kell kalkulálni a pontos pénzügyi konstrukciót a kivitelezésre, és biztosítani kell a területet az építés céljára (ebben az esetben esetleg kisajátításokra szükség lehet). Ilyen célú felmérés, vagy elképzelés a községben eddig még nem született, így jelenleg konkrét utakat, célokat nincs mód kijelölni. Elsőként éppen a munkák szükségességét kell mérlegelni, ezután születethet döntés a program megvalósításáról.

Saját források hiányában a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz. Kedvező esetben az út korszerűsítésében érdekelt vállalkozás és/vagy ingatlantulajdonos is beszáll a megvalósításba, konkrét munka – pl. munkagép biztosításával – vagy akár a pályázathoz szükséges önerő rendelkezésre bocsátásával.

Operatív lépések

- a felújításra vagy burkolásra váró utak kiválasztása
- engedélyezési/kiviteli tervek elkészítése
- engedélyeztetés szilárd burkolat kiépítéséhez, új útszakasz kialakításához
- a munkák pénzügyi-műszaki előkészítése, területbiztosítás
- pénzügyi források előteremtése (amennyiben saját forrásokból a kivitelezés nem finanszírozható)
- építési munkák megpályáztatása, az építés alvállalkozásba adása, építés

Monitoring

- a kiválasztás megtörténik, műszaki és pénzügyi alternatívák állnak rendelkezésre,
- a kiválasztott változat kiviteli tervei elkészülnek, az építési-szakhatósági engedélyek, hozzájárulások megvannak,
- a területviszonyok rendezettek, a munkák megalapozó pénzügyi számításai rendelkezésre állnak,
- a kiválasztott kivitelező végrehajtotta az építési feladatokat, a szakasz elkészült és megtörtént a műszaki átadás-átvétel,

Felelős szervezet

A megvalósításért felelős szervezet az önkormányzat.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Kiválasztás	■											
Engedélyezési / kiviteli terv	■	■										
Előkészítés			■									
Pályázás				■	■	■						
Építés						■	■	■				
A megvalósítás forrásigénye	0,1-2 MFt/km	*		0,1-0,3 MFt		**						
Forráslehetőség	FVM, GKM, megyei és regionális pályázatok											

*Csak a konkrét tervek ismeretében kalkulálható.

**Földútnál néhány 10.000 Ft/km, szilárd burkolatú út felújítása 50-70 MFt/km, teljesen új burkolt út építése 180-200 MFt/km

4.2.3. A lakossági gázbekötések arányának növelése

Cél

A fa és szénalapú fűtésből származó levegőszennyezés mértékének csökkentése, a lakossági vegyes tüzelés arányának minimálisra csökkentése.

Leírás

Csörötneken a földgázhálózat 1993-ban került átadásra a település teljes belterületén. **A településen a lakosság 50 százaléka gázfűtést, 50 százaléka vegyes tüzelést (ebből kb. 45 % fát) használ.** Utóbbi célból főleg saját erdőterületről termelik ki tűzifát a tulajdonosok vagy a Rönökön és Csörötneken működő faüzemekből, illetve a Szombathelyi Erdészeti Rt.-től vásárolják a lakosok. Esetenként engedély nélküli fakitermelés is előfordul.

A szolgáltatást a győri székhelyű **Észak-dunántúli Gázszolgáltató Rt.** (9027 Győr, Puskás T. u. 37.; <http://www.egaz.hu>) nyújtja. A gerincvezetésekre való közvetlen rácsatlakozás minden háztartás számára biztosítva van. A lakosság jövedelmi helyzetéhez képest magas közvetlen és járulékos költségek (pl. tervezés, a belső gázvezetékek kiépítése, kazánvásárlás, stb.) miatt azonban csak fokozatosan bővül a szolgáltatást igénybe vevők köre. **Jelenleg 330 háztartásból 165 van rákötve a hálózatra (50 %-os arány).** A csatlakozók száma a családok pénzügyi lehetőségei függvényében emelkedik évről-évre. Évente körülbelül 5-7 új háztartás csatlakozik a rendszerhez.

A település háztartásainak fele már rá van kötve a vezetékes gázhálózatra, azonban törekedni kell a minél magasabb, közel 90-100 százalékos arány elérésére. Az egyedi gázbekötések legfőbb akadálya a forráshiány illetve a lakosság motiváltságának hiánya. A lakossági gázbekötések ösztönzése érdekében egy kedvező banki hitelkonstrukcióra és egy engedményezési szerződésre van szükség a gázszolgáltató és a lakosság között, amelyek segítségével a háztartások több év alatt törlesztik a bekötés bank által fedezett költségeit.

Operatív lépések

- lakossági igények és lehetőségek felmérése,
- kedvező konstrukciót kínáló bank kiválasztása, részletek egyeztetése,
- gázrákötések kivitelezése,

Monitoring

- adatbázis a lakossági igényekről,
- engedményezési szerződés feltételei és körülményei ismertek; szerződés megkötése,

Indikátor:

- gázhálózatra való rákötöttség arányának változása (+/- %),
- az éves vezetékes földgázfogyasztás (m³),
- a vezetékes földgáz fogyasztásának éves mennyiségének változása (+/- %),

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, a szolgáltatást nyújtó bank és a helyi gázszolgáltató cég.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Lakossági igény felmérése	■	■										
Kedvező konstrukciót kínáló bank kiválasztása			■	■								
Gáزرákötések kivitelezése					■	■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,5-0,7				Nem kalkulálható, az igényektől függ							
Forráslehetőség	GKM											

4.2.4. Mezővédő erdősávok/fasorok telepítése

Cél

A program célja a település lakóterületére érkező por és egyéb szennyeződések mennyiségének csökkentése, külterületen a gazdálkodók terméshozzáértésének növelése, valamint a zöldhálózati elemek fejlesztése.

Leírás

Csörötneken az erdőterület összesen 1213 hektár, ami a külterület több mint 63 százalékát teszi ki. Az erdők nagyjából az állami tulajdonú **Szombathelyi Erdészeti Rt.** (internet <http://www.szherdeszet.hu>) kezelésében vannak. Az osztatlan közös, illetve kárpótlási liciteken részaránytulajdont szerzett magántulajdonosok - akiknek erdőbirtokossági társulása nem, csak közös képviselője van - kisebb részben tulajdonosai a helyi erdőknek.

Csörötnek erdőinek kezelését - a többi őrési és vendvidéki erdőkhöz hasonlóan - a részvénytársaság Szentgotthárdi Erdészeti Igazgatósága végzi. Itt már érezhető az Alpok hatása: 800-900 mm az éves csapadék mennyisége, amelynek eloszlása az év során egyenletes, ezért a rétek nyáron is üde zöldek. Az erdőállomány többsége értékes keményfa (tölgy, bükk, éger és gyertyán) és különböző fenyőfajta. A Rába mellett ún. „galéria- és ártéri erdők” foltjai láthatóak. Ezek fafajai főleg a nyár és a fűz.

A szántóterület összesen 403 hektár, ami a külterületi földterületek mintegy 20,92 százalékát teszi ki. Csörötneken a lakóterületek körül, a Rába mellett és a 7461. számú Magyarlak-Csörötnek-Rábagyarmat-Rátót összekötőúttól északra húzódó egybefüggő, deflációnak kitett szántóterületeken alacsony a védelmi rendeltetésű, mezővédő erdősávok aránya.

Hiába található a községben nagyterjedésű, összefüggő erdőterületek, ezek főként a településtől délre fekszenek. A fásított területek növelése ezért mind mezőgazdasági, mind ökológiai szempontból fontos feladat. A program megvalósítása során kiemelt cél kell, hogy legyen a természetközeli erdőgazdálkodás területi arányának növelése, és a **Nemzeti Erdőprogram** kapcsolódó feladatainak végrehajtása.

A telepítéseknél az alábbi őshonos, hazai növényfajokat célszerű felhasználni:

- **őshonos fafajok**, úgymint kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus pannonica*), simalevelű mezei szil (*Ulmus minor*), vénic szil (*Ulmus laevis*), szürke és fehér nyár (*Populus canescens*, *Populus alba*), vadalma (*Malus sp.*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), zselnicemeggy (*Padus avium*), mezei juhar (*Acer campestre*).
- **őshonos cserjefajok**, úgymint vörösgyűrűs som (*Cornus sanguinea*), mogyoró (*Corylus avellana*), kányabangita (*Viburnum opulus*), kutyabenge (*Frangula alnus*), varjútővisbenge (*Rhamnus catharticus*), csíkos kecskerágó (*Euomyzus europaeus*), hamvas szeder (*Rubus caesius*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vörös ribizke (*Ribes rubrum*), borostyán (*Hedera helix*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), vadrózsa (*Rosa canina*), kökény (*Prunus spinosa*).

A telepítések nem történhetnek a gyepterületek rovására, mivel azok önmagukban már értékes természetközeli területek. Az erdősítést a mezőgazdasági területek extenzívebb hasznosításával kell megoldani. Ahol nincs hely és lehetőség erdősáv kialakítására, ökológiailag is működőképes erdő létrehozására, ott is törekedni kell a fás növényzet terjesztésére, különösen a közúti forgalom vagy egyéb zaj- légszennyező forrás által érintett településrészekben. Ennek hagyományos és a tájba is jól illeszkedő módja a fasorok kialakítása, mind kül-, mind belterületen. A települési zöldterületek fejlesztése, parkosítás is hasonlóan kedvező hatású.

A mezővédő erdősávok és fasorok telepítésével illetve rehabilitációjával a biológiai és a tájképi diverzitás növelése mellett jelentősen csökkenthető a külterületeken, elsősorban a szántóföldeken keletkező por mennyisége, a deflációs talajpusztulás mértéke, valamint az út menti hófogó erdősávok telepítése által a hóátfúvások veszélye. Az erdősávok és fasorok adott esetben egy átfogó zöldhálózati rendszer részét is képezhetik.

Vonatkozó jogszabályok

1257/1999 EK rendelete,
1996. évi LIII. tv.,
1996. évi LIV. tv.,
29/1997. (IV. 30.) FM r.,
88/2000. (XI. 10.) FVM r.

Operatív lépések

- a lehetséges területek felmérése
- egyeztetések a helyi gazdákkal
- tervezés
- területbiztosítás
- erdőtelepítés

Monitoring/Indikátorok:

- új telepítésű mezővédő erdősávok területének nagysága (ha, %)
- egyéb fásítás alá vont területek növekedése (ha, %)
- a mezővédő erdősávok éves növekedésének százalékos aránya (%)

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, erdőbirtokosság, a mezőgazdasági árutermelésben és földművelésben érdekelt gazdálkodók.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A szóba jöhető területek felmérése	■											
Egyeztetések a helyi gazdákkal	■	■										
Tervezés/területbiztosítás		■	■									
Erdőtelepítés					Folyamatos							
A megvalósítás forrásigénye	8-10 eFt/ha				Egyedi fásításnál 100-500 Ft/db, Erdősítésnél 200-500 eFt/ha							
Forráslehetőség	FVM, KvVM											

4.3. A TALAJ-, A FELSZÍN ALATTI ÉS A FELSZÍNI VIZEK VÉDELME

4.3.1. Részvétel „Rábavölgy, komplex vízgazdálkodási program” kidolgozásában

Cél

A település térbeli, és időbeni fejlődését dinamikusan követő vízgazdálkodás-fejlesztési terv elkészítése és beépítése a település igazgatási rendszerébe (meglévő/készülő rendezési terv, helyi építési szabályzat). A település adottságainak felmérésevel, értékelésével és a fejlesztési alternatívák racionalizálásával a település vízrendezetségét és vízgazdálkodását károsan befolyásoló hatások mérséklése, megszüntetése.

Leírás

A program célja **Csörötnek** adottságait és fejlesztési elképzeléseit, a település közigazgatási területét átfogó vízgazdálkodási elgondolások kidolgozása, mely magában foglalja a településnek a felszíni és a felszín alatti vizekkel, az önkormányzat területén található vízkészletekkel, a csapadékvizekkel kapcsolatos politikáját. **Csörötnek** területén az egyetlen jelentősebb felszíni folyóvíz a **Rába** és annak a vízerőműhöz vezető üzemvíz-csatornája. A község jövőbeli vízhasználatát jelentősen befolyásolhatja az egyeztetés alatt álló „**RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási program**” (internet <http://www.rabavolgy.hu>).

A program keretében erdészeti, mezőgazdasági, önkormányzati, természetvédelmi, környezetvédelmi, térinformatikai, vízügyi és sok más szakterület képviselői vitatják meg, mit kell tenni ahhoz, hogy a Rába folyó természeti értékeinek megtartása, növelése mellett a folyóval szemben támasztott vízgazdálkodási igények kielégíthetők legyenek. A feladat meghatározása során a természeti értékek megtartása, a jó ökológiai potenciál elérése érdekében alapvető természetvédelmi cél volt, hogy:

- megtörténjen a vizes élőhelyek rehabilitációja,
- a vízi élőlények számára a folyó hosszirányban átjárható legyen (**kék folyosó**),
- adottak legyenek a vízhez kötődő élőlények számára a zavartalan vándorlás feltételei (**zöld folyosó**).

A vízgazdálkodási célú beavatkozások tervezése az alábbi igények érdekében történt:

- vízigények kielégítése (ivóvíz, öntözővíz, vízpótlások, stb.),
- ivóvízbázisok védelme,
- árvizek elleni védelem biztosítása,
- belvizek elleni védelem biztosítása,
- aszálykárok elkerülése.

A fenti célokat kielégítő, a honlapon található alapterv a nemzeti parkok, az önkormányzatok, és a területi vízgazdálkodási tanácsok segítségével készült el. Bemutatja a javasolt megoldásokat, és lehetőséget teremt arra, hogy a különböző szakemberek felmérjék, hogy a terv megvalósítása szakterületükön mivel jár. A tervek megvalósítása bár közcél érdekében

történik, mégsem lehet egy-egy szakma belügye. Ahhoz, hogy a tervek alapján megvalósított beavatkozások időtállóak legyenek konszenzusra van szükség a területen élők és gazdálkodók között. Ezért szükségesek azok, a program keretében tervezett szakmai és nyílt fórumok, amelyek lehetőséget adnak a véleménynyilvánításra, a hozzászólásra. Emellett lehetőséget teremtenek arra is, hogy a Rábavölgyben élők megismerjék a fejlesztési elképzeléseket, és javaslataikkal tovább segítsék azt.

A folyógazdálkodási program egyben kísérlet is. 2000-ben életbe lépett az Európai Unió Víz Keretirányelve (EUVKI), amely már Magyarországon is meghatározó irányelv a vízgazdálkodásban. A folyógazdálkodási programra létrejött tárcaközi bizottság ezért úgy döntött, hogy a rábai program legyen az EUVKI vízgyűjtő-gazdálkodási tervének előfutára, mintaprojektje, amelynek tapasztalatai alapján kialakítható a 2009-ben az egész országban végrehajtandó nyílt eljárások metodikája. Az eddig lefolytatott tervezési eljárás viszont lehetőséget ad arra is, hogy azok a projektek, melyek ebben a „minta” nyílt eljárásban támogatottságot nyernek, megvalósíthatók legyenek az Európai Unió 2007-ben induló strukturális alapjaiból.

A „RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási program” 48. és 49. térképszelvényei mutatják be a Csörötnek melletti Rába szakaszt. A térképek lehatárolják a part melletti zöldfolyosó határait és partbiztosítással kapcsolatos igényeket/terveket jeleznek. A térképek jelzik továbbá a híd lábához tervezett csónakkikötőt és hajókiemelőt, az önkormányzati árvízvédelmi töltéseket, illetve különböző vízügyi érdekeltségű műtárgyak kiépítését. A felhagyott partmenti kavicsbányák közelében vízpótló és vízátervezési célú műszaki beavatkozások és egy természetvédelmi célú műtárgy kiépítése várható. A 48. számú térkép a település belterületén megőrizendő partvonalat jelez. **A térképeket részletesen lásd a mellékletek között, az 5.4. fejezetben.**

A „RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási programban” ki kell térni a lehetséges gazdasági és jogi szabályozó eszközökre, lehetőségekre is. A vízgazdálkodási koncepciót, a vízgazdálkodás egyedi sajátosságai miatt nem lehet egyetlen önkormányzat területére elkészíteni, **Csörötnek** önkormányzatnak ezért aktívan részt kell vennie a térségi program kialakításában.

Operatív lépések

- A település adottságainak komplex felmérése (különös tekintettel a vízgazdálkodási adottságokra).
- A település fejlődési irányainak racionalizálása, vízgazdálkodási irányvonal.
- A vízgazdálkodási koncepció elkészítéséhez szükséges pályázati források felkutatása, pályázás a vízgazdálkodási koncepció kidolgozására.
- A feladat megpályáztatása, a megbízandó cég kiválasztása.
- A vízgazdálkodási koncepció elkészíttetése a társadalmi egyeztetések biztosításával.
- A munka eredményeinek beépítése az önkormányzat szabályozási rendjébe (rendezési terv, helyi építési szabályzat).

Monitoring

- nyertes pályázat
- szerződéskötés történt a települési vízgazdálkodási koncepciót készítő céggel
- a koncepció elkészült

- a programok beépültek a „RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási programban” és az önkormányzat ügyrendjébe

Felelős szervezet

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat, partnerek a Rába menti önkormányzatok és „RÁBAVÖLGY, komplex vízgazdálkodási programot” készítő szervezetek

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A település adottságainak felmérése szakértő céggel	■											
Aktív részvétel a „Rábavölgy, komplex vízgazdálkodási program” kidolgozásában		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,5	0,1-0,2 MFt										
Forráslehetőség	KvVM											

4.3.2. Települési vízrendezési-, vízkárelhárítási koncepció kidolgozása

Cél

A település vízgazdálkodási és vízrendezési adottságainak felméréseivel, értékelésével és a fejlesztési alternatívák racionalizálásával a település vízrendezettségét, valamint az önkormányzat tulajdonában és/vagy kezelésében álló vízfolyások, felszíni vizek minőségét károsan befolyásoló hatások és a vizek káros hatásainak mérséklése, megszüntetése. Az önkormányzat közigazgatási területére egy átfogó, a település adottságainak megfelelő vízrendezési-, vízkárelhárítási terv elkészítése, melynek be kell épülnie a település igazgatási rendjébe.

Leírás

A település közigazgatási területének vízrajzi szempontból **legjelentősebb eleme a Rába folyó**, amely a települést kettészelve kanyarog széles alluviális völgyében. A község határában a kanyargó folyó lefűződéseiből számos holtág és morotva keletkezett, amelyek az árvizek alkalmával elöntés alá kerülnek, ezzel biztosítva a természetes vízutánpótlást a vizes élőhelyek gazdag növény- és madárvilága számára.

Csörötneket és annak környékét több ízben jelentős vízkárok érték. A védtöltés befejezetlensége miatt a település egy része elöntés alá kerülhet a Rába mértékadó árvizeinél. A Rába Q_{1%}-os árvizeikor az elöntött terület 454 hektár. A település területét érintve **2005. év augusztusi végén ismét jelentős árhullám vonult le a Rábán.** A folyó mértékadó 1965-ös árvizét megközelítő árhullám az emberi javakban (ingó és ingatlan vagyonban) szerencsére nem okozott jelentősebb anyagi károkat, bár jelentősen megrongálta az épülő szennyvízcsatorna-hálózatot, néhány helyen az összekötő utakat, az árvízvédelmi védműveket és elöntötte a mélyebben fekvő mezőgazdasági területeket. Az árvíz elleni védekezés szervezett keretek között, az önkormányzat és a vízügyi igazgatóság irányítása mellett szakszerűen és hatékonyan zajlott.

Csörötneken további jelentősebb vízfolyások a **Huszászi patak és a Gyöngyös ér.** A **Huszászi patak** medre legtöbb helyen elhanyagolt, ezért az üzemeltető Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságnak (Őriszentpéter) az önkormányzat igyekszik minden segítséget megadni. A belterületen áthaladó szakaszokon közhasznú munkásokkal kivágatja a szabad lefolyást akadályozó bokrokat és fákat.

A **Gyöngyös ér** nagycsapadék esetén - a Rába árvizeitől függetlenül - is elöntheti a község déli részét. A 2005. évi árvíz ismét megmutatta, hogy **jelentős problémát okoz a Gyöngyös ér Rábába csatlakozó torkolati szakasza**, ahol a Rába magas vízállása esetén visszaduzzasztja a dombokról lefolyó vizeket. Az önkormányzat régóta szorgalmazza egy megfelelően védett, vész esetén zárható zsilip és átereszt kiépítését, mellyel meg lehet védeni Csörötnek mélyebben fekvő lakóterületeit.

Különösen akkor van nagy veszélynek kitéve a falu, amikor a Rábán és a Gyöngyösön egyszerre érkezik nagyobb mennyiségű víz. A **2005. év augusztus végi árvíz** újfent felhívta a figyelmet arra, hogy mielőbb meg kell kezdeni a település komplex árvízvédelmének

fejlesztését. A falu nagy szerencséjére a Rába mértékadó 1965-ös árvizét megközelítő árhullámmal nem érkeztek egyidejűleg jelentős vizek a környező dombokról. Azonban így is károk keletkeztek. A Rönök és Csörötnek, illetve a Vasszentmihály és Csörötnek közötti összekötő utakat a vízbetörések és átfolyások miatt rövid időre teljesen le kellett zárni.

A fenti jelentősebb vízfolyásokon felül déli irányból – az ott elhelyezkedő magaslatokról, dombokról – számos kis patak és egyéb időszakos vízfolyás csatlakozik a Rábához. Közülük a legnagyobb a Magyarlak és Csörötnek határán húzódó **Baksa árok**. Az árok tulajdonosa Magyarlak és Csörötnek önkormányzata, kezelője az **Órségi Talajvédelmi és Vízügyi Társulat (Szombathely)**. Az árok medre a legtöbb helyen elhanyagolt, elbokrosodott, amit az önkormányzatok többször jeleztek a társulatnak. A társulat ennek ellenére nem hajtotta végre a kezelőként rá háruló feladatokat. A karbantartás minden esetben vontatottan zajlik, a kapott szolgáltatás nem tekinthető megfelelő minőségűnek.

A program során egy, a település adottságait és fejlesztési elképzeléseit, az önkormányzat egészét átfogó vízrendezési elgondolás, valamint a vizek kártételei elleni védekezés műszaki és nem szerkezeti elemeinek fejlesztései kerülnek kidolgozásra, melyek magukban foglalják a településnek a felszíni és a felszín alatti vizekkel, az önkormányzat területén található vízkészletekkel, a csapadékvizekkel, a vizek mennyiségével és minőségével kapcsolatos politikáját. A tanulmány tartalmazza a lehetséges gazdasági és jogi szabályozó eszközökre, lehetőségeket is.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2000/60/EK irányelve, Tanács 76/464/EGK irányelve és leányirányelvei, Tanács 96/61/EGK irányelve, 46/1999 (VIII.6.) Korm. r., 132/1997 (VII.24.) Korm. r., 72/1996 (V.22.) Korm. r., 203/2001. (X.26.) Korm. r.; 204/2001. (X.26.) Korm. r.; 193/2001. (X.19.) Korm. r.; 220/2004. (VII.21.) Korm. r., 28/1963 (V.É.13.) OVF utasítás, 2/1999 (K.H.V. Ért.15.) KHVM-KöM egy. u., 9/2002. (III.22.) KöM-KöViM egy. r., 25/2003 (XII.30.) KvVM r.

Operatív lépések

- A település adottságainak komplex felmérése (különös tekintettel a vízrendezési adottságokra),
- A vízrendszer elemei fejlesztési irányainak megfogalmazása,
- A feladat megpályáztatása, a megbízandó cég kiválasztása,
- A települési vízrendezési - vízkárelhárítási koncepció/terv elkészítése,
- A munka eredményeinek beépítése az önkormányzat szabályozási rendjébe,

Monitoring

- nyertes pályázat,
- leszerződött cég a vízkárelhárítási terv készítésére,
- elkészült terv,
- a tervben meghatározott feladatok megvalósításra kerültek, a terv programjai beépültek az önkormányzat szabályozási rendjébe,

Felelős szervezet

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Források megszerzése, cég kiválasztása	■											
A település adottságainak felmérése	■	■										
A koncepció kidolgozása		■	■	■	■	■	■					
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	1-5 MFt											
Forráslehetőség	KvVM											

4.3.3. Belterületi csapadékvíz-elvezetési koncepció kidolgozása, a rendszer fejlesztése

Cél

A település csapadékvíz-elvezetési problémáinak hosszú távú és fenntartható megoldása, a csapadékvíz-elvezető rendszer elemeinek fejlesztése, rekonstrukciója, az erózió és feliszapolódások csökkentése.

Leírás

Csörötnek a Nyugat-magyarországi dombvidéken, a Rába vízgyűjtőjének kavicsstakaróján fekszik. A fedőréteg rossz vízáteresztő, a földterületek jelentős részén agyagos, kötött az altalaj.

Csörötneken a csapadékvíz összegyűjtése nyílt felszíni és egy rövid szakaszon zárt, felszín alatti csatornahálózatban történik. A nyílt árkok többségének oldala füves rézsűvel fedett. Felszín alatti csatorna hossza mindösszesen csak 300 méter (a körforgalmú csomópont környékén). A főút mellett az árkok részlegesen burkoltak. A csatornahálózat esése megfelelő, pangó vizek nem jellemzőek.

Az elvezetett csapadékvizek befogadója a községtől északra húzódó **Rába folyó**. Az árkok karbantartását és tisztítását az átereszekkel együtt folyamatosan kell végezni. A falura a csapadékos időszakokban – illetve esetenként a tavasszal hirtelen „ráköszöntő hóolvadás” miatt – rázúduló nagy mennyiségű víz gyorsan feliszapolják a csatornákat, eltömíti az átereszeket. A rossz állapotú csatornahálózat miatt több helyen a víz az útest felületén folyik le, ezzel rongálva azok szilárd burkolatát. **A csatornák és az átereszek a karbantartás elmaradása miatt a legtöbb helyen felújításra szorulnak.** Ezt az önkormányzat nehéz anyagi helyzete miatt egyedül nem tudja felvállalni.

Az önkormányzat a belterületen futó csatornák felszínének kaszálását, kisebb mértékű javítását rendszeres időközönként elvégzi. A lakóházak előtti csatornaszakaszokat a lakóknak kellene tisztítani, amit azonban néhol elhanyagolnak.

A fentiek figyelembe vételével javasoljuk a település teljes csapadékcsatorna hálózatának részletes felméréssel csapadékvíz-elvezetési koncepció készítését a lehetséges legjobb megoldásokról. A tanulmány elkészítése és elfogadása után mielőbbi meg kell kezdeni az engedélyezési és a kiviteli tervek kidolgozását, valamint az engedélyezési eljárások lefolytatását.

Ki kell kalkulálni a pontos pénzügyi konstrukciót a kivitelezésre. Saját források ritkán állnak teljes mértékben rendelkezésre, így a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz. A munka nagysága miatt lehetséges egy térbeli és időbeli szakaszolás. Ehhez szükséges az önkormányzat, a helyi gazdálkodó szervezetek, a területi hatóságok (KÖVIZIG, KÖTEVIFE) együttműködése.

Vonatkozó jogszabályok

EP és Tanács 2000/60/EK irányelv,
120/1999. (VIII.6.) Korm. r.,
232/1996. (XII.26.) Korm. r.,
203/2001. (X.26.) Korm. r.;
204/2001. (X.26.) Korm. r.;
193/2001. (X.19.) Korm. r.;
9/2002. (III.22.) KöM-KöViM r.,
220/2004. (VII.21.) Korm. r.,
25/2003 (XII.30.) KvVM r.

Operatív lépések

- a csapadékvíz-elvezető hálózat elemeinek állapotfelvele
- csapadékvíz-elvezetési koncepció kidolgozása
- engedélyezési és kiviteli tervek készítése
- engedélyezési eljárás lefolytatása
- kivitelezés

Monitoring

- a tervek elkészültek
- sikeres engedélyeztetési eljárást lefolytatták
- a kivitelezés megtörtént

Indikátor:

- az erózióval érintett területek kiterjedésének csökkenése a községben (ha/év)

Felelős szervezetek

- Önkormányzat
- Helyi gazdálkodó szervezetek
- KÖVIZIG (adatszolgáltatás, egyeztetések)
- KÖTEVIFE (adatszolgáltatás, egyeztetések, tervek engedélyezése),
- FVM (adatszolgáltatás, egyeztetés)
- NPI

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A csapadékhálózat elemeinek állapotfelvele	■											
Koncepció készítése		■										
Engedélyezési és kivitelei tervek készítése			■									
Kivitelezés					■							
A megvalósítás forrásigénye (Mft)	0,3-3	0,3-1,5	1-30		A tervezett munkától függően							
Forráslehetőség	KvVM, FVM											

4.4. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

4.4.1. Régi, felhagyott hulladéklerakó környezeti vizsgálata és rekultiválása

Cél

A régi, bezárt települési hulladéklerakó által okozott károk megszüntetése, illetve a további károkozás megakadályozása.

Leírás

Csörötneken a 0218 hrsz.-ú területen, a temetővel átellenesen szemben, a Gyöngyös ér mellett 1996-ig üzemelt egy települési kommunális szilárd hulladéklerakó. A lerakóba - 1970-től kezdődően - a szervezett hulladékgyűjtés bevezetéséig helyezték el a lakosságnál keletkezett szemetet. A szemétklerakót az önkormányzat 1996. végén bezáratta és a hulladék szétszóródásának megelőzése érdekében azt földdel befedte. A terület pontos elhelyezkedését lásd az 5.2. fejezetben, a mellékletek között.

A régi települési lerakó minősítése után az érintett területhez új tevékenységet (funkciót, területhasználatot) kell hozzárendelni. Amennyiben szükséges, a felszámolás zavartalanságát és a területet rekultivációját biztosítani kell. Az ehhez szükséges egyéb tevékenységeket – pl. a terület körbekerítése - a rekultivációt végző társaságnak kell biztosítani.

A hulladéklerakóban elhelyezett hulladékok mennyiségének és minőségének azonosítását követően ki kell dolgozni a megszüntetésüket és a terület rekultivációját célul kitűző intézkedési tervet, felmérve a szükséges pénzügyi, személyi és tárgyi feltételeket, és a lerakó okozta reális környezeti veszélyeztetés mértékét. Forrásszerzésre alkalmas műszaki és gazdasági tervjavaslatokat kell készíteni a lerakóhely olyan rehabilitációs lehetőségeiről, melyek lehetőség szerint új, értéknövelő funkciót teremtenek a mentesített területen. Ezzel elkerülhetőek a további lerakások, megfizethetővé válik a szakszerű rekultiváció, és a falu általános életminőségi adottságai is nagymértékben javulhatnak.

Vonatkozó jogszabályok

2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról,
213/2001.(XI.14.) Kormány rendet,
241/2001. (XII. 10.) Kormány rendelet,
22/2001.(X.10) KöM rendelet,
45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet

Operatív lépések

- a hulladéklerakók környezetvédelmi felülvizsgálata
- kataszter készítés (mennyiségi és minőségi). Az ártalmatlanítási lehetőségek meghatározása.
- rehabilitációs tervcsomagok kidolgozása

- a rehabilitációs munkálatokra alvállalkozó pályázat útján történő kiválasztása

Monitoring

- a kataszterben regisztrált területek értékesíthetőségének növekedése

Indikátorok:

- fúrások száma, fúrások kiértékelése (db)
- a bázisév viszonylatában évente felszámolt és rekultivált lerakások száma, a kataszter méretének csökkenése (db, %)

Felelős szervezetek

A munkaért az önkormányzat a felelős, a koordinációba be lehet vonni (kistérségi közös projekt esetén) a térségi menedzsert. A kivitelezést alvállalkozók végzik.

A fúrások és elemzések, valamint a földtani paraméterek alapján elkészített tanulmányok, illetve a kivitelezések ellenőrzése társulási szinten kataszter készül a rendszeres, illegális hulladéklerakó helyekről.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Fúrások végzése	■	■										
Kataszter készítése			■	■								
Rehabilitációs tervcsomagok kidolgozása					■	■	■					
Kivitelezés								■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	Településként átlagosan 5-50 MFt (lehetőségektől függ, a kivitelezés nem kalkulálható)											
Forráslehetőség	KvVM Regionális pályázati lehetőségek											

4.4.2. Illegális hulladéklerakók felszámolása, további lerakások megakadályozása

Cél

Az illegális lerakók által okozott károk megszüntetése, illetve újabbak keletkezésének megakadályozása.

Leírás

Csörötneken a bezárt települési lerakón felül **a Rába parton (Faluréti út mellett) található még egy hulladékkal szennyezett terület.** Ide főleg zsákokban dobálják el a háztartási és egyéb hulladékokat. Mennyisége 300-350 m³-re tehető. A terület nehezen megközelíthető, mivel a szennyezett területen igen meredek a Rába partja. Ez a terület megtisztításakor is nagy nehézséget okoz.

Az illegális hulladéklerakók helyének, és a lerakott hulladék mennyiségének és minőségének azonosítását követően ki kell dolgozni a megszüntetésüket és a terület rekultivációját célul kitűző intézkedési tervet. A terv készítése során fel kell mérni a szükséges pénzügyi, személyi és tárgyi feltételeket, mindenekelőtt pedig a lerakó okozta valós környezeti veszélyeztetés mértékét.

Olyan konkrét forrásszerzésre alkalmas műszaki és gazdasági tervjavaslatokat / pályázatokat kell készíteni a mentesített lerakóhelyek rehabilitációs lehetőségeiről, melyek megakadályozzák a további hulladék elhelyezését és lehetőség szerint új, értéknövelő funkciót teremtenek a mentesített területen. A tisztább falukörnyezet és a környezettudatosság növelése érdekében célravezető, ha minden évben a szemetes mezőgazdasági dűlőutakat társadalmi munka keretében megtisztítják.

Vonatkozó jogszabályok

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény, 213/2001.(XI.14.) kormányrendelet, 241/2001. (XII. 10.) kormányrendelet, 22/2001.(X.10) KöM rendelet, 45/2004. (VII. 26.) BM - KvVM együttes rendelet

Operatív lépések

- Az illegális lerakók paramétereinek felmérése, a területtulajdonosok azonosítása,
- Mennyiségi és minőségi hulladékkataszter készítése az illegális lerakókról (az ártalmatlanítási lehetőségek meghatározásával)
- A lerakó felszámolását célzó terv kidolgozása
- A terület rehabilitációját célzó tervcsomagok kidolgozása
- Alvállalkozó pályáztatás útján történő kiválasztása
- A lakossági környezettudatosság növelése fórumokon, és közmunka programmal

Monitoring

- a kataszterben regisztrált területek értékesíthetőségének növekedése

Indikátorok:

- A kataszter méretének (feljegyzett lerakók számának) csökkenése:
- a bázisévhez képest évente felszámolt és rekultivált lerakók számával (db)
- az évente újonnan regisztrált lerakások számával (db)
- az illegális lerakások felszámolására fordított összegek évenkénti csökkenése (Ft/év)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat. A munkát célszerű a megfelelő szakmai háttérrel rendelkező alvállalkozónak kiadni. Amennyiben az önkormányzat maga szervezi meg a rekultivációt, fontos, hogy a felszámolás során kikérjék a hatóságok (KÖTEVIFE) illetve a hulladékgazdálkodási szolgáltató szakmai tanácsát. Jelentősen lehet csökkenteni a költségeket, ha közmunkaprogram keretében végzik el a felszámolásokat, ami a lakosság összetartását, és a környezettudatosságot is erősíti.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés												
	1. év				2. év				3. év				
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	
Területtulajdonosok azonosítása	■	■											
Felmérés		■	■										
Kataszter készítése				■	■								
Rehabilitációs tervcsomagok kidolgozása						■	■	■					
Kivitelezés							■	■	■	■	■	■	
A megvalósítás forrásigénye (Mft)	1-5 (a kivitelezéstől függően kalkulálható)												
Forráslehetőségek	KvVM Regionális pályázati lehetőségek (max. 90%-os támogatás)												
Önerő (%)	50 %, maximum 1 millió Ft												

4.4.3. A szennyvízcsatorna-hálózatra csatlakozó háztartások számának növelése

Cél

2015. december 31.-ig a településen már kiépült csatornahálózatra (gerincvezetékére) a rákötött háztartások arányának közel 100 százalékra való növelése.

Leírás

A **219/2004. (VII. 21.) Kormány rendelet** célja a felszín alatti víz és a földtani közeg szennyezésének megelőzése, a károsodás mértékének csökkentése, megszüntetése, valamint ezek érdekében szabályok megállapítása. A **7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet** szerint Csörötnek felszín alatti víz szempontjából „**érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi**” területen fekszik.

Csörötneken a szennyvizek elvezetése és kezelése a közeli jövőben véglegesen megoldódik. **A csatornahálózat próbaüzemére 2005. szeptemberében került sor, a hivatalos átadás 2005. októberében történt.** A rákötöttség aránya 1 hónap alatt már 45 százalékot ért el.

Csörötnek belterülete 100 százalékban lefedett lesz a csatornahálózattal. **A háztartások befizetése alapján a 2006-2007-ben a várható rákötések aránya 71 százalékos lesz.** A hálózatra rácsatlakozottakon felül potenciális szennyezőforrást jelentenek a hálózatba még be nem kötött háztartások.

A beruházás átadásáig a településen nagy számban található átmeneti szennyvíztárolók, közműpótlók gyűjtik össze a kommunális szennyvizet. A településen található körülbelül **160 db szikkasztó** a keletkező szennyvizek nagy részét elszikkasztja. Vízzáró szigeteléssel épített – és ezért környezetvédelmi szempontból biztonságosabb – **zárt tároló összesen 170 darab van.** Ezekből csekély szivárgás mellett a teljes szennyvízmennyiség elszállításra kerülhet. Az önkormányzat becslése alapján háztartásonként havonta körülbelül 4-5 m³ szennyvíz termelődik. Az évente tengelyen elszállított települési folyékony hulladék mennyisége az önkormányzat becslése szerint 5.000 m³. Az évente a településen elfogyasztott 25.000 m³ mennyiségű ivóvízhez képest ez igen alacsony értéket mutat.

A szippantott szennyvíz és az ivóvízfogyasztás jelentős különbsége, valamint a nagyszámú szikkasztó miatt feltételezhető, hogy a szennyvizek döntő többsége a felszín alatti vizekben hígul fel, azokat terheli szennyezőanyagokkal. Többen engedély nélkül használt búvárszivattyúkkal juttatják be a szennyvizet a kertekbe és árkokba, azon keresztül pedig a környező patakokba, végül a Rábába.

Az önkormányzattal történt megállapodás szerint a szippantást jelenleg a **Florasca Környezetgazdálkodási Kft.** (9900 Körmen, Legény út. 3., internet <http://www.florasca.hu>) végzi. Telefon: (94) 410-035, **szállítási engedély száma:** H-1591/7/2002. A cég a Szentgotthárd melletti, engedélyezett földgödörös leürítőbe helyezi el a folyékony hulladékot. 2006. elején várhatóan felszámolják a szentgotthárdi földgödörös leürítőt és egy kistérségi közbeszerzési pályázat keretében – az azt elnyerő vállalkozás – kizárólag az ausztriai heiligenkreutz-i szennyvíztisztító telepre szállíthatja a szippantott szennyvizet.

A csatornahálózat üzemeltetésére létrehozott - Csörötnek Község Önkormányzatának többségében lévő - **Rábavíz Kft.** a tervek szerint saját kézbe fogja venni a környéken a szennyvizek szippantását. Ehhez a tervek szerint az üzemeltető cég vásárol egy minimum 3,5-5 m³ közötti teljesítményű szippantó járművet.

Az önkormányzat által közölt részletes adatok az alábbiak:

Háztartások száma (db)	Lakóterület csatornázottsága (%)	Rákötöttség (%)
330	100 %	2006-2007-ben a várható rácsatlakozás 71 % lesz

Forrás: települési önkormányzat - 2005.

A felszín alatti víz minőségi javításának- és a befogadó szennyvíztisztító telep kihasználtságának növelése érdekében a hálózatra való rákötések számának 100 százalékra növelése és ezzel párhuzamosan a maradék szennyvíztárolók felszámolása szükséges.

Az időszakosan jelentkező, nagyobb csapadékos periódusokban a megemelkedő talajvíz belvizek formájában komoly károkat okozhat a településen és környékén. Az ilyen magas talajvízállásos időben megnövekedik a veszélyes anyagok beszivárgása a talajba, ahol elszennyezik a talajvizet, sőt rosszabb esetben a magasabb vízáadó rétegekig is eljutnak. **A csatornahálózat 2005. végi átadását követően ezért a szikkasztókat és zárt szennyvízgyűjtőket véglegesen fel kell számolni. Ezt követően egyedi szennyvízgyűjtőket létesíteni tilos.**

A cél elérése érdekében a lakosság rákötési hajlandóságát kell növelni. Ehhez jó alapot szolgáltat a **2004. július 1-jétől fizetendő talajterhelési díj**, mely kiszámításának módját a törvény 3. melléklete írja elő. Az önkormányzat rendeletben - rászorultsági alapon - mentesíthet lakosokat a díjfizetési kötelezettség alól, vagy csökkentheti a díjfizetés mértékét.

Vonatkozó jogszabályok

219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet, 25/2002 (II. 17.) Kormányrendelet, 2003. évi LXXXIX. törvény

A motiválás eszközei lehetnek:

- a rákötések költségeihez pénzügyi-szakmai hozzájárulások
- a bekötési terv ingyenes elkészítése
- a bekötési munkálatok ingyenes szakfelügyeletének biztosítása a szolgáltató által
- kedvezményes hitelfelvétel
- önkormányzati rendeletek, melyek kötelezővé teszik az ingatlan közelében húzódó gerincezetékre való rácsatlakozást;
- a rendeletben előírtak ellenőrzése és szükség esetén szankcionálása

Operatív lépések

- a lakosság számára részletes tájékoztató és fórumok szervezése

- forráslehetőségek felmérése
- hálózati rákötések kivitelezése

Monitoring/Indikátorok

- a közművesített területen élők számának növekedése, a közműháló szűkülése (fő)
- az újonnan épült bekötőcsatorna hálózat hossza (km)
- az összes keletkezett szennyvízből a tisztított szennyvíz arányának javulása (%)
- környezeti állapot további romlásának megakadályozása: főként a talaj és talajvizek illetve a felszíni vizek minőségének változásán keresztül mérhető, amennyiben az egyéb szennyező hatások kiszűrése megoldható (vízminőségi besorolás, paraméterek)

Felelős szervezetek

A program felelőse és koordinátora a települési önkormányzat, a megvalósítást alvállalkozók végzik. A műszaki átadás átvételt a Vízügyi Felügyelőség végzi, a finanszírozást pedig a pályázati források és pénzintézetek mellett a tulajdonosok bevonásával kell végezni.

Ütemterv

Operatív feladatok	Ütemezés																			
	1. év				2. év				3. év				4. év							
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév				
Motivációs tanulmány	■	■																		
Forráslehetőségek feltárása			■	■																
Rákötés (80%)					■	■	■	■												
Rákötés (90%)									■	■	■	■								
Rákötés (100%)													■	■	■	■				
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,5		0,2		A rákötés költségeinek nagyobb részét az ingatlantulajdonosnak kell állnia.															
Forráslehetőség	-		-		KvVM Nemzeti Fejlesztési Terv KIOP: Szennyvízelvezetés és -tisztítás, fejlesztését célzó beruházások															
Önerő (%)	100%		100%		25 %		25 %		25 %											

4.4.4. A használaton kívüli közműpótlók rekultivációja

Cél

A közműpótlók felszámolása illetve újfajta hasznosítási módok megvalósítása, az alternatív (csatornázás melletti) szennyvízszikkasztás elkerülése céljából.

Leírás

Csörötneken a háztartások többsége - a közműbefizetések száma alapján - **2006-2007-ben várhatóan csatlakozik a szennyvízelvezető hálózathoz.** A csatornázott háztartásoknál azonban a régi közműpótlók többnyire funkció nélkül, vagy a régi funkciójuknak megfelelően még meg fognak maradni. Ez mindenképpen elkerülendő gyakorlat, mivel az előzetes tárolás (ülepítés) a szennyvíz összetételét és minőségét nagymértékben megváltoztatja (lerontja) és ezzel a tisztítómű tisztítási hatásfokát és rendes működését negatívan befolyásolja. Ennek elkerülésére a szolgáltató rendszerint ellenőrizni szokta a szakszerű bekötést, ám ez várhatóan nem minden esetben fog megtörténni.

A szennyvízszikkasztók rekultiválásra több megoldás létezik. Az egyik lehetőség a közműpótló teljes felszámolása, a másik (általában ez a célszerűbb) az új funkcióval való kiváltása. Egy megfelelő állapotú, zárt közműpótlónál az önkormányzat ezt nem írhatja elő az ingatlantulajdonosoknak, de lakossági fórumokon tájékoztatni lehet a közösséget a veszélytelen funkcióváltás módjairól. A tapasztalatok szerint azonban a közműpótlók ritkán vannak megfelelő állapotban, így az önkormányzat előírhatja a veszélyforrás megszüntetését az ingatlantulajdonosoknak. Fontos, hogy minden szennyvízcsatorna-használó megértse: a közműpótlók szennyvízhez kötődő használatának megszüntetése fontos lépés a környezet megóvása érdekében.

Általánosan jellemző, hogy egy higiéniai felújítás (mosás, meszezés, klórozás) szükséges a régi szikkasztógödrökön, s csak ez után lehet elvégezni az új szerepkörhöz szükséges beavatkozásokat.

A közműpótlók új funkciója számos lehetőség közül választható ki, melyet a helyi adottságok is befolyásolhatnak. Itt csak néhány jellemző példát említünk arra, hogy mivé alakítható egy közműpótló biztonságosan:

- esővíz tározóként - vízzáró szigeteléssel - kerti öntözővíz biztosítására használható,
- komposztálóként való továbbhasznosítás esetén a higiéniai felújítás sem feltétel minden esetben, és egy fontos környezetvédelmi-gazdaságossági beruházás költségei minimalizálhatóak.

Operatív lépések

- a csatornázott házak ellenőrzése,
- lakossági fórumok szervezése,
- a közműpótlók folyamatos átalakítása,

Monitoring

Indikátorok:

- a szakszerűen csatornára-kötött házak száma (db)
- az átépített közműótlók száma (db)
- a komposztálók száma (db)

Felelős szervezet

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés												
	1. év				2. év				3. év				
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	
Csatornázott házak ellenőrzése	■	■											
Kataszter készítése		■	■										
Lakossági fórumok szervezése				■	■								
Közműótlók folyamatos átalakítása					■	■	■	■	■	■	■	■	
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	Nem jelentős, minden tulajdonosnak magának kell vállalnia a költségeket.												
Forráslehetőség	-												

4.4.5. Települési hulladékgazdálkodási terv elkészítése

Cél

A 2001. január 1.-jén hatályba lépett **Hulladékgazdálkodásról szóló törvény** rendelkezése szerint, a településnek vagy egy település csoportoknak a területi hulladékgazdálkodási terv megjelenését követő 270. napig kell elkészíteni és közzétenni a saját hulladékgazdálkodási terveiket. A területi hulladékgazdálkodási tervet követően **Csörötnek** hulladékgazdálkodási terve még nem készült el.

Leírás

A települési önkormányzatok munkáját segítő dokumentum elkészítése, mely összhangban áll a **Regionális és Országos Hulladékgazdálkodási tervekkel**.

Vonatkozó jogszabályok

2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról,
110/2002. (XII. 12.) OGY határozat,
126/2003. (VIII. 15.) Kormányrendelet,
15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet,

Operatív lépések

- Pályázati lehetőség keresése a forrás előteremtésére
- Szakértő kiválasztása pályáztatás útján
- A dokumentum összeállítása

Monitoring

A hatályos jogszabályoknak megfelelő hulladékgazdálkodási terv elkészül.

Felelős szervezet

A program koordinátora és felelőse egyaránt a település önkormányzata.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Pályázati lehetőség keresése a forrás előteremtésére	■											
Hulladékgazdálkodási tervek elkészítésében jártas alvállalkozó kiválasztása		■										
A dokumentum összeállítása			■	■	■							
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,6-1 MFt											
Forráslehetőség	-											
Önerő (%)	100											

4.5. ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS ZÖLDTERÜLET- GAZDÁLKODÁS

4.5.1. Új típusú településrendezési terv készítése, a területhasználat racionalizálása

Cél

A területhasználat felméréseivel, értékelésével és racionalizálásával a vidéki környezetminőséget károsan befolyásoló hatások mérséklése, megszüntetése. A település térbeli, és időbeni fejlődését rögzítő **településrendezési terv elkészítése/felülvizsgálata** a települési környezet védelmének és a fenntartható fejlődés érdekeinek figyelembe vételével.

Leírás

Csörötneken a tájhasználatot összegezve elmondható, hogy az intenzív mezőgazdaság területi részesedése az országos átlagnál alacsonyabb. A gyenge termőképességű területeken magasabb a műtrágyahasználat, ezért a környezeti kockázat is nagyobb. Mivel e területeken a szántóföldi gazdálkodás egyrészt nem gazdaságos, másrészt komoly környezeti kárral jár az extenzifikáció és/vagy a területcserék során ki kell vonni a művelésből, illetve **erdősítés, gyepesítés szükséges**. Megoldandó feladat a termelésből már kiesett (jelenlegi parlagok) vagy a jövőben kivonandó szántók legelőként, gyepként történő hasznosítása vagy beerdősítése. A térségre az apró parcellaméret a jellemző. Ez egyrészt nem gazdaságos, másrészt teljes mértékben ellenőrizhetetlenné teszi a vegyszerhasználatot. Az elmúlt években a csökkenő vegyszerhasználat következtén érzékelhetően javult a vízminőség.

A program során egyrészt felmérésre kerülnek, másrészt az optimális hasznosításra vonatkozóan javaslatok kerülnek kidolgozásra azon területekre vonatkozóan, amelyek kevésbé alkalmasak a szántóművelésre, azonban más hasznosításuk elősegítené a település környezeti állapotának javítását. Magyarország Európai Unió csatlakozásának egyik fontos eredménye, hogy **lehetőség nyílt az alacsony hozamú, de ennek ellenére mégis szántóként hasznosított területek jelentős hányadának kivonására és más művelési ágba történő átsorolására**.

Csörötnek ehhez azonban nem rendelkezik a területhasználatot alapvetően meghatározó új típusú rendezési tervvel. **Településrendezési- és szerkezeti terv hiányában a község nem tudja térben és időben meghatározni a településfejlesztési elképzeléseit, valamint elesik a jelenleg rendelkezésre álló és a fejlődését szolgáló források jelentős részétől**. Emellett a településrendezési terv hiányában védtelen az önkormányzat és nem a vidéki környezetminőség, és így a település lakosainak érdekeit szolgáló területhasználatokkal, illetve az olyan ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi vagy egyéb szolgáltató célú beruházások letelepedésével, melyek nem veszik figyelembe a település lakosainak és természeti környezetének érdekeit.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2001/42/EK irányelve, az 1993. évi XLVIII. tv., az 1994. évi LV. tv., az 1995. évi LIII. tv., az 1996. évi XXI. tv., az 1996. évi LIII. tv., a 2003. évi XXVI. tv., a 203/1998. (XII. 19.) Korm. r., a 6/2004. (I. 22.) Korm. r., a 35/1998. (III. 20.) Ogy. határozat.

Operatív lépések

- a jelenlegi területhasználatok felmérése, a hasznosítási javaslatok kidolgozása;
- a terv elkészítéséhez szükséges pályázati források felkutatása, pályázat a területrendezési terv kidolgozására;
- a tervezési feladat megpályáztatása, a megbízandó cég kiválasztása;
- a terv elkészíttetése a széleskörű társadalmi egyeztetések lefolytatásának biztosításával;

Monitoring

- A környezetvédelem szempontjait fokozottan érvényesítő rendezési terv elkészül.

Felelős szervezet

Települési önkormányzat, a település lakosainak lehetőség szerinti teljes körű informálásával, véleményeztetésével.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év.				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Források keresése, pályázatok készítése	■	■	■													
Tervező cég kiválasztása, megbízása			■													
A terv elkészítése			■	■	■	■	■	■								
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	3-8 MFt							A tervezett munkától függően								
Forráslehetőségek	Regionális és megyei pályázati alapok															
Önerő	-															

4.5.2. Belterületi rendezés

Cél

A településrendezési, fejlesztési elképzelések alapján, az adott település építészeti hagyományaihoz illeszkedő, vonzó településkép és a lakosság számára az egészséges, kultúrált lakókörnyezet kialakítása.

Leírás

A program során egy a jelenlegi településképet fejlesztését célzó, intézkedési terv kerül kidolgozásra, amely a település adottságaitól és igényeitől függően az alábbi elemekre terjedhet ki:

- A települési közcélú zöldfelületek területének, állapotának fejlesztése, a hiányosságok kiküszöbölése.
- Az újonnan létesítendő közparkok helyének kiválasztása, illetve a meglévő közparkok állapotának javítása.
- Speciális, új funkciójú közkertek és közparkok kialakítása (pl. játszóterek és sportolási lehetőséget nyújtó területek).
- A közparkok fenntartását szolgáló eszközállomány korszerűsítése és bővítése.
- Zöldfelület növelése és rekonstrukciója a közintézmények, iskolaudvarok és kórházak kertjeiben, udvaraiban, valamint a köztemetőekben.
- A közlekedési eredetű légszennyezést jól tűrő, a szennyezést megkötő fasorok, növény-sávok telepítése közterületeken, utak mentén a szabad földfelületen.
- A települési bevezető utak esztétikai megjelenésének javítása, a meglévő fasorok felújítása.
- A közlekedési felületek növényesítése a burkolt felületek csökkentésével.
- Településrészek komplex szemlélet alapján történő rehabilitációja, különös figyelemmel a zöldterületek nagyságának növelésére.
- Az országosan védett, helyi védelem alá (vagy védelem alá nem) tartozó építészeti, műemléki értékek, védett ingatlanok, megőrzése.
- A településkép megőrzése, összhangjának megóvása, az új létesítmények építéséhez épület- és építményminták kidolgozása.
- Az új létesítmények létesítését, illetve a régi épületek felújítását szabályozó építési szabályzat kidolgozása és betartatása.
- A történelmileg egyedülálló építészeti és műemléki együttesek esetében a településkép megőrzése a településrész komplex kezelésével (társadalmi, településszerkezeti, természeti, kulturális stb.).

Vonatkozó jogszabályok

1997. évi LXXVIII. tv., 1995. évi LIII. tv., 253/1997. (XII. 20.) Korm. r., 21/1970. (VI. 21.) Korm. r.

Operatív lépések

- a meglévő településképi értékek, zöldfelületek feltérképezése
- településkép fejlesztési tervek, javaslatok kidolgozása
- pályázatírás, forrászerzés
- kivitelezés

Monitoring

- a felmérés elkészült
- a terv elkészül, a javaslatok kidolgozásra kerülnek
- a kivitelezés megvalósul

Indikátorok:

- telepített fák száma (db),
- zöldfelület növekedése (m²),
- zöldfelület százalékos arányának növekedése (%),
- sikeresen végigvitt projektek száma (db),

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat. A tervek elkészítését és a kivitelezést alvállalkozók végzik, szükség szerint a területileg érintett Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, illetve az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság szakemberei bevonásával.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Állapotfelmérés	■															
Program és tervkészítés			■													
Kivitelezés					■											
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,3-1,5		0,4-2		Kivitelezés költsége a tervektől függően egyedi, előre nem kalkulálható.											
Forráslehetőség	FVM, KVVM, MeH, IcsSzEM, GKM Országos Területfejlesztési Hivatal, ROP 1.1. Turisztikai vonzerők fejlesztése															

4.5.3. Építészeti értékek megőrzése, állagmegóvása, felújítása

Cél

A program célja a településen található értékes épületek, kultúrtörténeti és építészeti emlékek állapotromlásának megakadályozása, a hivatalos védelem biztosítása, az épületek felújítása és rekonstrukciója.

Leírás

Csörötnek az erdők mélyén rejtőzött értékes és számos védett fajt számláló állat- és növényvilágán és a Rába folyó felüdülést és aktív pihenést nyújtó szakaszain túlmenően **jelentős építészeti és kulturális értékekkel, látnivalókkal is büszkélkedhet.**

Építészeti szempontból kiemelkedő szépségű az 1984-ban modern stílusban épült **római katolikus templom** és a mellette elhelyezkedő – mediterrán vonásokat viselő – **keresztelő kápolna**.

A Rába folyóról leágazó üzemvíz csatorna mellett fekszik az 1700-as években épült **Bekesvizimalom**. A háromszintes épület az egyik meghatározó építészeti jelképe a községnek, mely az üzemvíz csatornát átszelő híd fölé magasodva már messziről, a 8-as számú főút felől beérkező útról látható. **Az épületegyüttes műemléki védeltséget élvez és rendelkezik lajstromszámmal.** Az elmúlt időszakban túlsúlyos tulajdonos hiányában az épület állapota jelentősen leromlott. A rendszerváltást követően a helyi önkormányzat tulajdonába került, de mindeddig megfelelő forrás és egyéb lehetőségek hiányában rendre elmaradt a felújítása. Az önkormányzat az épület turisztikai hasznosítását oly módon képzelel el, hogy a hasznosításból származó jövedelem elegendő forrást biztosítson az építészeti értékek tartós fennmaradására és a nagyközönség számára való bemutatására. Pályázati pénzből 2005-ben sikerül végre a felújítást elkezdeni, ennek első lépésként megújul az épület tetőszerkezete.

A település másik fontos műemléke a községháza mellett álló, 1780-ban készült Nepomuki Szent János szobor.

A középkorban gyökerező szőlőművelés és borkultúra a település szőlőhegyén és présházaiban él tovább. A Szőlőhegytől alig pár száz méterre az erdőben található az egykoron ott álló településrészre emlékeztető **Sáfár-hegyi kápolna** és a közelében lévő **Kuti-réti forrás**. A falu határának déli részén emelkedő dombokat borító erdők kiváló lehetőséget biztosítanak a pihenni, kirándulni vágyóknak. A Rábának a településhez tartozó folyószakasza pedig a vízitúrázók kedvelt helyszínei közé tartozik.

A sajátosan szép a **stáció körút**, amely barlangot stilizáló sziklakertjével és a Golgota hegyet megformáló dombjával, kőoltárával szabadtéri istentiszteleteknek is helyet ad.

A Rába hidat és környékét ért II. világháborús bombázás ártatlan áldozatainak tisztelő **emlékmű** a település központjában, az egykori bombázás közvetlen közelében, a körforgalmi csomópont mellett található.

Az Arany János utcában lévő **XVIII. századi fakereszt** a régi mesterek szakértelmét és a jól megválasztott faanyag időtállóságát igazolja.

Az általános iskola épülete a malomtulajdonos Bekes családé volt. A **kúria típusú épület** arányos vonalaival helyi védettségre érdemes.

Az építészeti, kultúrtörténeti értékek és a településszerkezet (utcahálózat, telekszerkezet, a beépítési mód, jelentős zöldterületek, stb.) megőrzése az önkormányzat fontos feladata kell, hogy legyen.

Ezen értékek egy része még nem élvez hivatalos védettséget és megőrzése helyi védelem alá helyezéssel biztosítható. **A 66/1999. (VIII. 13.) az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól szóló FVM rendeletben** rögzítetteknek megfelelően egy a települési szabályozási terv értékvizsgálati munkarésze vagy ennek hiányában egy előzetes értékvizsgálat alapján az önkormányzat a település külön jogszabályban védelem alá nem eső települési, táji, természeti, építészeti, néprajzi, képző- vagy iparművészeti, ipartörténeti, régészeti értékeit helyi védelem alá helyezheti.

Csörötnek községnek jelenleg készül településrendezési terve. Magyarlak, Rábagyarmat és Csörötnek településrendezési terveinek készítője egyaránt az **Architop Kft.** (Tapolca). Kidolgozása során ebben szükséges majd részletezni a helyi védelem kérdéskörét, a szabályozást pedig a későbbiekben, külön önkormányzati rendelet(ek) keretében javasolt megoldani.

Vonatkozó jogszabályok

66/1999. (VIII. 13.) az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól szóló FVM rendelet, 2001. évi LXIV. tv., 1997. évi LXXVIII. tv., 1985. évi 21. tv.

Operatív lépések

- A település épületállományának feltérképezése, a leromlott területek azonosítása, értékvizsgálat lefolytatása;
- Értékvédelmi program kidolgozása;
- A szükséges adminisztratív lépések (pl. helyi védelem alá helyezés, funkcióváltás) megtétele;
- Pályázati és egyéb források felkutatása;
- Kivitelezés;

Monitoring

- az értékvizsgálat lezajlik
- az értékvédelmi programok elkészültek
- a pénzügyi háttér biztosított
- a szükséges beavatkozások megtörténnek

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat (kezdeményező, felelős); további résztvevők az ingatlantulajdonosok.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Értékvizsgálat	■	■														
Értékvédelmi program elkészítése		■	■	■												
Források feltárása, pályázási folyamat				■	■	■	■									
Adminisztratív lépések, és konkrét kivitelezési munkák				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,6-30 MFt				A tervezett fejlesztéstől függően kalkulálható											
Forráslehetőség	BM, MEH, NKÖM															

4.5.4. Alacsony kihasználtsággal működő gazdasági telephely rehabilitációja

Cél

A barnamezős területek vegyes hasznosítása funkcióváltásuk és a települési struktúrába való integrációjuk előmozdítása, valamint a zöldmezős beruházások területigényének csökkentése.

Leírás

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési koncepciójában elsődleges célkitűzésként szerepel egy **vállalkozói övezet kialakítása**, mely hatékonyan járul hozzá Csörötnek lakosságmegetartó erejének növekedéséhez, valamint a településen tapasztalt országos átlag feletti munkanélküliségi ráta (jelenlegi értéke 10 % feletti) csökkenéséhez. A célkitűzést az önkormányzat a készülőben lévő településrendezési tervében is szerepelteti.

A település földrajzi adottságaiból – és abból a tényből kiindulva, hogy a Rába folyótól délre fekvő területek az Őrségi Nemzeti Park fennhatósága alá esnek – iparfejlesztés és vállalkozói övezet kijelölése csak a településtől északra fekvő területeken valósulhat meg. **Az optimális hely kiválasztását segíti, hogy ezen a részen már alacsony kihasználtsággal ugyan, de működik egy faüzem**, amelynek ellátására a Csörötnek községet a 8. sz. főközlekedési útvonallal összekötő út mentén az összes közmű kiépítésre került. Mindez a tervezett vállalkozói övezet megvalósulásának költségeit jelentősen lecsökkenti.

Azért, hogy a betelepülő vállalkozások a lehető legkevésbé zavarják a lakosságot (min. 500 méteres védőtávolság), de ugyanakkor könnyen elérhetők legyenek munkavégzés és logisztikai szempontból, ezért az önkormányzat a 010. hrsz. és 015. hrsz. külterületi ingatlanokon tervezi kialakítani a vállalkozói övezet. Az érintett területek a földhivatali nyilvántartás alapján a Magyar Köztársaság (Állam) tulajdonát képezik és a Nemzeti Földalap birtokában vannak. Az önkormányzat tudomása szerint a földterületek jelenlegi használója a Lajta-Hanság Mezőgazdasági Rt., akinek hosszú távú bérleti szerződése van a területekre. Az önkormányzat ezért 2004. februárjában hivatalosan megkereste a Lajta-Hanság Mezőgazdasági Rt.-t, amelyben tájékoztatta fejlesztési elképzeléseiről, és kérte, hogy az érintett területre vonatkozóan az Rt. vezetése nyilatkozzon a tervezett hasznosítás kérdésében. Sajnos többszöri egyeztetés követően sem érkezett érdemi válasz, ezért Csörötnek Község Önkormányzata – a hatályos magyar jogrend szerint – a terület tulajdonosától kívánja megvásárolni a fejlesztéshez szükséges földterületet.

A vállalkozói övezet kialakításához a 010. hrsz-ú ingatlanból mintegy 10-12 hektárra, míg a 015. hrsz-ú ingatlanból 4 hektárra van szükség. A tulajdonviszonyok rendezésének komolyságát és sürgősségét jelzi, hogy a vállalkozói övezet jelentős részére már konkrét befektetők jelezték letelepedési szándékukat, akik a beruházásaikat minél előbb szeretnék megkezdeni.

Konkrét befektetői érdeklődések:

- a 010. hrsz-ú ingatlanon Csörötnek Község Önkormányzata pénzügyi és szakmai befektető partnereivel közösen egy **Biogáz Erőművet** tervez felépíteni. Az 1 MW kapacitású erőmű mezőgazdasági termények és egyéb melléktermékek

felhasználásával villamos áramot állít elő. A szükséges terület nagysága kb. 4 hektár. A projekt részletes leírását lásd a 2.7. fejezetben.

- a 010. hrsz-ú területen egy osztrák befektető építőanyagokat, beton és egyéb termékeket előállító és forgalmazó raktáruházat kíván felépíteni, amelynek ugyancsak kb. 4 hektár a területigénye. Az Ausztriában jelenleg is működő vállalkozás nagyban hozzájárulna a térség építőanyag ellátásához. A raktáruház kialakításához logisztikai szempontból a jelenlegi 8-as számú főút közelsége, a közelben működő, alapanyagot biztosító kavicsbánya és a várhatóan a közeli jövőben megépülő M8 autópálya és a Csörötnek irányába tervezett lehajtó biztosít kedvező feltételeket. A vállalkozás kezdetben 10-12 főt, a tervezett beruházás felfutásakor pedig kb. 25 főt foglalkoztatna.
- A harmadik konkrét befektető a 015. hrsz-ú földterületen kívánja bővíteni faipari vállalkozását. A **WIBEBA Hungária Faipari Kft.** jelenleg félkész parkettát gyárt a fenti terület szomszédságában. A tulajdonos a feldolgozottság szintjének növeléséhez készre gyártó üzemrészt kíván telepíteni, amelyhez – a technológiai folyamatok egymásra épülése végett – a 015. hrsz-ú területen nyílik lehetőség. A beruházás következtében a jelenleg mintegy 80 főt foglalkoztató üzem további 50-60 fő foglalkoztatását tudja biztosítani.

A majdani vállalkozói övezet magját alkotó üzemi területen jelenleg nagyrészt üresen álló épületek állapota jelentősen leromlott. A területen esetlegesen talaj, illetve talajvízszennyezés is előfordulhat. A terület rehabilitációja ezért feltétlenül megoldandó, részben környezetvédelmi, településképi okokból, részben mert ezzel új gazdasági potenciál, új közösségi tér alakítható ki. A már meglévő ipari jellegű területeket célszerű a későbbi ipari fejlesztések helyszíneként hasznosítani, feltéve, hogy a település érdekei nem kívánják az érintett településrészen az ipari tevékenység teljes felszámolását. A területek újbóli hasznosítása igen sokféle lehet: új közterületek, zöldterületek, közösségi és kulturális célú épületek kialakítása, ipari, kereskedelmi, logisztikai telephely, üzlet, idegenforgalmi beruházások, inkubátorház stb. Az új funkció kialakításánál figyelembe kell venni, hogy a régi ipari épületek, malmok, magtárak már műemléki értékkel is rendelkeznek, tehát eredeti építészeti állapotban történő megtartásuk jelentős településképi, kulturális, építészeti értéket hordozhat.

A megvalósítás az önkormányzat és a telep tulajdonosának, használójának együttműködését kívánja meg. Előfordulhat, hogy első lépésként a tulajdonviszonyok rendezése is szükséges. A terület sorsát eldöntő egyeztetések után a későbbi funkciónak megfelelő tervek és vizsgálatok elkészítése következik, majd a reális tervek alapján kerülhet sor a megvalósítás anyagi háttérének előteremtésére, pályázatok benyújtására. A munkálatok elvégzése előtt szükséges lehet egy környezetvédelmi állapotfelmérés és annak eredménye alapján kármentesítés elvégzése is.

Kapcsolódó jogszabályok: 1997. évi LXXVIII. tv., 1995. évi LIII. tv., 253/1997.(XII. 20.) Kormányrendelet.

Operatív lépések

- tulajdonviszonyok tisztázása,
- egyeztetés a későbbi felhasználásról,
- tervek elkészítése, engedélyeztetés,

- pályázás,
- szükség szerint környezeti állapotfelmérés, kármentesítés,
- megvalósítás,

Monitoring

- tervek elkészültek,
- megvalósítás,
- a rehabilitált terület hasznosítása, a terület értéknövekedése,

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat és a terület tulajdonosa, valamint az érintett magánszemélyek és vállalkozások.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Tulajdonviszonyok tisztázása/egyeztetések az új funkciókról	■	■										
Tervezés, engedélyeztetés			■	■								
Pályázás					■	■	■					
Megvalósítás, esetleges kármentesítés								■	■	■	■	
Megvalósítás forrásigénye	-		1-3 MFt		0,1-0,3 MFt				Csak a kész tervek alapján kalkulálható.			
Forráslehetőség	GKM, KvVM, Regionális Operatív Program (ROP) pályázatai											

4.6. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

4.6.1. Közintézmények energiafelhasználásának csökkentése

Cél

Az önkormányzat tulajdonú és egyéb közintézmények (pl. oktatási, kulturális és szociális célra hasznosított létesítmények) energiafelhasználásának csökkentése.

Leírás

Csörötneken az elektromos energia szolgáltatója a győri központú **E.ON Észak-Dunántúli Áramszolgáltató Rt.** (<http://www.eon-eszakedunantul.com>). A településen energetikai korszerűsítési program keretében 2002-2003-ban felújították a közvilágítást. A hagyományos izzókat korszerű, energiatakarékos izzókra cserélték le. A beruházást követően a fényforrások majdnem felére csökkentették a közvilágítás energiafelhasználását. A beruházás költségét az önkormányzat 10 éves futamidő alatt, a korszerűsítés révén nyert költségmegtakarításból fizeti vissza. A visszafizetést 10 százalékos kamat terheli.

A településen **1993-ban fejeződött be a vezetékes földgázhálózat kiépítése**. A szolgáltatást a győri székhelyű **Észak-dunántúli Gázszolgáltató Rt.** (9027 Győr, Puskás T. u. 37.; <http://www.egaz.hu>) nyújtja. A gerincvezetékre való közvetlen rácsatlakozás minden háztartás és intézmény számára biztosítva van.

A gázhálózat kiépítését követően **az önkormányzat és intézményei fokozatosan állnak át a vegyes tüzelésről (fa/szén) a gáztüzelésre**. Az önkormányzat pályázati úton igyekszik további forrásokat elnyerni intézményei fűtéskorszerűsítéséhez. A település intézményeinek többségében már gázfűtés működik. A lakosság is folyamatosan csatlakozik a gázhálózatához.

A közintézmények energiafelhasználása tovább csökkenthető a korszerűsítési programok tervszerű végrehajtásával. A beruházással fajlagosan sok energia takarítható meg (a megtérülési idő rövidebb), mivel egy-egy közintézmény energiafelhasználása nagy, illetve a szükséges berendezések beszerzése fajlagosan olcsóbb több közintézmény együttes korszerűsítése esetén. Világítástechnikai korszerűsítés esetén az áramszolgáltató is bevonható a programba a megfelelő finanszírozási konstrukció kialakításával (a korszerűsítést az áramszolgáltató térítésmentesen elvégzi a további üzemeltetés fejében). A program keretein belül az alábbi korszerűsítések javasoltak:

Hőszigetelés terén:

- Termoplán-üvegek beépítése
- Nyílászáró tömítés
- Külső hőszigetelő vakolat alkalmazása
- Tetőszigetelés elvégzése

Fűtéstechnika terén:

- Cirkókazán alkalmazása
- Csőszigetelés elvégzése
- Biogáz hasznosító létesítése
- Fűtőelem-korszerűsítés

Vízmelegítés/vízgazdálkodás terén:

- Napkollektorok használata
- Kombicirkó alkalmazása
- Korszerű vízmelegítők használata
- Víztakarékos csaptelepek beépítése
- Esővíz hasznosítás

Elektromos áram:

- Világítótestek korszerűsítése (pl.: energiatakarékos izzók)
- Időkapcsolók alkalmazása
- Mozgásérzékelők alkalmazása
- Nagyfogyasztók cseréi
- Vízkötelenítés (kazánok, bojlerok és általában minden vízmelegítő esetében)

Operatív lépések

- Közintézmények energiatakarékosági lehetőségeinek felmérése;
- A felmérés alapján megállapított korszerűsítési munkálatokhoz szükséges berendezések (izzók, nyílászárók, stb.) gyártóinak, ill. az áramszolgáltató megkeresése
- A korszerűsítési munkálatok elvégzése;

Monitoring

- Elkészül az egyes közintézmények korszerűsítési igényeit tartalmazó dokumentum.
- A korszerűsítési munkálatokhoz szükséges berendezések (izzók, nyílászárók, stb.) gyártóinak és az áramszolgáltató megkeresése megtörtént.

Indikátorok:

- megvalósult energiahatékonyságot javító intézményi beruházások száma (db)
- a településen energiahatékonysági feladatokra felhasználható, elnyert fejlesztési támogatások összege (eFt/év)
- közintézmények éves energiamegtakarításának mértéke (MJ/év)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse a települési önkormányzat. Az önkormányzat a közintézmények vezetőivel szorosan együttműködve végzi a program monitorozását.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Energiatakarékosági lehetőségek felmérése	■	■										
Gyártók, áramszolgáltatók megkeresése			■	■	■	■						
A korszerűsítési munkálatok elvégzése						■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye	Az igényektől függ, a megvalósítás több milliós nagyságrendű											
Forráslehetőség	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Nemzeti Energiatakarékosági Program, NEP 2004-5: A megújuló energiaforrások felhasználásának a bővítése önkormányzatok és magánszemélyek részére (ideiglenesen felfüggesztve), Az önkormányzati, költségvetési és egyéb intézmények energiafelhasználásának és energiaköltségeinek mérséklése támogatására az EHJ Céllelőirányzatból											
Önerő (%)	70 %, 25 % saját forrás legalább szükséges											

4.6.2. A lakosság tudatos energiatakarékosságának erősítése

Cél

A lakosság energiatakarékossággal kapcsolatos ismereteinek bővítése, a fogyasztó oldali energiatakarékosság hatékonyságának javítása.

Leírás

A fenti cél elérése érdekében a legfontosabb a lakossági környezettudatosság fejlesztése, az energiatakarékos fogyasztói szokások erősítése. Ennek előnye, hogy új energiatakarékos eszközök beszerzését a lakosság részéről nem igényli, de betartásával viszonylag nagy energia mennyiség takarítható meg.

A lakossági környezettudatosság fejlesztése kiadványokon keresztül történhet. A kiadvány bemutatthatja például:

- fűtési szokások megváltoztatásának előnyeit (csak azt a részt fűtjük intenzíven, ahol sokat tartózkodunk, egészséges hőmérséklet- és páratartomány bemutatása);
- háztartási gépek takarékos használatát (mosógép elindítása csak telerakva, a mosógép gyártója által előírtak betartása, takarékos mosó- és mosogatógép használata, hűtőgép elhelyezése megfelelő légréssel, mikrohullámú sütő vs. gázsütő energiafelhasználása);
- a lakóházak körüli növényzet praktikus módon való telepítését (északi oldalra örökzöldek ültetése, amik felfogják a szelet a déli oldalra lombhullató fák, amelyek nyáron árnyékot adnak, télen pedig átengedik a napfényt), stb.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2002/91/EK irányelve; a Tanács 78/170/EK irányelve, 21/2001. (II. 14.) Korm. rend.; 20/2002. (XI. 7.) GKM rend., 7/2003. (V. 16.) KvVM-GKM rend. és a 1107/1999. (X. 8.) Korm. határozat.

Operatív lépések

- Energiatakarékossági ismereteket tartalmazó tájékoztató kiadványok beszerzése, összeállítása a közüzemi szolgáltatók bevonásával;
- Az energiatakarékossági ismereteket tartalmazó szórólapok elkészítése és terjesztése;
- A megpályázható támogatásokról szóló ismeretanyag összeállítása, hozzáférhetővé tétele a lakosság számára;
- A megpályázható támogatásokról szóló ismeretanyag folyamatos frissítése;

Monitoring/Indikátorok:

- elkészült kiadványok és kiosztásra került szórólapok száma (db)
- energiahatékonysággal kapcsolatos tájékoztató rendezvények száma (db)
- megvalósult energiahatékonyságot javító lakossági beruházások száma (db)
- fogyasztó oldali energiamegtakarítás éves mértéke (KJ/év)
- a településen energiahatékonysági feladatokra felhasználható, elnyert fejlesztési támogatások összege (eFt/év)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat. A tapasztalatok, kiadványok szélesebb körben történő elterjesztésével a kistérségi területfejlesztési társulást is javasolt megbízni. További javasolt partnerek: a település földgáz- és áramszolgáltató társasága, a helyi civil szervezetek és oktatási intézmények.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Energiatakarékosági ismereteket tartalmazó kiadványok összeállítása	■											
Szórólapok elkészítése és terjesztése (folyamatos)			■		■							
Energiahatékonysággal kapcsolatos tájékoztató rendezvények szervezése						■		■				
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,3-0,8		0,4-1				0,5-1,5					
Forráslehetőség	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Nemzeti Energiatakarékosági Program 2004-1: Lakossági Energiamegtakarítás Támogatása (ideiglenesen felfüggesztve)											
Önerő (%)	40-70 %											

4.6.3. Biomassza hasznosítási lehetőségeinek felmérése, hasznosítása

Cél

A program célja a **Csőrötneken** és térségében keletkezett biomassza hulladék korszerű kezelésével és feldolgozásával hozzájárulni a megújuló energiaforrások használati arányának növeléséhez (országosan ez jelenleg csupán 3,6%).

A hasznosítás révén csökkenteni lehet a lerakott hulladék mennyiségét, mely illeszkedik a 2000. évi XLIII. Tv. 56. §-hoz, valamint II. Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz (2003-2008.). Kiemelt cél az olcsó, helyben termelődő biomassza hasznosítása, az élelmiszeripari melléktermék, a mezőgazdaság és az erdőművelés során keletkező fa- és egyéb komposztálható/elégethető hulladék környezetbarát hasznosítása.

Leírás

Az előkészítés alatt álló vállalkozási övezetben, a 010. hrsz-ú ingatlanon az önkormányzat pénzügyi és szakmai befektetők bevonásával egy **Biogáz Erőművet** tervez felépíteni. Az erőmű elfogadott környezeti hatástanulmánnyal rendelkezik.

Az önkormányzat legfontosabb partnerei a magyar-cseh vegyes tulajdonú **Tedom Kft.**, a hulladékkezeléssel foglalkozó osztrák tulajdonú **Müllex Körmend Kft.** (lásd. 2.5.2. fejezetben), az állami tulajdonú **Magyar Fejlesztési Bank Rt.** (hitelezés); és az állati eredetű veszélyes hulladékok ártalmatlanításával foglalkozó, szintén állami tulajdonú **ATEV Fehérjefeldolgozó Rt.** (lásd. 2.5.3. fejezetben).

Az 1 MW kapacitású erőmű mezőgazdasági termények és egyéb melléktermékek felhasználásával villamos áramot állít elő. A szükséges terület nagysága a fejlesztés nagyságától függően 4-16 hektár közötti. **A technológia lényege, hogy a kukorica szilázs, a hígtrágya, a vágóhídi, cukor- és söripari melléktermékek teljes zárt rendszerben történő feldolgozása és bakteriális erjesztése révén metán gáz (CH₄) keletkezik, amit elégetve villamos energiát lehet előállítani.** A folyamatok teljesen zárt rendszerben történnek. Ugyanakkor az sem elhanyagolható, hogy környezetvédelmi szempontból is előremutató a program, mivel az amúgy is nehezen ártalmatlanítható hígtrágyát és egyéb hulladékot hasznosítja.

A technológiával 1 tonna szerves anyagból, állati eredetű hulladékból vagy 3 tonna hígtrágyából nyert biogáz körülbelül 60 liter fűtőolajat vált ki és megelőz mintegy 200 kg-nyi szén-dioxid (CO₂) terhelést. A folyamat végterméke egy környezetbarát, magas nitrogéntartalmú (22 kg/m³) szagtalan hígtrágya, amely nem tartalmaz szennyező nitrátot és kórokozó aerob baktériumokat. Ez előkezelés nélkül kihelyezhető a szántóföldekre, ami akár a biogazdálkodás alapja is lehet. A beruházással várhatóan 8-9 fő foglalkoztatása valósul meg, továbbá a környező mezőgazdasági termelőktől éves szinten mintegy 9.000 t silókukoricát felvásárlására nyílik lehetőség.

Az erőmű működése során jelentős mennyiségű **technológiai veszteség** is keletkezik, ami további fejlesztési lehetőségeket hordoz magában. Egyrészt biztosíthatja a vállalkozó övezet létesítményeinek olcsó fűtését, másrészt újabb fejlesztéseket indukálhat. Lehetőség nyílik például üvegházak fűtésére vagy egy olcsón üzemeltethető természárító kialakítására. Mindez természetesen további munkahelyeket teremthet, ami a jelenlegi kiugróan magas munkanélküliségi mutatókkal (kb. 10-11 %) rendelkező szentgotthárdi kistérségben nem elhanyagolható szempont.

Vonatkozó jogszabályok

1997/4. Nemzetközi Szerződés,
10/2003. (VII. 11.) KvVM rend.,
1107/1999. (X. 8.) Korm. hat.,
2000. évi XLIII. tv.
2345/2004. (XII. 26.) Korm. hat. (2.2.3. operatív célkitűzés).

Operatív lépések

- A térség éves biomassza kibocsátásának felmérése;
- Forráslehetőségek felkutatása és források biztosítása;
- Pályázatküldés a kivitelezésre;
- A kiválasztott hasznosítási módnak megfelelő beruházások, fejlesztések kivitelezése;

Monitoring

Indikátorok:

- működő biomassza hasznosító rendszerek/kazánok száma (db)
- termelt energiamennyiség (MJ/év)

Felelős szervezet

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat.

Partnerek:

- magyar-cseh vegyes tulajdonú **Tedom Kft.**;
- **Müllex Körmend Kft.** (lásd. 2.5.2. fejezetben);
- **Magyar Fejlesztési Bank Rt.** (hitelezés);
- **az ATEV Fehérjefeldolgozó Rt.** (lásd. 2.5.3. fejezetben);
- és a helyi gazdálkodók, illetve gazdasági társaságok, akik gazdasági tevékenységük során biomasszát állítanak elő. Ezek elsősorban a **Szombathelyi Erdészeti Rt.**, valamint a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó **a Fenyvesalja Kft. (Rátót)**, **Rába-Termék Kft.** és az **Urban Kft.**

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Az éves biomassa-kibocsátás felmérése	■											
Forráslehetőségek felkutatása, a pályázati önerő biztosítása			■									
Pályázatok összeállítása és benyújtása					■							
Pályázatok kiírása a kivitelezésre									■			
Kivitelezés megkezdése											■	
A megvalósítás forrásigénye	A beruházás pontos költségvetését a megvalósíthatósági tanulmány és üzleti terv tartalmazza											
Forráslehetőség	GKM, KvVM, MEH, FVM, valamint helyi gazdasági társaságok forrásai (lásd. 2345/2004. (XII. 26.) Korm. hat.)											
Önerő (%)	20-50%											

4.6.4. Kutatófúrás geotermikus energiájának hasznosítása

Cél

Tágabb célkitűzés a megújuló energiaforrások felhasználásának bővítése és támogatása, valamint a Nemzeti Energiatakarékossági Program megújuló energiaforrások hasznosítását célzó intézkedések támogatása. Az energetikai célú termálvízhasználat fejlesztése, illetve a megújuló energiaforrások elterjesztése Magyarország uniós kötelezettségeivel szorosan összefügg. Magyarország a teljes energiatermelésen belül az alternatív energiaforrások jelenlegi 3,6 százalékos arányát 2010-ig 6 százalék fölé szeretné emelni.

Konkrét cél a **Csörötnek** északi csücskében található szénhidrogén-kutatófúrás geotermikus energiaforrásként és/vagy termál-turisztikai célból történő hasznosítása.

Leírás

Csörötnek északi csücskében, a falutól kb. 1 kilométerre fekvő rönöki vasútállomás közelében egy lefojtott **szénhidrogén-kutatófúrás** található (**017/5 hrsz.**). A Hídalatti dűlőben már 1965-ben kutattak kőolaj és földgáz után, de csak termálvizet találtak. A terület tulajdonosa a település önkormányzata, aki a Fenyvesalja Kft-vel közösen tervezi a termálkút hasznosítását. Az elképzelések szerint egy cca. 1 hektár nagyságú fóliasátrat és/vagy üvegházat telepítenek a területre, melynek teljes hőszükségletét fedezné a termálkút. A beruházáshoz hazai és uniós pályázati forrásokat keres az önkormányzat. A termálturisztikai hasznosítás már a tervezés fázisában sem került komolyan szóba, mivel a közeli Szentgotthárdon éppen befejezés előtt áll egy nagyméretű, modern gyógyászati- és fürdőcentrum.

A termálkút részletes adatait és a hozzá kapcsolódó felmérések eredményeit lásd az 5.8 fejezetben, a melléklete között.

Javasoljuk az önkormányzat által koordinált program segítségével a mélyfúrás rehabilitációjának megkezdését, új hasznosítási lehetőségeinek kidolgozását.

Vonatkozó jogszabályok

1998. évi XVIII. tv.,
a 2001. évi CX tv.,
118/2003. (VIII. 8.) Korm. rend.,
1107/1999. (X. 8.) Korm. határozat,
2345/2004. (XII. 26.) Korm. határozat (2.2.4. operatív célkitűzés).

Operatív lépések

- A mélyfúrás állapotfelmérének elkészítése, a tulajdonviszonyok tisztázása,
- Települési geotermikus energia hasznosítási koncepció kidolgozása,
- Kivitelezési tervek elkészítése,
- Műszaki létesítmények kivitelezése engedélyes tervek alapján,

Monitoring

- állapotfelvétel elkészül
- a hasznosítási lehetőségeket bemutató koncepció elkészül
- a kivitelezési tervek elkészülnek

Indikátor:

- A műszaki létesítmények által termelt hőenergia mennyisége (MJ/év)

Az önkormányzat végzi a program monitorozását.

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse a helyi önkormányzat. A mélyfúrás jellegétől és kijelölt hasznosításától függően az együttműködésbe szükséges bevonni az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságot, valamint az összes illetékes hatóság (pl. a területileg illetékes KÖTEVIFE, bányakapitányság, stb.).

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A mélyfúrás állapotfelmérésének elkészítése	■	■										
Hasznosítási lehetőségek megállapítása			■	■								
Kivitelezési terv elkészítése					■	■	■					
Kivitelezés								■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	Átl.: 2-4	Átl.: 2-5			Átl.: 2-3				Technológiától függően több tíz, akár száz milliós nagyságrendű			
Forráslehetőség	Megújuló energiaforrások bővítése (NEP-2004-4) max. 35 MFt Energiatakarékossági Hitel (K&H Energiaközpont Kht.) max. 80 millió Ft											
Önerő (%)	NEP-2004-4 min. 70 %, Energiatakarékossági Hitel min. 20%,											

4.6.5. Napenergia hasznosításának elősegítése

Cél

Konkrét cél az önkormányzat és az önkormányzati tulajdonú helyi intézmények (pl. oktatási, kulturális és szociális, stb. létesítmények), valamint a lakóépületek energiafelhasználásának megújuló napenergia felhasználásával történő csökkentése.

Tágabb célkitűzés a megújuló energiaforrások felhasználásának bővítése és támogatása, valamint a Nemzeti Energiatakarékosági Program megújuló energiaforrások hasznosítását célzó intézkedéseinek támogatása. Az energetikai célú szélenergia hasznosítás fejlesztése, illetve a megújuló energiaforrások elterjesztése Magyarország uniós kötelezettségeivel szorosan összefügg. Magyarország a teljes energiatermelésen belül az alternatív energiaforrások jelenlegi 3,6 százalékos arányát 2010-ig 6 százalék fölé szeretné emelni.

Leírás

Az épületek energiaköltségei között a legnagyobb tételt a fűtés jelenti. Ezért joggal merülhet fel annak az igénye, hogy ezt is minél nagyobb részarányban napkollektorokkal lehessen fedezni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy 1 m² napkollektorral 4-5 m² épület fűtésére lehet hatékonyan rásegíteni. Az ilyen arányban megvalósított rendszerek március-áprilisban, illetve szeptember-októberben közel 100%-ban fedezni tudják a fűtés hőszükségletét. Természetesen a kollektorok a hideg, de derült téli napokon is számottevő hőenergiát adnak, de ebben az időszakban döntően a hagyományos fűtési rendszerrel kell biztosítani komfortos belső hőmérsékletet. Kisebb rendszereknél, főleg padló-, vagy falfűtés esetén puffertároló nélküli rendszerek is megvalósíthatók. Ekkor a kollektorok a napsütés időtartama alatt közvetlenül a fűtési rendszerre dolgoznak, a hőtárolást az épület szerkezetei, a padló vagy a falak biztosítják.

A napkollektoros fűtés a hagyományos fűtési rendszerrel párhuzamosan üzemel, erre a célra ún. szoláris fűtési egység szolgál. Nagyobb rendszereknél célszerű puffertárolót alkalmazni. Ez egy nagyobb méretű, jól hőszigetelt víztartály, melyben a napsütés időszakában hasznosított napenergia eltárolható a napsütésmentes időszakra. **A puffertárolók - a napkollektorok mellett - jól illeszthetők a korszerű fatüzelésű cserépkályhákhoz, kazánokhoz és kandallókhoz is.**

A **vízmelegítés** Magyarország éghajlati adottságai mellett a napenergia-hasznosítás legegyszerűbben megvalósítható módja, ami bátran ajánlható mindenkinek. Egy személy naponta megközelítőleg 50-60 liter melegvizet használ el, aminek az elállításához ~2-3 kWh hőenergia szükséges. 1 m² napkollektorral a nyári félévben napi 2-2,5 kWh, télen 0,5-1,5 kWh napenergia hasznosítható. Így tehát személyenként 1-1,5 m² napkollektorral általában elő lehet állítani a szükséges melegvíz mennyiséget.

Éves átlagban 60-70 százalékos megtakarítás érhető el, ami a nyári félévben közel 100 %, a téli félévben 30-40 %. Családi házak esetében melegvíz készítés céljára 2-3 db, nagyobb vízfogyasztás esetén 4-5 db 2 m²-es napkollektort célszerű felszerelni. Szükség van egy viszonylag nagy méretű, általában 200-500 literes melegvítárolóra is.

A napkollektoros melegvíz készítés különösen gazdaságosan alkalmazható nagyobb létesítmények, pl. iskolák, kollégiumok, éttermek, panziók esetében. **Csörötnek önkormányzata a Szőlőhegyen kizárólag ezt az energiaellátási módot szorgalmazza. A légkábeles/vezetékes villamos-energia ellátás kiépítését tájképi okok és az évszázadokon át bortermelésre használt vidék „varázslatos hangulatnak” megőrzése miatt nem engedélyezi.** A nagyobb rendszer fajlagos beruházási költsége alacsonyabb, az egyenletes vízfogyasztás miatt pedig a kollektorok kihasználtsága jobb, éves hatásfokuk magasabb. Gondos tervezés és kivitelezés esetén az ilyen nagyobb rendszerek akár 40-50 százalékkal is hatékonyabban működnek, mint a hasonló célú kisebb, családi házakon megvalósított rendszerek. A közintézmények (pl. iskola, önkormányzat, szociális otthon, kultúrház, stb.) energia-felhasználása (fűtés és melegvíz) jelentősen csökkenthető a korszerűsítési programok tervszerű végrehajtásával.

Az energiafogyasztást és környezetterhelést alternatív energiatermelési lehetőségek kihasználásával, például **elektromos energiát előállító napelemek** kiépítésével is lehet csökkenteni. Ezek költségeinek megtérülése azonban középtávon (az elkövetkező 5-10 évben) még nem igazán versenyképes a helyi áramszolgáltatóktól vásárolt elektromos energiával.

Vonatkozó jogszabályok

1998. évi XVIII. tv., 2001. évi CX tv., 118/2003. (VIII. 8.) Korm. rendelet, 1107/1999. (X. 8.) Korm. határozat, 2345/2004. (XII. 26.) Korm. határozat (2.2.4. operatív célkitűzés).

Operatív lépések

- A közintézmények és lakosság energiafogyasztási szokásainak, lehetőségeinek felmérése, részletes hatástanulmány készítése;
- A hatástanulmány alapján javasolt korszerűsítési munkákhoz szükséges berendezések gyártóinak megkeresése;
- Pályázati lehetőségek feltárása, pályázatok benyújtása;
- A korszerűsítési munkálatok elvégzése;

Monitoring

- elkészül a település közintézményeinek és lakóépületeinek napenergiát hasznosító korszerűsítési lehetőségeit tartalmazó fejlesztési dokumentum

Indikátorok:

- a településen megvalósult energiahatékonyságot javító beruházások száma (db)
- energiahatékonysági feladatokra felhasználható, pályázatokon elnyert fejlesztési támogatások összege (eFt/év)
- közintézmények és lakosság éves energiamegtakarításának mértéke (MJ/év)

Felelős szervezet

A program koordinátora a települési önkormányzat. Az önkormányzat a közintézmények vezetőivel és a lakossággal szorosan együttműködve végzi a program végrehajtását és monitorozását.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Energiatakarékossági lehetőségek felmérése	■	■										
Gyártók, áramszolgáltatók megkeresése			■	■	■	■						
Pályázati lehetőségek feltárása, pályázatok benyújtása					■	■	■	■	■	■		
A korszerűsítési munkálatok elvégzése									■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	Az igényektől és lehetőségektől függ. A megvalósítás több millió Ft-os nagyságrendű is lehet											
Forráslehetőség	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Nemzeti Energiatakarékossági Program, NEP 2004-5: A megújuló energiaforrások felhasználásának a bővítése önkormányzatok és magánszemélyek részére (ideiglenesen felfüggesztve), Az önkormányzati, költségvetési és egyéb intézmények energiafelhasználásának és energiaköltségeinek mérséklése támogatására az EHJ Célelőirányzatból											
Önerő (%)	70 %, 25 % saját forrás legalább szükséges											

4.7. A BIOLÓGIAI ÉS TÁJI SOKFÉLELÉSÉG MEGŐRZÉSE

4.7.1. A természetközeli gazdálkodási módszerek támogatása és elterjesztése

Cél

A természetközeli gazdálkodási módszerek (környezetkímélő erdőgazdálkodás, őshonos legeltető állattartás, gyephasznosítás) előnyben részesítése elsősorban az érzékeny természeti területeken.

Leírás

A **Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Program (a továbbiakban NAP)** alapeszméje, hogy az ökológiai adottságokon alapuló mezőgazdasági földhasználatnak, az EU-ban is megcélzott agrár-vidékfejlesztési politika célkitűzéseinek támogatási prioritást kell biztosítani. A program céljai közt a különböző térségek adottságainak megfelelő fenntartható mezőgazdasági földhasználat kialakítása fogalmazódik meg. A programon belül a környezetbarát mezőgazdasági földhasználatot támogató célprogramok két fő típusba sorolhatók.

Az első fő típust az úgynevezett horizontális (vagy országos) célprogramok alkotják, amelyek a hazai mezőgazdasági földhasználat teljes területére kiterjednek. A programok célja, hogy támogatást nyújtsanak a különféle földhasználati ágakban a környezetbarát termelési, gazdálkodási eljárásoknak; ezzel elősegítsék a magyar agrárgazdaság új - hosszú távon is fenntartható - de versenyképes fejlődési modelljének kialakulását. A horizontális intézkedések alá így az **integrált gazdálkodási célprogram**¹ (27.000 km²), az **ökológiai gazdálkodási célprogram** (3.000 km²), a **gyephasznosítási célprogram** (4.000 km²) és a **vizes élőhelyek célprogram** (800 km²) kidolgozása tartozik.

A célprogramok másik fő típusát az úgynevezett **zonális (vagy térségi) célprogramok** képezik, amelyek az adott térség környezet- és természetvédelmi szempontú mezőgazdasági földhasználatát segítik, hozzájárulva az egyes térségek adottságaikhoz illeszkedő gazdálkodási formáinak elterjedéséhez, a tájgazdálkodási rendszerek kialakulásához, a terület környezeti, természeti értékeinek megőrzéséhez és fejlesztéséhez. Ezen programok célterületei közé olyan térségek, tájak tartozhatnak, amelyek természetvédelmi, talajvédelmi vagy vízvédelmi szempontok miatt valamilyen speciális hasznosítást igényelnek. Az **érzékeny természeti területek rendszerét (a továbbiakban ÉTT)** kidolgozó célprogramon (19.800 km²) kívül zonális célprogramként kell még kidolgozni az integrált természetvédelmi- tájvédelmi-, talajvédelmi- és vízvédelmi célprogramokat (megj. az összes célprogram kidolgozásának a határideje 1999. december volt, de ezek közül csak a zonális program készült el 2005-ben).

¹ A zárójelbe írt számok az adott program célterületének 2006-ra előírt méretét mutatják

Csörötnek egy része - az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet melléklete alapján - az **Őrség-Vendvidék kiemelten fontos ÉTT térsége által érintett területén fekszik**. A területek pontos lehatárolását (hrsz.-os) a készülő **Vas Megyei Területrendezési Terv** fogja tartalmazni (forrás: *Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása - 2005.03.29.*).

Az érintett területeken mielőbb meg kell honosítani a megfelelő környezetkímélő gazdálkodási formát, valamint tájékoztatni kell a gazdálkodókat az őket érintő jogszabályi követelményekről és lehetőségekről.

Az eddigi támogatások az oktatásra és a mintaterületek fenntartására koncentráltak, de évek óta esedékes már egy közvetlen agrártámogatási rendszer bevezetése, ahol feltehetőleg a kieső terméshányad megfizetésével, a hagyományos gazdálkodáshoz szükséges eszközök kedvezményes vásárával, és a megtermelt javak garantált felvásárlásával fogják támogatni a termelőket. Ez természetesen vonatkozik a „Natura 2000-es területekre” is.

Az önkormányzat a pályázati lehetőségek ismertetése mellett, a vonatkozó szakirodalom hozzáférhetőségének biztosításával (önkormányzati könyvtár vagy kultúrház), és a civil természetvédő szervezetek által készített tájékoztató anyagok beszerzésével segítheti a gazdálkodókat. Fontos a rendszeres (legalább évenkénti) kommunikáció a gazdálkodók és természetvédelem képviselői (területileg illetékes Nemzeti Park) között. Az ilyen fórumok a tapasztalatcsere és a jobb megértés mellett a hatékony információáramlást is elősegítik.

Vonatkozó jogszabályok

- 2078/92 EK tanácsi rendelet,
- 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet,
- 2253/1999. (X. 7.) Korm. határozat

Operatív lépések

- ismeretterjesztő anyagok beszerzése és közzététele
- a természetkímélő gazdálkodási módszerek oktatása
- pályázatok természetkímélő gazdálkodáshoz rendszeres agrártámogatásokra

Monitoring/Indikátorok:

- A biodiverzitás növekménye (újjonnan észlelt fajok, illetve a védett fajok gyakoriságának növekedése);
- Az évente igényelt (és elnyert) támogatások száma és összege (db és Mft);
- A természetkímélő módon művelt területek aránya a településen (ha és %);

Források

FVM, KvVM (előkészítés alatt)

4.7.2. A természet védelmét szolgáló települési intézkedések

Cél

A program célja a település védelem alatt álló vagy védelemre érdemes értékes természeti területeinek megóvása önkormányzati intézkedések révén.

Leírás

Magyarországon az állam mellett az önkormányzatokra is igen jelentős természetvédelmi feladat hárul. A helyi önkormányzatok fontos szerepet játszanak a természeti értékek bemutatásában, megóvásában, társadalmi elismertségének növelésében, valamint a szemléletformálásban. Igen fontos feladat az önkormányzatok minél szélesebb körű bevonása a természetvédelmi tevékenységbe a helyi értékek hatékonyabb védelme érdekében. Ezzel egyrészt a lokálpatriotizmus is a természetvédelmi célok szolgálatába állítható, másrészt a helyi lakosság aktívan részt tud venni saját értékeinek megőrzésében.

Fontos feladat az önkormányzatok által létesített **helyi jelentőségű védett természeti területek hálózatát bővíteni**. A nemzetközi kötelezettségek maradéktalan teljesítésében az önkormányzatok is sok támogatást nyújthatnak. Egy világörökségi helyszín vagy egy Natura 2000-es terület kijelölése a településen nem kis büszkeséggel töltheti el az ott élőket.

Az önkormányzati szinten megnyilvánuló természetvédelem hatékonysága csak úgy képzelhető el, ha a jelenleginél **szorosabb kapcsolat alakul ki az önkormányzat**, a 2005. január 1-jétől a természetvédelmi hatósági feladatkört is betöltő **Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség** és a **Nemzeti Park Igazgatóságok között**. A jó munkakapcsolat kialakítása közös feladat, az állami szervezetek többek között irányelvek megfogalmazásával, szakmai képzésekkel segíthetik az önkormányzatok természetvédelmi tevékenységét.

Az önkormányzatok kezében a természet védelme gyakorlati megvalósítását is megalapozó egyik legfontosabb eszköz a településfejlesztési és - rendezési tervek elkészíttetése. E tervek biztosíthatják a települések természeti értékeinek, hagyományos tájszerkezetének fennmaradását, megőrzését is. Ennek érdekében a tervek kidolgozásának külön ügyelni kell arra, hogy a beépítésre szánt területek és a belterület bővítése nem károsíthatja az élővilágot, a település természeti és tájképi értékeit.

Operatív lépések

- biodiverzitás védelmének és a természeti értékek megóvásának elősegítése a fejlesztési, rendezési tervek elkészíttetése során,
- települési önkormányzatok és a Nemzeti Park Igazgatóság közötti kapcsolat erősítése, rendszeres kommunikáció,
- természetvédelem társadalmi elismertségének növelése, szemléletformálás,
- a védett területek bemutatása, ismeretterjesztés, természeti értéktérkép elkészítése,
- természetvédelmi jeles napok megrendezése, rendezésének támogatása,
- részvétel a környezeti nevelésben, szemléletformálásban, PR,

- térségi ökoturisztikai, természetvédelmi honlapok készítésének kezdeményezése, részvétel a folyamatos működtetésében,
- helyi védett területek nyilvánítása a társadalmi szervezetek és önkormányzatok közös munkája révén, a természetvédelmi hatóságok szakmai segítségével.

Monitoring

- természeti értéktérkép elkészítése
- honlap elkészítése
- környezeti szemléletformáló rendezvények száma

Felelős szervezet

A települési önkormányzat együttműködésben a természetvédelmi hatósággal és a nemzeti park igazgatóságával.

A megvalósítás forrásigénye	Településenként átlagosan 0,8-1 MFt
Forráslehetőség: (%)	KvVM, GKM - NFT KIOP 1.6. (a Környezetvédelmi Felügyelőségeknek)

Az operatív lépések folyamatosan kerülnek végrehajtásra, az időbeli ütemezésről az önkormányzat dönt.

4.7.3. Tájsebek, felhagyott bányák, anyagnyerő helyek rekultivációja

Cél

A felhagyott bányák okozta környezeti veszély csökkentése, táji adottságokhoz illeszkedő arculat, új élőhelyek kialakítása, geológiai és/vagy műszaki bemutatóhely, esetleg tanösvény kialakítása.

Leírás

Csörötneken két kisebb tájseb található. Mindkettő helyét visszafoglalta a természet, területüket benőtte a növényzet.

Az egyik területén a Rába folyó mellett az 1990-es évek elejéig folyt kisebb mennyiségben **kavicskitermelés**. A területen a felszámolásra került termelőszövetkezet termelte ki a kavicsot. A területek helyrajzi számai: **056/2** és **065/11**. A település központjától keletre, attól mintegy 500 méterre fekvő, Rába parti terület jelenleg teljesen üresen áll. Jelenlegi osztrák tulajdonosa turisztikai hasznosítást képzelt el rajta, de az ötletek szintjén mozgó elképzelést eddig nem követte semmilyen említésre érdemes tett. A területet benőtte a növényzet, a tájseb nyomai már nem lelhetőek fel. Az elgazosodott ingatlan rendbetételére az önkormányzat már többször felszólította a tulajdonost, aki erre nem sok hajlandóságot mutatott.

A másik tájseb a Szőlőhegy észak-keleti sarkában található kisebb méretű, felhagyott **vörös kavics bánya**. A bánya önkormányzati tulajdonban volt és a földutak felületére szórták ki az onnan kitermelt kavicsot. A bánya jelenleg elhagyottan, üresen áll. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága nem engedélyezi a kitermelést.

Javasoljuk az önkormányzat által koordinált program segítségével a felhagyott bányák rekultivációját, valamint új hasznosítási lehetőségek kidolgozását. Célszerű emellett még a térség többi kisméretű tájsebét is feltérképezni, és egyidejűleg ezekre is rekultivációs programot kidolgozni.

Kapcsolódó jogszabályok

EP és Tanács 2001/42/EK irányelve, 1993. évi XLVIII. tv., 1994. évi LV. tv., 1995. évi LIII. tv., 1996. évi XXI. tv., 1996. évi LIII. tv., 2003. évi XXVI. tv., 203/1998. (XII. 19.) Korm. r., 6/2004. (I. 22.) Korm. r., 35/1998. (III. 20.) OGy h.

Operatív lépések

- a bányák állapotfelmérésének elkészítése, a tulajdonviszonyok tisztázása,
- hasznosítási lehetőségek felmérése,
- tájrendezési kivitelezési tervek elkészítése,
- a bánya rekultivációjának elvégzése a kivitelezési terv alapján,

Monitoring

- állapotfelmérés elkészül
- a hasznosítási lehetőségeket bemutató program elkészül

- a kivitelezési terv elkészül
- a rekultiváció elkészül

Az önkormányzat végzi a program monitorozását.

Felelős szervezetek

Helyi önkormányzat, a bánya jellegétől és kijelölt hasznosításától függően az illetékes NPI, KÖVIZIG, ÁNTSZ, KÖTEVIFE és bányakapitányság.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A bányák állapotfelmérések elkészítése	■											
Hasznosítási lehetőségek megállapítása					■							
Tájrendezési kivitelezési terv elkészítése					■							
Rekultivációs munkák elvégzése									■			
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	Átl.: 0,4-4		Átl.: 0,2-1,8		Átl.: 0,2-5		A munkától függően több milliós nagyságrendű					
Forráslehetőség	KvVM											

4.8. KÖRNYEZETEGÉSZSÉGÜGY

4.8.1. Pollenvédelmi terv készítése és végrehajtása

Cél

Az egészségkárosodást, alapvetően allergiás megbetegedést okozó növények előfordulásának és terjedésének korlátozása, ezáltal az allergiás panaszok incidenciájának (lásd szöveget), gyakoriságának illetve kialakulásuk veszélyének csökkentése.

Leírás

Csőrötneken – a magyarországi települések többségéhez hasonlóan szintén – problémát okoz az allergiás megbetegedésekért felelős parlagfű. Ugyan parlagfű a településnek sem a kül-, sem a belterületén nem található számottevő mennyiségben, de szétterjedésének megelőzése és visszaszorítása érdekében előzetes intézkedésekre van szükség.

A parlagfű okozta allergiás megbetegedések visszaszorítása annak megelőzésében rejlik. Amennyiben a település lakosai kellőképpen gondoskodnak a saját tulajdonban lévő földjeikről, a hozzájuk tartozó közterületekről, nem csupán esztétikusabbá, szebbé tehetik lakókörnyezetüket, de jelentősen hozzájárulhatnak az allergiás megbetegedések csökkenéséhez. Az érintett önkormányzat mind támogató, mind szankcionáló eszköz segítségével erősítheti a lakosság ez irányú tevékenységét.

Az önkormányzatnak a pollentermelés megakadályozása érdekében való aktív közreműködésének egyik hatékony és környezetbarát módja a település környezetében a művelés alatt nem álló, frissen felhagyott területek rendszeres parlagfű-mentesítése kézi gyomlálással, rendszeres kaszálással a virágzás megkezdése előtti időszakban, a megfelelő egészségvédelmi lépések megtételével (kesztyű, maszk). Ugyanakkor fontos annak ismerete, hogy a gyermek- illetve fiatalok lakosságát nem szabad az ilyen akciókba aktívan bevonni. Ennél a korosztálynál ugyanis fokozottan fennáll az allergiás panaszok kialakulásának veszélye, ha közvetlen fizikai érintkezésbe lépnek az allergén pollent termelő növényel.

A gyűjtés megszervezését megelőzően be kell azonosítani, és fel kell mérni a potenciális parlagfű-termőhelyeket, majd célszerű az akció időpontjáról, valamint a helyszínéről tájékoztató szórólapot készíttetni, amely fontos információkat is tartalmazhat a parlagfűről, illetve útmutatást adhat a növény felismeréséhez, és a terjedése elleni lehetséges lépések megtételéhez.

További fontos parlagvédelmi intézkedés az aratás utáni tarlóhántás elvégzése, amit gyakran hanyagolnak el a gazdálkodók, így teret engedve a gyomok burjánzásának az agrártermelés éves üteme szerint elméletileg „pihenő” szántókon.

Operatív lépések

- a vonatkozó önkormányzati rendeletek betartatása,
- parlagfű termőhelyeinek felmérése (minden évben; potenciális termőhelyek is),
- gyűjtőakció(k) megszervezése,

4.8.2. Kutak vízminőségének és használatának ellenőrzése

Cél

A település területén található használatban lévő, nem megfelelően lezárt talajvíz kutak vízminőségének, és használatának ellenőrzése a potenciális talaj- illetve felszín alatti szennyeződések, valamint ezzel összefüggésben a környezetegészségügyi problémák kialakulásának megakadályozása érdekében.

Leírás

Csörötneken jóllehet az ivóvíz a háztartások közel 100 százalékban bevezetésre került, mégis jelentős számban található mai napig is működő, vagy használaton kívüli de nem megfelelően lezárt fűrt/ásott talajvíznyerő kutakat.

A környezetegészségügyi kockázat csökkentése érdekében a meglévő (ásott és fűrt) kutak felülvizsgálata és a szakszerűtlen kiképzésű kutak eltömedékeltetése szükséges. A használaton kívüli kutakba tilos hulladékot elhelyezni, illetve csapadékvizet vagy szennyvizet belevezetni.

Operatív lépések

- A településen található kutak számbavétele
- A kutak minőségi felülvizsgálata
- A szükséges beavatkozások megtervezése, intézkedések megtétele

Vonatkozó jogszabályok

2345/2004. (XII. 26.) Korm. hat. 3.2.2.1. operatív célkitűzés

Monitoring/Indikátor:

- A településen található szakszerűen lezárt, illetve üzemelő kutak arányának növekedése (%)

Felelős szervezet

Települési önkormányzat

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A kutak összeírása	■											
Minőség vizsgálatok elvégzése		■										
A szükséges beavatkozások elvégzése			■									
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,1-0,2 MFt											
Forráslehetőség: (%)	Talajterhelési díj*, EüM											
Önerő	-											

*Talajterhelési díj egy részének felhasználásával lehetőség van a település általános vízminőségének feltárására és vizsgálatára.

4.9. A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG NÖVELÉSE

4.9.1. Környezettudatosság növelése

Cél

A településen élők környezettudatosságának növelése, a fenntartható fejlődés alapeszméjének terjesztése. Továbbá mindezeknek megfelelő magatartásformák kialakítása révén a környezeti értékek hosszú távú védelmének megalapozása, közös identitástudaton, hatékony együttműködésen alapuló közösség kialakítása.

Leírás

Csörötnek-Magyarlak-Kondorfa közösen fenntartott és közös tulajdonú 8 osztályos általános iskolájában (9963 Magyarlak, Kossuth L. u. 236.; tel.: 94/541-003) összesen 120 kisdíák tanul. Csörötneken a Vasút utca 16. szám alatt napközi otthonos óvoda működik. Az óvoda létszáma jelenleg 33 fő, de a férőhelyek száma alapján összesen 55 gyermek elhelyezésére van lehetőség. A két intézményt az önkormányzatok közös igazgatású többcélú oktatási intézményként működtetik. Az általános iskola e-Magyarország pont is egyben. Az oktatási intézményben a kerettantervek környezeti nevelési tartalmán alapuló helyi tanterv szerint foglalkoznak környezeti neveléssel. Az iskolában fontos szerepet kap a helyi hagyományok ápolása.

Akár iskolai keretek között, akár azon kívül történő környezeti nevelésről beszélünk, mindenképpen szükség van az oktatási-nevelési intézmények és egyéb szervezetek közötti összefogásra. Az önkormányzatok, a kistérségi társulás, a civil szervezetek, a területileg illetékes Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség és Nemzeti Park, illetve a környezetvédelemmel, terület- és vidékfejlesztéssel foglalkozó tervező-, kutató intézmények mind-mind hatékonyan támogathatják az iskolák, a nevelők környezeti nevelési munkáját.

A környezet védelme, a meglévő környezeti értékek megóvása, és a fenntartható (az erőforrásainkat fel nem élő) gazdálkodás alapfeltétele a társadalom minden rétegére kiterjedő környezeti nevelés, tudatformálás révén történő környezettudatosság kialakítása.

A helyi környezet a helyi közösség állapotától is függ, a közösség tudatossága előfeltétele a regionális és nemzeti szintű kezdeményezések sikerének. A helyi környezeti nevelés legfontosabb kívánalma az együttműködés, a lakosok részvétele a települési környezetgazdálkodásban, a település részvétele az iskola pedagógiai tevékenységében.

A helyi társadalomban élők környezetének, természeti értékeinek védelméért jöllehet minden érintett felelőséggel bír, de intézményi szinten elsősorban az önkormányzatnak kell felelőséget vállalnia. Az önkormányzat legitimációval, helyismerettel és legtöbb esetben eszközökkel is rendelkezik így szükségszerű, hogy a környezeti nevelésben és ennek révén a környezettudatosság növelésében is fontos szerepet játsszon. Többek között a jelen

környezetvédelmi program elkészítése is fontos lépés lehet ezen a téren, hisz mintegy kiindulási pontként sor kerül az értékek és a problémák, a fenntartható fejlődésre vonatkozó helyi képesség számbavételére.

A környezettudatos életvitelt azonban nem lehet kizárólag hatósági eszközökkel kialakítani. A helyi társadalom környezeti nevelésében természetesen kiemelkedően fontos, hogy az önkormányzat törvényben előírt feladatai összekapcsolódjanak a helyi közösség kezdeményezéseivel. A helyi környezeti nevelés sarokköve lehet a környezetgazdálkodással kapcsolatos a generációkon és társadalmi pozíciókon túl nyúló (összefogó) helyi konszenzus kialakítása. Végül soron az önkormányzat és a helyi társadalom kölcsönös belátáson alapuló, környezettudatos együttműködése alapozza meg a helyi fenntarthatóságot védelmező gondolkodást.

A környezettudatosság növelésének főbb részterületeit a **II. Nemzeti Környezetvédelmi Program** az alábbiak szerint csoportosítja:

1. Lakossági ismeretterjesztés a környezettel, és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban, információhoz való jutás biztosítása
2. Társadalmi részvétel erősítése a környezetpolitikai döntéshozatalban, a környezetvédelmi program végrehajtásában
3. Iskolán kívüli környezeti nevelés, oktatóközpont kialakítása, fenntarthatósági alapismeretek és készségek fejlesztése
4. Települési vagy kistérségi környezeti információs rendszer kialakítása, csatlakozás az országos hálózathoz

Mindezek valamint a **2003-ban átdogozott Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia** alapvetésben rögzítettek alapján az alábbi önkormányzati feladatok, cselekvési lehetőségek, javaslatok fogalmazhatóak meg.

Javasolt cselekvési lehetőségek

- Nagyobb figyelem fordítása a környezetvédelem szempontjaira a település fejlesztési és rendezési terveinek kidolgozása, felülvizsgálata során.
- Fő-, vagy részmunkaidős környezetvédelmi ügyintéző foglalkoztatásával (akár körjegyzőségi, vagy kistérségi összefogással), intézményesített összekötő kapocs biztosítása a helyi társadalom életében, betöltve az együttműködés szervezője, felelőse szerepkörét.
- A helyi önkormányzat, mint iskolafenntartó részt vehet az intézmény programjának kialakításában és betartatásában, a környezeti nevelés szempontjainak érvényesítésében. Katalizátorként funkcionálhatnak (akár önállóan, akár társulási szinten) a fenntarthatóság elveinek helyi tantervekbe történő beépítésének folyamatában.
- A felnőttnevelést célzó előadások, tréningek, népfőiskolák, körök és klubok szervezésében való aktív közreműködés.
- A helyi környezetvédelmi program megvalósításában való széleskörű társadalmi részvétel biztosítása, serkentése, beleértve a helyi gazdasági élet szereplőit.
- Az organikus gazdálkodási formák, biológiai gazdálkodás népszerűsítése.
- A lakosság települési identitástudatának erősítése, pozitív példamutatással.
- A helyi környezeti nevelési programok, környezetvédelmi napok / akciók szervezésének támogatása eszköz, szolgáltatás, terem vagy egyéb önkormányzati

vagyon tárgy kedvezményes rendelkezésre bocsátása révén. Amennyiben a település költségvetése megengedi a költséges erdei iskolák társfinanszírozása is elképzelhető, akár egy-egy kifejezetten erre a célra létesített (az éves költségvetés egy bizonyos részéből) környezeti nevelési alapról.

- Aktív közreműködés a települési civil, gazdasági, hatósági és önkormányzati szféra közötti együttműködés fejlesztésében az iskolai és iskolán kívüli környezeti nevelés, a fenntarthatóság alapeszméjének és gyakorlati megvalósítási lehetőségeinek széleskörű ismertetése érdekében.
- Az önkormányzatok regionális összefogással megteremthetik mindazon környezetvédelmi célú szolgáltatásokat (pl. szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes hulladék gyűjtés stb.), amelyek használatának népszerűsítése, a lakosság általi elismertségének és megfelelő használatának elsajátíttatása révén egyúttal a családok fenntartható fejlődésre való képzettségét is szolgálják.
- Részvétel az egyéni, iskolai, civil, és egyéb intézményi (pl. hatóságok) egészségfejlesztési tevékenységek összehangolásában (pl. mit kell tenni, ha az ivóvíz szennyezett, ha valamilyen közúti vagy más jellegű havária esemény történik, vagy mi a teendő ha illegális hulladéklerakást észlelünk).

Vonatkozó jogszabályok

Az 1995. évi LIII. tv., az 1996. évi LIII. tv., az 1996. évi LIV. tv., a 2001. évi LXXXI. tv., a 2001. évi XLIV. tv., a 2003. évi CXXIX. tv., valamint az EP és Tanács 2003/4/EK és 2003/35/EK irányelve (forrás 2345/2004. (XII. 26.) Kormány hat. 1. akcióprogramhoz tartozó operatív célkitűzések).

Operatív lépések

- pályázati lehetőségek feltárása, források felkutatása,
- települési (kistérségi) környezetvédelmi ügyintézői státusz kialakítása,
- rendezvények/helyi környezetvédelmi célú akciók (pl. vetélkedők és szelektív hulladékgyűjtési akciók) szervezése,

Monitoring

- az iskola (óvoda) pedagógiai tervében a környezeti neveléssel foglalkozó fejezet kidolgozásra került
- környezetvédelmi adatbázis / iroda felállítása
- környezetvédelmi ügyintézői státusz megalakítása
- környezeti nevelési alap létrejötte

Indikátorok:

- az egyes programokon, rendezvényeken, tanfolyamokon részt vettek száma (fő)
- a kiadott füzetek, szóróanyagok száma/példányszáma (db/év, db)
- vetélkedők és szelektív hulladékgyűjtési akciók száma (esemény/év)
- környezeti nevelési célú programok száma (db/év)

Felelősök

Települési önkormányzat (koordináló szerep).

A résztvevők köre a környezeti nevelés esetén igen bő. A programban való részvétel, kezdeményezés egyszerre morális és adott esetekben konkrét feladata a települési/térségi szereplőknek, a felsőbb szintű hatóságtól a polgárig.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Pályázati lehetőségek felkutatása	■	■										
Települési környezetvédelmi ügyintézői státusz kialakítása			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rendezvények, akciók szervezése	Folyamatosan											
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	A tevékenységektől függően 10 eFt-tól több millióig											
Forráslehetőség (%)	OM, KvVM, IcsSzEM, MeH, FVM,											
Önerő	Forrástól függően változó											

4.10. HELYI JOGI SZABÁLYOZÁS

4.10.1. Hiányzó helyi rendeletek, szabályzatok megalkotása (jogalkotás)

Cél

A hiányzó helyi rendelkezések és szabályzatok megalkotása települési szinten.

Leírás

A program során a jelenleg hatályos jogszabályok felülvizsgálata, módosítások és új, hiányzó jogszabályok megalkotása történik. Települési szinten rendelkezési csomagot javasolt összeállítani. Javaslatok, ötletek:

- A kerti hulladékok nyílt téri égetésének szabályozása (pl. önkormányzati rendelettel).
- Kiskerti komposztálás támogatása, kerti fakivágások értékarányos pótlására kötelezés.
- Lombhullató, árnyat adó fafajok telepítésének támogatása, arányosítása az örökzöldekhez.
- Építési (inert) hulladék szervezett külön gyűjtése, (és amennyiben van rá mód: helyi hasznosítása).
- Teljes körű veszélyes hulladék begyűjtés megszervezése.
- Adókedvezmények előírása lakossági környezetvédelmi beruházásokra.
- Egyszer használatos csomagolóanyagok rendezvényeken való megtiltása.
- Beszerzési eljárásoknál (önkormányzatoknál) a környezetvédelem, mint szempont hangsúlyos megjelenítése.
- Állattartó telepekre (majorokra) külön helyi rendezési terv és építési szabályzat készítése.
- Az háztáji tartásból származó szagterhelés csökkentése érdekében állattartási rendelet készítése.
- A helyi műemlék jellegű építészeti értékek kijelölése és használatukkal, védelmükkel kapcsolatos szabályok megalkotása.

Operatív lépések

- a létező önkormányzati jogszabályok felülvizsgálata
- jogszabály módosítások elvégzése
- hiányzó rendeletek megalkotása, rendelkezési csomag összeállítása

Monitoring/Indikátor:

- A helyi jogszabály-módosítások és új jogszabályok száma (db)

Felelős szervezet

A program felelőse a települési önkormányzat.

Ütemezés

A jogszabályokat és jogszabály-módosításokat a települési önkormányzat folyamatosan készíti el és terjeszti elő a képviselő testületnek elfogadásra.

4.11. A KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

4.11.1.A környezetvédelmi program végrehajtásával kapcsolatos tennivalók

Cél

Az elfogadott települési környezetvédelmi program végrehajtásának felügyelete, szükség szerinti módosításainak elvégzése.

Leírás

A település önkormányzata által elfogadott, így számára kötelezően teljesítendő feladatot jelentő környezetvédelmi program gyakorlati megvalósítása számos adminisztratív teendőt jelent. Ezek közé tartozik **a program tartalmának a lakosság széles körével történő megismertetése és a végrehajtáshoz szükséges felelősök, résztvevők aktivizálása.**

Továbbá ugyancsak a program megvalósításához szükséges a **megfelelő intézményi-, anyagi- és eszköz háttér megteremtése**, valamint a **megvalósulás rendszeres felügyelete**, a megfelelő felülvizsgálatok megtartása.

Operatív lépések

- A települési környezetvédelmi program megismertetése a község lakosaival, a megvalósításhoz szükséges aktív támogatás megszervezése.
- A települési környezetvédelmi program gyakorlati megvalósítást előkészítő, illetve az elmúlt évet értékelő, évente tartandó felülvizsgálat.
- Amennyiben a település önkormányzata úgy dönt, települési Környezetvédelmi Bizottság és Környezetvédelmi Alap létrehozása.
- Kétévenkénti teljes körű felülvizsgálat, és szükség szerinti módosítás.

Monitoring

- Környezetvédelmi Bizottság megalakítása
- Környezetvédelmi Alap elkülönítése
- Felülvizsgálatok, módosítások elvégzése

Felelős szervezet

A program felelőse a települési önkormányzat.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Évenkénti felülvizsgálat												
A környezetvédelmi program népszerűsítése												
Környezetvédelmi Alap létrehozása												
Környezetvédelmi Bizottság felállítása és működtetése												
Forrásigény	Környezetvédelmi Alap felállítása esetén az önkormányzat éves költségvetéséből lehet elkülöníteni a szükséges forrásokat.											

5. MELLÉKLETEK

5.1. HATÁLYOS JOGSZABÁLYOK

Az alábbi alfejezetekben felsoroljuk az önkormányzat jogszabályban előírt környezetvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeit.

5.1.1. Vízgazdálkodási Kormányrendelet (72/1996. Korm. rend.)

1. Hatósági engedélyek kiadása

- 500 m³/nap mennyiséget nem meghaladó szennyvíz szikkasztó építéséhez, használatához stb.,
- kút létesítéséhez,
- települések belterületén a természetes vízáramlások, lefolyások stb. önkényes megváltoztatása során kialakult lakossági vitákban,
- közműves ivóvízellátással és szennyvízelvezetéssel kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről,

2. Eljárások indítása:

- káros, jogellenes állapot megszüntetése céljából

3. Folyók, vízfolyások medrében végzett kotrások

4. Védőidom, védőterület, védősáv, szükséghatározót kijelölő határozatok

5. Felügyelet:

Kiemelkedően fontos:

- a.) regionális közüzemi vízellátók, szennyvízelvezető és tisztító rendszerek
- b.) ipari vízigényt kiszolgáló vízilétesítmények
- c.) fürdők vízilétesítményei
- d.) állami tulajdonban lévő vízilétesítmények
- e.) I. rendű árvízvédelmi létesítmények

Jelentős:

- a.) lásd a) más paraméterekkel
- b.) lásd b.) más paraméterekkel
- c.) lásd c.) más paraméterekkel
- d.) lásd d.) más paraméterekkel
- e.) II. rendű árvízvédelmi létesítmények

Helyi jelentőségű:

- a.) lásd a.) más paraméterekkel
- b.) lásd b.) más paraméterekkel
- c.) II. rendű árvízvédelmi vonalak, melyek a település területét érintik
- d.) önkormányzatok helyi vízkárelhárítást, vízrendezést és csapadékvíz elvezetését szolgáló létesítmények

Települési önkormányzatok további feladata:

- helyi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó tervek kialakítása (országos koncepcióval, nemzeti programokkal összehangolva)

- Helyi vízközművek működtetése, a koncessziós pályázat kiírása, elbírálása és a szerződés megkötése
- Gondoskodás a vízfogyasztás rendjéről, közműves vízszolgáltatás korlátozásáról
- országos koncepció, nemzeti programok végrehajtásának megszervezése
- vizek fürdésre alkalmas szakaszainak kijelölése
- helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, árvíz, belvíz elvezetés

A települési önkormányzat köteles gondoskodni:

- települések ivóvíz minőségéről
- a nem közművel összegyűjtött szennyvizek ártalom mentes elhelyezésének szervezéséről és ellenőrzéséről

5.1.2. Természetvédelemi törvény (1996 évi. LIII. Tv.)

A települési önkormányzat:

- gondoskodik helyi jelentőségű védett természeti területekről;
- javaslatot tehet védett területté nyilvánításra;
- őrszolgálatot működtet;

5.1.3. Környezetvédelemi törvény (1995 évi LIII. Tv.)

A települési önkormányzat:

- biztosítja a környezetvédelmi jogszabályok végrehajtását és ellátja a hatósági feladatokat;
- környezetvédelmi programot vezet be;
- rendeletet bocsát ki és határozatokat hoz;
- együttműködik más önkormányzatokkal, hatóságokkal, társadalmi szervezetekkel;
- elemzi, értékeli a környezet állapotát területén és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;
- fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezeti követeléseit, elősegíti a környezeti állapot javítását;
- gondoskodik a környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kíséri azokban foglalt feladatok megoldását és a programot szükség szerint –de legalább két évente- felülvizsgálja.
- a Programot végre kell hajtania
- környezetvédelmi előírásokat határozhat meg, de ezek kritériumai csak szigorúbbak lehetnek, mint a jogszabályok
- háztartási tevékenységgel kapcsolatos légszennyezésre (pl. avarégetés) vonatkozó rendelet hozása

5.1.4. Hulladékgyűjtési törvény (2000. XLIII. Tv.)

A települési önkormányzat:

- települési hulladék kezelésére szolgáltatást szervez
- a közszolgáltatás kiterjed:

- szilárd hulladék rendszeres elszállítása
- települési folyékony hulladék tárolására szolgáló tároló üritése és szállítása
- a hulladék ártalmatlanítására szolgáló létesítmény létesítésére és működtetésére
- együttműködés más önkormányzatokkal
- szerződést köthet települési hulladékokból történő szelektív begyűjtésre vagy válogatásra
- kijelöli a települési hulladékkezelési létesítmények helyét
- meghatározza a közszolgáltatásban résztvevő szolgáltatót, a szolgáltatás rendjét és módját
- meghatározza a lakosság kötelezettségeit (díjfizetés stb.)

5.1.5. Általános környezetvédelmi tárgyú jogszabályok

6/1985. (XII. 28.) OKTH rendelkezés a környezet- és természetvédelem egyes szakterületein szakértői működés engedélyezéséről;

1995. LIII. törvény a környezet védelméről (módosítva: 2000. évi CXXIX. törvénnyel; 2001. évi LV. Törvénnyel);

152/1995. (XII. 12.) Kormányrendelet a környezeti hatásvizsgálat elvégzéséhez kötött tevékenységek köréről és az ezzel kapcsolatos hatósági eljárás részletes szabályairól (módosítva: a 172/1999. (XII. 6.) Kormányrendelettel);

15/1997. (V. 28.) KTM rendelet a környezeti állapotvizsgáló szakértői tevékenységről;

36/1997. (XII. 08.) KTM rendelet a környezetvédelmi felügyelőségek, valamint a nemzeti park igazgatóságok illetékességi területéről;

3/1998. (II. 11.) KTM rendelet a telekalakítási és építési tilalom elrendeléséről;

158/1998. (IX. 30.) Kormányrendelet a környezetvédelmi miniszter feladat- és hatásköréről;

15/2001. (K. Ért. 7.) KöM. utasítás a környezetvédelmi laboratóriumok tevékenységének szakmai felügyeletéről;

20/2001. (II. 14.) Kormányrendelet a környezeti hatásvizsgálatról;

193/2001. (X. 19.) Kormányrendelet az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól;

155/2002. (VII. 9.) Kormányrendelet a környezetvédelmi és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről;

2003. évi LXXXIX. törvény a környezetterhelési díjról;

341/2004. (XII. 22.) Kormányrendelet az Országos Környezetvédelmi, Természet-védelmi és Vízügyi Főfelügyelőség, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság irányítása alá tartozó területi szervek feladat- és hatásköréről;

2/2005. (K. V. Ért. 2.) KvVM utasítás a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról;

5.1.6. Hulladékgazdálkodás

4/1984. (II. 1.) ÉVM rendelet a településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladékok ártalmatlanításáról;

1/1986. (II. 21.) ÉVM-EüM együttes rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről;

1995. évi LVI. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról (módosítva: az 1998. évi LXIX. Törvénnyel);

184/1996. (XII. 11.) Kormányrendelet egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. Törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről (módosítva: a 25/2001. (II. 14.) Kormányrendelettel);

10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. Törvény végrehajtásáról (módosítva: az 50/1997. (XII. 29.) KTM rendelettel);

1995. évi XLII. Törvény az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről;

16/1996. (VII. 15.) BM-KTM együttes rendelet a települési szilárd és folyékony hulladéokra vonatkozó helyi közszolgáltatás ellátásáról;

102/1996. (VII. 12.) Kormányrendelet a veszélyes hulladékokról (módosítva: a 244/1997. (XII. 20.) Kormányrendelettel);

233/1996. (XII. 26.) Kormányrendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos eljárás szabályairól (módosítva: a 70/1998. (IV. 8.) Kormányrendelettel);

2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról;

41/2000. (XII. 20.) EüM-KöM együttes rendelet az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról (módosítva: a 13/2001. (IV. 20.) EüM-KöM egyesített rendelettel);

44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól;

241/2000. (XII. 23.) Kormányrendelet a hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről;

242/2000. (XII. 23.) Kormányrendelet a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól; (módosítva: a 365/2004. (XII. 26.) Korm. rendelettel);

1/2001. (I. 24.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről;

2/2001. (I. 17.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről;

4/2001. (II. 23.) KöM rendelet a hulladékolajok kezelésének részletes szabályairól;

5/2001. (II. 23.) KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól;

9/2001. (IV. 9.) KöM rendelet az elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól;

16/2001. (VII. 18.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről;

22/2001. (X. 10.) KöM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről;

50/2001. (IV. 3.) Kormányrendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól;

98/2001. (VI. 15.) Kormányrendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről;

213/2001. (XI. 14.) Kormányrendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről; (módosítva: a 364/2004 (XII. 26.) Korm. rendelettel);

241/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet a jegyző hulladékgazdálkodási feladat- és hatásköréről;

271/2001. (XII. 21.) Kormányrendelet a hulladékgazdálkodási bírság mértékéről valamint kiszabásának és megállapításának módjáról;

2/2002. (VII. 9.) KvVM rendelet a titán-dioxid gyártás hulladékairól;

3/2002. (II. 22.) KöM rendelet a hulladékok égetésének műszaki követelményeiről, működési feltételeiről és a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeiről;

5/2002. (X. 29.) KvVM rendelet a települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályairól;

94/2002. (V. 5.) Kormányrendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól;

15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet a területi hulladékgazdálkodási tervekről;

23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről;

53/2003. (IV. 11.) Kormányrendelet a környezetvédelmi termékdíjmentesség, a termékdíj visszaigénylésének, átvállalásának, valamint a használt gumibroncs behozatalának feltételeiről (módosítva: 342/2004. (XII. 22.) Kormányrendelettel);

103/2003. (IX. 11.) FVM rendelet a növényvédő szerrel szennyezett csomagolóeszköz-hulladékok kezeléséről;

126/2003. (VIII. 15.) Kormányrendelet a hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményeiről;

164/2003. (X. 18.) Kormányrendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről;

270/2003.(XII. 24.) Kormányrendelet az egyes környezetterhelési díjak visszaigénylésének, a kibocsátott terhelő anyag mennyiség meghatározás módjáról (módosítva: 363/2004. Kormányrendelettel);

15/2004.(X. 8.) Kormányrendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékai kezelésének részletes szabályairól;

45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól;

120/2004. (IV. 29.) Kormányrendelet az Európai Közösségen belüli, az oda irányuló és az onnan kifelé történő hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről;

264/2004. (IX. 23.) Kormányrendelet az elektromos és elektronikai berendezések hulladékainak visszavételéről;

267/2004. (IX. 23.) Kormányrendelet a hulladékká vált gépjárművekről;

109/2005. (VI. 23.) Kormányrendelet az elemek és akkumulátorok hulladékainak visszavételéről;

5.1.7. Levegőtisztaság védelem

6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről;

- 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról;
- 32/1993. (XII. 23.) KTM rendelet a helyhez kötött földgázüzemű gázmotorok technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról;
- 9/1995. (VIII. 31.) KTM rendelet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén-emisszió korlátozásáról;
- 7/1999. (VII. 21.) KöM rendelet a 140 kWth és az ennél nagyobb, de 50 MWth-nál kisebb bemenő hőteljesítményű, helyhez kötött gázturbinák légszennyező anyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről;
- 1/2000. (VII. 21.) KöViM-KöM együttes rendelet A nem közúti mozgó gépekbe építendő belső égésű motorok gáznemű és részecskékből álló szennyezőanyag-kibocsátásának korlátozásáról;
- 5/2000. (II. 16.) GM rendelet a gépjármű-hajtóanyagok minőségi követelményeiről;
- 10/2001. (IV. 19.) KöM rendelet az egyes tevékenységek és berendezések illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról;
- 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM rendelet a légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről;
- 15/2001. (VI. 6.) KöM rendelet az atomenergia alkalmazása során a levegőbe és vízbe történő radioaktív kibocsátásokról és azok ellenőrzéséről;
- 17/2001. (VIII. 3.) KöM rendelet a légszennyezettség és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról;
- 21/2001. (II. 14.) Kormányrendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról (módosítva: a 120/2001. (VI. 30.) Kormányrendelettel);
- 23/2001. (XI. 13.) KöM rendelet a 140 kWth és az ennél nagyobb, de 50 MWth-nál kisebb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések légszennyező anyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről;
- 3/2002. (II. 22.) KöM rendelet a hulladékok égetésének műszaki követelményeiről, működési feltételeiről és a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeiről;
- 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről;
- 7/2003. (V. 16.) KvVM-GKM együttes rendelet az egyes levegőszennyező anyagok összkibocsátási határértékeiről;

10/2003. (VII. 11.) KvVM rendelet Az 50 MWth és annál nagyobb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről;

94/2003. (VII. 2.) Kormányrendelet az ózonréteget károsító anyagokról;

272/2004. (IX. 29.) Kormányrendelet egyes létesítmények üvegházhatású gázkibocsátásának engedélyezéséről, nyomon követéséről és jelentéséről;

55/2005. (VI. 30) GKM-BM-KvVM együttes rendelet a gépkocsik környezetvédelmi felülvizsgálatáról és ellenőrzéséről (a 7/2002. (VI. 29.) GKM-BM-KvVM együttes rendelet módosítása);

5.1.8. Természetvédelem, állatvédelem

21/1970. (VI. 21.) Kormányrendelet a fák védelméről (módosítva: a 128/1999. (VIII. 13.) Kormányrendelettel);

4/1979. (NIM É. 23.) OBF szabályzat a bányahatóság létesítési és használatba vételi engedélyezési eljárásáról;

1986. évi 15. törvényerejű rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről;

1990/7. Nemzetközi Szerződés a környezetvédelmi minisztertől EGYEZMÉNY az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről;

30/1991. (V. 14.) OGY határozat a fokozottan védett erdők használatáról;

1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Kormányrendelettel;

1994. évi XLIX. törvény az erdőbirtokossági társulatról;

36/1994. (VI. 28.) FM-KTM együttes rendelet a védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került állatfajták körének megállapításáról;

1995. évi XCIII. törvény a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról;

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről;

1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel (módosítva: a 31/1998. (V. 6.) FM rendelettel);

1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelettel, módosítva: a 2004. évi XCIV. Törvénnyel;

1997. évi XLI. törvény a halásatról és a horgásatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelettel;

12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről (módosítva: a 10/1998. (IV. 3.) KTM rendelettel, az 5/1999. (V. 12.) KöM rendelettel; a 18/2000. (VII. 14.) KöM rendelettel; a 19/2001. (IX. 1.) KöM rendelettel);

13/1997. (V. 28.) KTM rendelet a védett természeti területek és értékek nyilvántartásáról;

14/1997. (V. 28.) KTM rendelet a nemzeti parkok területének övezeti kategóriákba való besorolásáról;

19/1997. (VII. 4.) KTM rendelet az elkobzott védett természeti értékekkel kapcsolatos intézkedésekről;

33/1997. (II. 20.) Kormányrendelet a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról (módosítva: a 238/2000. (XII. 23.) Kormányrendelettel);

33/1997. (XI. 20.) KTM rendelet a polgári természetőrökről (módosítva: a 23/2000. (XII. 14.) KöM rendelettel);

73/1997. (X. 28.) FM-KTM együttes rendelet a nem halászható (horgászható) halfajokról és víziállatokról, valamint az egyes halfajok szerinti halászati tilalmi időkről;

1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről;

3/1998. (II. 11.) KTM rendelet a telekalakítási és építési tilalom elrendeléséről;

8/1998. (I. 23.) Kormányrendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról (módosítva: a 139/1999. (IX. 3.) Kormányrendelettel; a 100/2001. (VI. 20.) Kormányrendelettel);

13/1998. (V. 6.) KTM rendelet a barlangok nyilvántartásáról, a barlangok látogatásának és kutatásának egyes feltételeiről, valamint a barlangok kiépítéséről;

22/1998. (II. 13.) Kormányrendelet a Balaton és a parti zóna nádasainak védelméről, valamint az ezeken folytatott nádgazdálkodás szabályairól;

67/1998. (IV. 3.) Kormányrendelet a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról;

166/1999. (XI. 19.) Kormányrendelet a tájvédelmi szakhatósági hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokról;

243/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatkísérletek végzéséről;

244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatvédelmi bírságról;

8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelete a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól;

10/1999. (I. 27.) FVM rendelet az Állatvédelmi Tanácsadó Testületről;

36/1999. (IV. 2.) FVM-KöM-GM együttes rendelet a kísérleti állatok tenyésztésének (szaporításának), tartásának, szállításának és forgalomba hozatalának szabályairól;

4/2000. (I. 21.) Kormányrendelet a természetvédelmi örökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról (módosítva: a 238/2000. (XII. 23.) Kormányrendelettel);

9/2000. (V. 19.) KöM rendelet a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról;

88/2000. (XI. 10.) FVM rendelet az Erdőrendezési Szabályzatról;

239/2000. (XII. 23.) Kormányrendelet a bányatavak hasznosításával kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről;

2000. évi XXXV. törvény a növényvédelemről;

3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelete az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól;

13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről (módosítva: a 21/2001. (IX. 28.) KöM rendelettel);

30/2001. (XII. 28.) KöM rendelet a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról;

2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról;

26/2002. (IV. 13.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól szóló;

271/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Egyezmény végrehajtásáról;

275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről;

276/2004. (X. 8.) Kormányrendelet a természet védelmét szolgáló egyes támogatásokra, valamint kártalanításra vonatkozó részletes szabályokról;

79/2004. (V. 4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól;

32/2004. (IV. 19.) OGY határozat a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajták nemzeti kincsé nyilvánításáról;

1110/2004. (X. 27.) Korm. határozat a Nemzeti Erdőprogramról 2006-2015.

8001/1997. (K. É. Ért. 4.) KTM tájékoztató a Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizekről és vadvízterületekről;

12/2005. (VI. 17.) KvVM rendelet a fokozottan védett növény-, illetve állatfajok élőhelyén és élőhelye körüli korlátozás elrendelésének részletes szabályairól;

5.1.9. Felszíni és felszín alatti vizek védelme, szennyvízelvezetés, szennyvízkezelés

4/1981. (IV. 4.) OVH rendelkezés az Országos Vízgazdálkodási Szabályzat kiadásáról

3/1984. (II. 7.) OVH rendelkezés a szennyvízbírságról;

28/1991. (IV. 30.) OGY határozat a Dunával kapcsolatos egyes nemzetközi környezetvédelmi feladatokról;

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról;

38/1995. (IV. 5.) Korm. rend. a közműves ivóvízellátásról, a közműves szennyvízkezelésről;

160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási társulatokról;

18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről;

72/1996. (V. 22.) Kormányrendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról;

37/1997. (XII. 8.) KTM rendelet a szennyvízbírságról szóló 3/1984. (II. 7.) OVH rendelkezés módosításáról;

123/1997. (VII. 18.) Kormányrendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről;

- 132/1997. (VII. 24.) Korm. rendelet a vízminőségi kárelhárítással összefüggő feladatokról;
- 5/1998. (III. 11.) KHVM rendelet a Területi Vízgazdálkodási Tanácsról;
- 22/1998. (XI. 6.) KHVM rendelet a vízügyi igazgatási szervezet vízrajzi tevékenységéről;
- 23/1998. (XI. 6.) KHVM rendelet a vízügyi igazgatási szervezet vízgazdálkodási nyilvántartásáról;
- 178/1998. (XI. 6.) Kormányrendelet a vízgazdálkodási feladatokkal összefüggő alapadatokról;
- 21/1999. (VII. 22.) KHVM-KöM együttes rendelete a vízminőségi kárelhárítással összefüggő üzemi tervek készítésének, karbantartásának és korszerűsítésének szabályairól;
- 46/1999. (III. 18.) Kormányrendelet a hullámterek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról;
- 120/1999. (VIII. 6.) Kormányrendelet a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról;
- 10/2000. (VI. 2.) KöM-EüM-FVM-KHVM együttes rendelete a felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről;
- 33/2000. (III. 17.) Kormányrendelet a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról; a rendelet által előírt adatlapot a 8002/2000. (K. Ért. 7.) KöM tájékoztató tette közzé;
- 239/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet a bányatavak hasznosításával kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről;
- 240/2000. (XII. 23.) Kormányrendelet a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről;
- 6/2001. (II. 28.) KöM rendelet a mosó- és tisztítószer felületaktív hatóanyagainak biológiai bonthatóságának egyes szabályairól;
- 16/2001. (K. Ért. 7.) KöM-KöViM-EüM együttes utasítás a Balaton és vízgyűjtője vizeinek vizsgálati és minősítési rendjéről;
- 49/2001. (IV. 3.) Kormányrendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezésével szembeni védelméről;
- 50/2001. (IV. 3.) Kormányrendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól;

201/2001. (X. 25.) Kormányrendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről;

203/2001. Kormányrendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól (módosítva: 220/2004. (VII. 21.) Kormányrendelettel és a 368/2004. (XII. 26.) Korm. rendelettel);

204/2001. (X. 26.) Kormányrendelet a csatornabírságról;

273/2001. (XII. 21.) Kormányrendelet a természetes fürdővizek minőségi követelményeiről, valamint a természetes fürdőhelyek kijelöléséről és üzemeltetéséről;

2070/2001. (IV. 10.) Kormányrendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezésével szembeni védelméhez szükséges intézkedésekről;

6/2002. (XI. 5.) KvVM rendelet az ivóvízkivételre használt vagy ivóvízbázisnak kijelölt felszíni víz, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről;

7/2002. (III. 1.) KöM rendelet a használt és szennyvizek kibocsátásának méréséről, ellenőrzéséről, adatszolgáltatásáról, valamint a vízszennyezési bírság sajátos szabályairól;

9/2002.(III. 22.) KvVM rend. a használt és szennyvizek kibocsátási határértékeiről (módosítva a 25/2003. (XII. 30.) KvVM rendelettel);

21/2002. (IV. 25.) KöViM rendelet a víziközművek üzemeltetéséről;

25/2002. (II. 27.) Kormányrendelet a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról;

26/2002. (II. 27.) Kormányrendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programmal összefüggő szennyvízelvezetési agglomerációk lehatárolásáról;

27/2002. (II. 27.) Kormányrendelet a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program végrehajtásával összefüggő nyilvántartásról és jelentési kötelezettségről;

4/2003. (III. 7.) KvVM rendelet a Vízügyi célelőirányzat felhasználásának és ellenőrzésének szabályairól;

174/2003. (X. 28.) Kormányrendelet a közműves szennyvízelvezető és -tisztító művel gazdaságosan el nem látható területekre vonatkozó Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programjáról;

219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszín alatti vizek védelméről (módosítva: 367/2004. (XII. 26.) Kormányrendelettel);

220/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól;

221/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól;

30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól;

31/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszíni vizek megfigyelésének és állapotértékelésének egyes szabályairól;

5.1.10.Zaj- és rezgésvédelem

12/1983. (V. 12.) MT rendelet a zaj- és rezgésvédelemről;

140/2001. (VIII. 8.) Kormányrendelet egyes kültéri berendezések zajkibocsátási követelményeiről és megfelelőségük tanúsításáról;

142/2001. (VIII. 8.) Kormányrendelet a háztartási gépek zajkibocsátási értékeinek feltüntetési kötelezettségéről;

176/1997. (X. 11.) Korm. rend. a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének szabályairól (módosítva a 366/2004. (XII. 26.) Kormányrendelettel);

280/2004. (X. 20.) Korm. rend. A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről;

5.1.11.Kémiai biztonság, atomenergia

1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról;

2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról;

41/2000. (XII. 20.) EüM-KöM együttes rendelet Az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról;

44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet A veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól;

46/2000. (XII. 29.) EüM-FVM-KöM-GM együttes rendelet Egyes veszélyes anyagok és veszélyes készítmények behozatalával, illetve kivitelével összefüggő bejelentési és előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyási (PIC) eljárásról;

189/2000. (XI. 8.) Kormányrendelet a kémiai terhelési bírság alkalmazásának részletes szabályairól;

188/2000. (XI. 8.) Kormányrendelet a kémiai biztonság területén működő tárcaközi bizottság működésének részletes szabályairól;

5/2001. (II. 23.) KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól;

12/2001. (V. 4.) KöM-EÜM együttes rendelete a vegyi anyagok kockázatának becsléséről és a kockázat csökkentéséről;

46/2004. (IV. 29.) ESzCsM rendelet a kémiai biztonsággal kapcsolatos nemzeti hatóság kijelöléséről, valamint a hatóság nemzetközi kapcsolattartásának rendjéről;

5.1.12. Géntechnológia

1998. évi XXVII. törvény a géntechnológiai tevékenységről;

20/2000. (VIII. 25.) KöM rendelet a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény végrehajtásáról;

111/2003. (XI. 5.) FVM-GKM-ESzCsM-KvVM együttes rendelet a géntechnológiai módosításnak tekintendő, valamint annak nem minősülő eljárásokról és a géntechnológiai tevékenység ellenőrzésére jogosult hatóságokról;

142/2004. (IX. 30.) FVM-GKM együttes rendelet a mezőgazdaság és az ipar területén folytatott géntechnológiai tevékenység egyes szabályairól;

5.1.13. Közlekedés

13/1996. (VI. 28.) BM rendelet a vízi közlekedés rendőrhatósági igazgatásáról;

6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről;

5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról;

15/2000. (XI. 16.) KöViM rendelete az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről;

38/2001. (XI. 14.) KöViM rendelet a légiközlekedést szolgáló légitforgalmi földi berendezések engedélyezési eljárásairól és hatósági felügyeletéről;

30/2003. (III. 18.) Korm. rendelet A vízi közlekedés egyes belvízi utakon környezetvédelmi okokból való korlátozásáról és a korlátozás alá eső területeken kiadható üzemeltetési engedélyről;

55/2005. (VI. 30) GKM-BM-KvVM együttes rendelet a gépkocsik környezetvédelmi felülvizsgálatáról és ellenőrzéséről (a 7/2002. (VI. 29.) GKM-BM-KvVM együttes rendelet módosítása);

5.1.14. Megújuló energiaforrások

63/2005. (VI. 28.) OGY határozat az alternatív és megújuló energiahordozók elterjesztésének hatékonyabbá tételéről;

5.1.15. Épített környezet védelme

1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és területrendezésről (módosítva: az 1999. évi XCII. Törvénnyel);

253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;

1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről;

40/1997. (XII. 21.) KTM rendelet az építésügyi hatósági kötelezési eljárásról;

43/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az építésügyi bírságról;

45/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az építészeti-műszaki tervdokumentációk tartalmi követelményeiről;

46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról;

47/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az építésügyi és műemlékvédelmi hatósági ellenőrzés részletes szakmai szabályairól;

48/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az építésfelügyeleti ellenőrzési eljárásról;

229/1997. (XII. 12.) Kormányrendelet a műemlékvédelmi bírság megállapításának szempontjából az egyes műemlékek kategóriába sorolásáról és a bírság mértékéről;

230/1997. (XII. 12.) Kormányrendelet az egyes sajátos műemlékfajták védelmére vonatkozó részletes szabályokról;

253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;

2/1998. (I. 23.) KTM-MKM együttes rendelet a műemléki nyilvántartás részletes szabályairól;

3/1998. (II. 11.) KTM rendelet a telekalakítási és építési tilalom elrendeléséről;

8/1998. (III. 27.) KTM-MKM együttes rendelet a műemléki védettség megszüntetéséről;

9/1998. (IV. 3.) KTM rendelet az önkormányzati főépítési tevékenység ellátásának részletes szakmai szabályairól és feltételeiről;

18/1998. (VI. 25.) KTM rend. a területfejlesztési koncepciók, programok és területrendezési tervek tartalmi követelményeiről;

80/1999. (VI. 11.) Kormányrendelet a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről (módosítva: a 78/2001. (V. 9.) számú Kormányrendelettel);

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről;

5.1.16.Országos jelentőségű programok, tervek

35/1998. (III. 20.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Koncepcióról;

83/1997. (IX. 26.) OGY határozat a Nemzeti Környezetvédelmi Programról;

2253/1999. (X. 7.) Korm. határozat a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programról és a bevezetéséhez szükséges intézkedésekről;

53/2001. (VIII. 17.) FVM rendelet „Magyarország SAPARD Terve 2000-2006” kihirdetéséről;

1117/2001. (X. 19.) Korm. határozat a Nemzeti Környezetvédelmi Program második tervezési időszakára (2003-2008.) vonatkozó koncepcióról;

25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról;

2153/2002. (V. 15.) Korm. határozat a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Hosszú Távú Területfejlesztési Koncepciójáról (2002-2010);

2003. évi L. törvény a Nemzeti Civil Alapprogramról;

132/2003. (XII. 11.) OGY határozat a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról;

174/2003. (X. 28.) Korm. rendelet a Közműves szennyvízelvezető és -tisztító művel gazdaságosan el nem látható területekre vonatkozó Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programjáról;

137/2004. (IX. 18.) FVM rendelet a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv kihirdetéséről, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokkal összefüggésben a kedvezőtlen adottságú területek és az azokhoz tartozó települések megállapításáról;

172/2004. (XII. 23.) FVM rendelet az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program kihirdetéséről;

2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról;

5.1.17. Önkormányzatok, agrár- és vidékfejlesztés, területfejlesztés

1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról;

1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről;

19/1998. (II. 4.) Kormányrendelet a területfejlesztés kedvezményezett területeinek jegyzékéről;

1058/2001. (VI. 21.) Kormányhatározat az Európai Unióhoz való csatlakozással összefüggésben a helyi önkormányzatokat érintő feladatokról;

4/2001. (K. Ért. 4.) KöM utasítása a Környezetvédelmi alap célfeladatok fejezeti kezelésű előirányzat működtetésének szabályairól;

5/2001. (I. 16.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről;

11/2004. (K. Ért. 6.) KvVM utasítás a Környezetvédelmi és vízügyi célelőirányzat működtetésének szabályairól;

172/2004. (XII. 23.) FVM rendelet az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program kihirdetéséről;

150/2004. (X. 12.) FVM rendelet a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlege társfinanszírozásában megvalósuló agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételeinek részletes szabályairól;

142/2004. (IX. 30.) FVM-GKM együttes rendelet a mezőgazdaság és az ipar területén folytatott géntechnológiai tevékenység egyes szabályairól;

137/2004. (IX. 18.) FVM rendelet a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv kihirdetéséről, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokkal összefüggésben a kedvezőtlen adottságú területek és az azokhoz tartozó települések megállapításáról;

1075/2004. (VII. 21.) Korm. határozat a regionális és kistérségi szervezést igénylő államigazgatási feladat- és hatáskörök, valamint a területi államigazgatási szervek átalakítására vonatkozó intézkedésekről;

6/2005. (III. 23.) TNM-FMM-FVM-GKM-KvVM-PM-TNM együttes rendelet az Európai Unió strukturális alapjaiból, valamint Kohéziós Alapjából származó támogatásokhoz kapcsolódó költségvetési előirányzatok felhasználásának részletes szabályairól;

5.2. A TELEPÜLÉS ÁTTEKINTŐ TÉRKÉPEI

5.3. TÉRKÉP AZ ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZATRÓL

5.4. RÁBAVÖLGY, KOMPLEX VÍZGAZDÁLKODÁSI PROGRAM 48. ÉS 49. SZ. TÉRKÉPEI

5.5. NATURA 2000-ES TERÜLETEK HELYRAJZI SZÁMAI

Különleges madárvédelmi területek helyrajzi számai Csörötnekon (forrás: 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 5 számú melléklete):

02/3, 02/4, 02/5, 02/6, 02/7, 02/8, 02/9, 03, 04/1, 04/2, 05/1, 05/2, 010, 017/1, 017/2, 018, 019, 020, 021/1, 021/2, 021/3, 023/2, 024, 025/1, 025/2, 027/10, 027/11, 027/12, 027/13, 027/9, 0101/1, 0101/10, 0101/11, 0101/12, 0101/13, 0101/2, 0101/3, 0101/4, 0101/5, 0101/6, 0101/7, 0101/8, 0101/9, 0102, 0103/1, 0103/3, 0103/4, 0103/5, 0103/6, 0103/7, 0103/8, 0103/9, 0104, 0105/1, 0105/2, 0105/3, 0105/4, 0106/1, 0106/2, 0107, 0108/10, 0108/11, 0108/12, 0108/13, 0108/14, 0108/2, 0108/3, 0108/4, 0108/5, 0108/6, 0108/7, 0108/8, 0108/9, 0109/3, 0109/4, 0109/5, 0109/6, 0109/7, 0109/8, 0110, 0112/1, 0112/2, 0112/4, 0112/5, 0112/6, 0112/7, 0112/8, 0113, 0115/3, 0115/4, 0115/5, 0115/6, 0115/7, 0115/8, 0115/9, 0116, 0119/3, 0119/4, 0119/5, 0119/6, 0119/7, 0119/8, 0119/9, 0120/1, 0120/2, 0121, 0122/1, 0124, 0125, 0126, 0127/10, 0127/11, 0127/3, 0127/4, 0127/5, 0127/6, 0127/7, 0127/8, 0127/9, 0128, 0132/2, 0135/1, 0135/2, 0136, 0137, 0143, 0144, 0145, 0146, 0150, 0151, 0153, 0154, 0155, 0157, 0161, 0162, 0163, 0164, 0166, 0170, 0171, 0173, 0175, 0178, 0180, 0181, 0183, 0184, 0188, 0190/3, 0191/1, 0192/1, 0194, 0197, 0198, 0199, 0200, 0201, 0202, 0203, 0204/4, 205, 0206/1, 0206/2, 0206/3, 0206/4, 0206/5, 0209/2, 0210/2, 0210/5, 0210/6, 0210/7, 0212, 0213, 0214, 0215, 0216/2, 0216/3, 0216/4, 0219/5, 0219/6, 0219/7, 0219/8, 0220, 0221/10, 0221/11, 0221/12, 0221/13, 0221/14, 0221/15, 0221/16, 0221/17, 0221/18, 0221/19, 0221/3, 0221/4, 0221/5, 0221/6, 0221/7, 0221/8, 0221/9, 0222/1, 0222/10, 0222/11, 0222/12, 0222/13, 0222/14, 0222/15, 0222/2, 0222/3, 0222/7, 0222/8, 0222/9, 0223, 0225, 0226/2, 0227, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143/1, 1143/10, 1143/11, 1143/12, 1143/13, 1143/14, 1143/15, 1143/16, 1143/17, 1143/2, 1143/3, 1143/4, 1143/5, 1143/6, 1143/7, 1143/8, 1143/9

Kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület helyrajzi számai Csörötnekon (forrás: 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 7 számú melléklete):

Órséghez tartozó településrészen (HUON20018) 02/3, 02/4, 02/5, 02/6, 02/7, 02/8, 02/9, 03, 04/1, 04/2, 05/1, 05/2, 010, 017/1, 017/2, 018, 019, 020, 021/1, 021/2, 021/3, 023/2, 024, 025/1, 025/2, 027/10, 027/11, 027/12, 027/13, 027/9, 0101/1, 0101/10, 0101/11, 0101/12, 0101/13, 0101/2, 0101/3, 0101/4, 0101/5, 0101/6, 0101/7, 0101/8, 0101/9, 0102, 0103/1, 0103/3, 0103/4, 0103/5, 0103/6, 0103/7, 0103/8, 0103/9, 0104, 0105/1, 0105/2, 0105/3, 0105/4, 0106/1, 0106/2, 0107, 0108/10, 0108/11, 0108/12, 0108/13, 0108/14, 0108/2, 0108/3, 0108/4, 0108/5, 0108/6, 0108/7, 0108/8, 0108/9, 0109/3, 0109/4, 0109/5, 0109/6, 0109/7, 0109/8, 0110, 0112/1, 0112/2, 0112/4, 0112/5, 0112/6, 0112/7, 0112/8, 0113, 0115/3, 0115/4, 0115/5, 0115/6, 0115/7, 0115/8, 0115/9, 0116, 0119/3, 0119/4, 0119/5, 0119/6, 0119/7, 0119/8, 0119/9, 0120/1, 0120/2, 0121, 0122/1, 0124, 0125, 0126, 0127/10, 0127/11, 0127/3, 0127/4, 0127/5, 0127/6, 0127/7, 0127/8, 0127/9, 0128, 0132/2, 0135/1, 0135/2, 0136, 0137, 0143, 0144, 0145, 0146, 0150, 0151, 0153, 0154, 0155, 0157, 0161, 0162, 0163, 0164, 0166, 0170, 0171, 0173, 0175, 0178, 0180, 0181, 0183, 0184, 0188, 0190/3, 0191/1, 0192/1, 0194, 0197, 0198, 0199, 0200, 0201, 0202, 0203, 0204/4, 205, 0206/1, 0206/2, 0206/3, 0206/4, 0206/5, 0209/2, 0210/2, 0210/5, 0210/6, 0210/7, 0212, 0213, 0214, 0215, 0216/2, 0216/3,

0216/4, 0219/5, 0219/6, 0219/7, 0219/8, 0220, 0221/10, 0221/11, 0221/12, 0221/13, 0221/14, 0221/15, 0221/16, 0221/17, 0221/18, 0221/19, 0221/3, 0221/4, 0221/5, 0221/6, 0221/7, 0221/8, 0221/9, 0222/1, 0222/10, 0222/11, 0222/12, 0222/13, 0222/14, 0222/15, 0222/2, 0222/3, 0222/7, 0222/8, 0222/9, 0223, 0225, 0226/2, 0227, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143/1, 1143/10, 1143/11, 1143/12, 1143/13, 1143/14, 1143/15, 1143/16, 1143/17, 1143/2, 1143/3, 1143/4, 1143/5, 1143/6, 1143/7, 1143/8, 1143/9

5.6. A KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜGYELŐSÉG ADATSZOLGÁLTATÁSA

5.7. CSÖRÖTNEK ÁRVÍZ ELLENI VÉDEKEZÉSI TERVE

5.8. SZÉNHIDROGÉNKUTATÓ FÚRÁS HÉVÍZKÚTTÁ TÖRTÉNŐ ÁTALAKÍTÁSA

5.9. SZÓSZEDET

Agglomeráció: a népesség és a termelőerők koncentrációja eredményeként létrejött településeggyüttes, amelyben a központi szerepet betöltő várost és a környező településeket szerteágazó gazdasági kapcsolatok kötik össze.

Allúvium: a folyók lerakott törmelékes anyaga. Az alluviális síkságok többnyire alacsonyan fekvő síkságok, jó mezőgazdasági termőterületek.

Alternatív energiaforrás: a meg nem újítható (szén, kőolaj, földgáz, atomenergia) energiaforrásokkal szemben alternatív, a természetes eredetű, megújuló energiaforrás (pl. szél, nap, geotermikus, víz, biomassza).

Areális erózió: a lefolyó csapadékvíz felületileg ható letaroló munkája, mely az egész felszínt pusztítja. A mérsékelt övben heves záporok alkalmával jelenik meg, nagymértékű talajpusztulást okozva az erre érzékeny területeken. Az érzékenység függ a talaj-, illetve kőzetminőségtől, a lejtőszögtől és a növényborítottságtól.

Ariditási index: szárazsági index, mely az aszályt okozó száraz időszak, illetve helyzet számszerűsítésére használt mutató. Amennyiben értéke 1,00 fölött van a terület száraz (aridus) és vízhiányos, tehát a mezőgazdasági műveléshez öntözővíz biztosítása szükséges. Minél magasabb ez az érték, annál inkább vízhiányos a terület.

Biodiverzitás: az élővilág változatossága, amely magában foglalja az élő szervezetek genetikai (fajon belüli), valamint a fajok és életközösségeik közötti sokféleséget és maguknak a természeti rendszereknek a sokféleségét.

Deráziós völgy: felületi erózió, a lejtőn lejátszódó tömegmozgásos folyamatok eredményeként létrejött kis esésű száraz völgy. Hossza néhány száz métertől néhány km-ig terjedhet.

Egyedi szennyvízkezelési kislétesítmények: kis lakossűrűségű, közcsatornával nem rendelkező területeken, a legfeljebb négy háztartásban keletkező szennyvizeknek a talajban történő ártalommentes elszikkasztását - vagy felszíni vizekben történő ártalommentes elhelyezését - lehetővé tevő, egyszerű kisműtárgyak sorozatából álló építmények. Korszerűnek akkor tekinthető, ha műszaki irányelvek szerint méretezték, hatóságilag engedélyezett és ellenőrzött módon épült illetve üzemel.

Életközösség: vagy más néven társulás, az élővilág egy meghatározott élőhelyen található olyan szerveződése, amelyben a különböző élő szervezetek állományai meghatározott kapcsolat-rendszerben élnek együtt. Életközösség például egy gyeperdő, egy erdő vagy egy tó egymással kapcsolatban álló élőlényei együttese.

Elmaradott térség: ahol a gazdaság értéktermelő képessége, infrastrukturális fejlettsége és társadalmi mutatói jelentősen kedvezőtlenebbek az országos átlagnál.

Élőhely/habitat: az a meghatározható térbeli egység, ahol adott élő szervezet és állománya (populáció) vagy élőlények életközössége a természeti rendszerben előfordul és a

kialakulásához, fennmaradásához, szaporodásához, tenyésztéséhez szükséges környezeti feltételek adottak.

Emisszió: más néven kibocsátás, mely általában a környezethasználatból - vagy más tevékenységből - származó szennyezőanyag kibocsátást jelent. Például sugárzás, zaj, rezgés, szag, stb.

Endemizmus: vagy más néven bennszülött faj. Olyan, az adott területen kialakult faj (növény vagy állat), mely jelenleg is megtalálható a területen.

Eutrofizáció, eutrofizálódás: a vizek növényi tápanyagdúsulása által kiváltott biológiai reakció, a felszíni vizekben a vízinövények elszaporodása (algásodás, hínárosodás), azaz a víz trofitásfokának növekedése, ami természetes és mesterséges hatásra is bekövetkezhet.

Fenntartható fejlődés: társadalmi-gazdasági viszonyok és tevékenységek rendszere, amely a természeti értékeket megőrzi a jelen és a jövő nemzedékei számára, a természeti erőforrásokat takarékosan és célszerűen használja, ökológiai szempontból hosszú távon biztosítja az életminőség javítását és a sokféleség megőrzését.

Fenntartható használat (hasznosítás): a természeti értékek olyan módon és ütemben történő használata, amely nem haladja meg megújuló képességüket, nem vezet a természeti értékek és a biológiai sokféleség csökkenéséhez, ezzel fenntartva a jelen és jövő generációk életlehetőségeit.

Geotermikus energia: szűkebb értelemben, a felszínalatti víz hőtartalmában rejlő energia, mivel jelenleg gazdaságosan csak a hévíz közvetítésével hasznosítható a Föld belsejében keletkező hő. A hasznosítás módját elsősorban a felszínre érkező hévíz hőmérséklete határozza meg. 100 °C felett még elektromos áramtermelésre is alkalmas, ez alatt (s ez a leggyakoribb) hőcserélőn keresztül közvetlen fűtésre használják. Legjobban lépcsős hőkihasználással hasznosítható.

Gyógyvíz: olyan magas ásványi tartalmú termálvíz, amelynek bizonyítottan gyógyhatása van és gyógyászati felhasználásának engedélyezése külön jogszabályok szerint megtörtént.

Immisszió: a kibocsátással a környezetbe került légszennyező gázok és aeroszol részecskék koncentrációja, a légszennyezés mértéke. Mérését levegőminőségmérő-állomások és az ezekhez kapcsolódó laborok végzik. Értékelése az érvényes levegőminőségvédelmi határértékek figyelembevételével történik.

Incidencia: az új fellépő esetek (megbetegedések, kóros elváltozások) gyakoriságát jelenti egy meghatározott időtartam alatt az adott eseménytől mentes populációban.

$$\text{incidencia} = \frac{\text{az új esetek száma az adott időtartamban}}{\text{az érintett populáció ugyanabban az időtartamban}} \times k$$

Környeztkárosodás: a környezetnek vagy valamely elemének olyan mértékű változása, szennyezettsége, illetve valamely eleme igénybevételének olyan mértéke, amelynek

eredményeképpen annak természetes vagy korábbi állapota (minősége) csak beavatkozással, vagy egyáltalán nem állítható helyre, illetőleg, amely az élővilágot kedvezőtlenül érinti.

Környezetszennyezés: a környezet valamely elemének a kibocsátási határértéket meghaladó terhelése.

Környezetterhelés: valamely anyag vagy energia környezetbe bocsátása.

Limnikus: tavi életközösség (általában mikroéletközösségek).

Megújuló energiaforrás: nem kimerülő, állandónak tekinthető energiaforrások. Ilyen a napenergia, a szélenergia, a geotermikus energia (ami a földkéreg hőárama), a vízenergia (gravitációs munkavégző képessége és az árapály) valamint a biomassa (tüzeléssel kinyerhető) energiája.

Napelem: a napsugárzás energiáját hasznosító eszköz, amely a fény- illetve hőenergiát közvetlenül villamos árammá alakítja. A napelem villamos generátorként működik, a külső áramkörön villamos áramot hajt át.

Napkollektor: a napenergia aktív hőhasznosításának eszköze. A szelektív bevonattal ellátott sík (üveg) felületén elnyelődő sugárzási energia folyékony vagy légnemű munkaközeg felmelegítésére fordítódik. A munkaközeg áramlását a sík felülete mentén egy nyomáskülönbséget indukáló eszköz tartja fenn. A felhevült munkaközeg egy hőcserélőben adja át a felmelegíteni kívánt közegnek (általában víz) a hőjét.

Ökoszisztéma: rendszerként értelmezett ökológiai objektum. Élő egységi (növények, állatok mikroorganizmusok populációi) között lévő kapcsolat révén önszabályozott működést valósítanak meg. A rendszerjellemező állapotait külső tényezők (fény, hő, víz, tápanyagok) is befolyásolják.

Pszudoglejes barna erdőtalaj: (pangó vizes barna erdőtalaj) e talajtípusba azokat a talajszelvényeket soroljuk, amelyek dinamikájában a humuszosodás, a kilúgozódás, az agyagosodás, az agyagvándorlás és az agyagszétesés folyamatához a redukció jelensége is társul, és jelentős mértékű a savanyodás. A redukció eredményeként a felhalmozódási szintben szürke márványozottság jellemző.

Reliktum (maradványfaj): egy korábbi földtörténeti kor élővilágából az egyedi környezeti viszonyok mellett (pl.: speciális mikroklíma) fennmaradt ősi faj, melynek jelenlegi előfordulási optimuma nagy távolságra (több száz km) esik az adott lelőhelytől.

Természeti (ökológiai) rendszer: az élő szervezetek, életközösségek, valamint ezek élettelen környezetének dinamikus és természetes egysége.

Természeti erőforrás: a - mesterséges környezet kivételével - társadalmi szükségletek kielégítésére felhasználható környezeti elemek vagy azok egyes összetevői.

Természeti érték: a természeti erőforrás az élővilág és a fennmaradáshoz szükséges élettelen környezetre, valamint más természeti erőforrásnak nem minősülő környezeti elem, beleértve a védett természeti értéket is.

Természeti terület: valamennyi olyan földterület, amelyet elsősorban természet-közeli állapotok jellemeznek.

Természetkímélő megoldás: olyan, a fenntartható használat részét képező eljárás, módszer, gazdálkodási mód, technológia vagy más, a természettel kapcsolatos magatartás, amely csak olyan mértékben befolyásolja a természeti értékeket, területeket, biológiai sokféleséget, hogy természetes vagy természetközeli állapotuk fennmaradjon.

Természetközeli állapot: olyan élőhely, táj és életközösség, amelynek kialakulására az emberi tevékenység csekély mértékben hatott, a benne lejátszódó folyamatokat többségükben a természetes önszabályozás jellemzi.

Termőföld: az a földrészlet, amelyet a település területén az ingatlan nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, gyep, nádas és erdőművelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.

Termőföldvédelem: a termőföld mennyiségének és minőségének védelme.

Területfejlesztés: az országra, valamint térségeire (régió, megye, kistérség) kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése. A szükséges tervszerű beavatkozási irányok kijelölése, a rövid-, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók, intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, és érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.

5.10. FOTÓK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

5.10.1.Fotók jegyzéke

1. fotó: 7454. számú Szentgotthárd-Magyarlak-Csörötnek összekötőút.....	43
2. fotó: Új körforgalmú csomópont.....	44
3. fotó: Bekes-malom műemlék épülete.....	44
4. fotó: Római katolikus templom.....	45
5. fotó: Rába folyó.....	46
6. fotó: Közös önkormányzati általános iskola (Csörötnek, Magyarlak).....	46
7. fotó: Szőlőhegy	48
8. fotó: Vízierőmű (500 kW).....	49
9. fotó: Védett erdő.....	50
10. fotó: Szőlőtermesztés	56
11. fotó: Kukoricatábla.....	57
12. fotó: Erdő a távolban traktorral	58
13. fotó: Zártkert	59
14. fotó: Régi gerendapince a „Rába-völgy gyümölcsút” mentén	60
15. fotó: Rába felett ívelő közúti híd.....	61
16. fotó: Felújított burkolatú út	61
17. fotó: Vasúti utca	63
18. fotó: Autóbusz megálló	64
19. fotó: Vízierőmű I. (Csörötnek).....	65
20. fotó: Közúti híd a Rába felett	66
21. fotó: Vízierőmű II. (Csörötnek).....	67
22. fotó: Gyöngyös ér, felette gyalogos kishíd.....	68
23. fotó: Rába folyó.....	69
24. fotó: Baksa árok	70
25. fotó: Árvíz után száradó homokzsákok (2005. augusztus)	70
26. fotó: Árvízben megrongálódott partfal (2005. augusztus)	71
27. fotó: Gyöngyös ér „problémás torkolati szakasza”	72
28. fotó: Rába híd mellé tervezett vízitúra kikötő helye	73
29. fotó: Eltömődött, felújításra szoruló csatornaszakasz	75
30. fotó: Pangó vízzel feltöltődött, felújításra szoruló csatorna.....	76
31. fotó: Pálinkafőzde	78
32. fotó: Szántóföldi kukoricatermesztés	79
33. fotó: Régi gerendapince a Szőlőhegyen.....	80
34. fotó: Aszalóüzem I.	81
35. fotó: Tökmagolajütő.....	82

36. fotó: Termik Z-10 típusú szárító	83
37. fotó: Vállalkozói övezet területe	84
38. fotó: Elkészült szennyvízáttemelő	86
39. fotó: Csatorna-beruházás részeként felújított út	88
40. fotó: Szelektív hulladékgyűjtő-sziget	89
41. fotó: Konténer a temető mellett	90
42. fotó: Felszámolt szemétkerakó elgázosodott területe	92
43. fotó: Szeméttel szennyezett meredek Rába part	92
44. fotó: Porszennyezést okozó, rossz állapotú földút	93
45. fotó: Szeszfőzde (előtérben az árvízi védekezés száradó homokzsákjai)	94
46. fotó: Vízierőmű üzemvíz csatornája	97
47. fotó: Befektetőkre váró vállalkozási terület	99
48. fotó: 7454. számú Szentgotthárd-Magyarlak-Csörötnek összekötőút	100
49. fotó: Fecsketárnics	102
50. fotó: Fekete gólya	102
51. fotó: Boroszlán	103
52. fotó: Zergeboglár	104
53. fotó: Szitakötő	105
54. fotó: Vidra	106
55. fotó: Sportpálya	112
56. fotó: Elgázosodott volt kavicsbánya	113
57. fotó: Katolikus templom előtt a temetővel	115
58. fotó: Műemléki védettség alatt álló Bekes-malom	115
59. fotó: Nepomuki Szent János szobor (1780)	116
60. fotó: II. világháborús bombázás áldozatainak emlékműve	117
61. fotó: Napköziotthonos óvoda (volt Bekes kúria)	117
62. fotó: Polgárőrség járőrautója	119

5.10.2.Ábrák jegyzéke

1. ábra: Csörötnek közlekedési kapcsolatai	42
2. ábra: Szentgotthárdi kistérség lehatárolása	47
3. ábra: Csörötnek úthálózata	62
4. ábra: A kikötő látványterve	74
5. ábra: Őrségi Nemzeti Park területe	107

6. JÓVÁHAGYÁS

6.1. AZ ILLETÉKES KÖRNYEZETVÉDELMI HATÓSÁG JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA

6.2. A KÖZSÉG KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA